

อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

โดย

นายชฤตษาพัฒน์ ภมรินทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรียางคศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

MUSIC IDENTITY OF PUMPUANG DUANGCHAN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

Master of Music Program in Music Research and Development

Program of music research and development

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2015

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “ อັตลักษณ์ทางดนตรี
ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ” เสนอโดย นายชญณาพัฒน์ ภมรินทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ธารทัศน์วงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์อานันท์ นาคคง

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมธรรม ดำรงเจริญ)

...../...../.....

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ)

...../...../.....

..... กรรมการ
(อาจารย์อานันท์ นาคคง)

...../...../.....

54701315: สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา

คำสำคัญ: พุ่มพวง ดวงจันทร์. อัตลักษณ์ บทบาททางสังคม

ชฎณษาพัฒน์ ภมรินทร์: อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์. อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์: อ. อานันท์ นาคคง. 195 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผ่าน 10 บทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในระหว่างปี พ.ศ. 2525-2533 โดยคัดเลือกบทเพลงจากการทำแบบสอบถามปลายเปิดของคนที่เกี่ยวข้องงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ปี พ.ศ. 2556 ด้วยวิธีสุ่ม จำนวน 30 คน และหาค่าเฉลี่ย เลือก 10 เพลง ที่มีผู้เลือกมากที่สุดโดยนำวิเคราะห์ในเรื่องของเนื้อหา รูปแบบการขับร้อง น้ำเสียง และรูปแบบดนตรี

ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่ทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ มีความสำคัญต่อสังคมลูกทุ่งและสังคมไทยจนถึงปัจจุบัน มาจากประพันธ์เนื้อหาดี บางบทเพลงนำมาจากส่วนหนึ่งของชีวิตจริง หรือมาจากกิริยาท่าทาง อารมณ์ ความรู้สึกต่างๆของพุ่มพวง ดวงจันทร์ และบางบทเพลงมีเนื้อหาที่สร้างมุมมองใหม่ให้กับผู้หญิง รูปแบบดนตรี เครื่องดนตรีที่มีเสียงสังเคราะห์มีบทบาทในการสร้างสีสันให้กับดนตรีเป็นอย่างมากรูปแบบการขับร้องน้ำเสียง เข้าถึงความหมายของเพลง มีทั้งเสียงเศร้า เสียงสนุก เสียงกระเซา เสียงเชิญชวน หยอกล้อ และรูปแบบการแสดงสดการสื่อสารกับผู้ฟังเพื่อนำเข้าสู่แต่ละบทเพลงเป็นการเล่าเรื่องบางส่วนของชีวิต ลูกอ่อนต่าง ๆ รวมทั้งมุกตลก ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนใจและเข้าถึงบทเพลงได้ง่ายขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว องค์ประกอบทุกส่วนในบทเพลง และความสามารถเฉพาะตัวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ทำให้เป็นที่ยกย่อง ยอมรับ ยึดถือให้เป็นแม่แบบ ทั้งในเรื่องการขับร้อง และการแสดง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ยังคงอยู่ในกระแสหลักของวงการเพลงลูกทุ่งไทย และสังคมไทยต่อไป ตราบนานเท่านาน

สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1.

54701315: MAJOR MUSIC RESEARCH AND DEVELOPMENT

Key Word: Pumpuang Duangchan. Identity Roles Thai society

KHRINSAPHAT PHOMMIN: MUSIC IDENTITY OF PUMPUANG DUANGCHAN.

THESIS ADVISOR: ANANT NARKKONG. 195pp.

The purpose of this research is to investigate Music identity of Pumpuang Duangchan on Thai society through 10 songs of hers between 1982 to 1990. The methods that has been utilized by 30 participations's questionnaire. The analysis has been done through the lyrics, singing technique, production and also live performances.

The result found out that because of good lyrics which based on singer's experience made Pumpuang Duangchan has played an important role in Thai country folk song society. Some of her songs introduce new perspective to people Moreover, her live performances could attract audience to enjoy those the songs.

The analysis illustrated that since to the component of her songs and the her special talented lead her to become a Queen of Thai Folk song which a has become a model for the new generation. No matter how long she has passed away, her songs and talented will be remembered ever after forever.

Program of Music Research and Development Graduate School, Silpakorn University

Student's signature.....

Academic year 2015

Thesis Advisors' signature 1.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ในด้านต่างๆ จากคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่านใน สาขาวิชาสังคมศาสตร์วิจัยและพัฒนา ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างสูง อาจารย์อานันท์ นาคคง ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือให้ความรู้ อบรมชี้แนะให้แนวทาง ให้แนวคิดในการเขียนระดับมหาบัณฑิตจนวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมธรรม ดำรงเจริญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์ นักรบ ในการเป็น คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเป็นอย่างสูง ได้แก่ อาจารย์สุรินทร์ ภาคศิริ อาจารย์ ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต ที่เสียสละเวลาอันมีค่ามาให้ความรู้ ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวันครบรอบ การเสียชีวิตของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555-2559 ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ บอกเล่าประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในงานวิจัยรวมทั้งให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ เป็นอย่างมาก

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ครอบครัว และคุณไปรยาวิริณ ศรีประเสริฐ สำหรับกำลังใจ และการสนับสนุนที่ดี ในการศึกษาต่อที่คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จนศึกษาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณและขออุทิศบุญกุศลที่เกิดขึ้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้กับ แม่ผิง คุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชนิลุทนต์ตลอดกาล ผู้ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัย ในการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดที่ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	5
แหล่งข้อมูลสำหรับสืบค้น.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง.....	8
ประวัติความเป็นมาของดนตรีประเภทลูกทุ่ง.....	8
ประวัติพุ่มพวง ดวงจันทร์.....	25
ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์.....	34
ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
แนวคิดด้าน สัญญาวิทยา.....	47
แนวคิดด้าน มายาคติ.....	47
แนวคิดด้าน การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม.....	50
แนวคิดด้าน สังคมวิทยา.....	52
แนวคิดด้าน ดุริยางควิทยาและมานุษยดุริยางควิทยา.....	52
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
งานวิจัยด้านเพลงลูกทุ่ง.....	53

บทที่	หน้า
งานวิจัยด้านเพลงไทยลูกทุ่ง.....	54
งานวิจัยด้านวรรณกรรม	55
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
รูปแบบการวิจัย.....	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	58
การจัดกระทำและตรวจสอบข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
การนำเสนอข้อมูล.....	60
4 ผลการวิเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูล	61
วิเคราะห์ 10 เพลงกรณีศึกษา	61
วิเคราะห์อัตลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์	67
5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	123
สรุปผลการวิจัย.....	123
อภิปรายผลการวิจัย.....	127
ข้อเสนอแนะ	128
รายการอ้างอิง.....	129
ภาคผนวก.....	134
ภาคผนวก ก ตารางแสดงค่าเฉลี่ย 10 เพลงกรณีศึกษา จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมงานครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ณ วัดทับกระดาน พ.ศ. 2556	135
ภาคผนวก ข ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมงานวันครบรอบ การเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ณ วัดทับกระดาน พ.ศ. 2556	137
ภาคผนวก ค ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ	141
ภาคผนวก ง โน้ตเพลงที่ใช้ในการวิเคราะห์ 10 เพลง.....	143
ภาคผนวก จ รวบรวมภาพข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ ที่แสดงความชื่นชมใน ตัวพุ่มพวง ดวงจันทร์	165
ภาคผนวก ฉ ภาพยอดวิวในสื่อออนไลน์	184
ประวัติผู้วิจัย.....	195

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงผลงานเพลง ชื่อชุด เดือน ปี พ.ศ. ของพุ่มพวง ดวงจันทร์.....	61
2 แสดง 10 อันดับ เพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์.....	63
3 แสดงความนิยมของ 10 เพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์.....	64
4 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงนักร้องบ้านนอก.....	70
5 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงสาวนาสังแฟน.....	75
6 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงกระแซะเข้ามาซิ.....	81
7 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงผู้ชายในฝัน.....	87
8 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงโลกของผึ้ง.....	92
9 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงอ้ออ้อ หล่อจิ้ง.....	98
10 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงคนดิ่งลิ้มหลังควาย.....	103
11 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงสยามเมืองยิ้ม.....	109
12 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงดาวเรืองดาวโรย.....	114
13 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงหนูไม่รู้.....	119
14 แสดงคำร้อยละ ของผู้ที่ให้สัมภาษณ์ในงานครบรอบ การเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ปี พ.ศ.2556 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย.....	136

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 6-21	68
2 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 22-29	69
3 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 30-36	69
4 แสดงลักษณะบันไดเสียง Bb เมเจอร์ของเพลงนักร้องบ้านนอก	70
5 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงนักร้องบ้านนอก	70
6 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงนักร้องบ้านนอก	70
7 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 8-23	74
8 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 24-31	74
9 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 32-38	75
10 แสดงลักษณะบันไดเสียง E เมเจอร์ของเพลงสาวนาสั่งแฟน	76
11 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงสาวนาสั่งแฟน	76
12 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงสาวนาสั่งแฟน	76
13 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระแซเข้ามาซิห้องที่ 13-20	79
14 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงกระแซเข้ามาซิห้องที่ 29-44	79
15 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระแซเข้ามาซิห้องที่ 49-52	80
16 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงกระแซเข้ามาซิห้องที่ 61-68	80
17 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระแซเข้ามาซิห้องที่ 77-84	80
18 แสดงลักษณะบันไดเสียง F เมเจอร์ของเพลงกระแซเข้ามาซิ	81
19 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงกระแซเข้ามาซิ	81
20 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงกระแซเข้ามาซิ	82
21 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงผู้ชายในฝันห้องที่ 11-36	85
22 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงผู้ชายในฝันห้องที่ 46-71	86
23 แสดงลักษณะบันไดเสียง F เมเจอร์ของเพลงผู้ชายในฝัน	87
24 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงผู้ชายในฝัน	87
25 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงผู้ชายในฝัน	87
26 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงโลกของผึ้งห้องที่ 9-16	90
27 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงโลกของผึ้งห้องที่ 17-24	91
28 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงโลกของผึ้งห้องที่ 25-36	91
29 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงโลกของผึ้ง	92

ภาพที่	หน้า
30 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงโลกของผึ้ง.....	92
31 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงโลกของผึ้ง.....	93
32 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้งห้องที่ 10-33	96
33 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้งห้องที่ 34-45.....	96
34 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้งห้องที่ 46-57	97
35 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้งห้องที่ 65-74	97
36 แสดงลักษณะบันไดเสียง Eb เมเจอร์ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง.....	98
37 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง.....	98
38 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง	98
39 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควายห้องที่ 13-24	102
40 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควายห้องที่ 29-36	102
41 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควายห้องที่ 37-44	103
42 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย.....	104
43 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย	104
44 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย	104
45 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสยามเมืองยิ้มห้องที่ 5-20	107
46 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงสยามเมืองยิ้มห้องที่ 21-28.....	108
47 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสยามเมืองยิ้มห้องที่ 29-36	108
48 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงสยามเมืองยิ้ม.....	109
49 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงสยามเมืองยิ้ม.....	109
50 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงสยามเมืองยิ้ม.....	110
51 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงดาวเรืองดาวโรยห้องที่ 6-21	113
52 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงดาวเรืองดาวโรยห้องที่ 22-29	113
53 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงดาวเรืองดาวโรยห้องที่ 30-37.....	114
54 แสดงลักษณะบันไดเสียง Bb เมเจอร์ของเพลงดาวเรืองดาวโรย.....	115
55 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงดาวเรืองดาวโรย.....	115
56 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงดาวเรืองดาวโรย.....	115
57 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงหนูไม่รู้ห้องที่ 10-25	118
58 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงหนูไม่รู้ห้องที่ 26-40	118
59 ภาพแสดงท่อน C ของเพลงหนูไม่รู้ห้องที่ 42-59	119

ภาพที่	หน้า
60 แสดงลักษณะบันไดเสียง G เมเจอร์ของเพลงหนูไม่รู้.....	120
61 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงหนูไม่รู้.....	120
62 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงหนูไม่รู้.....	120
63 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	138
64 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	138
65 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	139
66 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	139
67 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	140
68 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์	140
69 ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ อาจารย์ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต.....	142
70 ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ อาจารย์ศุรินทร์ ภาคศิริและอาจารย์ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต ..	142
71 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “จารีกรอยอาลัยลูกทุ่งผู้ครองใจ”	166
72 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ความเป็นศิลปินของพุ่มพวง ดวงจันทร์”	167
73 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พุ่มพวง ดวงจันทร์คงเหลือไว้แต่คำขาน ราชนิลุททุ่ง” ..	168
74 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “แฟนเพลงสุดแสนอาลัยพุ่มพวง ดวงจันทร์ รำไห้ระงมทับกระดาน”	169
75 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พวงหรีดจากนายกฯอำนาจ”	170
76 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ศิรินทรา ร้องไห้โฮ”	171
77 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “อริสมันต์ สดุดีหญิงยอดนักสู้”	172
78 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ไวพจน์ อาลัยศิษย์เอก”	172
79 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “นายกรัฐมนตรียกย่องพุ่มพวง”	173
80 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “สุดอาลัยฝั่ง”	173
81 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “งานศพคืน 4 คนเพียบ”	174
82 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “มีพรสวรรค์แต่อัปโชค”	175
83 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พยางค์ มุกดา ครวญเสียดาย”	175
84 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “50 เพลง แต่งไว้รอท่าเก้อ”	176
85 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ชินกร ไกรลาศ สดุดี ฝั่ง”	177
86 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “มหาดไทยรู้ซึ้ง พุ่มพวง ยิ่งใหญ่”	178
87 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “สุนารี ราชสีมา”	179
88 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ทีวีร่วมไว้อาลัย พุ่มพวง”	180

ภาพที่	หน้า
89 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ฝนถล่มแฟนเพลงยังแน่นตึง”	181
90 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พุ่มพวง แม่ยอดนักร้อง”	181
91 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ภาพสุดท้าย”	182
92 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ครึ่งแสนอาลัย ผีง”	182
93 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “สมเกียรติ”	183
94 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงนักร้องบ้านนอก”	185
95 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงสาวนาสิ่งแพน”	186
96 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงกระเซะเข้ามาซิ”	187
97 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงผู้ชายในฝัน”	188
98 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงโลกของผีง”	189
99 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงอ้อฮ้อหลอจ้ง”	190
100 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงคนดั่งลมหลังควาย”	191
101 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงสยามเมืองยิ้ม”	192
102 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงดาวเรืองดาวโรย”	193
103 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง “เพลงหนูไม่รู้”	194

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงลูกทุ่ง เป็นเพลงไทยสากลที่มีความหมายหลากหลาย เนื้อหาสาระของบทเพลงมีทั้งเรื่องราวความรัก การชมธรรมชาติในชนบทที่สวยงามและยังมีสาระสะท้อนชีวิตสะท้อนปัญหาสังคมแง่มุมต่างๆ ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ท่วงทำนองที่คุ้นเคยและสร้างแบบแปลกใหม่ต่างๆ ขึ้นอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งนักร้องมีลีลาการขับร้องที่หลากหลายและมีการแสดงที่สอดใส่เข้ากับอารมณ์เพลงอย่างหน้าสนใจทั้งเพลงสนุกสนานและเพลงสะท้อนชีวิต¹ สมยศ สิงห์คำ กล่าวถึงลักษณะเพลงลูกทุ่งไว้ว่า “เพลงลูกทุ่ง หมายถึง เพลงที่สะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมคติและวัฒนธรรมไทย โดยมีท่วงทำนอง คำร้อง สำเนียง และลีลาการร้องการบรรเลงที่เป็นแบบแผนมีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่ง² เพลงลูกทุ่งมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยมายาวนาน ดังคำกล่าวของ เจนภพ จบกระบวนวรรณ ที่ว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่ซึมลึกอยู่ในสายเลือดของคนไทยทุกคนมาตั้งแต่อดีตเพราะคนไทยเป็นคนในสังคมเกษตรกรรม³

เพลงลูกทุ่งนั้นยังมีองค์ประกอบอีกหลายอย่าง ซึ่งก่อนหน้าที่จะมีเพลงลูกทุ่ง ก็มีเพลงพื้นบ้านอยู่ก่อนหน้านี้อแล้ว เพลงลูกทุ่งในยุคแรกเริ่มได้พัฒนามาจาก “เพลงร่ำวง” ซึ่งเป็นการละเล่นที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย และนิยมกันอย่างมาก ในยุคนั้นนักร้องเพลงลูกทุ่งในยุคบุกเบิกก่อนที่จะเข้ามาอยู่ในวงการเพลง หรือก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักร้อง โดยส่วนใหญ่มักจะผ่านเวทีร่ำวงมาแล้วทั้งสิ้น หรือที่เรียกกันว่า “เชียร์ร่ำวง” ไม่ว่าจะเป็น สุรพล สมบัติเจริญ ชาย เมืองสิงห์ เพลิน พรหมแดน ฯลฯ เพลงลูกทุ่งมีความหมายในตัวเอง และเป็นบทเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตในชนบท ที่ได้ก้าวเข้าสู่วิถีชีวิตความศิวิไลในสังคมเมืองกรุง หรือเมืองหลวง เนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง แต่

¹ ศิริพร กรอบทอง, “กำเนิดเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ. 2488-2507,” ใน **วิวัฒนาการเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย** (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พันธกิจ, 2547), 140.

² สมยศ สิงห์คำ, “ความเป็นมาของกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง,” ใน **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยภาค 2** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2554), 30.

³ เจนภพ จบกระบวนวรรณ, “พิพิธภัณฑเพลงลูกทุ่ง,” ใน **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย** (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2532), 37.

เดิมมักกล่าวถึงวิถีชีวิตของชนบท และเปลี่ยนแปลงไปโดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสังคมเมืองมากขึ้น เพลงลูกทุ่งนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามยุคสมัยซึ่งถือได้ว่าเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของเพลงลูกทุ่งต่างกับเพลงประเภทอื่น ๆ เช่น เพลงลูกกรุงหรือเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ ไม่ค่อยมีการปรับตัว และนับวันก็จะเลือนหายไปจนเป็นตำนานหรือเป็นประวัติศาสตร์ในที่สุด

นักร้องเพลงลูกทุ่ง นั้นเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทต่อวงการเพลงลูกทุ่งเป็นอย่างมาก นักร้องเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ล้วนมีพื้นเพมาจากชนบทกันแทบทั้งสิ้น ในยุคแรกของเพลงลูกทุ่ง ผู้ที่จะเข้ามาเป็นนักร้องได้นั้นเป็นเรื่องยากลำบากมากถ้าไม่มีเสียงดี หรือ มีความสามารถไม่พอแล้ว โอกาสที่จะได้เป็นนักร้องประจำวงก็มีน้อย การจะได้เป็นนักร้องจะต้องมีเสียงดีหรือบางคนเรียกกันว่ามิพรสวรรค์ ประกอบกับความอดทนเพราะการที่จะเป็นนักร้องได้จะต้องเห็นชอบจากครูเพลงเสียก่อน นักร้องที่มีชื่อเสียงบางคนก่อนที่จะได้จับไมค์ร้องเพลงต้องเข้ามาทำงานในวงก่อน ยกตัวอย่าง เช่น เสรี รุ่งสว่างก็เคยเป็นคณงานแบกเครื่องดนตรีในวงดนตรี และสายัณห์ สัญญา ก็เคยเป็นหางเครื่องอยู่กับวงดนตรี ผ่องศรี วรนุช หรือแม้กระทั่งพุ่มพวง ดวงจันทร์กว่าจะได้ร้องเพลง ก็ต้องเป็นหางเครื่องในวงดนตรี ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ บางครั้งก็ได้มีโอกาสร้องเพลง ขึ้นบนเวทีก็ตอนที่เวทีขาดนักร้อง ความฝันของนักร้องลูกทุ่งคือการได้ขึ้นร้องเพลงบนเวที และสิ่งที่เป็นความยิ่งใหญ่ที่สุดในการก้าวเข้าสู่ความเป็นนักร้องอาชีพคือการได้ร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียง ในสมัยนั้นนักร้องคนใดได้ร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียง จึงถือได้ว่าเป็นนักร้องลูกทุ่งอย่างเต็มตัว และสามารถก้าวเข้าสู่การเป็นเจ้าของวงดนตรี และมีวงดนตรีเป็นของตัวเองอย่างเช่น วงดนตรีศรีศรี ศรีประจวบ วงดนตรียอดรัก สลักใจ วงดนตรีพุ่มพวง ดวงจันทร์⁴

ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นที่นิยม และเข้าถึงจิตใจของคนทุกชนชั้น ทุกเพศทุกวัย ด้วยภาษาที่นักแต่งเพลงนำมาใช้ เป็นภาษาที่เรียบง่ายสามารถเข้าใจได้ทันทีไม่ต้องเสียเวลาคิดก็เข้าใจทันที ทำให้ไม่ว่าเด็ก หรือคนสูงอายุก็ชอบ และนิยมนำมาขับร้อง ต่างจากเพลงไทยเดิม เพลงไทยเดิมนั้น เด็กมักฟังไม่รู้เรื่องเพราะยากเกินไป ต่างจากการฟังเพลงลูกทุ่งไม่มีปัญหาเรื่องอายุ และการศึกษา เข้ามาเป็นกำแพงกัน เพลงลูกทุ่งจึงเจริญงอกงาม และเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วทั้งประเทศอย่างง่ายดาย และรวดเร็ว ทั้งนี้อาจจะมีสื่อคือวิทยุ โทรทัศน์ แลบบันทึกเสียง การประชาสัมพันธ์ และการคมนาคมที่สะดวกเป็นเครื่องช่วย จึงทำให้เพลงลูกทุ่งออกไปสู่ชุมชนที่ห่างไกลทุกแห่งหนโดยใช้เวลาที่

⁴ ศกุนตลา กะราลัย, “การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์.” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.)

รวดเร็ว⁵ เพราะเนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งนั้นสามารถสื่อถึงความเป็นจริงในสังคม ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนอย่างตรงไปตรงมามากที่สุด แม้แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงให้ความสำคัญกับเพลงลูกทุ่ง โดยทรงพระราชนิพนธ์บทเพลงสัปดาห์ ต่อมาพุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้นำมาขับร้องในงานลูกทุ่งกึ่งศตวรรษ เพลงลูกทุ่งจึงได้รับความนิยม และความสนใจจากประชาชนทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด

เพลงลูกทุ่ง จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และสะท้อนให้เห็นวิถีชาวบ้านได้เป็นอย่างดีจนถึงยุคสมัยของนักร้องที่มีชื่อว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์ แนวเพลงลูกทุ่งได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเพลงลูกทุ่งในยุคของผ่องศรี วรนุชเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบวิธีการขับร้อง ภาษาที่เลือกใช้ เนื้อหาของบทเพลง ที่ตรงไปตรงมา สะท้อนชีวิต ลึกซึ้งกินใจ ลักษณะเสียงดนตรีที่แตกต่างมีท่วงทำนองการดำเนินจังหวะที่มีความเป็นสากล มีเสียงสังเคราะห์ไฟฟ้าสอดแทรกในบทเพลง ความแปลกใหม่ในรูปแบบการแสดง ลีลาท่าทางการเต้น เครื่องแต่งกายประกอบการแสดง หรือชุดทางเครื่องที่วิจิตรแปลกตาไปจากวงดนตรีลูกทุ่งทั่ว ๆ ไปในยุคเดียวกัน การนำเสนอข่าว และการเผยแพร่ของสื่อต่าง ๆ ทำให้ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ได้อย่างง่ายดาย บทบาทของพุ่มพวง ดวงจันทร์ทำให้เกิดกระแสความนิยมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมลูกทุ่งและสังคมไทย นอกจากนี้กระแสความนิยมยังทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตของคนทุกเพศ ทุกวัย เป็นแรงบันดาลใจในการสรรค์สร้างผลงานเพลง และเป็นแรงบันดาลใจให้กับเยาวชนที่มีความสนใจเพลงลูกทุ่ง ด้วยเหตุนี้เองทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นศิลปินหญิงที่ได้รับความนิยมสูงสุดอีกคนหนึ่ง

ตลอดระยะเวลาที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ได้ทำงานอยู่ในแวดวงลูกทุ่ง ได้ทุ่มเทในการทำงานอย่างหนักส่งผลให้ได้รับ รางวัลพระราชทานเสาอากาศทองคำพระราชทานจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากเพลง “อกสาวเหนือสะอื้น” นอกจากนี้ยังได้เป็นผู้ร้องเพลง “สัปดาห์” พระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอีกครั้ง ในสาขารางวัลขับร้องเพลงดีเด่น กับเพลง “สยามเมืองยิ้ม” ประพันธ์โดยครูลพ บุรีรัตน์ ในงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง

การเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในวันที่ 13 มิถุนายน 2535 ด้วยวัยเพียง 30 ปี นั้นไม่อาจกล่าวได้ว่าเป็นการปิดฉากของพุ่มพวง ดวงจันทร์ แต่กลับเป็นการเปิดฉากให้กับบทเพลงของเธอเป็นอมตะอยู่คู่สังคมไทยชั่วนิรันดร์ การเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์นั้นไม่ได้ทำให้ความนิยมชมชอบจากแฟนเพลง ลดน้อยลงแต่กลับเป็นการเพิ่มความนิยมให้มากขึ้นกว่าเดิม จากงานพิธี

⁵ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, “ลูกทุ่งกับเพลงไทย,” ใน กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ภาค 2 (กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2534) 23.

พระราชทานเพลิงศพ ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี ท่ามกลางบรรดาเหล่าแฟนเพลงนับแสน หรืองานประจำปีที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อรำลึกถึงการจากไปของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในทุกๆ ปีจะมี ศิลปินนักร้องทั้งเก่า และใหม่เข้าร่วมงาน และร่วมรำลึกถึงการจากไปด้วยการขับร้องเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ และในทุกๆ เวทีการประกวดนักร้อง หรือวงดนตรีต่างๆ แม้กระทั่งการนำผลงานเพลงของ พุ่มพวง ดวงจันทร์กลับมาทำใหม่ครั้งแล้วครั้งเล่า การสูญเสียครั้งนี้เป็นการสูญเสียศิลปินเพชรน้ำเอก ของคนไทยที่ยากจะหาใครทดแทนได้

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้เห็นความสำคัญของพุ่มพวง ดวงจันทร์ที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย และวงการเพลงลูกทุ่งไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย มุ่งศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยใช้กรอบแนวคิด ในการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

ศึกษาประวัติของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วิเคราะห์บทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์

อัตลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลงานวิจัยในครั้งนี้ มีผลที่จะได้รับ ดังนี้

1. ได้งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ ถือได้ว่าเป็นการรวบรวมเรื่องราว ที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางด้านเนื้อร้อง น้ำเสียง การขับร้อง รูปแบบ ดนตรี ของบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. เป็นการรวบรวม และจารึกความสำคัญของพุ่มพวง ดวงจันทร์ อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ในเรื่อง การเป็นนักร้องที่มีคุณภาพในทุกด้านของแนวเพลงลูกทุ่ง
3. เป็นประโยชน์สำหรับวงการเพลงลูกทุ่ง และวงการเพลงในสังคมไทย ตลอดจนผู้ที่สนใจในเรื่องบุคคลสำคัญทางการดนตรี สามารถนำไปต่อยอด หรือศึกษาเพิ่มเติม หรือทำประวัติบุคคลสำคัญ ท่านอื่น เพื่อเป็นการเชิดชูเกียรติของบุคคลเหล่านั้นไม่ให้สูญหายไป

สมมติฐานของการวิจัย

อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นรูปแบบเฉพาะตัวที่ชัดเจน เป็นต้นแบบของนักร้องหญิงและวงการเพลงลูกทุ่งจนถึงปัจจุบัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. รวบรวม ศึกษาประวัติ และบทเพลงลูกทุ่งเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้าน เนื้อร้อง น้ำเสียง รูปแบบการขับร้องและรูปแบบดนตรี

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัด (อัด-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือตัวเอง กับ ลักษณะ ซึ่งหมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity (อ่านว่า ไอ-เด็น-ตี-ตี้) หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้⁶

แหล่งข้อมูลสำหรับสืบค้น

แหล่งข้อมูลสำหรับสืบค้น แบ่งออกเป็น 2 แหล่งใหญ่ ดังนี้

- 1) แหล่งข้อมูลจากห้องสมุด คือ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัยชั้นนำทางด้านดนตรี ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ห้องสมุดดนตรี หอสมุดแห่งชาติ
- 2) การลงภาคสนาม และการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุ่มพวง ดวงจันทร์ นักวิจารณ์ ผู้เชี่ยวชาญ แฟนเพลง และครูเพลง อาทิ เช่น สุรินทร์ ภาคศิริ, ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการทำงานและวิธีการศึกษาดังนี้

1. วิธีการเก็บข้อมูล

⁶ ฐัก ภาษาไทย ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย, 16 มิถุนายน 2550, เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1583>

1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย รวบรวมข้อมูลจากสื่อ
วีดิทัศน์ เช่น ซีดีเพลง ซีดีบันทึกการแสดงสด แหล่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวบรวมข้อมูลจากสื่อ
สิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความ บทวิจารณ์ โดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้เป็น
ข้อมูลในการศึกษาประวัติของ พุ่มพวง ดวงจันทร์

1.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล การจดบันทึก บันทึกเสียง
ถ่ายภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์ อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง
ดวงจันทร์

3. การนำเสนอผลงานวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลครบทุกกระบวนการแล้ว จึงนำมาเรียบเรียง และนำเสนอ
ผลงานวิจัยโดยผู้วิจัยจะนำเสนอเป็น เอกสารวิทยานิพนธ์ โดยใช้โปรแกรมพิมพ์เอกสาร (Microsoft
Word) เพื่อพิมพ์วิทยานิพนธ์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในบทนี้จะเป็นส่วนของเนื้อหา
ข้อมูล ที่นำมาใช้ในการศึกษา ทำความเข้าใจ เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์
โดยแยกเนื้อหาเป็นส่วนต่างๆ ได้ดังต่อไปนี้

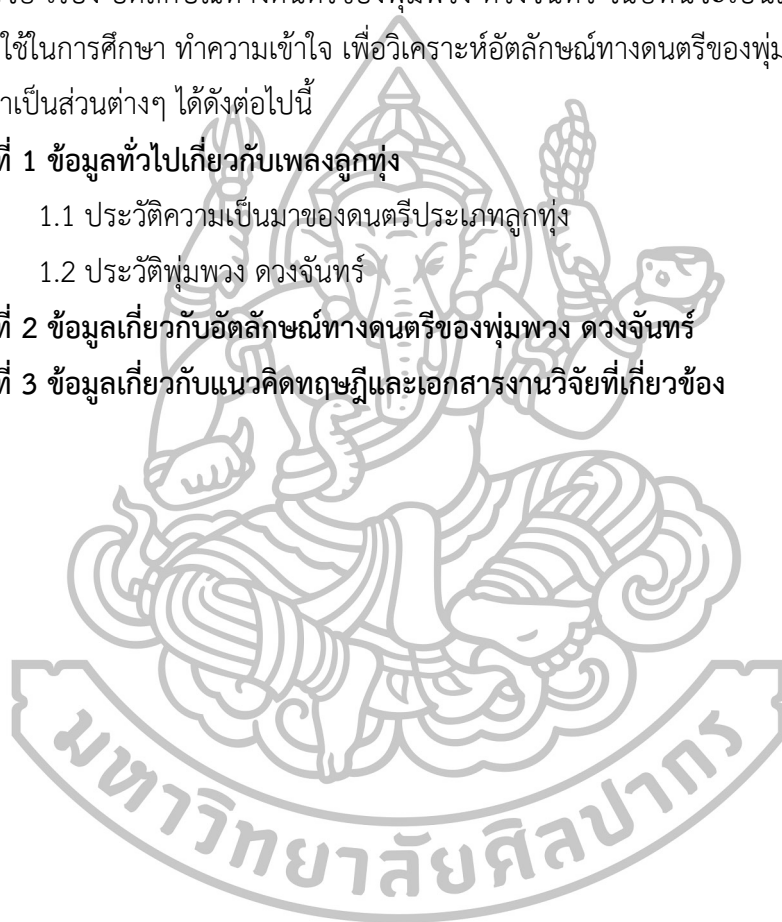
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

1.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรีประเภทลูกทุ่ง

1.2 ประวัติพุ่มพวง ดวงจันทร์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

1.1 ประวัติความเป็นมาของดนตรีประเภทลูกทุ่ง

เพลงลูกทุ่ง เป็นแนวเพลงหนึ่งของประเทศไทยที่มีประวัติมายาวนาน เพลงลูกทุ่งนั้นเริ่มแรกพัฒนาจากบทเพลงพื้นบ้านทั่วไปที่ไม่มีเนื้อร้อง มีเนื้อหาอิงพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับชีวิตของสามัญชน ชาวนาชาวไร่ เช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองเป็นวรรณกรรมเพลงที่มีลักษณะเป็นศิลปะเพื่อประชาชน หรือ “ประเพณีราษฎร์”¹ มีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเกิดขึ้นในรูปแบบของ เพลงแทรกบทละครและภาพยนตร์ เพื่อสร้างความบันเทิงให้กับสังคมไทย ในสมัยนั้นจึงเรียกเพลงแนวนี้ว่าเพลงตลาดหรือ เพลงชีวิต² จากจุดนี้ถึงได้ว่าเป็นพัฒนาการระยะแรกของเพลงลูกทุ่ง จากการศึกษาเอกสารจากผู้ทรงคุณวุฒิ จึงสามารถสรุปได้ว่า วงการเพลงของไทยนั้นก่อนที่จะพัฒนาไปถึงแนวเพลงลูกทุ่ง สามารถแบ่งยุคได้เป็น 3 ยุค ได้แก่ ยุคเพลงไทยสากล ยุคเพลงตลาดหรือ เพลงชีวิต และยุคเพลงลูกทุ่ง ซึ่งสามารถ อธิบายได้ดังนี้

ยุคเพลงไทยสากล

ตามจริงแล้วในสมัยโบราณ ยังไม่มีการแบ่งแยกประเภทหรือรูปแบบของแนวเพลง จนกระทั่งวัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมไทย เพลงที่มีอยู่เดิมโดยการขับร้องกับวงมโหรี หรือวงปี่พาทย์มีการร้องโดยใช้การเอื้อน และการร้องรับส่งกัน จึงถูกเรียกว่าเพลงไทย ส่วนเพลงที่มีการดัดแปลง หรือแต่งขึ้นใหม่และบรรเลงโดยเครื่องดนตรีตะวันตกหรือที่เรียกว่า แจ๊สแบนด์สมัยใหม่ เพลงประเภทนี้จึงรู้จักกันในนามเพลงไทยสากล³

¹ โรเบิร์ต เร็ดฟิลด์ (Robert Redfield) แบ่งสังคมไทยออกเป็นสองระดับ ตามสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนอิทธิพลของพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ ระดับชนชั้นผู้นำหรือผู้ปกครองประเทศ จัดเป็น “ประเพณีหลวง” (Great Tradition) และระดับชาวไร่ ชาวนา ไพร่ฟ้า ข้าแผ่นดิน จัดเป็น “ประเพณีราษฎร์” (Little Tradition) ดูรายละเอียดจาก จิตนา ดำรงค์เลิศ, *วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง*, 22

² ศิริพร กรอบทอง. (2541) “วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย (พ.ศ.2481-2535).” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาอักษรศาสตร์ (ประวัติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 105.

³ พยงค์ มุกดาพันธ์. *เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง ในกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย* (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2532), 34.

ความเป็นมาของเพลงไทยสากลนั้น ศิริพร กรอบทอง⁴ ได้อธิบายไว้ดังนี้ เพลงไทยสากลพัฒนาขึ้นเนื่องจากการรับอิทธิพลทางการดนตรี ของตะวันตกซึ่งเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 โดยทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการฝึกหัดทหารตามแบบยุโรปและได้ใช้แถวบรรเลงประกอบการฝึกทหาร ได้มีการว่าจ้างนายทหารสองคนที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเทศอินเดียมาเป็นครูฝึก คือ ร้อยเอกอิมเปย์ (Impey) เป็นครูฝึกในวงหลวง และร้อยเอกน็อกซ์ (Knox) เป็นครูฝึกในวังหน้า เทาเซนต์ แฮร์ริส ทูตชาวอเมริกันที่เข้ามาในเมืองไทยเมื่อปี พ.ศ. 2396 บันทึกไว้ว่าวงดนตรีของเขานั้นเป็นของแปลกใหม่ที่ดึงดูดความสนใจของคนไทยที่พบเห็นเป็นอันมาก บุคคลในราชสำนัก อาทิ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าและมุลนายชั้นสูงต่างนิยมมีแถววงไว้บรรเลงเพื่อความบันเทิงและประดับเกียรติยศกันแทบทั้งนั้น อีกทั้งความสนใจแถววงซึ่งเป็นดนตรีตะวันตกยังผลให้ลักษณะการฟังเพลงของคนชั้นสูงเปลี่ยนแปลงจากการฟังเพลงในลักษณะการขับกล่อมที่มีมาแต่เดิมเช่น การฟังเพลงจากวงมโหรีก็เปลี่ยนมาเป็นการฟังเพลงอย่างจริงจังแบบตะวันตก

ในรัชกาลต่อมา คนชั้นสูงมีความตื่นตัวในด้านศิลปะและดนตรีซึ่งถือว่าเป็นสิ่งแสดงถึงความมีอารยธรรมของประเทศตามธรรมเนียมตะวันตก นอกจากนี้ยังมีค่านิยมมีเครื่องดนตรีตะวันตกไว้ประดับฐานะที่เพิ่มมากขึ้น ดังปรากฏว่า มีการส่งวงมโหรีตะวันตกมาประดับเกียรติยศกันด้วยแต่ไม่แพร่หลาย เพราะค่าใช้จ่ายสูงแล้วคงไม่สนองรสนิยมในการฟังเพลงของคนชั้นสูงทั่วไป ที่แถววงจะสร้างความครึกครื้นได้มากกว่า ผู้ที่เป็นเจ้าของแถววงในขณะนั้น อาทิ กรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี (ทั้วม บุนนาค) สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) และผู้มีบรรดาศักดิ์อื่นๆ คาร์ล บล็อกเล่าว่า “ผู้มีบรรดาศักดิ์ทุกคนต้องมีวงดนตรีกันอย่างน้อยคนละวง หรือมีฉนั้นก็ 2 วง เป็นวงดนตรีไทยวงหนึ่งและวงดนตรีฝรั่งอีกวงหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีแถวฝรั่งที่ตีเยียมวงหนึ่ง”

ดนตรีฝรั่งหรือแถววงได้แพร่สู่ราษฎรในเวลาไม่นานเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้มีการบรรเลงแถววงในที่สาธารณะตามแบบประเทศตะวันตก คาร์ล บล็อก บันทึกไว้ว่าสวนหลวงเปิดให้ประชาชนเข้าไปเที่ยวได้อาทิตย์ละครั้ง มีแถววงชั้นเยี่ยมที่ผู้เล่นเป็นคนไทยทั้งหมดบรรเลงให้ฟังด้วยในตอนบ่าย แถววงเป็นวงดนตรีที่มีเสียงดัง ให้ความรู้สึกสนุกสนานครึกครื้นร่าเริงทำให้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว และได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีไทย เพราะปรากฏว่ามีการจ้างหาไปบรรเลงในงานต่างๆ โดยเฉพาะในกระบวนแห่นาค กระบวนแห่นาคที่เห็นชุกชุมเมื่อครั้งรัชกาลที่ 5 นั้นคือมีวงแถววงอย่างฝรั่ง เมื่อแถววงแพร่หลายในหมู่ราษฎรทั่วไป

⁴ ศิริพร กรอบทอง, *วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย* (กรุงเทพฯ : พันธกิจ, 2547), 46-63.

ค่านิยมในการมีแต้รวงเพื่อสื่อฐานะของมูลนายชั้นสูงจึงค่อยๆ เสื่อมไป ดังไม่ปรากฏว่าเจ้านายโดยทั่วไปมีแต้รวงประดับฐานะในช่วงปลายรัชกาล

จากความนิยมดนตรีตะวันตกและที่เกิดขึ้นในระยะเวลาดังกล่าวนำไปสู่การสร้างเพลงไทยสากลซึ่งเรียกกันว่า “เพลงอย่างฝรั่ง” หรือ “เพลงทำนองฝรั่ง” เพลงไทยสากลที่เกิดขึ้นในระยะเริ่มแรกเป็น เพลงค่านับของทางราชการ ซึ่งตั้งแต่มีวงแต้รวงสำหรับนำกองทหาร ครูฝึกซึ่งเป็นชาวอังกฤษก็นำเอาเพลงชาติอังกฤษมาฝึกและใช้เป็นเพลงค่านับคือเพลง God Save the Queen และถูกเรียกว่าเพลงสรรเสริญพระบารมีโดยได้ใช้เพลงดังกล่าวนี้เป็นเพลงค่านับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2395 จนถึงปี พ.ศ. 2414 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้แต่งเพลงค่านับที่เป็นของไทยขึ้น เหตุที่ทรงต้องการให้มีเพลงค่านับเป็นของตนเองนั้น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นครั้งเสด็จไปเมืองชวา ปีมะแม 2414 ครั้งนั้นเมื่อประทับอยู่เมืองสิงคโปร์ อังกฤษใช้เพลงกอดเสพีควีนรับเสด็จ แต่เมื่อเสด็จไปถึงเมืองปัตตาเวีย พวกฮอลันดาคงถามถึงเพลงชาติของไทยเพื่อจะเอาไปทำรับเสด็จเป็นเหตุให้เกิดขึ้นว่าจะต้องมีเพลงชาติของไทยสำหรับให้แต้รวงทำค่านับ

รัชกาลที่ 5 จึงทรงโปรดเรียกครูดนตรีไทยเพื่อปรึกษา ครั้งนั้นประกอบด้วย ครูมรกฏ พระประดิษฐ์ไพเราะ (ครูมีแขก) และพระเสนาะดุริยางค์ (ขุนเณร) ครูดนตรีไทยเหล่านั้นได้นำเพลงบุหลันลอยเลื่อนมาตัดแปลงเป็นเพลงค่านับ ต่อมาจึงโปรดให้มิสเตอร์เฮูดเซน บางทีก็เรียกว่า ครูยูเซน (Heutsen, Hudson, Hoodson) แปลงเป็นทำนองเพลงในแนวสากลสำหรับให้แต้รวงเป่าเป็นเพลงค่านับ (เพลงดังกล่าวนี้ในรัชกาลที่ ๖ เปลี่ยนชื่อเป็นเพลงสรรเสริญเสื่อป่า) เพลงค่านับหรือเพลงสรรเสริญพระบารมีดังกล่าวเป็นคนละสำนวนกับเพลงสรรเสริญพระบารมีในปัจจุบันที่ บโยตร์ สชูโรฟสกี นักประพันธ์เพลงชาวรัสเซียเป็นผู้ประพันธ์ทำนองขึ้นปี พ.ศ. 2431 โดยอาศัยทำนองเพลงโซนาตินาสำหรับเปียโนของเบโธเฟน สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงประพันธ์คำร้องและบรรเลงครั้งแรกที่หน้าศาลายุทธนาธิการเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2431 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฟังเป็นครั้งแรกก็ทรงพอพระราชหฤทัย เพลงนี้คือเพลงสรรเสริญพระบารมีที่บรรเลงสืบมาถึงปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กรมพระนครสวรรค์วรพินิต พระราชโอรสพระองค์ที่ 33 ในรัชกาลที่ 5 เสด็จกลับจากยุโรปมาทรงบัญชาการทหารเรือ (ราวปี พ.ศ.2448) พระองค์สนพระทัยและเชี่ยวชาญในเรื่องดนตรีเป็นอย่างยิ่งทั้งดนตรีฝรั่งและดนตรีไทย ทรงมีวงดนตรีไทยประจำพระองค์คือ “วงบางขุนพรหม” และระหว่างที่ทรงศึกษาวิชาทหารอยู่ที่ประเทศเยอรมนี ทรงได้ศึกษาดนตรีจนสามารถอ่านเขียนโน้ตเพลง รวมทั้งทรงนิพนธ์เพลงสากลได้ ทรงริเริ่มนิพนธ์เพลงไทยสากลขึ้น เพลงที่นิพนธ์เป็นเพลงทำนองสากล ไม่มีเนื้อร้องส่วนมากแล้ว ตัดแปลงมาจากเพลงไทย เช่น เพลงสุดเสนาะ ตัดแปลงจาก “แสนเสนาะ” เพลงวอลซ์เมขลา

ดัดแปลงจาก “หกบท” เพลงมหาฤกษ์ ดัดแปลงจาก “มหาฤกษ์ 2 ชั้น” เพลงสรรเสริญเสื่อป่า ดัดแปลงจาก “บุหลันลอนเลื่อน 2 ชั้น” เป็นต้น จากการที่ทรงเป็นคนไทยคนแรกที่ริเริ่มแต่งเพลงไทยสากลและมีบทบาทในการพัฒนาการบรรเลงดนตรีตามระบบสากลโดยนำวิธีการแยกเสียงประสานวงดนตรีแบบสากลเข้ามาเผยแพร่ในการเมืองไทยทำให้ได้รับการยกย่องให้เป็นบิดาแห่งเพลงสากล

เพลงอย่างฝรั่งเริ่มเป็นที่สนใจมีการแต่งกันมากขึ้นและแพร่หลายในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งสามารถแบ่งได้ เป็น 2 ประเภทคือ 1.เพลงประกอบละครร้อง 2.เพลงประกอบภาพยนตร์ และสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. เพลงประกอบละครร้อง ละครร้องเป็นละครแบบใหม่ที่เกิดขึ้นตอนปลายสมัยรัชกาลที่ 5 (พ.ศ. 2451) ซึ่งมีผู้สันนิษฐานว่าพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ทรงดัดแปลงการแสดงมาจากละครมาเลย์ที่เรียกว่า ละครบังสาวัน หรือแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า มาเลย์โอเปร่า การแสดงละครร้องจะมีบทร้องโต้ตอบกันตลอดเรื่อง จากเพลงไทยสากลทำนองสองชั้นและชั้นเดียวต่างๆ โดยตัวละครเป็นผู้ร้องเอง และออกทำทางประกอบบทในแบบธรรมดา ไม่มีร้ายรำ บทเจรจาจะมีบ้างในตอนท้ายของแต่ละเพลง ซึ่งก็เป็นเพลงบทสอดแทรกหรือพูดบทวนบทที่ร้องมาแล้วเท่านั้น และบทร้องเพลงทุกเพลงจะมีเสียงลูกคู่คอยร้องรับและตีกรับ (กรับพวง) กำกับจังหวะเพลงอยู่ทางด้านในของฉากหรือข้างหลังของเวที ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงของละครร้องเป็นชุดของเครื่องเป่าพาทย์ไม้นวม นอกจากเวลาบรรเลงโหมโรงเท่านั้นจึงใช้ไม้แข็ง กรมพระยานราธิปประพันธ์พงศ์ ทรงตั้งชื่อคณะละครร้องว่า “ละครนฤมิตร” โรงละครอยู่ใกล้ภูเขาทอง วัดสระเกศ แสดงด้วยเรื่องต่างๆ สลับกันไป เช่น “ขวดแก้วเจียรไน” ที่มีเพลงบุหลันชกมวย เพลงพราหมณ์ตีคนน้ำเต้า เป็นต้น

ต่อมาโรงละครถูกวางเพลิงทำให้ต้องหยุดการแสดงไป กรมพระยานราธิปประพันธ์พงศ์ทรงให้ช่างสร้างโรงละครขึ้นใหม่ในบริเวณวังของพระองค์ท่านที่หลังตึกแถวแพรงนราฯ ใกล้ๆ ทางด้านถนนบ้านตะนาวให้ชื่อว่า “โรงละครปริตาลัย” การแสดงละครไม่มีร้ายรำ แต่ให้ตัวละครใช้บทแสดงกิริยาทำทางอย่างสามัญชน ส่วนเพลงร้องนั้นเป็นเพลงที่แต่งขึ้นใหม่บ้าง จากเพลงไทยที่มีแต่งเดิมบ้าง เช่น เรื่องสาวเครือฟ้า ที่กรมพระยานราธิปประพันธ์พงศ์ดัดแปลงมาจากเรื่องมาตามบัตเตอร์ฟลาย ของจีโอโกโม พุซซินี มีเพลงขึ้นพลับพลา เพลงลาวครวญ เมื่อ เล่นเรื่องภาษาต่างๆ เช่น พม่า มอญ จีน แขก ฝรั่ง ฯลฯ ของภาษานั้นๆ มาคิดให้เข้าสนิทกับรูปกลอนไทย เช่น พม่าห้าท่อนแบบไทยก็เป็นแบบใหม่ คือ พม่าเขว แขกลพบุรีก็เป็นแขกมาเยซ้อ จีนเก็บบุพผาก็เป็นฮ้อเทียบกวยกั๋งหลง เป็นต้น ผู้คิดเพลงเหล่านี้คือหม่อมหลวงต่วนศรี วรวรรณ หรือ หม่อมต่วน หม่อมในพระองค์ท่านแต่งเพลงเช่นเพลงลาวต่างๆ ในเรื่องพระลอ เฉพาะเพลงฝรั่งก็มีเพลงให้ชื่อว่า ฝรั่งแดง ฝรั่งฮัลโล ฝรั่งโยสะลัม ฝรั่งบูมซีเย ฯลฯ ซึ่งเพลงละครร้องอย่างของปริตาลัยนั่นเองทำนองเพลงฝรั่งมาปรับให้เข้ากับกลอนสุภาพหรือกลอนแปดอย่างกลอนละครทั่วไป คือ แต่งเป็นกลอนแปดแล้วจะให้ร้องเป็น

ทำนองฝรั่งอย่างใดก็ได้ นอกจากนี้มีบทพูดสลับร้องบ้างก็เพียงเพื่อทบทวนบทที่ร้องมาแล้วหรือพูดสอดแทรกให้ตกลงขบขันขึ้นเท่านั้น

ต่อเมื่อภายหลังจากละครปริดาลัยมาเป็นยุคของคณะละครสามสมัย ได้แก่ คณะละครปราโมทย์เมือง ละครบันเทิงไทยและ ละครโฉมเวียง ซึ่งมีลักษณะแบบอย่างของการละครเป็นแบบเดิม ตัวละครชุดเดิม ระเบียบของโรงแสดง บทละครมีลักษณะที่ตอบสนองต่อรสนิยมของประชาชนทั่วไปมากขึ้นเพราะจารีตการแบ่งแยกคนดูตามระดับชั้นในสังคมคลี่คลายลง และเกิดจารีตการแบ่งแยกแบบใหม่ คือ พิจารณาจากค่าเข้าชม แต่อย่างไรก็ตามส่งผลให้สามัญชนทั่วไปสามารถชมการแสดงละครได้กว้างขวางมากขึ้น ขุนวิจิตรมาตราบันทึกเล่าว่า

ยุคละครปราโมทย์เมือง บันเทิงไทยและโฉมเวียงเข้าสู่สมัยรัชกาลที่ 6 โรงและที่นั่งอย่างเดิม แต่ไม่แยกคนดู บุรุษกับสตรีนั่งปนกันได้ คนดูมากกว่ายุคปริดาลัย มีรถเจ๊กมาก คนเดินมากรถม้า รถยนต์มีไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงชั้นสูง บทละครสูง คนดูชั้นสูง พอเข้าใจดูละครร้องชาวบ้านธรรมดาสามัญเคยชอบแต่ละครรายีเก มาเห็นละครร้องแบบใหม่ ไม่เข้าใจ ดูไม่เป็น จึงไม่ชอบดูกัน มาถึงยุคสามคณะชาวบ้านธรรมดาสามัญเริ่มเข้าใจดูละครร้องแล้วทั้งโรงก็ลดต่ำลงมาเป็นอย่างโรงมหรสพธรรมดา ไม่เป็นโรงละครหลวงอย่างปริดาลัย เลิกห้องบาร์ คนดูหญิงชายนั่งปนกันได้

การได้รับความนิยมของละครร้องที่มีเกิดขึ้นหลายคณะและยังเปิดกว้างให้ประชาชนทั่วไปเข้าชมกันได้ก็ส่งผลทำให้เพลงประกอบละครแพร่หลายตามไปด้วย

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้เกิด ละครหลวง ขึ้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่ทรงพระราชนิพนธ์เป็นเรื่องต่างๆ ส่วนมากละครพูด บางเรื่องเป็น ละครพูด สลับลำคือ มีร้องเพลงบ้าง นอกจากนี้มีละครแบบดึกดำบรรพ์ที่ทรงเรียกว่า ละครร้อง เช่นเรื่องพระร่วงและละครรำ รัชกาลที่ 6 ทรงศึกษาในประเทศอังกฤษ ทรงเข้าสังคมจัดเจนเข้าใจของต่อขนบธรรมเนียมประเพณีฝรั่งเป็นอย่างดี และทรงตั้งกรมมหรสพมีดนตรีฝรั่งหลวง แต่เมื่อทรงละครและทรงพระนิพนธ์บทกลอนต่างๆ เช่นทรงสำหรับเสื่อป่าและลูกเสื่อ ทรงใช้เพลงไทยเดิมทั้งสิ้น ไม่ใช่เพลงฝรั่งเลย ละครที่เป็นเรื่องฝรั่งและแต่งตัวเป็นฝรั่ง เช่น วิวาทพระสมุท ก็ใช้เพลงไทย

ต่อมาในราวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2470 จวงจันทร์ จันทรคณา (พรานบุรุษ) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะละครศิลป์สำเร็จ (คณะละครของแม่เลื่อน) ประวัติ โคจรกิจ (แม่แก้ว) ผู้ประพันธ์เรื่องและเพลงของคณะละครนครบันเทิง (คณะละครของแม่บุญนาถ) และสมประสงค์ รัตนทัศนีย์ (เพชรรัตน) แห่งคณะละครปราโมทย์นคร (คณะละครของแม่เสงี่ยม) ได้มีการปรับปรุงสร้างสรรค์บทเพลงประกอบละครร้องขึ้นใหม่ โดยดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมที่มีทำนองสองชั้นมาใส่เนื้อร้องเต็มแทนทำนองเอื้อนใช้ดนตรีคลอ ซึ่งเรียกกันว่าเพลงไทยเนื้อเต็มหรือเนื้อเฉพาะ แต่ยังคงใช้ปี่พาทย์บรรเลงเหมือนเดิมอยู่พรานบุรุษได้แต่งเพลงลักษณะนี้จำนวนมาก และ พ.ศ. 2474 พรานบุรุษและเพชรรัตนแห่งคณะละครศรีโสภาสได้นำดนตรีสากลประเภทเพลงแจ๊ส (Jazz Band) หรือหัตถดนตรีเข้า

มาประกอบละครเรื่อง “โรสิตา” และการประพันธ์เพลงร้องโดยครูเพลงทั้งสามก็ได้มีการประดิษฐ์ทำนองเพลงร้องขึ้นใหม่ นอกจากนี้จะใช้ทำนองเพลงไทยของเก่า ในปี พ.ศ.2474 พรานบุรุษซึ่งได้ร่วมงานกับคณะจันทโรภาสก็โด่งดังที่สุดขึ้นมาด้วยละครเรื่องจันทร์เจ้าขา ซึ่งมีสถิติการนำออกแสดงถึง 94 ครั้งติดต่อกันแทบทุกโรงมหรสพที่มีในพระนครและธนบุรี

2. เพลงประกอบภาพยนตร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2445 มีชาวญี่ปุ่นนำภาพยนตร์เข้ามาฉายในเมืองไทย มีโรงเล่นประจำอยู่ที่เวียงสะพานเหล็ก (นครเกษม) เป็นภาพยนตร์เบ็ดเตล็ดไม่เป็นเรื่องราวแต่ก็ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมไม่น้อย ขุนวิจิตรมาตราเล่าถึงหนังญี่ปุ่นที่ท่านชอบไปดูในสมัยเด็กๆ ว่า เป็นการฉายหนังยังไม่ตึ๊งแต่ก็เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจไม่น้อย หนังที่มีฉายมี 12 ชุด (คือ 12 ม้วน) มีชุดหม่อมฝรั่งขี่จักรยาน ชุดขี่เม้าตักน้ำ คือกินเหล้าเมาเดินโซเซเดินมาถึงสะพานถูกพลัดตกน้ำ แล้วก็ป็นขึ้นมา กลับตกลงไปอีกหลายครั้ง ชุดนางพระจันทร์ มีหม่อมแต่งตัวแปลกๆ ต่างๆ ได้หลายอย่าง ชุดเด็กวิ่งตีกองล้อกับชุดเบ็ดเตล็ดอีกหลายอย่าง ชุดหนึ่งๆ ก็ราว 10 นาที เวลาฉายดับไฟหมด พอจบชุดก็เปิดไฟสว่างเป็นเช่นนี้ตลอดไป ทุกชุดเวลาจบมีไก่แจ้ขึ้น แสดงว่าเป็นหนังฝรั่ง บริษัทพาเต๊ะตราไก่แจ้ นอกจากนี้ก็มีชุดญี่ปุ่นรัสเซียรบกันในปลายสมัยรัชกาลที่ 5 หนังทั้งหมดฉายซ้ำอยู่ 2-3 วันแล้วก็เปลี่ยนใหม่ ไปดูซ้ำก็บ่อย เพราะชอบว่ามัน เห็นจริงเห็นจังสนุกดี โรงหนังคงจะมีหนังมาก ในชุดเบ็ดเตล็ดนี้เปลี่ยนหลายอย่างและดูสนุกสนานมากขึ้น เช่น มีชุดเสียหลายหลายตัวถูกขังอยู่ในกรงเหล็กก็เดินออกมาได้ รู้สึกว่าคนดูชอบมาก ตบมือให้กันกริยาวราวเสมอ

ภาพยนตร์เบ็ดเตล็ดไม่เป็นเรื่องราว แต่เพราะต้องชมกันบนจอจึงเรียกกันสืบมาว่าหนังและเป็นหนังเงียบซึ่งก่อนจะฉายมีการบรรเลงแตรวงเป็นการเรียกความสนใจเสียก่อน ขุนวิจิตรมาตราเล่าว่า โรงหนังญี่ปุ่นค่าลงได้เวลาที่จะเริ่ม วงแตรวงตั้งเล่นที่หน้าโรงริมประตูเข้าทางซ้าย หยุดเป็นพักๆ ห่างกัน 3 ครั้ง ระหว่างนั้นคนดูก็ซื้อตัว แตรวงที่หน้าโรง 3 ครั้งแล้วเข้าโรงไปเล่นอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงเริ่มฉายหนัง พวกคนดูนั้นขณะแตรวงหน้าโรงมีเข้าไปในโรงบ้างประปราย พอแตรวงเข้าโรงเป็นที่รู้กันดีว่าหนังจะเริ่มฉายแล้วจึงได้เข้าโรงตามๆ กัน ขณะหนังฉายในโรง แตรวงก็เล่นคลอไปกับหนัง ส่วนมากเป็นเพลงฝรั่งแต่ที่เป็นเพลงไทยก็มี เพลงที่บรรเลงในระยะเพลงแบล็คคือเกิ้ลของฝรั่งอีกเพลงหนึ่ง

การบันเทิงจากหนังญี่ปุ่นควบคู่กันมากับสมัยละครปริดาถัย จนกระทั่งถึงละครยุคสามสมัยดังกล่าว จึงเป็นยุคของภาพยนตร์จากฝรั่งเศสของบริษัทพาเต๊ะและโกมองต์ และภาพยนตร์จากอเมริกาซึ่งฉายเป็นเรื่องยาว ภาพยนตร์นี้แต่แรกเป็นความบันเทิงของผู้ชายเพราะผู้หญิงมักจะนิยมไปชมละครมากกว่า ต่อมาความนิยมจึงแพร่หลายไปในหมู่ผู้หญิงเป็นผลให้ละครและมหรสพอื่นๆ ชบเซาลง

ในระยะสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง บริษัทพาเต๊ะและโกมองต์ของฝรั่งเศสหยุดทำภาพยนตร์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์ภาพยนตร์ไปเจริญในอเมริกามากขึ้น และมีเข้ามาฉายในเมืองไทย

เรื่อยๆ และทั้งหมดยังเป็นภาพยนตร์เงียบ ระยะเวลาที่ภาพยนตร์ฝรั่งเศสกำลังเฟื่องฟูขึ้น ละครร้องของคณะต่างๆ ก็ยิ่งซบเซาลงไปจนแทบจะสูญไปมาก แต่ก็ได้มีการจัดตั้งโรงภาพยนตร์ของพรานบุรุษเกิดขึ้นใหม่ ประชาชนกลับเริ่มนิยมละครร้องกันอีกครั้งที่กล่าวมา พร้อมกันกับยุคของละครโรงภาพยนตร์ก็เริ่มยุคเริ่มต้นของภาพยนตร์พูดเสียงในฟิล์มในปี พ.ศ. 2474

กิจการภาพยนตร์ที่ได้เริ่มเปิดศักราชขึ้นในประเทศไทยเริ่มโดยตระกูลสุวัตซึ่งได้ไปขอรับซื้อกล้องถ่ายภาพยนตร์มาจากวังพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพาสศุภกิจ ซึ่งสนพระทัยในการถ่ายภาพยนตร์เงียบ เนื่องด้วยในปี พ.ศ. 2450 เสด็จในกรมได้ตามเสด็จพระพุทธเจ้าหลวงประพาสยุโรป ขากลับได้ทรงนำเอากล้องถ่ายภาพยนตร์เข้ามาด้วย เป็นการเล่นส่วนพระองค์ที่วังถนนตะนาว เมื่อเสด็จในกรมหลวงสรรพาสศุภกิจฯ สิ้นพระชนม์ ทางสกุลสุวัตได้ทราบข่าวกล้องถ่ายภาพยนตร์ของพระองค์ท่านยังคงอยู่จึงไปขอรับซื้อ แต่ขาดเครื่องอุปกรณ์ไปบางอย่างได้มาไม่ครบชุดก็ได้สร้างเครื่องอุปกรณ์ที่ขาดนั้นขึ้นใหม่เองและเริ่มดำเนินการถ่ายภาพยนตร์เงียบกันเป็นงานเป็นการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2464 นับจากนั้น 10 ปี ทางอเมริกาได้คิดทำภาพยนตร์ให้มีเสียงขึ้น สกุลสุวัตซึ่งมีชื่อเสียงในการทำภาพยนตร์เงียบของประเทศไทยขณะนั้นได้รู้จักขอบพอกับพวกอเมริกันนักถ่ายภาพยนตร์ฮอลลีวู้ดที่มาเมืองไทย บรรดาชาวตะวันตกถ้าจะมาถ่ายภาพยนตร์ในเมืองไทยต้องไปติดต่อคณะสุวัต จึงได้ตำราใหม่ๆ เกี่ยวกับการทำภาพยนตร์ของฮอลลีวู้ดทันสมัยอยู่เสมอ ต่อมามีการประดิษฐ์ของใหม่คือ วิทยุและไมโครโฟน เครื่องขยายเสียงต่างๆ คณะสุวัตก็ศึกษาจนปรับปรุง เมื่อทางฮอลลีวู้ดคิดทำภาพยนตร์เสียงหรือหนังพูดขึ้นสำเร็จ คณะสุวัตหรือศรีกรุงก็เปิดศักราชของอุตสาหกรรมทำภาพยนตร์ในเมืองไทยทันทีในปี พ.ศ. 2474 โดยเปลี่ยนจากหนังเงียบมาเป็นหนังพูดและใช้นามเรียกกิจการนี้ใหม่ว่าภาพยนตร์เสียงศรีกรุง และได้ถ่ายทำภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกคือเรื่อง “หลงทาง” ขุนวิจิตรมาตราเป็นผู้ประพันธ์เรื่องและกำกับการแสดงเพลงประกอบในภาพยนตร์เรื่องนี้ ยังไม่ได้แต่งทำนองเพลงขึ้นใหม่ ยังคงใช้รูปแบบของการบรรจุนักร้อง (ที่แต่งขึ้นใหม่) ลงในทำนองเพลงไทยเดิมที่มีมาก่อนหน้า วิธีการบรรจุนักร้องก็อยู่ในรูปแบบของเพลงเนื้อเต็มที่ไม่มีการร้องเอื้อนหรือมีเอื้อนเล็กน้อย การเรียกชื่อเพลงร้องเหล่านี้อาศัยการเรียกชื่อตัวทำนองที่นำมาใส่เนื้อร้อง ยังไม่ได้มีการตั้งชื่อเพลงเพื่อให้เรียกชื่อทำนองดนตรีหรือเนื้อร้องใหม่แบบในปัจจุบันเพลงไทยเดิมขับร้องรวม 6 เพลง คือ พัดชา บัวบังใบ ลาวเดินดง ขึ้นพลับพลา โยสะลัมและ เพลงเงี้ยว

ขุนวิจิตรมาตรา นักประพันธ์เรื่องและบทเพลงคนสำคัญของศรีกรุงเล่าถึงความ เป็นมาที่ต้องมีเพลงประกอบภาพยนตร์เรื่องนี้ว่า

หนังพูดของฝรั่งที่เริ่มมาฉายในเมืองไทย ที่โรงพัฒนากรเมื่อ พ.ศ. 2474 นั้น เป็นหนัง เพลงเต็มไปด้วยเพลงและดนตรีตลอด คือ เรื่อง King of Jazz ดังกล่าวแล้วและต่อมาเข้าใจว่าจะเป็น เรื่อง King of Glory เพลงมากอีกเหมือนกัน ดูคล้ายกับว่าพอเกิดหนังพูดก็ถือเอาเพลงเป็นสำคัญกัน ทีเดียวกว่า เรื่องที่แต่งก็น่าจะต้องมีเพลงไว้มากๆ

เพลงไทยแบบเพลงสากลได้เริ่มมีขึ้นในภาพยนตร์เรื่องที่สองของศรีกรุงปี พ.ศ. 2476 คือ “ปู่โสมเฝ้าทรัพย์” (ภาพยนตร์สี) ซึ่ง ร.ท.มานิต เสนะวีณิน แต่ทำนองโดยยึดเอาทำนองอย่างไทยๆ เป็นหลัก ขุนวิจิตรมาตราแต่คำร้อง เพลงกล้วยไม้ โดยให้มณี บุญจານานนท์ และองุ่น เครือพันธ์ นางเอกของเรื่อง ร้องหน้าเวทีสลับภาพยนตร์ ร้องคินละสองครั้ง คือร้องที่ศาลาเฉลิมกรุงเสร็จแล้วไปร้องที่พัฒนากรแล้วมาร้องที่เฉลิมกรุง กลับไปร้องที่พัฒนากรคินละสองครั้งทุกคินทั้งสองโรง เพลงกล้วยไม้ฉบับเป็นเพลงไทยที่แต่งทำนองตามหลักโน้ตสากลเพลงแรกที่ทำขึ้น ซึ่งเรียกกันในปัจจุบันว่า “เพลงไทยสากล”

ประมาณปี พ.ศ.2477 รัฐบาลได้มอบหมายให้บริษัทศรีกรุงดำเนินการสร้างภาพยนตร์ขึ้นมาหนึ่งเรื่อง คือ เรื่องเลือดทหารไทยเป็นบทประพันธ์ของขุนวิจิตรมาตรา โดยกระทรวงกลาโหมอำนวยการสร้างและควบคุมแก้ไขทุกขั้นตอน ภาพยนตร์เรื่องนี้แม้จะเป็นภาพยนตร์สงคราม แต่ก็ยังมีฉากแสดงการขับร้องเพลง ซึ่งมีเพลงประกอบ 4 เพลง ขุนวิจิตรมาตราอธิบายถึงเพลงในเรื่อง “เลือดทหารไทย” ซึ่งท่านเป็นผู้ประพันธ์คำร้อง และ ร.ท.มานิต เสนะวีณิน ประพันธ์ทำนองเพลงว่า เป็นเพลงที่ใช้โน้ตสากลทุกเพลงเพื่อ วงดนตรีเล่นได้สะดวก เพราะเวลานั้นเพลงกล้วยไม้ที่ลองแต่งให้เป็นแบบโน้ตสากลขึ้นเป็นครั้งแรกและร้องในเรื่องปู่โสมเฝ้าทรัพย์ ปรากฏว่าแพร่หลายมาก จึงตกลงทำเพลงในเรื่องนี้เป็น 3 แบบหนึ่งเอาทำนองเพลงสากลของฝรั่งแท้ๆ มาใช้เลือกเอาทำนองเพลงมาร์ชกรานาเดียร์มาแปลง คือ เพลงมาร์ชไตรรงค์ แบบที่สองแต่งทำนองอาศัยเค้าเพลงฝรั่ง คือ เพลงความรักในแม่น้ำเจ้าพระยา แบบที่สามแต่งทำนองตามเค้าเพลงไทยเดิม คือ เพลงมาร์ชเลือดทหารไทย ภาพยนตร์เรื่องนี้ทางราชการนำออกฉายที่ศาลาเฉลิมกรุง พ.ศ. 2478 แล้วส่งออกฉายทั่วราชอาณาจักรสำหรับยุวชนทหารทุกคนร้องทุกคนร้องทุกโรงเรียนอีกด้วย

ร.ท. มานิต เสนะวีณิน แต่งทำนองเพลงให้กับภาพยนตร์เสียงศรีกรุงหลายเรื่องด้วยกัน ตั้งแต่ เรื่องปู่โสมเฝ้าทรัพย์ (พ.ศ. 2476) มีเพลงกล้วยไม้ เรื่องเลือดทหารไทย, เรื่องพญาน้อยชมตลาด (พ.ศ. 2478) เพลงกุหลาบในมือเธอ, เรื่องเมืองแม่หม้าย (พ.ศ. 2478) เรื่องเลือดชวานา (พ.ศ. 2479) มีเพลงตะวันยอแสง ซึ่ง จำรัส สุวคนธ์ขับร้องเป็นเพลงแรกในภาพยนตร์เรื่องแรกของจำรัส สุวคนธ์และส่งผลให้เขาเป็นพระเอกนักร้องยอดนิยมคนแรกในวงการภาพยนตร์ไทย

หลังจาก ร.ท. มานิต เสนะวีณิน เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2479 ภาพยนตร์เสียงศรีกรุงได้นักดนตรีและนักแต่งเพลงมือเยี่ยมอีกคนมาแทน คือ นารถ ถาวรบุตร ที่รับช่วงงานแผนกดนตรีต่อมา ซึ่งได้ประพันธ์เพลงใจสนองใจ และอื่นๆ ประกอบภาพยนตร์เรื่องกล้วยไม้ภาพยนตร์เพลงเรื่องหวานใจและเรื่องค่ายบางระจัน ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของบทเพลงสยามานุสติจากพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 บทเพลงของภาพยนตร์เสียงศรีกรุงสำหรับเนื้อร้องนั้นส่วนมากแต่งโดยขุนวิจิตรมาตรา

จากภาพยนตร์เสียงศรีกรุง ต่อมาในปี พ.ศ. 2480 ได้มีบริษัทไทยฟิล์ม โดยมีองค์ประธานบริษัทคือ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้ากานุกันต์ยุคล บริษัทไทยฟิล์มสร้างโรงถ่ายที่ทุ่ง

มหาเมฆ (ศรีกรุงตั้งโรงถ่ายที่บางกะปิ) ทำหนังพูดขนาดมาตรฐาน 35 ม.ม. ตามแบบฮอลลีวู้ด เหมือนกันและมีหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์เป็นหัวหน้าวงดนตรีซึ่งได้รวบรวมนักดนตรี เช่น เอื้อ สุนทรสนาน เวส สุนทรจามร จำปา เลี่ยมสำราญ เป็นต้น บริษัทนี้สร้างภาพยนตร์หลายเรื่องและมีบทเพลงประกอบซึ่งได้กลายเป็นเพลงยอดนิยมด้วย เช่น ภาพยนตร์เรื่องถ่านไฟเก่ามีเพลงบัวขาว เพลงในฝัน ซึ่ง ม.ล.พวงร้อย สนิทวงศ์ เป็นผู้แต่งเพลงประกอบ โดยมีพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคลเป็นผู้นิพนธ์คำร้อง ซึ่งเป็นเพลงแรกในการขับร้องเพลงของเอื้อ สุนทรสนาน จากนั้น ม.ล.พวงร้อย สนิทวงศ์แต่งเพลงประกอบภาพยนตร์และละครออกมาอีกนับร้อยเพลง มีที่แต่งเฉพาะทำนองสำหรับใช้ประกอบการแสดงบัลเล่ต์และเพลงปลุกใจทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน อันเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบัน เช่น ลมหนาว รักเธอแต่แรกกล หัวใจเดียว แสนห้วง มะลิเจ้าเอ๋ย วันเพ็ญ จันทร์เอ๋ย ไม้งาม สายัณห์ เปลี่ยวใจ ไอ้ความรัก เงาไม้ ชายในฝัน แด่ ตชด. ทหารพระนเรศวร ฯลฯ ผู้แต่งทำนองเพลงที่สำคัญอีกท่านหนึ่งของบริษัทไทยฟิล์มคือ ม.ล.ประพันธ์ สนิทวงศ์ ส่วนเนื้อร้องโดย พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ ยุคล และพระยาโกมารกุลมนตรี

จากการอธิบายข้างต้นสามารถสรุปผลของอิทธิพลดนตรีตะวันตกที่ได้แพร่หลายเข้ามานำมาซึ่งการสร้างสรรคบทเพลงไทยสากล หรือที่เรียกว่า เพลงอย่างฝรั่ง ที่ได้มีการพัฒนาแต่งบทเพลงขึ้นในหลายลักษณะได้แก่ นำทำนองเพลงฝรั่งมาใส่เนื้อร้องภาษาไทย เช่น เพลงมาร์ชชิงทุเจอร์ เจียที่ร้องในเพลงสิบสองภาษา เพลงชื่อมาเดอรังในละครเรื่องของแม่ บุนนาค นำเพลงไทยเดิมมาร้องโดยตัดเอื้อนแล้วจัดคำใส่ลงไปแทนเอื้อนนั้น เรียกว่า เพลงไทยเนื้อเต็ม เช่น เพลงพัดชา เพลงขึ้นพลับพลา ในภาพยนตร์เรื่องหลงทางของเสียงศรีกรุง และสร้างเพลงใหม่ที่มีท่วงทำนองลีลาเป็นฝรั่ง เช่น เพลงของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระเจ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กรมพระนครสวรรค์วรพินิต และเพลงของพรานบุรุษบางเพลง เช่น จันทร์เจ้าขา และเนื่องจากระบบการบันทึกเสียงที่ยังไม่ค่อยก้าวหน้าทันสมัยในช่วงขณะนั้นก็เป็นเหตุที่ทำให้เพลงไทยสากลยังไม่แพร่หลาย แผ่นเสียงรุ่นเก่าตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมาที่ได้มีการสืบค้นกันก็ยังไม่นิยมบันทึกเพลงไทยสากล ส่วนใหญ่เป็นแผ่นเสียงเพลงไทยเดิม เพลงพื้นบ้าน การละเล่นต่างๆ ดังเช่น ลำตัด จั๊ว เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามเพลงไทยสากลที่แทรกอยู่ในกิจกรรมบันเทิงอันเป็นที่นิยมของยุคสมัยคือละครเรื่องและภาพยนตร์ก็ได้แพร่หลายเป็นที่นิยมสนใจอยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะจากการดำเนินงานของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม (พ.ศ.2481-2487) ที่มีผลทำให้เพลงไทยสากลแพร่หลายจนจะได้พัฒนาต่อไปเป็นแนวนิยมทางการบันเทิงของคนในสังคมไทยสังคมใหม่ในเวลาต่อมา

ยุคเพลงตลาดหรือเพลงชีวิต

จากการดำเนินงานด้านวัฒนธรรมของสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม (พ.ศ. 2481-2487) ส่งผลต่อวัฒนธรรมบันเทิงของคนในสังคมไทย อย่างสำคัญอีกวาระหนึ่ง ด้วยความ

ต้องการทัดเทียมกับอารยประเทศ รัฐบาลได้ปรับปรุงสิ่งบันเทิงที่มีแพร่หลายมาก่อนในสังคมแต่เดิม รวมทั้งการดนตรี และเพลงไทยสากลที่ได้สนับสนุนจนแพร่หลายในสังคมไทย⁵

โดยรัฐบาลใช้เพลงเป็นสื่อ เผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมือง⁶ เพื่อกระตุ้นเตือนในเรื่องของความปลุกใจให้รักชาติ เพราะในยุคนั้นใกล้ๆ สงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีการเรียกร้องดินแดน มีการปลุกเร้าในด้านประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะหลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้นำเพลงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์มาใช้ในละครของกรมศิลปากร เลยได้รับการเผยแพร่ผ่านทางสถานีวิทยุ เพื่อเป็นกระบอกเสียงของการต่อต้านหรือโจมตีของฝ่ายตรงข้ามและเผยแพร่ผ่านรูปแบบของแผ่นเสียง⁷ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 สงบลง เพลงไทยสากลได้มีวิวัฒนาการไปในรูปแบบแปลกๆ เพิ่มขึ้น โดยมีเนื้อหาสะท้อนสถานการณ์ ของสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้เศรษฐกิจของประเทศหลังสงครามเกิดความอ่ำแย่งจึงเกิดบทเพลงแนวเพื่อชีวิตขึ้น⁸

บทเพลงแนวชีวิตของเหล่านักร้องดังกล่าว เป็นผลสะท้อนทางหนึ่งของคนในสังคมที่ถูกกดดันจากภาวะการปิดกั้นทางปัญญาของรัฐบาล และสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่ย่ำแย่ในช่วงหลังสงครามซึ่งในขณะนั้นมีการระบายความคับข้องใจกันโดยทางต่างๆ ที่เด่นชัดด้านหนึ่งก็คือ งานเขียนแขนงต่างๆ ของนักเขียนหัวก้าวหน้าทั้งหลายที่เริ่มได้รับแนวคิดเกี่ยวกับสังคม อาทิ ศรีบูรพา ทวี เกตุवंดี นายผี จิตร ภูมิศักดิ์ ลาว คำหอม นักเขียนเหล่านี้เป็นพวกที่ยึดถืองานเขียนที่เป็น “ศิลปะเพื่อชีวิต” มีลักษณะที่มองปัญหาความขัดแย้งในสังคมและสนใจปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชนกันอย่างมากมายเสนอให้เห็นความอดอยากยากจน ความทุกข์ยากในด้านความเป็นอยู่และการถูกเอารัดเอาเปรียบของคนยากคนจนในสังคม คือ ชาวนา กรรมกร หรือคนที่ประสบปัญหาต่างๆ ในสังคมออกมาแทนที่จะเสนอให้เห็นแต่สถานที่สวยงามหรือความสุขแต่ด้านเดียว

แต่เดิมเพลงเพื่อชีวิตที่มีหลากหลายแนวนั้นจะเรียกเป็นไปตามชื่อของนักร้องหรือคณะว่าเป็นเพลงของใครแต่ต่อมาเพลงในรูปแบบนี้เป็นที่ฟังง่ายใช้ภาษาง่ายเข้าถึงชีวิตคนในชนบท ซึ่งเป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ว่าคนชนบทมีมากกว่าคนในเมือง ดังนั้น เพลงประเภทนี้จึงได้รับความ

⁵ ศิริพร กรอบทอง, วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย (กรุงเทพฯ : พันธกิจ, 2547), 64.

⁶ เรื่องเดียวกัน, 105.

⁷ พยงค์ มุกดาพันธ์. เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง ในกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2532), 34-35.

⁸ ศิริพร กรอบทอง, วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย (กรุงเทพฯ : พันธกิจ, 2547), 115-116.

⁹ เรื่องเดียวกัน, 117-118.

นิยมอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว¹⁰ จึงได้มีการเรียกเพลงประเภทนี้ว่าเพลงตลอด ซึ่งมาพร้อมกับเพลงผู้ดี

ในความหมายของนคร ฤๅนอมทรัพย์ (2532: 31-32) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของเพลงนั้น น่าจะเริ่มมาจาก ป.วรานนท์ นักจัดรายการชื่อดังโดยเจตนาไม่ได้หมายความว่าต้อยต่ำแต่หมายถึงมีคนนิยมอย่างกว้างขวาง แพร่หลาย เข้าถึงตลาด ชาวบ้าน และท้องถิ่นต่างๆ เพราะเพลงประเภทนี้จะเป็นภาษาท้องถิ่น ฟังง่าย เข้าใจง่าย ส่วนเพลงอีกรูปแบบหนึ่ง เรียกว่าเพลงผู้ดี ซึ่งเพลงประเภทนี้จะเน้นในเรื่องของสัมผัส ร้อยกรอง เป็นภาษาทางการ ซึ่งชาวบ้านฟังแล้วเข้าใจยาก นักร้องที่ร้องเพลงผู้ดีนั้น อาทิเช่น สุเทพ วงศ์คำแหง และชรินทร์ นันทนาคร

ส่วนนักร้องเพลงตลาดหรือเพลงชีวิตนั้น มีเกิดขึ้นอย่างมากมาย ได้แก่ แสงนภา บุญราศี เสน่ห์ โกมารชุน คำรณ สัมบุณยานนท์ ทูล ทองใจ และพวงค์ มุกดา ซึ่งจะกล่าวถึงประวัติของแต่ละท่านดังนี้

แสงนภา บุญราศี ผู้ถือได้ว่าเป็นผู้บุกเบิกเพลงแนวนี้ ซึ่งมีชื่อเดิมว่า ฉะอ้อน บุญราศี (2461-2496) แสงนภา บุญราศีเป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด จบการศึกษาระดับชั้นมัธยม 6 จากโรงเรียนหอวัง เคยเป็นดาราละครร้องคณะบรรทมศิลป์ของพะยอนิรุทธเทวา เป็นนักร้องสลับฉากละครเวที ร้องเพลงประจำวงดนตรีดุริยโยธิน และวงจำปา เลี่ยมสำราญ แสงนภา บุญราศีมีผลงานเผยแพร่ในช่วง พ.ศ.2483-2491 โดยนำเสนอบทเพลงสะท้อนชีวิต สะท้อนสังคม นับเป็นความแปลกที่แตกต่างจากบทเพลงที่แพร่หลายอยู่ทั่วไปที่มักเป็นเพลงรัก เพลงปลุกใจ บทเพลงที่เริ่มสร้างชื่อเสียงให้กับเขา ได้แก่ เพลงคนจรหมอนหมิ่น (ประมาณ พ.ศ. 2483) ที่สะท้อนชีวิตความลำเค็ญของคนไร้ญาติขาดมิตรและที่ฟังพิกพิง เพลงอื่นๆ ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักสะท้อนถึงความทุกข์ยากของชีวิตผู้คนอาชีพต่างๆ และเสียดสีคนร่ำรวยที่มีความสุขสบายและคอยจะเอาไรต์เอาเปรียบซึ่งจะแต่งขึ้นและขับร้องเองเกือบทั้งหมด อาทิเช่น เพลงคนปาดตาล เพลงคนลากรถขยะ เพลงกุลีท่าเรือ เพลงชีวิตศิลปิน เพลงชีวิตตำรวจ เพลงชีวิตนักมวย (แสงนภา บุญราศีแต่งให้ถวัลย์ วงศ์เทศน์ นักมวยชื่อดังขณะนั้นขับร้อง) เพลงกระแซ่ ฯลฯ เพลงกรรมกรสามัคคี และเพลงตื่นเถิดกรรมกร แสงนภา บุญราศีแต่งให้เป็นเพลงประจำสมาคมกรรมกรไทย (เป็นองค์กรจัดตั้งรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ที่ตั้งขึ้นมาคานอำนาจกับสหบาลกรรมกรที่เป็นองค์กรปีกซ้ายของสังคมนิยมเวลานั้น) ที่เขาได้เข้าไปคลุกคลีด้วยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 จนกระทั่งได้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการสมาคมกรรมกรไทยในปี พ.ศ. 2492 บทเพลงของแสงนภา บุญราศี แต่ละครมีความยาวมากจึงไม่ได้บันทึกแผ่นเสียง เพราะเพลงยาวเกินกว่า 4 นาที

¹⁰ พวงค์ มุกดาพันธ์. เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง ในกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, 2532), 35.

ซึ่งเกินข้อจำกัดของแผ่นเสียงในยุคแผ่นครั้ง (ระยะนั้นยังไม่มีแผ่นลองเพลย์) เขาเผยแพร่ผลงานด้วยการตั้งวงดนตรีตระเวนออกเดินสายต่างจังหวัดและจัดหนังสือเพื่อเผยแพร่ผลงานเพลงแทน

ความเด่นของแสงนภา บุญราศี นอกจากบทเพลงที่นำเสนอเรื่องราวสะท้อนชีวิตสะท้อนสังคม ในการขับร้องเพลงเขาได้ออกลีลาการแสดงให้สมจริงเข้ากับบทเพลงที่ร้องด้วย ทั้งการแต่งตัวและแสดงท่าไปตามเนื้อหาของเพลง ดังเช่น เวลาขึ้นเวทีร้องเพลงคนจรหมอนหมิ่น แสงนภาจะใส่ชุดเสื้อขาด กางเกงปะ หน้าตาขมุกขมอมใส่หมวกขาดๆ สะพายย่ามเก่าๆ ใบหนึ่ง และน้ำเสียงของเขาก็สะท้อนสันครืออย่างเข้าถึงอารมณ์ นับเป็นวิธีการสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟังผู้ชมที่ได้ผลดีอีกทางหนึ่ง ซึ่งอาจนำมาจากประสบการณ์ที่เคยเป็นดาราละครมาก่อน

นักร้องเพลงแนวชีวิตอีกคนหนึ่ง คือ เสน่ห์ โกมารชุน (พ.ศ. 2466-4 กันยายน พ.ศ. 2514) เสน่ห์ โกมารชุนเป็นบุตรของนายสำเนียงและ ม.ล.เตา (มนตรีกุล) โกมารชุน (โกมารชุนเป็นนามสกุลที่ใช้ในวงการบันเทิง) ภูมิลำเนากรุงเทพฯ จบการศึกษามัธยม 6 จากโรงเรียนเบญจมราชูทิศ นครศรีธรรมราช เป็นศิลปินผู้ผ่านงานบันเทิงมาหลายอย่าง เคยร้องเพลงประจำวงดุริยางค์ทหารเรือ เล่นจำอวดนักพากย์หนังคณะทิดเขี้ยว (สิน สีบุญเรือง) ในนามแฝง เครือวัลย์เป็นดาราลีเกคณะหอมหวล เป็นดาราละครวิทยุคณะเถรนาฏ หัวหน้าคณะลิเกเสน่ห์ศิลป์ เป็นดาราละครคณะจิตรเกษม นักร้องสลับฉากละครเวที สำหรับทางด้านงานเพลงเสน่ห์ โกมารชุนสามารถแต่งเพลงได้และมักหยิบยกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมมาแต่งเป็นเพลง เสน่ห์ โกมารชุนสามารถแต่งเนื้อร้อง ทำนองและขับร้องเอาได้อะไรแปลกๆใหม่ๆ แม้กระทั่งยุคเทศบาลขายเนื้อหมา เขาก็แต่งเพลงคนกินหมายืนร้องอยู่หน้าเวทีเฉลิมไทยได้อย่างทันอกทันใจผู้ฟัง บทเพลงที่เสน่ห์ โกมารชุนขับร้องเป็นที่ถูกอกถูกใจผู้ฟังอยู่ไม่น้อย ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะเป็นเพลงเสียดสีการเมือง และยั่วล้อให้ตลกขบขัน เพลงแรกที่ผลักดันให้เสน่ห์ โกมารชุนมีชื่อเสียง คือ เพลงลิเกการเมือง เป็นร่ายกลอนลิเก และเมื่อรถจักรยานสามล้อได้เริ่มมีขึ้นในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2476 โดยนายเลื่อน พงษ์โสภณ เป็นผู้ประดิษฐ์และได้กลายเป็นที่นิยมแพร่หลายในเวลาต่อมา ช่วงหลังสงครามอาชีพสามล้อในเขตพระนคร-ธนบุรีเริ่มเดือดร้อนเพราะค่าใช้จ่ายต่างๆ แพงขึ้นมาก ในขณะที่เริ่มมีการนำเขารถใหม่ๆ จากต่างประเทศมาทำเป็นแท็กซี่ เช่น ออสตินและมอริส รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามมีดำริยกเลิกสามล้อส่วนใหญ่ไม่มีพื้นความรู้และไม่เข้าใจกฎจราจรเสน่ห์ โกมารชุนแต่งเพลงสามล้อแค้น รวปี พ.ศ.2493-94 สะท้อนถึงความรู้สึกของคนถีบสามล้อที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เพลงสามล้อแค้นโด่งดังมาก การเป็นเพลงต้องห้ามทางสถานีวิทยุและทำให้เสน่ห์ โกมารชุนถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเชิญตัวไปโรงพักหลังจากจากร้องเพลงนี้ตามเวทีละครต่างๆ กรรมกรสามล้อได้รับความเห็นใจจากสังคมเพราะเป็นอาชีพสุจริตให้ประชาชนบริการ แต่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากบ้านเมือง มีผลให้ตำรวจรัฐบาลที่จะยกเลิกสามล้อเงียบหายไปในช่วงนั้นเป็นเวลานานนับ 10 ปี จนกระทั่งถึงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงมีคำสั่งให้ยกเลิกสามล้อถีบด้วยแรงคนในเขตพระนคร-ธนบุรีอย่างเด็ดขาดเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2503

เพลงดังของเสน่ห์ โกมารชุนเพลงอื่นๆ อาทิ เพลงสุภาพบุรุษปากคลองสาน เพลงผู้แทนควาย เพลง โปลิสถือกระบองซึ่งยั่วล้อกรมตำรวจ ซึ่งเริ่มใช้กระบองเป็นเครื่องมือพิทักษ์สันติราษฎร์เป็นครั้งแรก พ.ศ. 2494 ด้วยการแขว่ว่ากระบองตำรวจคล้ายซากกระเป๋ในครัว เป็นต้นเสน่ห์ โกมารชุนมีลีลาการร้องที่สอดแทรกการแสดงให้เข้ากับบทเพลงที่ขับร้องไม่ได้แพ้งานภา บุญราศีเลย ดังเช่นแต่งตัวเป็นคนบ้านทุ่งผ้ายกแบบลิเก ใส่เสื้อกั๊กทับเสื้อเชิ้ต เอาผ้าสีคาดหน้าผากแล้วเสียบรูปหลายดอกไว้บนหัวทุกครั้งเวลาร้องเพลงสุภาพบุรุษปากคลองสาน ซึ่งก็ช่วยคลี่คลายบรรยากาศไม่ให้มีใครถือโทษโกรธเคือง กลับกลายเป็นตลกขบขันแทนทั้งที่บทเพลงนั้นมีเนื้อหาเสียดสีนักรบเมืองอย่างโจ่งแจ้ง

คำรณ สัมบุณณานนท์ เป็นอีกคนหนึ่งที่มีชื่อเสียงมาก เป็นคนกรุงเทพฯโดยกำเนิด จบการศึกษาวชิราวุธวิทยาลัยอุเทนถวาย เคยเป็นพนักงานกรมรถไฟ (พ.ศ. 2482) เป็นทหารอากาศเหล่าเสนารักษ์ (พ.ศ. 2484-2488) และเป็นนักร้องเพลงไทยสากลประจำโรงละครนิยมไทย (ตั้งแต่ พ.ศ. 2489) เป็นนักร้องอิสระสลับฉากละครและภาพยนตร์เวทีเฉลิมบุรี เป็นดาราทันสมัย (ตั้งแต่ พ.ศ. 2493) เคยแสดงภาพยนตร์หลายเรื่อง อาทิ รอยไถ ชายสามโบสถ์ ขุนโจรใจเพชร หลิงสามผัว เกวียนหัก ฆ่ายัดกลอง วิวาห์น้ำตา เป็นต้น คำรณ สัมบุณณานนท์ เป็นนักร้องที่มีลีลาการขับร้องโดดเด่นมาก ร้องเพลงตะเบ็งเต็มเสียง บทเพลงที่ร้องเกี่ยวกับหลายเรื่องราว ทั้งเพลงรัก เพลงร่ำวง เพลงชมธรรมชาติ แต่ที่เป็นภาพลักษณ์อันโดดเด่นของเขา คือ การร้องเพลงแนวชีวิตที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงความรู้สึก ความยากลำบากของผู้มีอาชีพต่างๆ เช่น เพลงชีวิตคนเครื่องไฟ เพลงชีวิตช่างตัดผม เป็นต้น

เพลงสะท้อนชีวิตสะท้อนสังคมของคำรณ สัมบุณณานนท์ มีเป็นจำนวนมากทั้งที่ตนเองและคนอื่นแต่งให้ เช่น เพลงคนรอบกรุง (คนลากรลขยะ) เพลงคนขายยา เพลงกรรมกรรมรางวัล เพลงพ่อค้าหาบเร่ (ป.ชื่น ประโยชน์) เพลงสวรรค์คนจน (ป.ชื่น ประโยชน์) เพลงตาสีกำสรวล ตอน 1 และเพลงตาสีกำสรวล ตอน 2 (ไพฑูริย์ บุตรชื่น) ฯลฯ นอกจากนี้คำรณ สัมบุณณานนท์ยังโด่งดังด้วยเพลงเสียดสีการเมือง ซึ่งเป็นเพลงต้องห้าม แต่เขาก็นำมาร้องและถูกเชิญเข้าคุกอยู่เสมอเมื่อร้องเสร็จ เช่น เพลงใครค่านท่านฆ่า เพลงอสุรินเมือง เพลงชีวิตนักโทษการเมือง เป็นต้น

การหยิบยกเอาชีวิตความเป็นอยู่ที่ทุกข์ยากของประชาชนอาชีพต่างๆ ทั่วไปในสังคมที่อยู่ในภาวะความกดดันของสังคมดังกล่าว โดยผู้ขับร้องที่มีลีลาน่าประทับใจด้วยการแต่งกายและน้ำเสียงถ่ายทอดเข้ากับเนื้อหาบทเพลงก็ยิ่งทำให้เป็นที่นิยมสนใจของผู้ฟังผู้ชมอย่างกว้างขวาง บทเพลงแนวชีวิตเป็นแนวเพลงที่แปลกโดดเด่นจากเพลงไทยสากลที่แพร่หลายอยู่โดยทั่วไปทั้งลีลาการขับร้องของนักร้องและบทเพลงที่สนใจเรื่องราวชีวิต เหตุการณ์ในสังคมยังจะได้เป็นต้นแบบของนักร้องที่เกิดขึ้นมาในภายหลังอีกด้วย

นอกจากบทเพลงที่เป็นเนื้อหาสะท้อนชีวิตสะท้อนสังคม นักร้องเหล่านี้ยังเป็นต้นแบบของการริเริ่มสร้างสรรค์แนวเพลงที่มีความแปลกใหม่หลากหลายด้วย ดังเช่น ค่ำรณ สัมบุญณานนท์ นั้นสามารถแต่งเพลงเองได้ด้วยและบทเพลงที่เขาแต่งจะมีลักษณะที่ตัดแปลงมาจากรูปแบบเพลงต่างๆ สำหรับท่วงทำนองเพลงของเขานั้นจับทำนองได้ไม่ค่อยแน่นอน มักจะเป็นทำนอง “ตามใจฉัน” ซึ่งมีทำนองพื้นบ้านปะปนกับทำนองสากลอยู่ไม่ใช่น้อย และค่ำรณมักจะร้องเพลงเที่ยวเดียว ไม่มีการย้อนต้นหรือย้อนร้องท่อนกลางอีกครั้งแบบที่ร้องกันอยู่ทั่วไป

ค่ำรณ สัมบุญณานนท์ยังได้ริเริ่มนำการโหม่แบบเพลงโหม่ในภาพยนตร์ควาบอยตะวันตก มาดัดแปลงแต่งเป็นเพลงไทยสากล โหม่ในภาพยนตร์ นักดนตรีที่ร่วมสมัยขณะนั้นเล่าถึงเพลงโหม่ที่ค่ำรณ สัมบุญณานนท์แต่งขึ้นว่า มีลักษณะแปลกคือ นำการโหม่ของนักร้องฝรั่งที่เห็นในภาพยนตร์มาปรับปรุงให้เข้ากับทำนองเพลงไทย เคยมีภาพยนตร์ควาบอยซึ่งเป็นเรื่องของพระเอกคนเก่งซึ่งมาyingป็นร้องเพลงได้และภาพยนตร์พวกนี้เข้ามาเป็นที่นิยมในหมู่คนไทยมาก ตั้งแต่ราวปี พ.ศ. 2477 พระเอกอย่างฮู้ด กีบสัน หรือ ยีน ออทรีย์ ล้วนแต่ผูกจิตใจวัยรุ่นในขณะนั้นไว้หมด เพลงโหม่แบบในภาพยนตร์หรือที่เรียกว่า “โหม่แบบโยนเคอริง ซอง” ก็เริ่มเป็นที่นิยมในประเทศไทย ค่ำรณ สัมบุญณานนท์นำมาปรับดัดแปลงแต่งเพลงไทยสากลแล้วร้องเอง ทั้งตัวเขาเองยังชอบแต่งตัวแปลกๆ เป็นรีวิวประกอบเพลงที่เขาร้อง เวลาประกวดร้องเพลงที่ใช้เพลงโหม่ ค่ำรณก็จะแต่งตัวแบบควาบอย ถือก็ด้าร์ออกมาร้องเพลงโหม่แบบเดียวกับยีน ออทรีย์ เลยทำให้เป็นที่สนใจอย่างมาก และลีลาการโหม่แบบควาบอยหนังฝรั่งนี้ก็เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเขาที่ใครๆ ก็รู้จัก เพลงโหม่ของค่ำรณ สัมบุญณานนท์ เช่น เพลงสายลมโซย เพลงชมหมูไม้ (พ.ศ.2491-92) เพลงขวัญใจตาสา เพลงสวรรค์ชวานา ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีเนื้อความบรรยายภาพความเป็นอยู่ที่ดีสุขสงบในชนบท ดังเช่น เพลงสวรรค์ชวานา

ทูล ทองใจ หรือนายน้อย ทองใจ เด็กขึ้นต้นมะพร้าวปาดตาลจากจังหวัดสมุทรสงครามที่เดินทางเข้ากรุงเทพฯด้วยใจรักอยากเป็นนักร้องตั้งแต่อายุ 19-20 ปี

เบญจมินทร์ได้พบน้อย ทองใจขณะที่กำลังเร่ขายไอติมอยู่และสนใจในน้ำเสียงจึงนำมาฝึกร้องเพลงและแต่งเพลงให้ร้องปี พ.ศ. 2499 ในนามของทูล ทองใจ ซึ่งเบญจมินทร์ตั้งให้เป็นชื่อใหม่ได้ร้องเพลงบันทึกแผ่นเสียงเป็นครั้งแรกด้วยเพลงพี่ทุยหน้าท้อ นับเป็นเพลงแจ้งเกิดฐานะนักร้องอาชีพทูล ทองใจ และเขาเริ่มโด่งดังขึ้นด้วยบทเพลงที่เบญจมินทร์แต่งให้ร้องอีกหลายเพลงจากเพลงพี่ทุยหน้าท้อที่ตามมาด้วยเพลงกลั่นปรางนางหอม เพลงโปรดเกิดดวงใจ (พ.ศ. 2500) เพลงในฝัน เพลงปรารถนา

พยงค์ มุกดา เป็นศิลปินอีกท่านหนึ่งที่ริเริ่มสร้างแนวเพลงอันหลากหลาย โดยพื้นเพเป็นคนจังหวัดชลบุรี บิดามารดามีอาชีพขนเสาไม้บรรทุกองเรือจากราชบุรีล่องแม่น้ำเจ้าพระยาสู่กรุงเทพฯ พยงค์ มุกดาได้มาอยู่ในกรุงเทพฯ ตั้งแต่เด็กๆ เข้ารับการศึกษาจนจบชั้น ป.4 จากนั้นพยงค์ มุกดาได้ประกอบอาชีพหลายอย่าง ได้แก่ งานก่อสร้าง งานเฝ้ากองเสาไม้ที่พระโขนง งานฆ่าสัตว์ที่

โรงงานฆ่าสัตว์หัวลำโพงและโรงงานเนื้อสัตว์พระโขนง ตลอดจนประกอบอาชีพเป็นยามรักษาการณ์ แล้วจึงหันเหชีวิตเข้าสู่วงการเพลง ซึ่งมีใจรัก โดยได้สมัครประกวดร้องเพลงเป็นประจำและไม่เคยได้รางวัลเลย แต่ก็พยายามฝึกฝนอยู่เสมอ

พยงค์ มุกดาก้าวสู่วงการเพลงโดยทำงานให้กับบริษัทละครนิมไทย เว็งนาครเขมม ของนายประสาน ต้นสกุล จากนั้นก็ได้เดินทางไปกับคณะละครเร่ ซึ่งไปแสดงตามต่างจังหวัด โดยพยงค์ทำหน้าที่หลายอย่าง เป็นทั้งผู้กำกับการแสดง ผู้แสดง นักร้องหน้าม่านโฆษก แสดงตลกพร้อมกัน คณะละครย่อย ฯลฯ ต่อมาเข้าทำงานด้านละครเวทีโดยเป็นนักร้องเพลงหน้าม่านและแสดงละคร ต่อมาเมื่อกิจการละครตกต่ำลงจึงหันมาร้องเพลงสลับหน้าม่านโดยร่วมงานกับวงดนตรีของเสน่ห์ โกมารชุน วงบางกอกช๊ะช๊ะซ่าและแสดงสลับหนังที่โรงหนังศาลาเฉลิมบุรี และพัฒนากร ฯลฯ

พยงค์ มุกดาสามารถแต่งเพลงได้ ทั้งๆ ที่ไม่เคยได้รับการศึกษาทางด้านดนตรีโดยตรง และไม่มีความรู้ในนี้ นอกจากเรียนรู้เรื่องการร้องเพลงและการแต่งเพลงจากประสบการณ์ เช่น ยามว่างก็มักเข้าชมการแสดงที่โรงหนังซึ่งจะมีการแสดงวงดนตรีต่างๆ หรือไปดูตามงานวัดด้วยใจรักและพรสวรรค์ทำให้สามารถแต่งเพลงได้ตั้งแต่อายุ 15 ปี คือ เพลงชายรูปชู้ ที่แต่งเพื่อเข้าประกวดเข้าร้องเพลงหน้าม่านที่บริษัทละครนิมไทย เพลงที่แต่งต่อมาก็คือ เพลงนกขมิ้น เป็นเพลงประกอบละครเรื่อง ในป่าแก้ว บันทึกเสียงครั้งแรก พ.ศ. 2492 โดยทัศนัย ช่อม่วงม (เพลงนี้ต่อมาธานินทร์ อินทรเทพนำมาร้องบันทึกเสียงและได้รับรางวัลแผ่นเสียงทองคำพระราชทาน 12 กันยายน พ.ศ. 2507) เพลงของพยงค์ มุกดาที่แพร่หลายในช่วงเดียวกันมีอีกมากมายหลายเพลง อาทิ เพลงเทอโกเทย์ (พ.ศ. 2495) เป็นโฆษณาสินค้า เพลงหัวอกลูกเลี้ยง (พ.ศ. 2493) เพลงจอมนางบทกลางใจ (พ.ศ. 2495) เพลงเกิดมาแล้วต้องตาย (พ.ศ. 2495) เพลงน้ำตาลูกผู้ชาย (พ.ศ. 2495) เพลงอาณาจักรขวานทอง (พ.ศ. 2495) เพลงวัฒนธรรมรำไทย (พ.ศ. 2495) เพลงหลักไทย (พ.ศ. 2496) เพลงดูจนขมิ้นแสวงรัง (พ.ศ. 2496)

การสร้างสรรคงานเพลงของเหล่าศิลปินทั้งหลายดังกล่าว เป็นความแปลกใหม่ของวงการเพลงไทยสากลซึ่งได้รับความนิยมสนใจจากผู้ฟังเพลงในสังคมอย่างกว้างขวาง ดังที่ถูกขนานนาม เรียกว่า “นักร้องเพลงตลาด” หรือเพลงตลาดในความหมายที่ได้กล่าวมา นอกจากนี้ยังจะได้เป็นต้นแบบของนักร้องรุ่นหลังต่อมาที่มีการสืบทอดลีลาการขับร้องและแนวเพลงที่ได้มีการพัฒนาขึ้นอีกอย่างหลากหลายและกว้างขวางยิ่งขึ้นด้วย

ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้นักร้องส่วนมากสามารถแต่งเพลงกันได้เองโดยเฉพาะนักร้องเพลงแนวชีวิตหรือแนวตลาด และก็มีนักแต่งเพลงที่คอยแต่งเพลงให้นักกร้องอยู่ด้วยหลายคน เช่น สมาน กาญจนะผลิน สุนทรียา ณ เวียงกาญจน์ ป. ชื่นประโยชน์ สง่า อาร์มภีร์ ชาลี อินทรวิจิตร ฯลฯ และไพบุรณ์ บุตรชั้น เป็นนักแต่งเพลงที่แต่งเพลงให้นักกร้องจำนวนหลายคนที่มีผลงานแพร่หลายในขณะนั้น โดยเฉพาะการเริ่มแนวเพลงการริเริ่มแนวเพลงที่สัมพันธ์กับท้องถิ่นพื้นบ้าน

ยุคเพลงลูกทุ่ง

นคร ถนอมทรัพย์ (2532: 32-33) ได้เห็นสอดคล้องกับ พยงค์ มุกดาพันธ์ (2532: 34) ในเรื่องของการเรียกรูปแบบเพลงตลอดเป็นเพลงลูกทุ่ง ซึ่งกล่าวว่า

เพลงลูกทุ่งน่าจะเกิดขึ้นราวปี พ.ศ. 2507 หรืออาจจะก่อนประมาณ 10 ปี ซึ่งมีหลักฐานที่น่าจะถือว่าเป็นต้นกำเนิดที่ใช้เรียกเพลงลูกทุ่งกันอยู่ทุกวันนี้ก็มาจากอาจารย์จำนง รั้งสิกุล โดยตั้งชื่อรายการทีวีว่า “ลูกทุ่งกรุงไทย” โดยอาจารย์จำนง รั้งสิกุล กล่าวว่าตั้งชื่อนี้ตั้งแต่วันที่ 11 กรกฎาคม 2507 ซึ่งในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันนั้น มีภาพยนตร์เรื่อง ยัวร์ ซิตติ้ง ฮาร์ท (Your Cheating Heart) เข้ามาฉาย โดยมีฮอร์จ แฮมมิงตัน (George Hamington) แสดงเป็น แองค์ วิลเลียม (Hank Williams) เขาตั้งชื่อหนังเรื่องนี้ว่า “เพลงลูกทุ่ง” ฉายอยู่ 3 เดือน เป็นหนังขาวดำ ฉายที่โรงหนังคิงส์เป็นหนังฮิตดังระเบิด ตั้งแต่นั้นมาวงการดนตรีในเมืองไทยก็เกิดเป็น “ลูกทุ่ง” กับ “ลูกกรุง” ขึ้น ผู้เขียนเข้าใจว่าคงมาจากหนังเรื่องนี้ เพราะว่าคนไทยเราชอบตามฝรั่ง เพลงโฟล์คของหรือคันทรี ของแองค์ วิลเลียม เป็นเพลงลูกทุ่งของฝรั่ง และเมื่อเพลงในหนังเรื่องนี้ได้รับการตั้งว่าเป็นเพลง “ลูกทุ่ง” ตั้งแต่นั้นมาวงการดนตรีไทยเราก็มีลูกทุ่งขึ้นมาบ้าง

ในช่วงเวลานั้น เป็นช่วงที่ ชาย เมืองสิงห์ กำลังดังซึ่งถือว่าเป็นนักร้อง แหวกแนว และเป็นนักร้องที่แต่งเพลงดี มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ซ้ำแบบใคร และเป็นนักร้องเพลงแนวตลาดคนแรกที่ได้ออกทีวีเมื่อก่อนนักร้องลูกทุ่งไม่มีโอกาสออกทีวีเลย จะมีก็แต่สุเทพ ชรินทรรค์ หรือเป็นศิลปินของช่อง 4 ซึ่งเป็นหน้าที่อยู่แล้ว ถ้าเป็นเพลงสากลก็มีผู้เขียนที่ออกรายการทีวีมากที่สุด ในช่วงอาจารย์จำนง รั้งสิกุล จัดรายการลูกทุ่งกรุงไทยขึ้นมา โดยใช้ศิลปินของทีวีช่อง 4 เป็นเวลาเดียวกับที่ ชาย เมืองสิงห์ กำลังดัง สังกัดอยู่วง จุฬารัตน์ มีक्रमงคล อมาตยกุล เป็นหัวหน้าวง ผู้เขียนเป็นรองหัวหน้าวง ตอนนั้นक्रमงคลไปต่างจังหวัด อาจารย์จำนงให้ ประกอบ ไชยพิพัฒน์ มาติดต่อวงจุฬารัตน์ ซึ่งผู้เขียนมีหน้าที่รับผิดชอบแทนक्रमงคล ว่าเอา ชาย เมืองสิงห์ ไปออกทีวี แต่หัวหน้าวงจุฬารัตน์มีกฎอยู่ว่า “ใครดังแล้วจะปลีกตัวไปร้องส่วนตัวไม่ได้ ดังแล้วห้ามแยกตัว ถ้าไปก็ไปทั้งวง” จึงปฏิเสธไป ต่อมาเขาก็มาติดต่อใหม่ ผู้เขียนได้แก้ปัญหาโดยยอมให้ ชาย เมืองสิงห์ไปร้องและมีนักร้องคนอื่นๆ ในวงอีก 2-3 คนไปร้องเพลงหมู่เพื่อให้เป็นไปตามกฎ ตอนนั้นถือว่าเป็นวงแรกและ เป็นวงนักร้องมืออาชีพ คณะแรกที่ออกทีวี โดยเฉพาะ ชาย เมืองสิงห์ เป็นคนแรกที่ได้ออกทีวี

ความหมายของเพลงลูกทุ่ง

ความหมายของเพลงลูกทุ่ง มีผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของเพลงลูกทุ่ง และ คำจำกัดความ ไว้ดังนี้

ศิริพร กรอบทอง (2547: 27) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่ง สืบเนื่องมาจากเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองหรือการเล่น เพลงที่มีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมไทย องค์ประกอบของบทเพลงแสดงให้เห็นถึงจารีต ลักษณะของการเล่นเพลงปรากฏอย่างเด่นชัด

พิชิต จงสถิตวัฒนา (2517: 72) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งมาจากเพลงชาวบ้าน จึงทำให้ เพลงลูกทุ่งเปรียบเสมือนวัฒนธรรมของชนบทซึ่งสะท้อนให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนา กรรมกร ผู้ใช้แรงงานทั่วไป

กาญจนา แก้วเทพ (2522: 56) กล่าวว่า เนื้อหาของเพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็น ความคิด ความรู้สึกของชาวนาและผู้ยากไร้ ต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ถ้อยคำที่กลั่นกรองออกมา เป็นเพลง เป็นข้อเท็จจริงเสียเป็นส่วนมาก จึงทำให้เพลงลูกทุ่งทำหน้าที่เป็นเสมือนบันทึก ประวัติศาสตร์ของประชาชน

อเนก นาวิกมูล (2527: 62-76) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่เปิดกว้างในด้านการ ใช้ถ้อยคำ ภาษาและการบอกเรื่องราวต่างๆ พูดได้ทุกแง่ทุกมุม ร้องง่ายเข้าใจง่าย ไม่บิตขังตัวเอง มี เนื้อหาหลากหลาย ร้องได้ทุกจังหวะ นิยมเล่นลูกคอก เล่นเสียงโดยไม่ต้องอ้อมอาการทั้งเสียงสูง ต่ำ หนัก เบา นักร้องเพลงลูกทุ่งหลายคนคลุกคลีกับเสียงเพลงที่เป็นบันเทิงอย่างชาวบ้านมาก่อนแทบ ทั้งสิ้น เช่น ลิเก ลำตัด เพลงเรือ เพลงฉ่อย เป็นต้น ทำให้รู้สึกว้า เพลงลูกทุ่งกับเพลงพื้นเมืองเกี่ยวพัน กันคล้ายคลึงกัน

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2528: 96-109) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของรูปแบบ ทางศิลปะที่เกิดขึ้น โดยสามัญชนในเมืองแล้วกระจายสู่ชนบทด้วยการสื่อสารคมนาคมแผนใหม่ ใน ขณะเดียวกันก็ดูคล้ายรูปแบบทางศิลปะของชาวชนบทไว้เป็นของตนเอง เนื้อหาของเพลงสะท้อนให้ เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของชาวนาที่มีต่อสภาพของสังคมได้ชัดเจน นิยมนำเพลงพื้นบ้านมาเป็น รูปแบบในการแต่ง เช่น ลิเก เพลงฉ่อย ลำตัด หมอลำ เป็นต้น

เจนภพ จบกระบวนวรรณ (2529: 75-81) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งนั้นสะท้อนความรู้สึก นึกคิด สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนหลายอาชีพในสภาวะต่างๆ ได้ตรงกับความเป็นจริงใน สังคมตามยุคสมัย และนำเหตุการณ์ทางสังคมนั้นมาล้อเลียน เสียดสีด้วยอารมณ์ขัน ให้สอดคล้องกับ จังหวะเพลงที่ง่ายๆ สนุกสนาน จึงทำให้เพลงลูกทุ่งเป็นที่น่าสนใจ เพราะฟังง่าย และจดจำเนื้อ ร้องได้ง่าย

วิฤช สุนทรจามร (2530: 37) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่เปี่ยมด้วยความงาม ทางภาษา ความสละสลวยของคำและความหมายแห่งกวี

พูนพิศ อมาตยกุล (2531: 66) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเกิดจากการประสมประสานกัน ของเพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงชีวิต และเพลงไทยสากลมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวคือ มีเนื้อความ บรรยายถึงชีวิตของคนไทยในชนบทด้วยสำนวนลีลาตรงไปตรงมา นักร้องมีเสียงดีร้องเต็มเสียง ใช้ เสียงแท้ สนใจเสียงร้อง และคำร้องมากกว่าดนตรีหรือการแยกเสียงประสาน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2533: 1-6) ทรงพระราชนิพนธ์ ถึงเพลงลูกทุ่งว่า เพลงลูกทุ่งจำง่าย เข้าใจง่าย นอกจากนี้เมื่อเกิดสถานการณ์ใดๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง

ปากท้อง ฝนตก ฟ้าร้อง น้ำท่วม ตลอดจนเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งนอกและในประเทศ เพลงลูกทุ่งก็ออกมาทันสมัยกับชาวนั้นทันทีที่ราวสมุทบันทึกเหตุการณ์เหล่านั้นยังสะท้อนภาพชีวิตจริงของคน ปราบกฎการฉ้อราษฎร์บังหลวง สงคราม ปัญหา เศรษฐกิจและการเมืองได้เป็นอย่างดี

เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ (2533: 127) กล่าวว่า คำร้องของเพลงลูกทุ่งมีเสน่ห์ที่อยู่สี่ประการคือ ความเรียบง่าย ใส่ความรู้สึก บันทึกรื่องและเพื่องภาษา ความเป็นศิลปะของเพลงนั้น มีบทบาทบันทึกและถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้คนร่วมยุคสมัยไว้อย่างมีชีวิตชีวา ยิ่ง สิ่งนี้เป็นทั้งภูมิปัญญาของชาติ และสมบัติของแผ่นดิน

กมล เกตุศิริ (2533: 43) กล่าวว่า คำว่าเพลงลูกทุ่งน่าจะปรากฏเป็นรูปร่างอย่างชัดเจนเมื่อมีภาพยนตร์เรื่อง “มนต์รักเพลงลูกทุ่ง” สร้างโดยรังสี ทัศนพยัคฆ์ (ราว พ.ศ. 2512-2513) นำแสดงโดยมิตรชัยบัญชา กับเพชร เขาพระราชกรูร์ เข้าฉายที่โรงภาพยนตร์โคลีเซียม ทำเงินได้ถึง 6 ล้านบาท

พวงค์ มุกดา (2533: 112-113) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเป็นเพลงที่มีคุณค่า สามารถโน้มน้าวจิตใจคนฟังได้ เพราะเป็นเพลงที่ฟังง่าย ๆ เข้าใจง่าย ๆ เอามาจากลิเกบ้าง แล่บ้าง รำวงบ้าง ฟังแล้วครึกครื้น ไม่ต้องแปล พูดกับแบบตรง ๆ ทื่อ ๆ มากกว่าที่จะเป็นลำดับสำนวน

สมยศ สิงห์คำ (2534: 30) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่ง หมายถึงเพลงที่สะท้อนถึงวิถีชีวิต สภาพสังคม อุดมคติ และวัฒนธรรมไทยโดยที่ท่วงทำนอง ชับร้อง สำเนียง และลีลาการร้อง การบรรเลงที่เป็นแบบแผน มีลักษณะเฉพาะซึ่งให้บรรยากาศของความเป็นลูกทุ่ง

จากความคิดเห็นดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า เพลงลูกทุ่งมีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นบ้าน ซึ่งมีลักษณะการขับร้องง่ายๆ เนื้อร้องเข้าใจง่าย เนื้อหาของบทเพลงลูกทุ่งนั้น จะกล่าวถึงสภาพชีวิต วัฒนธรรมและ ความเป็นอยู่ของชาวชนบท อย่างเปิดเผยเรียบง่าย ตรงไปตรงมา นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งนั้นยังเป็นเสมือนสมุดบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ต่างๆ ไว้ มีความทันสมัยตามช่วงเวลาต่างๆ ด้วยเหตุนี้เองเพลงลูกทุ่งจึงเป็นที่ยอมรับและนิยมของประชาชนชาวไทยโดยทั่วไป และเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของคนไทยได้อีกอย่างหนึ่งด้วย

1.2 ประวัติพุ่มพวง ดวงจันทร์

ประวัติของพุ่มพวง ดวงจันทร์ราชินีลูกทุ่ง ตลอดกาล ซึ่งกล่าวได้ว่าไม่มีใครไม่รู้จักเธอ ดังนั้นชีวประวัติของเธอจึงเป็นสิ่งที่คนทั่วไปให้ความสนใจ สื่อต่างๆได้มีการรวบรวมและนำเสนอในแต่ละด้านของชีวิตเธอ รวมทั้งจัดทำเป็นสื่อในหลายรูปแบบเช่นกัน อาทิเช่น งานวิจัย หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร ภาพยนตร์ และละคร งานวิจัยฉบับนี้จึงได้รวบรวมชีวประวัติของเธอ และสรุปโดยแบ่งเป็น 5 ด้าน บิลทลา สันกาลาคีรี, 2536; กิ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย, 2532; กิ่งศตวรรษเพลง

ลูกทุ่งไทยภาค 2, 2534; ฤทธิญาโณ และจิตตวชิระ, 2554; บ้านเมือง, 2535; สยามรัฐ, 2535; ไทยรัฐ, 2535; ดอกฟ้า, ม.ป.ป.; สุกัญญา โสพี เทพวัลย์, 2539) ดังนี้

ประวัติส่วนตัว

พุ่มพวง ดวงจันทร์ หรือ รำพึง จิตรหาญ (ผึ้ง) เกิดเมื่อวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2504 มารดาชื่อ นางจรัญ หรือ เล็ก จิตรหาญ และบิดาชื่อ นายสำราญ หอมศรี มีพี่น้อง 12 คน รำพึง จิตรหาญ (ผึ้ง) เป็นบุตรคนที่ 5 รำพึง จิตรหาญ (ผึ้ง) เกิดที่ บ้านหนองนกเขา ตำบลไพรนกยูง อำเภอหันคา จังหวัดชัยนาท และมาโตที่ ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

โดยทั่วไปมักเข้าใจผิดว่า เธอ เป็นคนจังหวัดสุพรรณบุรี เหตุเพราะว่ามารดาเป็นคนสุพรรณบุรี แต่ได้ย้ายตามครอบครัวมาที่จังหวัดชัยนาท และได้มาพบรักกับนายสำราญ หอมศรี จึงได้แต่งงานและสร้างครอบครัวอยู่ที่จังหวัดชัยนาท อาชีพหลักของครอบครัว คือ อาชีพชาวนา ฐานะของครอบครัวถือว่าค่อนข้างขัดสน ทุกคนต้องช่วยกันทำงาน และย้ายถิ่นฐานไปเรื่อยๆ จนในที่สุดได้ย้ายมาอยู่ที่ ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

รำพึง จิตรหาญ (ผึ้ง) เธอได้ศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่โรงเรียนบ้านดอนตำลึงแต่ด้วยความที่เธอมีน้องอีก 6 คน ประกอบกับค่านิยมของแม่ที่เห็นว่าผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนมา เธอจึงไม่จบแม้แต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในวัยเด็กเธอจะต้องเป็นคนเลี้ยงน้องในระหว่างที่พ่อกับแม่ออกไปทำนา พอน้องหลับหมด เธอไปหาของขาย เก็บผัก หาดอกไม้ป่า หาบไปขายตามโรงเรียน เพราะเหตุนี้ จึงทำให้เธออ่านหนังสือไม่ออก และเขียนไม่ได้ ซึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนทั่วไปประจักษ์ และเป็นที่ยอมรับว่า เธอมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถจดจำเนื้อเพลงและทำนองเพลงเป็นร้อยๆ เพลงได้โดยไม่ตกหล่น

แฟนคนแรกของพุ่มพวงคือ ธีระพล แสนสุข ระหว่างที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ เทใจพุ่มกับงานอย่างเต็มที่ ธีระพลเริ่มปันใจให้กับสลักจิต ดวงจันทร์ จึงทำให้ความรักของทั้งคู่จบลง แต่ด้านธุรกิจยังคงร่วมงานกันอยู่ แต่ในปี 2530 ธีระพล แสนสุข ก็ถูกน้องชายพุ่มพวง ดวงจันทร์ ยิงตาย

ในปี พ.ศ. 2527 พุ่มพวงจดทะเบียนสมรสกับนายไกรสร ลีละเมฆินทร์ อดีตพระเอกภาพยนตร์ ที่ใช้ชื่อในวงการว่า ไกรสร แสงอนันต์ ต่อมาพุ่มพวงฝึกหัดเขียนหนังสือจนสามารถเขียนชื่อตัวเองได้ เพื่อประโยชน์ทางนิติกรรมต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2530 มีบุตรชายชื่อ สันติภาพ (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น สรภาพ) หรือ "เพชร" หรือ "บอยบอย" ลีละเมฆินทร์ ซึ่งก็เป็นนักร้องลูกทุ่ง นอกจากนี้ยัง

มี จันทร์จวง ดวงจันทร์ ดวงใจ ดวงจันทร์ และสลักจิต ดวงจันทร์ น้องสาวพุ่มพวงก็เป็นนักร้องเพลงลูกทุ่งเช่นกัน

เริ่มต้นการร้องเพลง

รำพึง จิตรหาญ (ผึ้ง) ซึ่งชอบการร้องเพลงลูกทุ่งตั้งแต่เด็ก ถึงแม้ว่าเธอจะอ่านหนังสือไม่ออกแต่ก็มีความจำดีเยี่ยม เธอจะใช้วิธีการจดจำจากสิ่งที่ได้ฟังและได้เห็นมา ใช้เวลาในยามกลางวันที่ออกไปเลี้ยงควายกลางทุ่งนา ฟังร้องเพลงก็วิทยุทรานซิสเตอร์ และตอนเย็นเธอจะกลับไปโรงเรียน เพื่อฝึกร้องเพลงกับแผ่นเสียง โดยครูอธิพร สุทธิภูมิ ซึ่งนับเป็นครูเพลงคนแรกของเธอ ในปัจจุบันท่านได้เสียชีวิตไปแล้ว

ด้วยพรสวรรค์ทั้งความจำที่เป็นเลิศ น้ำเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ และความชอบส่วนตัว เธอเริ่มร้องเพลงเข้าประกวดตามงานต่าง ๆ ตั้งแต่อายุ 8 ปี เช่นงานวัดงานทำบุญประจำปีโดยใช้ชื่อว่า “น้ำผึ้งไร่ร้อย” เธอเข้าประกวดล่ำรางวัลไปทั่ว ตั้งแต่อำเภอศรีประจันต์ บางปلام้า แล้วข้ามจังหวัดไปถึงอำเภอเสนา ผักไห่ มหาราช วิเศษชัยชาญ บ้านแพรก หนองโคน พระพุทธบาท สระบุรี ในครั้งแรกที่แข่ง เธอได้รางวัลชมเชย และได้ไต่ลำดับขึ้นไปจนถึงชั้นชนะเลิศ ในทุกเวทีการประกวด ชื่อเสียงของนักร้องเสียงหวานนามว่าน้ำผึ้งไร่ร้อยเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปทั้งในจังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดใกล้เคียงพุ่มพวงไปประกวดร้องเพลงล่ำรางวัลจนไม่มีใครสามารถสู้เธอได้แค่เพียงได้ยินชื่อผู้เข้าประกวดบางรายถึงกับถอยกลับไม่ขอสู้ด้วยมีเพียงพี่ชายคืออำนาจ ณ ไร่ร้อยที่ลงสนามแข่งขันด้วยทำให้ไม่มีคู่แข่งสู้กล้าขึ้นเวทีประกวดด้วยจนมีนักจัดรายการที่ชื่อแทนการวินทร์นักจัดรายการวิทยุของจังหวัดลพบุรีถึงกับต้องบอกให้งดการแข่งขันของพี่น้องคุณเพราะกลัวว่าจะไม่มีคนเข้ามาประกวด และจะไม่มีใครเข้าชม ซึ่งถือได้ว่าเธอและพี่ชายเป็นนักร้องที่ล่ำรางวัลมากที่สุด

อายุ 10 ปี เธอและพี่ชาย คือ นายอำนาจ ได้เข้ามากรุงเทพมหานคร เพื่อมาตามหา ผืน สุกต๋ายได้มาอยู่กับวงดนตรี ดวง อนุชา ซึ่งเป็นวงดนตรีเล็กๆงานไม่ค่อยมีอาจเป็นเพราะคนไม่รู้จักกว้างขวางทำให้สมาชิกในวงต้องอดมื้อกินมื้อสองพี่น้องพยายามอดทนเพื่อที่จะใช้ที่นี่เป็นบันไดก้าวไปสู่การเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงต่อไปในอนาคตแม้ว่าหิวจนไส้กิวแต่ก็ทนเพื่อเก็บเกี่ยวประสบการณ์เอาไว้ให้มากที่สุดแต่โชคไม่เข้าข้างวงดนตรีวงดนตรีอนุชาขยับวงสมาชิกทุกคนต่างแยกย้ายกันไปทางใครทางมันเวลานี้ไม่มีใครช่วยใครได้เลยนอกจากช่วยตัวเองเท่านั้นเมื่อสองพี่น้องไม่มีงานทำจึงกลายเป็นนักร้องตกงานชีวิตในกรุงเทพฯถ้าไม่มีงานทำหมายความว่าต้องอดสองพี่น้องจนจนถึงที่สุดและคิดว่าไม่สามารถที่จะทนอีกต่อไปแล้วจึงตัดสินใจกลับไปอยู่ที่บ้านอีกครั้งกลับไปตั้งหลักเพื่อหาทางก้าวเข้ามาเป็นนักร้องในเมืองกรุงได้

พ.ศ. 2518 รำพึง อายุได้ 15 ปี ไหวพจน์ เพชรสุพรรณครูเพลงผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งของวงการเพลงลูกทุ่งเมืองไทย นำวงดนตรีมาแสดงที่วัดทับกระดาน พ่อของเธอนายสำราญ ได้พาเธอไปฝากให้เป็นนักร้องในวงของไหวพจน์ เธอได้ร่วมร้องเพลงและแสดงความสามารถจนไหวพจน์เห็น

ความสามารถ เกิดความเมตตา จึงรับเป็นบุตรบุญธรรมและพาไปอยู่กรุงเทพมหานคร เริ่มต้นอาชีพด้วยการเป็นทางเครื่องและนักร้องประจำวงดนตรี ก่อนที่ไวพจน์ จะแต่งเพลงและอัดแผ่นเสียงชุดแรกให้ ชื่อเพลง “แก้วรอพี่” เพลงแต่งแก้กับเพลง "แก้วจำ" โดยใช้ชื่อในการร้องเพลงใหม่ว่า “น้ำผึ้ง เมืองสุพรรณ” จากเพลงนี้ทำให้เธอเป็นที่รู้จักแก่คอลูกทุ่งโดยทั่วไปอยากเห็นหน้าอยากรู้จักกับนักร้องเสียงหวานผู้นี้ว่าเป็นใครมาจากไหนถึงร้องเพลงได้กินใจขนาดนี้เพลงนี้ทำให้ผู้หญิงลูกทุ่งผู้พลาดรักร้องไห้มาหลายรายเมื่อได้ฟังเพลงเศร้าๆ เพลงนี้น้ำเสียงที่ประทับใจคนฟังพุ่มพวงสอบผ่านการเป็นนักร้องอาชีพในขณะเดียวกันเธอก็สนิทสนมกับ นายธีระพล แสนสุข นักแต่งเพลงและมือแซกโซโฟน ของวงไวพจน์ และในที่สุดก็กลายเป็นความรัก ทั้งสองจึงแยกตัวออกจากวงไวพจน์ เพื่อหวังความก้าวหน้า

ทั้งคู่ได้มาเริ่มงานกับศรเพชร ศรสุพรรณ โดยทำงานเป็นทั้งทางเครื่องและนักร้องในวง สุดท้ายได้ย้ายมาอยู่กับวงขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ด และที่วงนี้เองได้เจอกับครูเพลงลูกทุ่งชื่อดัง มนต์เมืองเหนือ หรือ นายเฉลียว ฉิมมา และได้แต่งเพลงใหม่ให้ชื่อเพลงว่า “รักไม่อันตราย” ซึ่งเป็นเพลงแก้รักอันตรายของขวัญชัยเพชรร้อยเอ็ด พร้อมกับบันทึกลงแผ่นเสียง และตั้งชื่อให้ใหม่ว่า “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ชื่อนี้ถือเป็นชื่อที่มีความเป็นสิริมงคลแก่ตัวของรำพึงมาก ซึ่งเป็นชื่อที่ทำให้มีชื่อเสียงโด่งดังทั่วดินแดนสุวรรณภูมิ

ต่อมานายธีระพล แสนสุขและพุ่มพวง ได้แยกตัวจากวงขวัญชัย เพชรร้อยเอ็ดเพราะหวังจะสร้างวงดนตรีของตนเอง แต่เวลานั้นโชคไม่ค่อยนายธีระพลจึงต้องออกหางานทำเป็นนักร้องของวงดนตรีลูกทุ่งจนได้มาอยู่กับวงดนตรีของรุ่งโรจน์โพธารามโดยออกตระเวนเดินสายไปแสดงทางภาคเหนือทั่วทุกจังหวัดรุ่งโรจน์โพธารามได้แนะนำธีระพลให้รู้จักกับนักจัดรายการวิทยุชื่อดังซึ่งมีรายการอยู่ทางวิทยุกองทัพอากาศที่สามชื่อ “คารมคมคาย” นายธีระพลจึงฝากพุ่มพวงให้คารมคมคายช่วยแนะนำเพลงของพุ่มพวงแก่คนฟังทางภาคเหนือบ้างซึ่งมีหลายเพลงที่พุ่มพวงดวงจันทร์ร้องเอาไว้แต่ไม่ได้รับการโปรโมทให้กว้างขวางทำให้แฟนเพลงไม่รู้จัก

คารมคมคายได้นำเพลงของพุ่มพวงดวงจันทร์เปิดตามสถานีวิทยุต่างๆทางภาคเหนือ โดยได้เพื่อนๆของนักจัดรายการวิทยุชื่อดังได้ช่วยกันเปิดเพื่อโปรโมท ให้พุ่มพวงดวงจันทร์ดังทะลุฟ้า เพลงของพุ่มพวงเมื่อได้ฟังเพลงก็อยากรู้จักตัวว่าหน้าตาเป็นอย่างไรบางรายถึงกับส่งจดหมายขอร้องให้พานักร้องเพลงหวานคนนี้มาปรากฏตัวให้เห็นหน่อยจากจำนวนจดหมายที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทำให้คารมคมคายอยากทำอะไรสักอย่างเพื่อเป็นการเปิดตัวพุ่มพวงเพื่อให้คนทางภาคเหนือได้รู้จักกันทั่วถึง เมื่อได้รับการตอบรับจากมหาชนอย่างนี้คารมคมคายจึงคิดที่จะเปิดเวทีการแสดงของพุ่มพวงดวงจันทร์ขึ้นเป็นครั้งแรกเพื่อสนองความต้องการของประชาชนที่เรียกร้องกันมานานหุเหลือเกินโดยจะเปิดวงดนตรีของพุ่มพวงดวงจันทร์ขึ้นเป็นครั้งแรกที่วัดพญาบันแดน ต.พญาแมน อ.พิชัย จ.อุตรดิตถ์ เมื่อปี พ.ศ.2518

ปี พ.ศ. 2519 ได้บันทึกเสียงจากการแต่งเพลงของก้อง กาจกำแหง จากนั้นเธอได้ตั้งวงดนตรีเป็นของตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนของคารม คมคายนักจัดรายการวิทยุ และอาจารย์มนต์ เมืองเหนือ แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก

ต่อมาเธอได้มาอยู่ในสังกัด บริษัท เสกสรรเทป-แผ่นเสียง ผลงานของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ก็ได้เริ่มประสบความสำเร็จมากขึ้นในเวลาต่อมา หลังจากได้รับการสนับสนุนจากคุณประจวบ จำปาทอง และคุณปรีชา อัครวฤกษ์นันท์ ให้ตั้งวงดนตรีร่วมกับ เสรี รุ่งสว่าง ในชื่อวง เสรี-พุ่มพวง จากจุดนี้ความสำเร็จจึงได้เพิ่มพูนมากขึ้นเป็นลำดับ

ปี 2525 พุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้เปลี่ยนสังกัดเข้ามาอยู่สังกัดค่ายเพลง อโซนา โปรโมชั่น ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญที่ทำให้เธอมีชื่อเสียงอย่างแท้จริง มีผลงานดังนี้ ในปี พ.ศ. 2525 ผลงานในระหว่างปี 2525-2535 ของเธอมีมากมายอย่างเช่น จะให้รอ พ.ศ. โหน (มิ.ย. 2525) สาวนาสั่งแฟน (2526) นัดพบหน้าอำเภอ (2526) ทิ้งนาฬิกา (2527) คนดั่งลมหลังควาย (2528) อื้ออื้อ ! หล่อจิ้ง (2528) ห่างหนอย-ถอยนิต (2529) ชั่วเจ็ดที-ดีเจ็ดหน (2529) เรื่องของสัตว์โลก (2529) และ คิดถึงน้องบ้างนะ (2530) ซึ่งสามชุดหลังเป็นชุดที่ออกหลังที่พุ่มพวงออกจากค่ายอโซนา โปรโมชั่นแล้ว

เริ่มเข้าสู่วงการภาพยนตร์

ตั้งแต่ปี 2526 พุ่มพวง ดวงจันทร์ เริ่มเข้าสู่วงการภาพยนตร์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เธอมีชื่อเสียงโด่งดังมากยิ่งขึ้น ผลงานภาพยนตร์เรื่องแรก คือเรื่อง สงครามเพลง สร้างโดย คุณฉลอง ภัคศิริจิตร และอีกหลายเรื่อง อาทิเช่น ผลงานการแสดงของในฐานะนางเอกอย่างเช่น สงครามเพลง, รอยไม้เรียว, ผ่าโลกบันเทิง, นักร้อง นักเลง, นางสาวกะทิสต์, มนต์รักนักเพลง, ลูกสาวคนใหม่, อีแต่น ไอเลิฟยู, หลงเสียงนาง, จงอางผงาด, ขอโทษที่ที่รัก, คุณนาย ป.4, อาจารย์เต๋อเจอพุ่มพวง, สาวนาสั่งแฟน, เสน่ห์นักร้อง

ในระหว่างปี พ.ศ. 2526-2527 พุ่มพวง ได้ทำงานนักจรรยาบรรณพล แสนสุข ได้ปันใจให้กับน้องสาวของเธอ คือ สลักจิตร ความรักของเธอกับชายคนนี้จึงจบลง แต่เรื่องธุรกิจยังคงทำร่วมกันอยู่

ปีพ.ศ. 2532 เธอได้มีโอกาสแสดงละคร เรื่อง นางสาวยี่สาว คู่กับยอดรัก สลักใจ ซึ่งทำให้เธอมีชื่อเสียงในเรื่องของการแสดงมากขึ้น เพราะเป็นนักร้องลูกทุ่งยอดนิยมทั้งคู่

เหตุที่ตัวเธอได้อยู่ในวงการแสดงนี้เองทำให้เธอได้พบรักครั้งใหม่กับ ไกรสร ลีละเมฆินทร์ หรือชื่อที่รู้จักกันในวงการ คือ ไกรสร แสงอนันต์

ต่อมาพุ่มพวง ได้ย้ายมาอยู่กับบริษัทพีดี โปรโมชั่น จำกัด และบริษัท ซีบีเอสเรคคอร์ด (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีอาจารย์ไพโรจิตร์ ศุภวาริ ครูเพลงชื่อดังได้ช่วยเปลี่ยนภาพลักษณ์ให้เข้ากับกระแสนิยมของเพลงสตริงยุคนั้น แต่ยังไม่ได้รับการยอมรับจากนักฟังเพลงลูกทุ่งมากนัก จึงได้

ย้ายไปทำงานกับค่าย ป๊อปปูล่ามิวสิก มีผลงานเพลงที่ได้รับความนิยมมากมาย ผลงานที่ได้รับความนิยมอยู่พอสมควร เช่น ชุดตึกแตนผูกโบว์ กล่อม และที่เด็ดพุ่มพวง

อย่างไรก็ตาม ในเพลงชุดตึกแตนผูกโบว์นั้น พุ่มพวงไม่ค่อยประสบความสำเร็จมากนัก เนื่องจากเวลานั้นเธอได้ตั้งครรภ์บุตรชาย ในปีพ.ศ. 2530 ด้วยเหตุนี้เองทางค่ายเพลงจึงบอกกับเธอว่าน่าจะวางมือจากวงการได้แล้ว เพราะเกรงว่าแฟนเพลงจะรับไม่ค่อยได้ นักร้องที่แต่งงานมีลูกแล้วมักจะไปต่อได้ไม่ไกล

เวลานั้นพุ่มพวงจึงได้ปรึกษากับครูบาอาจารย์ที่ช่วยแต่งเพลงให้เธอจนเธอประสบความสำเร็จมีชื่อเสียง คือ วิเชียร คำเจริญ หรือ ลพ บุรีรัตน์ ได้แต่งเพลง หนูไม่รู้ ซึ่งเป็นบทเพลงที่ทำให้เธอกลับมาโด่งดังอีกครั้งหนึ่ง ครูลพ บุรีรัตน์ ถือเป็นครูเพลงคู่บุญของเธอตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา นอกจากนี้ครูลพ ยังแต่งเพลงให้อีกหลายเพลง ได้แก่ หนูไม่เอา พี่ไปดู หนูไปด้วย และนำผลงานเพลงเก่ามามิชร์รวมกัน เช่น พุ่มพวงหลายพ.ศ. (ตลับทองและตลับเพชร) ขอให้รวย น้ำผึ้งเดือนห้า ซุปเปอร์ฮิต 1 และซุปเปอร์ฮิต 2

หลังจากประสบความสำเร็จกับเพลงใหม่ เธอเริ่มรับจ้างทำงานให้กับบริษัท อาร์เอส โปรโมชัน จำกัด ค่ายเมโทรและแผ่นเสียง แพนตาซี ไฮคลาส สำหรับผลงานกับค่ายเพลงอาร์เอส โปรโมชัน จำกัด ที่ทำให้เธอมีชื่อเสียงโด่งดังมากขึ้น เช่น ลูกทุ่งที่อุปฮิตมาตรฐาน ซึ่งเป็นผลงานอัลบั้มที่เธอนำเพลงดังของศิลปินลูกทุ่งในอดีตมาร้องใหม่ นอกจากนี้ยังมีค่ายเมโทรฯ ที่ได้ลิขสิทธิ์งานเพลงชุด ส่วนเกิน อีก 1 ชุด

วันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2532 พุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้รับเกียรติยศสูงสุดในฐานะนักร้อง โดยได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอีกครั้ง ในสาขารางวัลขับร้องเพลงดีเด่น กับเพลง “สยามเมืองยิ้ม” ซึ่งประพันธ์โดยครูลพ บุรีรัตน์ ในงานกึ่งศตวรรษ เพลงลูกทุ่งภาค 2 ณ วินาทีนั้น พุ่มพวง ดวงจันทร์ ก้าวไปถึงจุดสุดยอดในชีวิตแล้ว

รางวัลที่ได้รับ

พ.ศ. 2521 ได้รับรางวัลพระราชทานเสาอากาศทองคำพระราชทาน จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากเพลง “อกสาวเหนือสะอื้น” (ผลงาน - อีระพล แสนสุข)

นอกจากนี้ ยังได้เป็นผู้ร้องเพลง "ส้มตำ" พระราชานิพนธ์ ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

พ.ศ. 2532 ได้รับรางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 1 เพลง "สาวนาสั่งแฟน" (ผลงาน-วิเชียร คำเจริญ)

พ.ศ. 2534ได้รับรางวัลพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอีกครั้ง ในสาขารางวัลขับร้องเพลงดีเด่น กับเพลง "สยามเมืองยิ้ม" ประพันธ์โดยครูเทพ บุรีรัตน์ ในงานกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่ง ภาค 2

พ.ศ. 2552ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ เป็น "ปรียศิลป์" ศิลปินอันเป็นที่รักยิ่งของประชาชน

ปิดฉากราชินีเพลงลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์

13 มีนาคม พ.ศ. 2535 มีข่าวปรากฏตามหน้าหนังสือพิมพ์ว่า พุ่มพวงทะเลาะกับสามี และป่วยเป็นโรคไตขั้นรุนแรง จนต้องเข้าโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง แต่ไม่สามารถเบิกเงินจากธนาคารเพื่อมารักษาตัวเองได้ (ซึ่งมีอยู่ 6 ล้านบาท) สมุดบัญชีอยู่กับไกรสร (สามี) ที่เชียงใหม่ เธอจึงตัดสินใจสั่งอายัดเงินทั้งหมด ต่อมา 20 มีนาคม เธอเดินทางจากเชียงใหม่ เข้ารักษาตัวเองที่โรงพยาบาลตากสิน จันทบุรี และย้ายไปที่โรงพยาบาลศิริราช แพทย์ตรวจพบว่าเธอป่วยด้วยโรคเอสแอลอี หรือโรคแพ้ภูมิตัวเอง อาการขั้นรุนแรง ลูกกลมถึงไต ทางด้านไกรสรออกมายอมรับว่ามีปัญหาครอบครัวจริง ต่อมา 3 เมษายน แพทย์เจ้าของไข้เปิดเผยว่าพุ่มพวงอาการดีขึ้น ทางด้านญาติของพุ่มพวงมีความเห็นว่าควรรักษาด้วยไสยศาสตร์ เนื่องจากเชื่อว่าถูกบงการร้ายด้วยไสยศาสตร์ด้วยวิธีการคุณไสย ต่อมาวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2535 เดินทางออกจากโรงพยาบาลศิริราชเพื่อไปรักษาด้วยวิธีทางไสยศาสตร์ ไปจังหวัดพิษณุโลกโดยเดินทางด้วยรถตู้ แต่หลังจากกราบไหว้พระพุทธรชินราช เมื่อเวลาประมาณ 13.00 น. ก็เกิดอาการช็อกและหมดสติ ญาตินำส่งโรงพยาบาลพุทธรชินราช กระทั่งถึงแก่กรรมอย่างสงบเมื่อเวลา 20.55 น.

ได้สวดอธิษฐานศพที่วัดมกุฏกษัตริยาราม พิธีพระราชทานเพลิงศพของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จัดที่วัดทับกระดาน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อวันที่ 25 มิ.ย. พ.ศ. 2535 โดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในพิธี นอกจากนี้ยังมีการสร้างหุ่นพุ่มพวง ตั้งอยู่ในศาลาริมสระน้ำ วัดทับกระดาน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งมีการจัดงานรำลึกถึงพุ่มพวงทุกปี ช่วง 13-15 มิถุนายน ซึ่งเป็นวันครบรอบการเสียชีวิตของเธอ

สื่อด้านดนตรี

เดือนมิถุนายน 2535 หลังจากที่พุ่มพวงเสียชีวิต ค่ายท็อปไลน์และค่ายโอโซน นำเอาเพลงชุดต่างๆ ของพุ่มพวงออกวางจำหน่ายอีกครั้ง ท็อปไลน์ได้มีการทำปกขึ้นมาใหม่อีก คือ คิดถึงพุ่มพวง, ส้มตำ, คอนเสิร์ต โลกดนตรี โดยชุด ส้มตำ จัดสร้างขึ้นโดยคณะกรรมการจัดงานพระราชทาน

เพลงศพฯ มีคำบรรยายเกียรติประวัติพุ่มพวง และเพลงอย่าง ส้มตำ, กล่อม, ฉลองวันเศร้า, รักคุณ, แล้วจะทนเพื่ออะไร, ของขวัญที่ฉันคืนเธอ, หัวใจทศกัณฐ์, เขานอนบ้านใน, หนูไม่รู้, แฟนพุ่มพวง เป็นต้น

ผลงานอัลบั้มเพลงที่วางจำหน่ายเพื่อระลึกถึงพุ่มพวงเช่น คิดถึงพุ่มพวงและโลกของ ผี และยังมีเทปที่ทำเพื่อระลึกถึงการเสียชีวิตอย่างเช่น แห่ประวัติพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยไวพจน์ เพชรสุพรรณ หนึ่งในดวงใจผลงานของยู้ย โดยยู้ย ญาติเยอะ (จรรยา ปรีดากุล) เหลือแต่ดวงจันทร์ ที่ครูลพ บุรีรัตน์แต่งให้พุ่มพวง

งานเพลงของศิลปินที่นำเพลงของพุ่มพวงมาขับร้องใหม่โดยเฉพาะนักร้องปัจจุบัน มีความแตกต่างกันด้วยจังหวะและระยะเวลาที่ต่างกันไป แกรมมีโกลด์นำผลงานของพุ่มพวงโดยเฉพาะที่ประพันธ์โดยลพ บุรีรัตน์ ออกมาอยู่เรื่อยๆ มียอดขายประสบความสำเร็จอย่างดี มีผลงานออกมาอย่าง พุ่มพวง ในดวงใจ ชุดที่ 1 - 4 โดย ใหม่ เจริญปุระ , อัลบั้ม เพชร สุรภาพ - เพลงของแม่ ชุดที่ 1 (ชุดเดียว) กับเพลงเปิดตัว "โลกของ ผี" โดยตัดแปลงเนื้อร้องบางส่วนให้เหมาะสมกับการถ่ายทอดบทเพลง อัลบั้ม ดวงจันทร์ ... กลางดวงใจ พุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยมีศิลปินนักร้องลูกทุ่งสาวนำเพลงมาทำใหม่ ได้แก่ สุณารี ราชสีมา (เขานอนบ้านใน, นอนฟังเครื่องไฟ, ฉันเปล่านา เขามาเอง), คัทลียา มารศรี (สาวนาสั่งแฟน, อายแสงนีออน, หัวใจทศกัณฐ์), ฟวน ธนสุนทร (สุดแค้นแสนรัก, คิดถึงบ้างเนื้อ , ขอให้สิดที่เถอะ), แมงปอ ชลธิชา (รักคุณ, เงินนะมีไหม, อ้อฮ้อหล่อจัง) , หลิว อาจารย์ยา (กระแซะ, หนูไม่รู้, ผู้ชายในฝัน), เอิร์นเดอะสตาร์ (พี่ไปดู หนูไปด้วย, นัดพบหน้าอำเภอ, โลกของผี), ต่าย อรทัย (แก้วรอพี่, นักร้องบ้านนอก, คืนนี้เมื่อปีกลาย) และต๊กแตน ชลดา (ดาวเรืองดาวโรย, ต๊กแตน ผูกโบว์, อนิจจาถึงเจอร) นอกจากนี้ทรูเอเคดีมีแฟนเทเชีย มีผลงานชุด 7 สาวสะบัดโชว์ ก็มีเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ คือ ผู้ชายในฝัน, อ้อฮ้อหล่อจัง อยู่ในอัลบั้มนี้

สื่อภาพยนตร์และละคร

ในปี พ.ศ. 2535 มีภาพยนตร์รำลึกถึงพุ่มพวง ดวงจันทร์กับเรื่อง บันทึกรักพุ่มพวง กำกับโดยดอกฟ้า ได้พุ่มพวง แจ่มจันทร์ แสดงเป็นพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยเป็นภาพยนตร์ที่เล่าชีวิตส่วนหนึ่งของชีวิตเธอ ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 บริษัท เจเอสแอลจำกัดได้ทำละครโทรทัศน์เรื่อง ราชินีลูกทุ่งพุ่มพวง ดวงจันทร์ ออกอากาศทางช่อง 7 ตัดแปลงจากชีวิตจริง ของพุ่มพวง ดวงจันทร์นำแสดงโดย รชนีกร พันธุ์มณี วรวิมล นิยมทรัพย์ ธีรเดช วงศ์พัวพันธ์ โดยต่อม รชนีกรได้รับการเข้าชื่อเพื่อชิงรางวัลโทรทัศน์ทองคำในฐานะดารานำฝ่ายหญิงดีเด่น

ในปี พ.ศ. 2554 สหมงคลฟิล์ม ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง พุ่มพวง โดยนำเค้าโครงจากชีวิตจริงของพุ่มพวง ดวงจันทร์และหนังสือเรื่อง "ดวงจันทร์ที่จากไป" ของ บินหลา สันกาลาคีรี กำกับโดย บัณฑิต ทองดี นำแสดงโดย เปาวลี พรพิมล แสดงเป็นพุ่มพวง ดวงจันทร์ ร่วมด้วย ญัฐวุฒิ สกิดใจ, วิทยา เจตะภักย์, บุญโตน คนหนุ่ม

สื่อสิ่งพิมพ์

ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ เคยนำเสนอแพชชั่นหน้าคู่กลาง ราวปี 2538 เดือนมิถุนายน กับแนวความคิด “ชีวิตพุ่มพวง ดวงจันทร์” ใช้ “งานรำลึกพุ่มพวง ดวงจันทร์” มาเป็นฉากหลังของแพชชั่น มีนางแบบคือ ย้อย ญาติเยอะ ที่มีหน้าตาละม้ายพุ่มพวงและยังถือเป็นเงาเสียงของพุ่มพวงในสมัยประกวดคอนเสิร์ตคอนเทสต์ โดยจำลองชีวิตของพุ่มพวงตั้งแต่การออกจากโรงเรียนเพื่อทำงาน การเป็นสาวไร่อ้อย จนถึงนักร้อง โดยมีการใช้ภาพจริงประกอบ

สื่อหุ่นพุ่มพวง

สำหรับหุ่นเหมือนพุ่มพวง ดวงจันทร์ ปัจจุบันมีอยู่ 7 หุ่น อยู่ที่วัดทับกระดาน 6 หุ่น ได้แก่ หุ่นที่ 1 ตั้งอยู่บริเวณสระกลางน้ำ แต่งกายชุดสีดำ เป็นหุ่นอภินิหารีย์ที่สร้างขึ้นหลังพระราชทานเพลิงศพ หุ่นที่ 2 อยู่ในตู้กระจก ย้อย ญาติเยอะ เป็นผู้สร้างไว้บูชาครูเพลงพุ่มพวง หุ่นที่ 3 สร้างโดยนายณรงค์ รอดเจริญ อดีตบรรณาธิการ เป็นหุ่นแก้วบน ทำด้วยขี้ผึ้งแข็ง หุ่นที่ 4 เป็นสีชมพู สร้างขึ้นจากแฟนเพลง ที่เป็นหุ่นปลดหนี้ รุ่งนางพญาเสือดาว หุ่นที่ 5 อยู่ในชุดเสวนาธรรม สร้างโดยญาติและกรรมการวัด หุ่นที่ 6 เป็นหุ่นสีทอง สร้างขึ้นโดยใหม่ เจริญปุระ สร้างขึ้นเพื่อบูชาครูเพลง หุ่นพุ่มพวงที่วัดทับกระดานนั้น ยังมีชื่อเสียงเรื่องมีผู้นิยมมาขอหวยอย่างมากมาส่วนหุ่นเหมือนพุ่มพวงตัวที่เจ็ดนั้น เป็นหุ่นชุดเสือดาว สร้างโดยพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสัตหีบ เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานกรุงเทพ ชั้น 6 และ 7 สยามดิศพ์เวอรี่เซ็นเตอร์ โดยพิพิธภัณฑสถานมีกำหนดเปิดอย่างเป็นทางการในวันที่ 4 ธันวาคม 2553 หุ่นเหมือนพุ่มพวงตัวนี้เป็นตัวแรกๆที่ผู้สร้างส่วนใหญ่เป็นชาวต่างประเทศ และเป็นหุ่นตัวแรกๆที่ไม่ได้ตั้ง ณ วัดทับกระดาน

วันที่ 15 ส.ค.2552 กระทรวงวัฒนธรรม โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือกปรีชศิลป์ และปรมศิลป์ มีมติประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติ นายสุรพล สมบัติเจริญ และ พุ่มพวง ดวงจันทร์ หรือรำพึง จิตรหาญ เป็น "ปรีชศิลป์" ศิลปินอันเป็นที่รักยิ่งของประชาชน โดยวันที่ 16 ส.ค. ซึ่งตรงกับวันเสียชีวิตของนายสุรพล สมบัติเจริญ สวช.จะมีพิธีมอบรางวัลยกย่องอย่างเป็นทางการให้แก่ครอบครัวสมบัติเจริญ ที่ศูนย์การค้าอินเดีย เอ็มโพเรียม กรุงเทพฯ หรือ ATM พาหุรัดเดิม ส่วนครอบครัวของพุ่มพวง ดวงจันทร์นั้น สวช.จะจัดพิธีมอบรางวัลยกย่องอย่างเป็นทางการในวันที่ 30 ส.ค.2552

พุ่มพวง ดวงจันทร์ เธอคือคนหนึ่งที่ทำให้งานเพลงลูกทุ่งกลับมามีชีวิตอีกครั้งในสังคมไทย และยังคงขยายวงให้เป็นที่รู้จักในทุกระดับ ดังที่ วิสา คำทัพ กล่าวไว้ว่า “ก่อนที่พุ่มพวงจะดังวงการเพลงลูกทุ่งเงียบมาก แต่พอมาถึงพุ่มพวง มันพลิกทันที พลิกในหลายๆแง่ทั้งการแต่งกาย ทั้งเรื่องถ้อยคำ แนวดนตรีก็เปลี่ยนแปลงสุดๆ มันเป็นเหมือนกับสัญญาณลักษณะของความเปลี่ยน จุดที่พุ่มพวงเค้าโดดเด่นก็คือว่า มันทำให้การฟังเพลงลูกทุ่งนี้ขยาย คือไม่ใช่อยู่ตามห้องไร้อ่างมัน

กลายเป็นไม่ว่าจะเป็นชนบท หรือในระดับโรงแรมดุสิตธานี”¹¹ ในช่วงเวลานั้นจวบจนปัจจุบัน ทุกคนยังคงรู้จักเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ดังนั้น จึงไม่ผิดที่จะกล่าวว่าเพลงของเธอมีบทบาทสำคัญต่อสังคมเพลงลูกทุ่งเป็นอย่างมากและสามารถแยกอธิบายออกเป็น ด้าน ดังนี้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

เพลงลูกทุ่งนั้นมีพัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากการได้รับอิทธิพลจาก

สิ่งรอบข้าง การสื่อสารของเพลงลูกทุ่งเป็นการสื่อสารด้านวัฒนธรรม สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัยการเปลี่ยนแปลงทำให้รูปแบบและลักษณะของเพลง นักร้อง รูปแบบการขับร้อง หรือรูปแบบการแสดงแตกต่างกันออกไป ซึ่งต่างจากเพลงลูกทุ่งในยุคแรก

ดังคำกล่าวของ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ในเรื่องของลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่ง¹² สรุปได้ดังนี้ เพลงลูกทุ่งนั้นมีความเรียบง่าย คำร้อง เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่งมีความเรียบง่าย แต่ยังคงไว้ซึ่งระเบียบแบบแผน มีลักษณะสัมผัสแบบกลอน มีท่อนวรรคสลับ รับ รอง ส่ง แต่ละวรรคจะมีคำร้องจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทำนองและจังหวะของบทเพลง เพลงลูกทุ่งใส่ความรู้สึกตลก เศร้า เสียสละ สนุกสนาน เล่นเสียง มีลีลาการร้องที่ไม่เหมือนเพลงลูกกรุงที่ร้องแบบเรียบๆ เนื่องจากเพลงลูกทุ่งรับเอาวัฒนธรรมจากเพลงไทยเดิม และเพลงพื้นบ้าน จึงเปิดทางให้ผู้ร้องใส่ความรู้สึกลงไปได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งมีการบันทึกเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ไว้ซึ่งนับว่าเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์สังคมไทย อาทิ ภาวะสงคราม การเมือง สภาพสังคมสมัยต่างๆ นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งยังสามารถใช้ถ้อยคำบรรยายให้เกิดภาพลักษณ์บางบทเพลงมีสำนวนโวหารที่สละสลวย

จากคำกล่าวข้างต้น พบว่ามีความสอดคล้องกับลักษณะของ อัตลักษณ์ทางดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นบทเพลงที่มีความเชื่อมโยง และมีความเรียบง่าย มีความรู้สึก มีความสุข จริงใจ ตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การสื่อสารเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ซื่อๆ ตรงๆ ไม่ต้องแปล

¹¹ วิสา คำทัพ, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 51.

¹² โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, “ลักษณะสำคัญของเพลงลูกทุ่ง,” เข้าถึงเมื่อ 5 สิงหาคม 2558, เข้าถึงได้จาก <http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?book=33&chap=2&page=t33-2-infodetail02.html>

อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์นั้น มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นง่าย มีความรู้สึก มีความสุข จริงใจ ไม่อ้อมค้อม และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถอธิบายได้ดังนี้

อัตลักษณ์ทางดนตรี

อัตลักษณ์ทางดนตรี การทำให้เข้าใจถึงอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่งไทยอย่างลึกซึ้ง คือ การทำความเข้าใจกับลักษณะเด่น อันไม่เหมือนใครทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ คำว่า อัตลักษณ์ (อ่านว่า อัด-ตะ-ลัก) ประกอบด้วยคำว่า อัด (อัด-ตะ) ซึ่งหมายถึง ตน หรือ ตัวเอง กับ ลักษณะ ซึ่งหมายถึง คุณสมบัติเฉพาะตัว คำว่า อัตลักษณ์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า identity (อ่านว่า ไอ-เด็น-ตี-ตี) หมายถึง ผลรวมของลักษณะเฉพาะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งทำให้สิ่งนั้นเป็นที่รู้จักหรือจำได้¹³ ดังนั้น อัตลักษณ์ทางดนตรี จึงหมายถึง “ลักษณะเฉพาะทางดนตรีที่ทำให้คนรู้จัก และจำได้”

เนื้อหาของเพลง เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาดี ลึกซึ้งกินใจ บางท่อนบางตอน ของเพลงผู้แต่งนำมาจากชีวิตของเธอเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวชีวิตของการเป็นนักร้อง ฟังได้จากเพลงนักร้องบ้านนอก¹⁴ หรือจะเป็นเรื่องราวการสู้ชีวิตของเธอในบทเพลง โลกของผึ้ง¹⁵ หรือในช่วงเวลาที่เกิดปัญหากำลังออกจากค่ายเพลงโอโซนา และได้มานั่งคุยกับครูลพ บุรีรัตน์ เพลงกล่าวกับครูลพว่า “หนูไม่รู้ แล้วแต่ครูซิ หนูไม่รู้” จึงเป็นที่มาของบทเพลงหนูไม่รู้¹⁶

น้ำเสียง มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น และเป็นคนหนึ่งที่ทำทายกระแสเพลงลูกทุ่งสมัยก่อน นอกจากเสียงร้องในเพลงซำที่ตีแล้ว ในเพลงเรายังร้องได้สนุกสนาน เต็มสนุก แต่ว่ายังเห็นมีปรัชญา มีแนวความคิดแอบแฝงอยู่ข้างใน การเล่นเสียงต่างๆชวนให้คนฟังคิดตาม ไม่ว่าจะเป็นเพลง กระแซะเข้ามาซิ หรือเพลงอ้อฮ้อ หล่อจิง¹⁷

¹³ ฐิ ธิก ภาษาไทย ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย, 16 มิถุนายน 2550, เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1583>

¹⁴ บรูช แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 51.

¹⁵ ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 48.

¹⁶ ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 47.

¹⁷ บรูช แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 52.

รูปแบบของแนวดนตรี ก็เปลี่ยนและฉีกแนวไปจากเพลงลูกทุ่งในสมัยนั้น เพลงลูกทุ่งในสมัยนั้นมักใช้เครื่องเป่า แต่เพลงของพุ่มพวงใช้กีตาร์ โซโล่แทนเครื่องเป่า¹⁸ ดนตรีเลยเป็นแนวสตริงในสมัยนั้น

เครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดง กลายเป็นแฟชั่นของสาว ๆ ยุคนั้น เช่น ตึกแตนผูกโบว์ วยรุ่งก็จะเอาผ้ามาผูกผมเป็นโบว์¹⁹ นอกจากนี้การแต่งกายบนเวทีการแสดงของเธอ ยังเป็นผู้นำการแต่งกายของนักร้องลูกทุ่งรุ่นใหม่ ไม่จำเป็นต้องใส่ชุดชนบท แต่กลายเป็นชุดหรูหราขึ้นมา มีเลื่อมระยิบระยับ แทน²⁰

นอกจาก 4 ด้านนี้จะประกอบกันอยู่ในบทเพลงของพุ่มพวงแล้ว ลักษณะการแสดงสดของเธอยังทำให้ผู้ที่ได้ชม ชื่นชอบ สงสาร และรักในตัวเธอด้วย ไม่ว่าจะเป็นวีธีอันผู้ชมบนเวที การให้ใจที่เต็มร้อยกับการแสดงโชว์ ไม่ว่าจะมีปัญหาขนาดไหน เมื่อเธอก้าวขึ้นบนเวที ทุกอย่างบนนั้นต้องมีแต่ความสุข สามารถอธิบายได้จาก การบอกเล่าของบุคคลที่เคยได้ทำงานร่วมกับเธอ ได้แก่ อาจารย์บุรุษ แกสตัน กล่าวว่า “เนื่องจากเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนมากๆ เวลาที่เขาแสดง อาจเป็นเพราะเรื่องละครหรือเรื่องราวส่วนตัวของเขา เมื่อเขามอบให้ประชาชน เป็นคนของประชาชน เขาก็อยู่ในลัทธิของเคจ อยู่อย่างหนึ่งว่า ให้ประชาชนเป็นตัวกำหนด ให้ประชาชนเป็นตัวเลือก หลังจากนั้นเราก็ไม่เจอศิลปินที่อุทิศทั้งใจและกายและผลงานไว้กับประชาชนเท่ากับพุ่มพวง”²¹ หรือแม้กระทั่ง ครูลพ บุรีรัตน์ ยังกล่าวชื่นชมเธอว่า “คนทั่วไปเรียก พุ่มพวง ว่าเป็น ราชนิลูกทุ่ง แต่ผมไม่เรียกราชนิหรืออก ผมจะเรียกเขาว่านางพญา มันเหมาะสมกว่า เพราะเขาเป็นยอดของนักร้อง ถ้าสังเกตให้ดี ถ้าเคยดูเขาร้อง หรือซื้อวิดีโอมาดู ที่ผมว่าพุ่มพวงเป็นนางพญา ไม่ใช่เพราะพุ่มพวงเป็นแค่

¹⁸ วิสา คำทัพ, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 51.

¹⁹ ไพจิตร อักษรณรงค์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 55.

²⁰ ไพจิตร อักษรณรงค์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 56.

²¹ บุรุษ แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 53.

นักร้องที่มีเสียงดีเฉยๆ แต่พุ่มพวงทั้งตัวของมันเป็นศิลปินทั้งหมด มันเป็นอัจฉริยะมาก มันเล่นหน้าเวที คนก็ติดมัน มันพูดอะไรบางทีทะเล่สิ่ง บางคนก็เกลียด แต่ลึกๆแล้วเขาก็รักมัน”²²

องค์ร่วมในบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ประกอบกับเอกลักษณ์การร้อง การแสดง ถ่ายทอดการพูดคุยกับผู้ชมในการแสดงสด เธอจึงเป็นผู้หญิงยุคแรก ที่กล้าที่จะออกเรียกร้องสิทธิของผู้หญิง เปิดจุดยืนของผู้หญิงยุคใหม่ในสังคมไทย ที่กล้าตอบโต้ทรศนะของผู้ชาย²³ นอกจากนี้เธอยังเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของเสรีภาพ และการสร้างสรรค์ในดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งจริงๆ แล้วมันอยู่ใกล้ชิดสังคมไทยมาตลอด เพลงพุ่มพวง ก็อยู่กับสังคมไทยได้ตลอด²⁴

ทั้งหลายทั้งปวงนี้เอง เพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์จึงเป็นที่นิยมชื่นชอบของคนทุกยุคทุกสมัย รวมไปถึงนักร้องลูกทุ่งด้วยกันและยังรวมถึงนักร้องประกวดทั่วไป เพลงของเธอเปรียบเสมือนเพลงครู ที่ทุกคนถือว่าร้องยาก ด้วยน้ำเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแบบฉบับของเธอนั่นเอง ผู้ทรงคุณวุฒิ ถึงกับกล่าวว่าเป็นเสียงเดียวกันว่า จวบจนปัจจุบัน ยังไม่มีนักร้องคนใดเลยที่สามารถจะร้องได้เหมือนและเป็นตัวแทนของเธอได้เลย (ครูลพ48)(ไพจิตร อักษรณรงค์ 54) (ไวพจน์ เพชรสุพรรณ 59) (บุรุษ แกสตัน 52)

สังคมไทย

สังคมไทยนั้น บทบาทของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ที่เป็นที่กล่าวขานของคนใกล้ชิด คนที่ติดตามผลงานเธอ กล่าวเป็นเสียงกัน ใน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความกตัญญู และ ด้านความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่

ความกตัญญู พุ่มพวง ดวงจันทร์ อดีตชีวิตประวัติของเธอเป็นที่รู้จักอย่างประจักษ์ ว่าชีวิตของเธอ “มีแต่คนอื่น” ไม่ว่าจะเป็น พ่อแม่ ญาติพี่น้อง สามี และลูก รวมถึงแฟนเพลงทุกคน เป็นบุคคลที่คิดถึงแต่คนอื่น คิดถึงตนเองน้อยมาก คำว่ากตัญญู เป็นสัญญาลักษณะของนักร้องที่ชื่อว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์คงไม่ผิด ความกตัญญูของเธอสามารถอธิบายได้จากผู้ที่ใกล้ชิดและติดตามผลงานของเธอ กล่าวกันเป็นเสียงเดียวกันว่า ชีวิตของเธอมีแต่ให้ ดังนี้

คม คำทักป่นกล่าวว่า “ชีวิตตั้งแต่เด็กเป็นอยู่มาเพื่อคนอื่น อันแรกก็เพื่อน้องๆ ทุกบาททุกสตางค์ที่ได้มาไม่ว่าจากการตัดอ้อย การร้องเพลงแรกเงินที่ละบาท หรือการขายผักที่เก็บมา พอได้

²² ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 48.

²³ ไพจิตร อักษรณรงค์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 55.

²⁴ บุรุษ แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 53.

เงิน สิ่งแรกที่จะคิดถึงก็คือ จะซื้ออะไรให้น้องกินก่อนอื่น พอโตขึ้น ดั่งขึ้น รายได้ที่ได้มาก็อีกนั้นแหละ พ่อ แม่ พี่น้อง เป็นเรื่องใหญ่ พอมีสามีก็ต้องให้สามีเป็นผู้จัดการ พอมีลูกก็คิดถึงลูก ตัวเองไม่มี” ซึ่งใกล้เคียงกับบัญชา อ่อนดี ที่กล่าวว่า“ด้วยความที่เป็นคนรู้รสชาติชีวิตยากแค้นลำเค็ญมาก่อน พอล้มตาอ้าปากได้ พุ่มพวง ดวงจันทร์ จึงไม่ยอมให้พ่อแม่ พี่น้องของเธออดยากปากแห้งอีกต่อไป รับรู้กันทั้งเหล่าคนสนิท และสาธารณชนที่นิยมยกย่องในตัวเธอ ว่าคนอย่างพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ให้” หรืออาจใช้คำว่า “ปรนเปรอ” บุพการีและพี่น้องทุกคน ยิ่งกว่าตัวของตัวเอง”

นอกจากความกตัญญูต่อพ่อ แม่ ญาติพี่น้องแล้ว เธอยังมีความกตัญญูต่อแฟนเพลง ความกตัญญูในที่นี้หมายถึง การเป็นคนของประชาชน การแสดงความสามารถแสดงสดบนเวที การพูดคุยกับผู้ชม จนทำให้ผู้ฟังชื่นชอบในตัวเธอ นอกจากนี้ คณนี้ไม่พ้นเรื่องของแฟนชั้นเครื่องแต่งการที่ใช้ในการแสดงสด แต่ละเพลง ซึ่งตรงกับที่คม คำที่บ๊น กล่าวว่า “จากการให้การของช่างเสริมตัวประจำตัวเธอ บอกว่า แม้แต่การแต่งตัวขึ้นบนเวที เธอจะคิดถึงคนดูที่แตงนั้น เพื่อให้คนดูได้ดูสิ่งสวยงามๆสมกับที่เขาได้เสียเงินเข้ามาดู ซึ่งตรงกับไพจิตร อักษรณรงค์²⁵ ได้กล่าวว่า “ชีวิตจริงๆของพุ่มพวง ไม่เหมือนกับแฟนชั้นที่อยู่บนเวที เธอเป็นคนงานๆใส่เสื้อกล้าม กางเกงยีนส์รองเท้าผ้าใบ ไม่แต่งหน้า เหมือนคนธรรมดาปกติ แต่ที่ แต่งแบบนั้นเฉพาะที่ปรากฏตัวบนเวทีเท่านั้น”

นอกจากนี้เธอยังเป็นคนรักพวกพ้อง จากบทสัมภาษณ์ในวารสารพลับพลาคณดังเกี่ยวกับการเดินสายทัวร์คอนเสิร์ตต่อกย้ำให้เห็นว่าชีวิตของเธอคิดถึงแต่คนอื่นตลอดเวลา เมื่อที่มงานถามเกี่ยวกับการเบี้ยวค่าตัวการแสดง เธอตอบว่า “ส่วนใหญ่ก็ได้รับตามที่ตกลงกัน แต่ถ้าถูกเบี้ยว ก็ต้องจัดการให้ลูกน้องเขาได้กินไปก่อนเท่าที่จะได้ เรามั่นปากเดียวลูกน้องตั้งเป็นร้อย”พลับพลาคณดัง

ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ พุ่มพวง ดวงจันทร์ นอกจากบทบาทนักร้องลูกทุ่งที่มีอิทธิพลต่อสังคมลูกทุ่งดังกล่าวข้างต้นแล้ว ด้านการวางตัวของเธอในด้านการทำงาน ด้านชีวิตครอบครัว คนทั่วไปก็ยกย่องและชื่นชมเธอเป็นเสียงเดียวกันว่าเธอเป็นบุคคลที่น่าเป็นแบบอย่างยิ่ง เช่น ด้านการทำงานของเธอ ทุกคนที่ได้ร่วมงานกับเธอต่างพากันชื่นชมในความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการทำงานได้เป็นอย่างดี ดังคำกล่าวของครูลพ บุรีรัตน์ กล่าวว่า “ผมเคยตามมันไปถ่ายมิวสิควีดีโอ ที่เมืองจีน ก็เห็นว่ามันเก่งจริงๆถึงบทถึงบาท นี่ขนาดมันไม่สบายใจเรื่องครอบครัวมันอยู่นะ แต่พอเข้าฉากแล้วมันเป็นคนละคนเลยไม่เอาเรื่องปัญหาส่วนตัวมายุ่ง”²⁶ ซึ่งสอดคล้องกับบุรุษ แกสตัน กล่าวว่า

²⁵ไพจิตร อักษรณรงค์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 55.

²⁶ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 48.

“หลังเวทีเขาเป็นคนหนึ่ง พอเขาขึ้นเวทีเขาเปลี่ยนเป็นอีกคนหนึ่ง เป็นสิ่งที่ผมยกย่องเขามาก พอเขาขึ้นไปบนเวที เขาเข้าไปในเพลงตี๋มต่ำอยู่ในความหมายสุนทรีย์ของเพลง เขากลายเป็นอีกคนหนึ่ง จากคนกลายเป็นเทพธิดาไปเลยลืมตัวเอง เพราะตัวเองมีแต่ทุกมีแต่ทุกซ์ เขาขึ้นบนเวทีแล้วเขาอุทิศให้กับผู้ชมประทับใจมากๆ เพราะว่ามันเป็นที่ลี้ภัยของเขา คือการสร้างความรัก ความศรัทธา และความประทับใจกับผู้ชมในวินาทีนั้นๆ ผมว่ายังไม่มีใครแทนที่เค้าได้นะ”²⁷

สังคมและวัฒนธรรม

เพลงลูกทุ่ง มี วิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน ซึ่งก่อนที่จะใช้ ชื่อแนวเพลงว่าเพลงลูกทุ่ง นั้นได้ชื่อว่าเพลงตลาด ซึ่งเป็นเพลงที่บรรยายถึงชีวิตชาวชนบท หนุ่มสาวบ้านนาและความยากจน ในช่วงเวลานั้นมีนักร้องแนวเพลงตลาดที่เป็นที่รู้จักกันดีสำหรับฝ่ายชายได้แก่ คำรณ สัมบุณณานนท์ ชาญ เย็นแซ นิยม มารยาท ก้าน แก้วสุพรรณ ชัยชนะ บุญยโชติ ทูล ทองใจ ฯลฯ ส่วนฝ่ายหญิงได้แก่ ผ่องศรี วรนุช ศรีสวางค์ ศรีเนตร

เพลงลูกทุ่งถือว่าเป็นเพลงที่ใกล้ชิดกับคนฟังมากที่สุด เนื่องจากรูปแบบของเพลงเป็น ภาษาที่เรียบง่าย ใช้รูปแบบดนตรีของท้องถิ่นเข้ามาผสมบางเพลง และเป็นเพลงที่มีกบบรรยายในเรื่อง ของความรักหญิงสาวกับชายหนุ่มหรือในแนวเหตุการณ์บ้านเมืองในสมัยนั้น ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึง องค์ประกอบ ของเพลงลูกทุ่ง (จินตรา คำรงค์เล็ก 2534: 44-49) ดังนี้

องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง

องค์ประกอบของเพลงลูกทุ่งที่เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและได้รับความนิยมอย่าง ยาวนาน และยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของชนบท ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ใน 4 องค์ประกอบคือ ทำนองและจังหวะ คำร้อง เครื่องดนตรี และหางเครื่อง

1. ทำนองและจังหวะ

ทำนองและจังหวะของเพลงลูกทุ่งมีหลายลักษณะทั้งเป็นแบบของไทย ตะวันตกและ ต่างชาติอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สามารถกล่าวได้ว่าในระยะต้นเพลงลูกทุ่งมีทำนองและจังหวะที่ดัดแปลง มาจากเพลงไทยเดิม และเพลงพื้นบ้าน โดยใช้ดนตรีแบบสากลประกอบ ดังที่ “กาญจนาคนพันธุ์” หรือ ขุนวิจิตรมาตรา บันทึกไว้ในหนังสือเรื่องของละครและเพลง ว่าเพลงลูกทุ่งเป็นวงดนตรีแบบสากลที่ เกิดขึ้นในช่วงเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประมาณปีหรือสองปี ลักษณะเพลงลูกทุ่งในระยะเริ่มแรก บ่งชี้ว่ามาจากการร้องรำทำเพลงของไทยดั้งเดิม อาทิ แห่เทศน์ สวนศฤง์สัจ จำวอดลิก (ทรงเครื่อง) ลีลูกกลม (ไม่แต่งเครื่อง) ลีกันตัน ลำตัด เพลงขอทาน เพลงพื้นเมืองบางเพลง ฯลฯ

²⁷ บรูซ แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 52.

เพลงลูกทุ่งนำมาจากของเดิมบ้าง ดัดแปลงบ้าง หรือที่แต่งใหม่ก็มีเค้าของเดิมแล้วนำมาใส่ดนตรีแบบสากลประกอบ ก็เป็นเพลงแบบใหม่ขึ้นมาต่างออกไป²⁸

ทำนองเพลงลูกทุ่งที่ดัดแปลงจากเพลงไทยเดิมนั้น ได้ตัดการเอื้อนแบบเพลงไทยเดิมออกและใส่คำร้องลงไปแทนที่ ส่วนทำนองเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งมีจากทุกภาคจากภาคกลางมีทำนองเพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงกลองยาว เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว ฯลฯ จากภาษาอีสานจะมาจากทำนองเพลงลำหรือหมอลำและเซิ้ง ทำนองลำที่นิยมในเพลง ลูกทุ่งได้แก่ ลำเตี้ย ลำเพลิน ลำसारวัน ส่วนทำนองเพลงเซิ้งนิยมเป็นเซิ้งบั้งไฟ

ทำนองการขับร้องลิเกและทำนองเพลงแหล่ นับเป็นทำนองที่เพลงลูกทุ่งนำมาใช้อยู่หลายเพลงการใช้ทำนองเพลงลิเกซึ่งเป็นมหรสพพื้นบ้านเก่าแก่ของไทย มักไม่ใช้ทำนองเพลงลิเกโดดๆ แต่จะนำมาผสมกับทำนองเพลง ส่วนทำนองเพลงแหล่ซึ่งใช้ในการแสดงธรรมเทศนาของไทยเรานั้น เพลงลูกทุ่งนำมาใช้ในสองลักษณะคือ ใช้ทำนองเพลงแหล่ตลอดทั้งเพลง และการใช้ทำนองแหล่ผสมกับทำนองลิเกหรือทำนองเพลงสากล นักร้องเพลงลูกทุ่งที่รู้จักกันดีได้แก่ พร ภิรมย์ ไหวพจน์ เพชรสุพรรณ และชินกร ไกรลาศ นับตั้งแต่ พร ภิรมย์ เข้าสู่สมณเพศแล้วก็คงเหลือแต่ ไหวพจน์ และชินกร เท่านั้นที่มีชื่อเสียงในการร้องเพลงทำนองแหล่มาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ทั้งสองท่านยังมีชื่อเสียงด้านทำขวัญนาคอีกด้วย

ลักษณะอีกประการหนึ่งที่พบในการขับร้องเพลงลูกทุ่งคือ การโห่ มีทั้งการโห่แบบไทย และการโห่แบบตะวันตก การโห่แบบไทยปรากฏในเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึงการบวชนาค การแห่ขันหมาก เป็นการโห่ประกอบขบวน จะร้องว่า “โห่.... (ฮิ้ว)” การโห่แบบนี้อาจพบในเพลงที่กล่าวถึงการแห่วงดนตรีด้วย ซึ่งเพลงลูกทุ่งนิยมกล่าวถึงวงดนตรีของตน เช่น รุ่งเพชร แห่ลมสิงห์ ร้องโห่ในเพลงยกพลรุ่งเพชร

การโห่แบบตะวันตกในเพลงเรียกว่า “โห่โครีโฮ” การโห่แบบนี้ในเพลงลูกทุ่งแสดงถึงอิทธิพลจากเพลงลูกทุ่งตะวันตกซึ่งมีการโห่ การผิวปาก และการกู่ตะโกน ทำให้นึกถึงหนุ่มโคบาลหรือควาบอยในทุ่งหญ้า เพลงลูกทุ่งไทยใช้การโห่แบบตะวันตกกับเพลง ชมบรรยากาศความงามและความสงบของธรรมชาติท้องทุ่งเช่นเดียวกัน เพลงเหล่านี้สร้างบรรยากาศสนุกสนานมีชีวิตชีวา

นักร้องเพลงโห่คนแรกในวงการเพลงลูกทุ่งคือ คำรณ สัมบุณณานนท์ เพลงที่เขาร้องเพลงแรกชื่อ เพลงชมหมู่ไม้ ประพันธ์โดยไพบุลย์ บุตรชั้น นักร้องเพลงโห่ที่มีชื่อเสียงท่านอื่นๆ ได้แก่ เลิศ ประสมทรัพย์ และเมืองมนต์ สมบัติเจริญ

²⁸ ชุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์) เรื่องของละครเพลง, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เรื่องศิลป์, 2520) 63, อ้างถึงใน จิตนา ดำรงค์เลิศ, วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง, 68.

นอกจากนี้ ผู้แต่งเพลงลูกทุ่งบางท่านรับเอาทำนองเพลงชาติเข้ามา โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำนองเพลงของชาติในเอเชียที่เกี่ยวข้องหรือคุ้นเคยกับคนไทย อาทิเช่น จีน อินเดีย ลาว ญี่ปุ่น เกาหลี ซึ่งในบางครั้งได้สอดแทรกคำร้องหรือคำพูดเป็นภาษาของชนชาตินั้น โดยทำเสียงเลียนแบบลงไปด้วย ตัวอย่างเช่นเพลง แซ่ซี้้อยลื้อเจ๊กนั้ง อากังกับอาม้า อินเดียอาครุ อารีดัง ฯลฯ

2. คำร้อง

คำร้อง ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมี 2 ลักษณะ คือ

2.1 ภาษามาตรฐาน

2.2 ภาษาชาวบ้าน

คำร้องของเพลงลูกทุ่งเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เพลงลูกทุ่งมีคุณค่าโดดเด่นจนนับเป็นวรรณกรรมเพลงได้ โดยมุ่งที่ประเด็นหลักสองประการ คือ ลักษณะการใช้ภาษา และสาระของคำร้อง ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งมีทั้งที่เป็นภาษามาตรฐานและภาษาชาวบ้าน เพลงลูกทุ่งที่กล่าวถึงเรื่องของนิทานชาดก นิทานเกี่ยวกับพุทธประวัติ ตลอดจนวรรณคดีลายลักษณ์ของไทย เช่น อิเหนารามเกียรติ์ กากี พระลอ ฯลฯ เหล่านี้จะใช้ภาษามาตรฐานและคำร้อยกรอง วิจิตรบรรจง นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งที่พรรณนาชมธรรมชาติ ชีวิตอันสุขสงบในชนบท ความรักของหนุ่มสาว ความงามของสาว มักใช้ภาษาหนึ่งสี่ตามแบบแผน

อย่างไรก็ดี สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของเพลงลูกทุ่งส่วนมากได้แก่ การใช้ภาษาชาวบ้าน เนื่องจากผู้ที่ฟังเพลงลูกทุ่งมักเป็นชาวบ้านและชาวชนบท กอปรทั้งผู้แต่งเพลงลูกทุ่งส่วนใหญ่ก็มีพื้นเพมาจากชนบท มีการศึกษาน้อย ภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งจึงเป็นภาษาพื้นๆ แบบชาวบ้านฟังเข้าใจง่าย สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท

เพลงลูกทุ่งบางเพลงใช้สำเนียงร้องและศัพท์สำนวนเป็นของท้องถิ่น เช่น สำเนียงสุพรรณบุรี มีศัพท์และสำเนียงถิ่นภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสานครบถ้วน การขับร้องด้วยสำเนียงถิ่นต่างๆ นี้เป็นลักษณะเฉพาะของเพลงลูกทุ่ง เมื่อเทียบกับเพลงลูกกรุงแล้วจะเห็นชัดเจนว่านักร้องเพลงลูกกรุงออกเสียงตามวรรณยุกต์ของภาษามาตรฐาน บางครั้งก็เป็นสำเนียงที่ติดมากับตัวน้องร้องเอง บางครั้งก็เป็นเพราะเจตนาที่จะเพี้ยนเสียงเพื่อสร้างความรู้สึกให้เป็นชนบทถิ่นนั้นๆ ตามที่ต้องการ นักร้องเพลงลูกทุ่งที่มีลีลาการร้องเพลงแบบเพี้ยนสำเนียง เช่น ชาย เมืองสิงห์ รุ่งเพชร แหลมสิงห์ ศรคีรี ศรีประจวบ ศรเพชร ศรสุพรรณ สายัณห์ สัญญา จีระพันธ์ วีระพงษ์ ฯลฯ เป็นต้น

ส่วนสาระของคำร้องในเพลงลูกทุ่งนั้นมีคุณค่าเกี่ยวกับสังคมไทยและวิถีชีวิตของชาวชนบทไทยอย่างกว้างขวาง เพลงลูกทุ่งสะท้อนให้เห็นความผูกพันอันแนบแน่นของชนบทกับชนบทธรรมนิยมประเพณี ความยึดมั่นในพุทธศาสนาและความเชื่อเรื่องบุญกรรม ชนบทธรรมนิยม

ประเพณีรวมที่เพลงลูกทุ่งกล่าวถึง ได้แก่ สงกรานต์ เข้าพรรษา การอุปสมบท ออกพรรษา การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า ลอยกระทง การหมั้น การแต่งงาน ตลอดจนงานศพ ส่วนขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งได้แก่ การถวายขวัญข้าว การเล่นเพลงพื้นบ้าน การเล่นกลองยาว งานบุญพระเวศ บุญบั้งไฟ งานชักพระ ฯลฯ

เพลงบรรยายถึงสภาพแวดล้อมธรรมชาติของชนบทไทย ซึ่งมีความเกี่ยวพันกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ท้องทุ่ง ไร่นา แม่น้ำ ต้นไม้ สัตว์ต่างๆ ตลอดจนสายลม แสงแดด แสงจันทร์ ดวงดาว ฯลฯ ประชากรที่กล่าวถึงในเพลงมักเป็นชาวชนบทหรือไม่ก็คนยาก คนจน บรรยายถึงความรัก การประกอบอาชีพ ลักษณะบ้านเรือนที่อยู่อาศัย การแต่งกาย การบริโภคอาหาร สิ่งบันเทิง เพลงลูกทุ่งสะท้อนถึงระบบความเชื่อ และระบบค่านิยมของประชาชนเหล่านี้ อาทิ ความเชื่อในไสยศาสตร์และโหราศาสตร์ ค่านิยมในฐานันดรภาพและอำนาจ ค่านิยมในชีวิตเมืองกรุง ค่านิยมเรื่องอบายมุขและสตรีพรมจรรย์หรือถูกหลอกหลวง ผู้ชายเห็นว่ากรรมมีอนุภรรยาเป็นเรื่องโก้

นอกจากสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว เพลงลูกทุ่งยังสะท้อนให้เห็นปัญหาในแง่มุมต่างๆ อันสืบเนื่องมาจากความยากจนและสภาวะธรรมชาติ เช่น สภาพนาแล้ง นาถ่ม ภาวะหนี้สิน ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ การเอาไร้อาชีพเปรียบของนายทุนเงินกู้และพ่อค้าคนกลาง การลักขโมยความ ฯลฯ สารต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นภาพฉายให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการกระจายรายได้ยังคงเป็นปัญหาหลักของประเทศชาติ

การใช้ภาษาชาวบ้าน ของนักแต่งเพลงลูกทุ่งคือ การใช้คำให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท ความสะดวกและเข้าใจง่ายในการสื่อสารเนื่องจากเพลงลูกทุ่งมีความสัมพันธ์กับคนชนบทท้องถิ่นต่างๆ มากกว่าคนเมืองกรุง จึงปรากฏการใช้ศัพท์สำนวนภาษาถิ่นและสำเนียงถิ่นในเพลงลูกทุ่งอยู่มากพอสมควร

การขับร้องด้วยสำเนียงถิ่นต่างๆ นี้ ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเพลงลูกทุ่ง เมื่อเทียบกับเพลงลูกกรุงแล้วจะพบว่านักร้องเพลงลูกกรุงออกเสียงตรงตามวรรณยุกต์ของภาษามาตรฐานเกือบทั้งสิ้น ส่วนนักร้องเพลงลูกทุ่งก็ออกเสียงเพี้ยนไปจากเสียงวรรณยุกต์ของภาษามาตรฐานสาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเป็นสำเนียงที่ติดมากับตัวนักร้องเอง ซึ่งส่วนใหญ่มีกำเนิดมาจากท้องถิ่นต่างๆ ในชนบท หรือไม่มีเจตนาเพี้ยนเสียงเพื่อให้ดูเด่นเป็นลักษณะพิเศษ หรือให้ได้ความรู้สึกเป็นชนบทถิ่นนั้นๆ ตามที่ต้องการ สติการร้อง (Style) แบบเพี้ยนสำเนียงมีปรากฏในนักร้องเพลงลูกทุ่งแทบทุกคน โดยเฉพาะตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2512 เป็นต้นมา เช่นชาย เมืองสิงห์ มักจะออกเสียงนาสิก (nasal) เด่นชัดมาก ฟังคล้ายเสียงปีบจุมก²⁹

²⁹ ลักขณา สุขสุวรรณ, “วรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521) 84.

นอกจากนี้คำร้องยังมีการใช้วิธีการร้องในลักษณะกลอนเพลงปฏิพาทย์ ลักษณะดังนี้

กลอนเพลงปฏิพาทย์

กลอนเพลงปฏิพาทย์ เป็นกลอนที่ใช้ว่าแก้กันเป็นทำนองฝีปากโต้คารมบ้างเกี่ยวบ้าง เสียงสัจยอริฐานบ้าง โดยมากเป็น กลอนสั้นๆ นับว่าเป็นสมบัติของชาติไทยโดยแท้ เพราะแพร่หลาย ในหมู่คนไทยโดยทั่วไป แม้ผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษาก็สามารถว่าได้ และว่าเป็นกลอนสดเสียดด้วย

กลอนเพลงปฏิพาทย์ ยังแบ่งออกไปอีกหลายชนิด คือ

เพลงฉ่อย

เป็นเพลงพื้นเมืองที่ไม่ทราบถิ่นกำเนิด เป็นการละเล่นเพลงพื้นเมืองที่แพร่หลายมากที่สุดเพลงหนึ่ง มีคนร้องเล่นกันอย่างกว้างขวาง ไม่มีเครื่องดนตรีประกอบการร้องนั้น มีแต่การปรบมือ เป็นการให้ประกอบจังหวะอย่างเดียว แต่ส่วนภายหลังเขาเอา "กรับ" มาตีด้วย การแต่งตัวนั้น ชาย หูย่นุ่งผ้าโจงกระเบน ใส่เสื้อคอไทย คอกกลมกระดุม 3 เม็ด มีผ้าขาวม้าเคียนพุง ส่วนหญิงใส่เสื้อ สบาย ๆ แต่มีสไบเฉียง ทุกครั้งและขาดมิได้ เวลาเขียนคือใช้ผงถ่านกากมะพร้าว

ประวัติเพลงฉ่อย มีชื่อเรียกอีกชื่อว่า เพลงไอ้เป่ เนื่องจากพ่อเพลงฉ่อย ยุคแรกชื่อ ตา เป่ มี ยายมา เป็นภรรยา เริ่มแรกเพลงฉ่อย หรือ เพลงเป่ เป็นที่นิยมในแถบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และ จังหวัดใกล้เคียง ประมาณก่อนยุค พ.ศ. 2437 เป็นต้นมา ส่วนครูเพลงฉ่อย ยุคแรกเริ่มก็มี ครูเปลี่ยน - ครูเป่ - ครูฉิม - ครูศรี - ครูบุญมา - ครูบุญมี ครูเพลงเหล่านี้มีแค่ชื่อ และ ดำเนินส่วนประวัติไม่มีเลย เพลงฉ่อย นี้ปรับปรุงและดัดแปลงมาจาก เพลงโคราช - เพลงเรือ และเพลงปรบไถ่ เป็นต้น ก็สาเหตุ เนื่องจาก เวลาปรบมือเป็นจังหวะเพลงปรบไถ่ ร้องบทไหว้ครูและเกริ่นอย่างเพลงโคราช ใช้กลอนก็ใช้ คล้ายกับเพลงเรือ แต่อย่างไรเพลงฉ่อย ก็น่าจะอยู่ในยุคต้นสมัยรัชกาลที่ 5

เพลงโคราช หรือเพลงตะวันออก

เพลงโคราชจะเริ่มเล่นตั้งแต่เมื่อใด ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด หลักฐานจากคำบอกเล่าต่อ ๆ กันมา มีเพียงว่า สมัยท้าวสุรนารี (คุณย่าโม) ยังมีชีวิตอยู่ (พ.ศ. 2313 ถึง 2395) ท่านชอบ เพลงโคราชมาก เรื่องราวของเพลงโคราชได้ปรากฏหลักฐานชัดเจน คือในปี พ.ศ. 2456 ที่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนีพันปีหลวง เสด็จมานครราชสีมาทรงเปิดถนนจอมสุรางค์ ยাত্র์ และเสด็จไปพิมาย ในโอกาสรับเสด็จครั้งนั้น หมอเพลงชายรุ่นเก่าชื่อเสียงโด่งดังมากชื่อนายหรี บ้านสวนข่า ได้มีโอกาสเล่นเพลงโคราชถวาย เพลงที่เล่นใช้เพลงหลัก เช่น กลอนเพลงที่ว่า (สมเด็จพระพันปีหลวง ทรงเป็นผู้บังคับการพิเศษประจำกรมทหารม้านครราชสีมา จนถึง พ.ศ. 2462 เมื่อเสด็จนครราชสีมา นายหรี สวนข่า ก็มีโอกาเล่นเพลงถวาย) เพลงโคราชมีโอกาสเล่นถวายหน้าพระที่นั่งในงานชุมนุมลูกเสือครั้งที่ 1 ในนามการแสดงมหรสพของมณฑลนครราชสีมา

ประวัติเพลงโคราช มีทั้งที่เป็นคำเล่าและตำนานหลักฐานจากคำบอกเล่าของหมอเพลงอีกจำนวนหนึ่งเล่าต่อ ๆ กันมาว่า ในสมัยรัตนโกสินทร์มีสงครามระหว่างไทยกับเขมร เมื่อไทยชนะสงครามเขมรครั้งไร ชาวบ้านจะมีการเฉลิมฉลองชัยชนะ ด้วยการขับร้องและรำรำกันในหมู่บ้านที่เขาเรียกว่า " ชุมบ้านสก " ไกล ๆ กับชุมทางรถไฟ ถนนจิระและเริ่มเล่นเพลงโคราชกันที่หมู่บ้านนี้ ทำทางการรำร่าถอย และการป้อนหูก มีผู้สันนิษฐานว่าประยุกต์มาจากการเล่นเจรียง ที่เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวสุรินทร์ผสมผสาน กับเพลงทรงเครื่องของภาคกลาง

เพลงเรือ

เพลงเรือ เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวไทยภาคกลางที่อยู่ตามริมลำน้ำ เช่น สุพรรณบุรี อ่างทอง อยุธยา ฯลฯ นิยมเล่นกันในหน้าหนาวประมาณเดือน ๑๑ - ๑๒ อุปกรณ์ในการเล่นเพลงเรือคือ เรือของพ่อเพลงลำหนึ่ง และเรือของแม่เพลงลำหนึ่ง เครื่องดนตรีมีกรับธรรมดาหรือกรับพวง และฉิ่ง ถ้าเล่นกลางคืนจะต้องมีตะเกียงไว้กลางลำเรือ เนื้อร้องทั้งสองฝ่ายมาพบกัน พ่อเพลงก็จะพายเรือเข้าไปเทียบเกาะเรือแม่เพลงไว้ แม่เพลงเริ่มด้วยเพลงปลอบ หรือเพลงเกริ่น บางคณะจะเริ่มด้วยบทไหว้วาครุก่อน จากนั้นแม่เพลงก็จะร้องประโตโต้ตอบเรียกว่า บทประ แล้วต่อด้วยชุดลักหาพานี้ หรือนัดหมายสู่ขอ แล้วต่อด้วยเพลงชุดชิงขี้ และเพลงตีหมากั่ว เมื่อเลิกก็จะมีเพลงจาก แสดงความอาลัยอาวรณ์

ประวัติเพลงเรือ การเล่นเพลงเรือหรือการขับเพลงให้ลงกับจังหวะพาย ผู้พายก็ต้องฟังเสียงเพลง ผู้ขับเพลงเรือหรือแม่เพลงต้องเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบที่จะหาคำ หรือหยิบยกเอาเหตุการณ์สิ่งแวดล้อม เข้ามาสอดแทรกเข้าไปให้เหมาะสม อาจเป็นแข่งขัน ยกย่อง เสียดสีซึ่งทำให้ผู้ฟังสนุกไปด้วย ก่อน การเล่นเพลง ต้องมีการกล่าวกลอนไหว้วาครุก่อน จากนั้นจึงจะเอื้อนกลอนพรรณนาหรือชักชวนให้ คนอื่นมาเล่นด้วย โดยใช้วิธีว่ากลอนกระทบกระทั่งกระเข้าเข้าแห่ จนคู่ได้มีโอกาสจะทนอยู่ได้ จึง เกิดการเล่นเพลงเรือโต้ตอบกันขึ้น การโต้ตอบกันด้วยเพลงเรือ บางทีก็แผ่ดร้อนใช้คารมที่คมคาย บางทีก็อาจเป็นทำนองรักหวานชื่น ทั้งนี้แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์

เพลงพิชฐาน (อชิษฐาน)

เพลงพิชฐาน เป็นเพลงที่มีกร้องเล่นในวันสงกรานต์นั้นถือเป็นวันดีขึ้นปีใหม่ของคนไทย คนไทยส่วนใหญ่มักจะทำในสิ่งที่ดี ซึ่งถือเป็นสิริมงคล สำหรับชาวบ้านเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี ในตอนเช้าจะไปทำบุญที่วัด หลังจากทำบุญแล้ว จะเล่นเพลงพิชฐานกันก่อน เพื่อเป็นการเอาโชคเอาชัย ผู้เล่นเป็นชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาทำไร่ แบ่งเป็นฝ่ายหญิงและฝ่ายชาย จำนวนไม่จำกัด การแต่งกาย ฝ่ายชายนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อคอกลม ผ้าขาวม้าคาดเอว ส่วนฝ่ายหญิงนุ่งโจงกระเบน สวมเสื้อแขนกระบอก อุปกรณ์ในการเล่นคือ ดอกไม้ ฐูปเทียน คนละ 1 กำ มักเล่นกันบริเวณหน้ามณฑป ซึ่งมีพระประธานอยู่ด้านใน

ประวัติเพลงเพลงพิชฐาน (อชิษฐาน) วิธีเล่นเพลงพิชฐาน (อชิษฐาน)แบ่งผู้เล่น

ออกเป็นสองฝ่าย คือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ต้องนั่งพับเพียบเป็นแถวต่อหน้าพระประธาน ทุกคนถือดอกไม้ธูปเทียนไว้ในมือ เริ่มเล่นโดยฝ่ายชายจะนำสวดบูชาพระรัตนตรัย เสร็จแล้วฝ่ายชายจะเป็นผู้ว่าเพลงก่อน มีลูกคู่ร้องรับ แล้วฝ่ายหญิงก็จะว่าเพลงแก้ มีลูกคู่ร้องรับ เช่นเดียวกัน ร้องสลับชายหญิงไปเรื่อยๆ จนกว่าจะเห็นสมควรแก่เวลา เนื้อหาของเพลงเป็นการนำเอาชื่อดอกไม้มาร้องเป็นเพลงเปรียบเทียบได้ดั่งสิ่งที่ตนเองหวังไว้ ซึ่งมีความคล่องในคำร้องให้สัมผัสกับคำอธิษฐาน³⁰

3. เครื่องดนตรี

ในระยะต้นเพลงลูกทุ่งยังคงมีองค์ประกอบแบบเพลงไทยเดิมและเพลงพื้นเมืองอยู่มากขงวิจิตรมาตรา เล่าว่า วงดนตรีเพลงลูกทุ่งในช่วงนั้นตั้งเป็นวงดนตรีแบบสากล แต่คงปรากฏการใช้เครื่องดนตรีที่บรรเลงเพลงไทยเดิม และเพลงพื้นเมือง ประกอบในบางเพลงอยู่

การใช้เครื่องดนตรีไทยประกอบเพลงลูกทุ่งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อบรรเลงรับเมื่อร้องจบแต่ละท่อนเป็นช่วงสั้นๆ เครื่องดนตรีที่ใช้ได้แก่ ระนาด ฉิ่ง โทณ กลอง ฯลฯ เป็นต้น เช่น ในเพลงหอมหน่อย นิมพลี ดาวลูกไก่ ฯลฯ

เพลงลูกทุ่งนำเครื่องดนตรีพื้นเมืองของภาคต่างๆ มาบรรเลงประกอบกับเครื่องดนตรีสากล เครื่องดนตรีพื้นเมืองของภาคอีสานที่นำมาใช้ได้แก่ แคน โปงกลาง ของภาคเหนือ ได้แก่ ซิ่ง ซอพิณ ของภาคใต้ ได้แก่ กลอง โหม่ง ส่วนของภาคกลางมีกลองยาว ระนาด ฉิ่ง กรับ โทณ เป็นต้น เพลงลูกทุ่งที่ใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองมาประกอบ เช่น เพลงลำเลาะทุ่ง เพลงเสียงซอสังสาว เพลงต๋อนไว้ๆ ฯลฯ

ส่วนเครื่องดนตรีสากลหรือเครื่องดนตรีตะวันตกที่ใช้ในวงดนตรีลูกทุ่งโดยทั่วไปประกอบด้วยเครื่องเป่า เครื่องสาย และเครื่องประกอบจังหวะ รวมแล้วประมาณ 12-18 ชิ้น วงดนตรีของสุรพล สมบัติเจริญ และของสุรชัย สมบัติเจริญ มีลักษณะพิเศษคือ การใช้แอคคอร์ดเตียน หรือหีบเพลงซึ่งเป็นสิ่งขาดไม่ได้ เนื่องจากเอกลักษณ์ในผลงานเพลงของสุรพล สมบัติเจริญ คือขึ้นต้น ด้วยเสียงหีบเพลง อย่างไรก็ตาม วงดนตรีเพลงลูกทุ่งอื่นๆ ก็ใช้หีบเพลงด้วยเช่นกัน

4. ทางเครื่อง

ทางเครื่องถือกำเนิดในวงดนตรีลูกทุ่งมานาน เมื่อเกิดวงดนตรีเพลงลูกทุ่งในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองนั้น นักร้องเพลงลูกทุ่งทั้งหญิง และชายที่แต่งตัวอย่างบ้านนอก บอกลักษณะลูกทุ่งแท้ ต่อมาจึงค่อยเปลี่ยนมาแต่งกายแบบตะวันตก ด้านหลังนักร้องก็จะมีหญิงสาวมาเต้นประกอบตามจังหวะเพลง ดูคล้ายเต้นระบำ สมัยนั้นมีผู้เต้นเพียงสองคนเท่านั้น

³⁰ คลังความรู้, “รอบรู้เรื่องกลอน,” เข้าถึงเมื่อ 31 มกราคม 2558, เข้าถึงจาก <http://www.truelookpanya.com/knowledge/detail/27968>

คำว่า “หางเครื่อง” สันนิษฐานว่าแต่เดิมมาจากสำนวนว่า “เขย่งหางเครื่อง” กล่าวคือ ในขณะที่นักร้องออกมาร้องเพลงบนเวที จะมีคนออกมาตีฉิ่ง ฉาบ กรับ ไม้ตอก และเคาะลูกแซ็ก อยู่ข้างหลังนักร้อง ใกล้กับพวกเล่นดนตรี ทำให้จังหวะเพลงเด่นชัด มีความไพเราะและสนุกสนานมากขึ้น ดังนั้นคำว่า “หางเครื่อง” ในที่นี้จึงหมายถึง เครื่องให้จังหวะดนตรี ดังกล่าวข้างต้น มิได้มีหมายถึงคนต้นประกอบเพลงดังความหมายปัจจุบัน

ในตอนแรก ผู้ที่ออกมาเขย่าหางเครื่องก็มีทั้งหญิงและชาย ไม่ได้เป็นคณะหรือมีรูปแบบตายตัว บางครั้งก็เป็นตัวตลกประจำวง บางครั้งก็เป็นนักร้องประจำวง ต่อมาจึงมีวิวัฒนาการขึ้นใช้ผู้หญิงสวยๆ ออกมาเขย่าหางเครื่อง แต่ก็ยังไม่ออกลีลาเต้น เพียงเดินให้เข้ากับจังหวะเพลงเท่านั้นเพลงส่วนใหญ่จะมีจังหวะ บีบีน ซ่าซ่าซ่า โบลัวร์ และร่าวก การแต่งกายก็ไม่เหมือน บางคนสวมชุดกระโปรงสั้น สุดแล้วแต่เจ้าตัวจะซื้อหามาใส่เอง

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2509-2510 ผู้ที่ออกมาเขย่าหางเครื่องประกอบจังหวะการร้องเพลงลูกทุ่งมีจำนวนเพิ่มเป็น 4-7 คน มีทั้งคณะผู้หญิงและคณะผู้ชาย จะแต่งกายเหมือนกันทั้งคณะ บางครั้งแต่งก็แต่งกายเหมือนนักร้อง อย่างไรก็ตามจะแต่งชุดเดียวกันตลอดการแสดงแต่ละครั้ง ไม่เปลี่ยนเครื่องแต่งกายลายชุดดังที่เห็นในปัจจุบัน วงดนตรีที่มีการเต้นเขย่าหางเครื่องประกอบที่กล่าวขวัญถึงในยุคนี้ได้แก่ วงสุรพล สมบัติเจริญ และวงของสมานมิตร เกิดกำแพง

ลีลาการเต้นและการแต่งกายของผู้เต้นประกอบจังหวะเพลงฟุฟามากขึ้นทุกที โดยพัฒนามาจากการเต้นรำระบำฝรั่งเศสของฟอลลี เบร์แซ (Folies Bergeres) และการเต้นโมเดิร์นแดนซ์ (Modern Dance) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 จะพบว่าผู้ที่ออกมาเต้นเล็กถือ ฉิ่ง ฉาบ กรับ ไม้ตอก หรือลูกแซ็ก แล้ว ในช่วงนี้คำว่า “หางเครื่อง” แปรเปลี่ยนมาเป็นบุคคลที่ต้นประกอบเพลงและจำนวนผู้เต้นก็มีมากขึ้น

จากองค์ประกอบของเพลงลูกทุ่ง ข้างต้น ทำให้ส่งผลมาถึงสมัยเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งมีความเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งในเรื่องของน้ำเสียง และในเรื่องความชัดเจนในแง่ของเพลงลูกทุ่ง ในองค์ประกอบทั้ง 4 คือ ทำนองและจังหวะ คำร้อง เครื่องดนตรี และหางเครื่อง ถือว่ามีความชัดเจนเป็นลูกทุ่งอย่างแท้จริง โดยมีลีลาการขับร้องที่ออคอ่อนไพเราะ (ฤทธิญาโน และวิตตวชิระ, 2554: 54)

นอกจากนี้พุ่มพวง ดวงจันทร์ยังถือเป็นนักร้องหญิงลูกทุ่งคนแรกที่พลิกประวัติศาสตร์วงการเพลงลูกทุ่งไทย มีเอกลักษณ์เฉพาะของรูปแบบการแสดงสดที่แตกต่างจากลูกทุ่งในแบบเดิม ซึ่งเป็นการพลิกโฉมวงการเพลงลูกทุ่งไทยให้แตกต่างโดยสิ้นเชิง มีการจัดการแสดงคอนเสิร์ต ซึ่งถือว่าเป็นคอนเสิร์ตครั้งสำคัญ ในช่วงประมาณกลางปี พ.ศ. 2529 ที่เซ็นทรัลพลาซ่า ในการแสดงคอนเสิร์ตครั้งนี้เพลงกระแซเข้ามาซิ ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จนทำให้ได้รับความนิยมสูงสุด (จินตรา ดำรงเลิศ, 2534: 44)

เพราะเหตุนี้เองพุ่มพวง ดวงจันทร์จึงได้รับฉายาราชนิลุทนต์ต่อจาก ผ่องศรี วรนุช ซึ่งแม้เธอในวันนี้ พุ่มพวง ดวงจันทร์จะจากไปนานแล้ว แต่เพลงของเธอก็ยังเป็นที่นิยมและ ยังถูกนำกลับมาทำซ้ำขึ้นอีกหลายต่อหลายครั้ง อาทิ การนำกลับมาขับร้องใหม่โดยนักร้องลูกทุ่งหน้าใหม่ การนำไปใช้ในการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งหรือการขับร้องเพลงลูกทุ่งโดยเยาวชนนักเรียนนักศึกษา เป็นต้นแบบของการสร้างสรรค์ผลงานด้านวงการเพลงลูกทุ่งและรูปแบบการแสดงคอนเสิร์ตวงดนตรีลูกทุ่งในปัจจุบัน เป็นต้นแบบสำหรับนักร้องเพลงลูกทุ่งยุคหลังได้ดำเนินตาม ด้วยเหตุนี้เองแสดงให้เห็นว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์นั้นมีคุณค่าต่อวงการเพลงลูกทุ่งอย่างแท้จริง จึงไม่แปลกที่เธอได้รับฉายาว่า ราชนิลุทนต์ จวบจนปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดด้าน สัญลักษณ์วิทยา

ในความสัมพันธ์กับผู้อื่น มนุษย์เราสื่อความหมายอยู่เกือบตลอดเวลาและใช้วิธีการอันหลากหลาย วิธีการที่เห็นได้ชัดที่สุดก็คือ ภาษา (รวมไปถึงสีหน้าท่าทางที่เราใช้) แต่เรายังสื่อความหมายได้ด้วยเครื่องแต่งกาย (เช่น รถเบนซ์ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม) และสไตล์การใช้ชีวิต (เช่น เล่นกอล์ฟเข้าค่ายอาสาพัฒนา) ในโลกของสื่อและศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติการสื่อความหมายก็จะยิ่งซับซ้อนขึ้นไป เช่น ภาพยนตร์และวรรณกรรม ต่างก็มีขนบแบบแผนการสื่อความหมายตามแนวต่าง ๆ แยกย่อยลงไปอีก การเพิ่มขยายปริมาณของการสื่อสารในสังคมในสังคม ส่งผลให้ชีวิตทางวัฒนธรรมกลายเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ที่มีการแย่งชิงกันสร้างสื่อ และบริโภครความหมายอย่างเข้มข้นและสลับซับซ้อน

สัญศาสตร์ (Semiotics) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัญลักษณ์วิทยา (Semiology) ศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่มนุษย์ในสังคมใช้ในการสื่อความหมายสู่กัน วิชานี้พัฒนาขึ้นภายใต้อิทธิพลความคิดของ แฟร์ดินันด์ เดอ โซซูร์ บิดาแห่งวิชาภาษาศาสตร์ นั่นคือ สัญศาสตร์แนวโครงสร้าง (Structural Semiotics) สัญศาสตร์แนวนี้เน้นย้ำหลักการเรื่อง “โครงสร้าง” ที่ว่า ค่าสื่อความหมายของสัญลักษณ์แต่ละตัวเกิดจาก “ความสัมพันธ์” ที่สัญลักษณ์นั้น ๆ มีกับสัญลักษณ์อื่น ๆ ที่อยู่ร่วมในระบบเดียวกัน มีใช้ว่าสัญลักษณ์แต่ละตัวจะสื่อความหมายได้ด้วยตัวของมันเองโดด ๆ (นพพร ประชากุล, 2552, หน้า320)

แนวคิดด้าน มายาคติ

มายาคติ (myth) หมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า เป็นกระบวนการของการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามายาคติเป็นการโกหกหลอกลวงแบบปั้นน้ำเป็น

ตัวหรือการโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง มายาคตินั้นมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าต่อตาเราอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่ค้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกตเห็นว่ามันเป็นสิ่งประกอบสร้างทางวัฒนธรรม เรานั้นเองที่ “หลง” คิดไปว่าค่านิยมที่เรายึดถืออยู่นั้นเป็นธรรมชาติหรือเป็นไปตามสามัญสำนึก³¹

จากแนวคิดมายาคติข้างต้น อาจถือได้ว่า โรลิ่งด์ บาร์ตส์ เป็นผู้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดมายาคติ จากการรวบรวมข้อมูล โรลิ่งด์ บาร์ตส์ วิเคราะห์ และยกตัวอย่างง่าย ๆ จากกรณีหน้าปกนิตยสาร Paris-Match (ปารีส-แมตช์) ฉบับหนึ่งซึ่งบาร์ตส์อ้างถึงบทความที่เขาเขียนขึ้นภายหลังแล้วนำมาบรรจุไว้ในตอนท้ายของหนังสือ มายาคติ ปกนิตยสารดังกล่าวเสนอภาพชายหนุ่มผิวดำในชุดเครื่องแบบพลทหารฝรั่งเศสกำลังทำวันทยาหัตถ์ สายตาจ้องตรงไปยังบางสิ่งบางอย่างที่อยู่เบื้องสูง ซึ่งก็น่าจะเป็นธงชาติไตรรงค์ของฝรั่งเศสนั่นเอง เห็นได้ว่าภาพนี้มีได้บิดเบือนหรือปิดบังสิ่งใด แต่สามารถสื่อความหมายอันเป็นมายาคติของมันออกมาได้ด้วยอาศัยความเคยชินของฝรั่งเศสเองต่อการเป็นเจ้าของอาณานิคม

นอกจากนี้ยังมีมายาคติที่มีความเกี่ยวข้องกันในประเด็นอื่น ๆ ดังต่อไปนี้

1. มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิง ที่ถูกสร้างให้สอดคล้องกับระเบียบทางสังคม สถาบันที่มีส่วนสำคัญในการสร้างค่านิยม หรือต่อยอดระบบคุณค่าของความเป็นผู้หญิงตามที่สังคมกำหนด ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการแพทย์ สุขภาพ และวิทยาศาสตร์ สถาบันองค์กรพัฒนาเอกชน/หน่วยงานที่ทำงานด้านการให้ความช่วยเหลือผู้หญิง และสถาบันชาติ

สถาบันครอบครัว ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ให้เด็กผู้หญิงเรียนรู้ เรื่องบทบาทการเป็นผู้หญิงที่ดี ตั้งแต่การทำงานบ้าน การดูแลคนในครอบครัวไปจนกระทั่งถึงเรื่องเพศ การรักษาพรหมจรรย์ไว้จนกว่าจะแต่งงานในวัยที่เหมาะสม

2. การเปลี่ยนแปลงของมายาคติ : มายาคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาและบริบททางสังคม เมื่อสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไป ก็ย่อมทำให้มายาคติมีความเปลี่ยนแปลงไปด้วย อย่างไรก็ตามมายาคติที่เปลี่ยนแปลงไปก็ยังคงสะท้อน หรือ รับใช้ฐานคติเดิม ๆ อยู่ โดยมายาคติเปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคม ได้แก่ เวลา สถานการณ์/ปรากฏการณ์ และเงื่อนไขทางสังคมต่าง ๆ เช่น

³¹ วรรณพิมล อังคศิริสรรพ และ นพพร ประชากุล, มายาคติ ของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คปไฟ, 2555), 4.

มายาคติเกี่ยวกับชนเผ่า ซึ่งแต่เดิมถูกมองว่าเป็นผู้ทำลายป่า ต่อมากลับกลายเป็นผู้รักษาป่า ผู้อยู่กับธรรมชาติ

3. ช่องทางและกระบวนการส่งผ่านมายาคติ มายาคติถูกส่งผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้หญิงซึมซับความเข้าใจเหล่านี้ตลอดช่วงชีวิต การเรียนรู้เรื่องบทบาทความเป็นผู้หญิงจะเกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนเธอสามารถนิยามตนเองว่าเป็นผู้หญิงด้วยซ้ำ นอกจากนี้พวกเธอยังอยู่กับความรู้สึกว่าการดูแลพ่อแม่ของตนเป็นสิ่งสำคัญกว่าการดูแลครอบครัวของตน ขณะที่วัฒนธรรมประเพณี มักจะกำหนดว่าเมื่อผู้หญิงแต่งงานไปแล้ว ก็ต้องไปอยู่บ้านสามีนั้น เป็นสิ่งที่พึงควรกระทำ

4. การต่อรองของผู้หญิงต่อมายาคติ

รูปแบบของการต่อรองมายาคติของผู้หญิงกลุ่มอัตลักษณ์ต่างๆ ผู้หญิงมีการจัดการกับ มายาภาพ 3 วิธี ดังนี้

4.1 ตอบโต้ว่า ภาพที่ปรากฏนั้น ไม่เป็นความจริง เป็นเพียงอคติของคนนอก และ/หรือ สื่อ จากนั้นก็พยายามอธิบายว่า ความจริง เป็นอย่างไรทำให้เสียงของ “คนใน” หรือเจ้าของเรื่องเองนั้นเป็นที่ได้ยิน ตัวอย่างเช่น กรณีผู้หญิงมุสลิมที่ตอบโต้ว่า จริง ๆ แล้วผู้หญิงมุสลิมสามารถพึ่งตนเองได้ และไม่ได้ยอมจำนนแต่เป็นผู้รักษาครอบครัว ไม่ก่อความขัดแย้ง รุนแรง หญิงที่กลับจากต่างประเทศปฏิเสธว่าพวกเธอไม่เห็นแก่งานสบาย และอยากร่ำรวยจนไม่นึกถึงศักดิ์ศรีความจริงแล้วเธอถูกหลอก

4.2 ตอบว่า ภาพที่ปรากฏหรือความคิด/ความเชื่อ ที่ปรากฏนั้น เป็นจริง และพยายามอธิบายว่าเหตุผลใดจึงเป็นเช่นนั้น เช่น กลุ่มผู้หญิงที่กลับจากต่างประเทศ และถูกให้ภาพเป็นหญิงขายบริการ ยอมรับว่า การขายบริการได้เกิดขึ้นจริง และอธิบายว่าเธออยู่ในภาวะถูกหลอกหลวง หรือ ภาวะจำยอมและด้วยความที่ต้องการเงินมาจุนเจือ ครอบครัวจึงต้องทำในสิ่งที่ “ไม่ดี” และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความยากลำบากในการดำเนินชีวิตหลังกลับจากต่างประเทศ

4.3 ตอบว่า ภาพมายาเหล่านั้น มีทั้งที่จริงและไม่จริง บางคนในกลุ่มเป็นแบบนี้จริง แต่ไม่ใช่คนส่วนใหญ่ หญิงชนเผ่ากล่าวว่า ภาพลักษณ์ของการเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติด

เป็นภาพที่พูดแบบเหมารวมไปทั้งชนเผ่า ทั้งที่จริง ๆ แล้วก็ยอมรับว่า มีบางคนทำเช่นนั้น แต่เป็นส่วนน้อย³²

จากข้อความข้างต้นนั้น สามารถแสดงให้เห็นว่าภาพที่ปรากฏเป็นภาพที่ถูกสร้างขึ้น และตั้งคำถามว่า ใครสร้าง สร้างให้ใครเสพ การสร้างภาพแบบนี้ “ใครได้-ใครเสีย” ภาพนี้สร้างขึ้นจากความคิดแบบไหน ดำรงอยู่ได้อย่างไร สัมพันธ์ ความเชื่อชุดอื่นๆ อย่างไร

แนวคิดด้าน การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม

การผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม คือ การถ่ายทอดหรือการขัดเกลาทางสังคมเพื่อให้รู้ระเบียบของสังคม เป็นรูปแบบการควบคุมสังคมแบบหนึ่ง โดยตัวแทนจากสังคมเริ่มแรกคือครอบครัว เช่น บิดามารดาสั่งสอนบุตร นอกจากนี้ยังมีการกระทำระหว่างสมาชิกในกลุ่มเพื่อน กลุ่มโรงเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เมื่อความหมายของการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรมคือ การถ่ายทอดหรือการขัดเกลาทางสังคม นักวิชาการหลายท่านจึงได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เพื่อให้สมาชิกในสังคมได้รับและยึดถือปฏิบัติในทิศทางเดียวกันทั้งทางบุคลิกภาพ ความเชื่อ เป็นการให้การศึกษาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีความเข้าใจในวัฒนธรรม มีทักษะและความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปจนตลอดชีวิตที่บุคคลจะต้องประสบ ไม่ว่าจะเป็นการให้การอบรมทางตรงหรือทางอ้อม หรือการมีส่วนร่วมในรูปแบบของสังคม สมาชิกจะต้องเรียนรู้ค่านิยม กฎเกณฑ์ใหม่ โดยมี พ่อ แม่ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก นอกจากนี้การขัดเกลายังเป็นกระบวนการช่วยให้บุคคลมีการเรียนรู้วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี บรรทัดฐานของสังคม อุปนิสัย คุณค่าของระบบสังคมที่ตนอยู่ ยอมรับทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมในชีวิตประจำวัน จนกลายเป็นนิสัย³³

การขัดเกลาทางสังคมเป็นวิถีทางที่ทำให้บุคคลเรียนรู้ทักษะ ความรู้ ค่านิยม แรงจูงใจ เพื่อดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพทางสังคม ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นได้รับจากครอบครัว สถานศึกษา และสิ่งแวดล้อม การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นกระบวนการทางตรง

³² สุภาภรณ์ อัมภมมงคล, สุพิชา เบาทิพย์ และ สุไลพร ชลวิไล, *ความเป็นผู้หญิง ความจริงมายา หรือ อคติในสังคมชายเป็นใหญ่*, (กรุงเทพฯ : โครงการสุขภาพผู้หญิง, 2554), 3-6.

³³ อานนท์ อาภาภิรม, *สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย* (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2525), 55.

และทางอ้อมในการถ่ายทอดของมนุษย์ โดยจุดมุ่งหมายรวมเพื่อถ่ายทอด ค่านิยม วัฒนธรรม ที่สั่งสมจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่งซึ่งสามารถ อธิบายได้ดังนี้³⁴

1. เป็นกลไกการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม
2. เป็นกลไกของการควบคุมของสังคม
3. เป็นรากฐานเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาท
4. เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับวิถีการที่ดำรงอยู่ สู่การเปลี่ยนแปลง

การถ่ายทอดความรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในวิถีทางของสังคมที่สมาชิกอาศัยอยู่ กระบวนการถ่ายทอดความรู้นี้จะทำได้ดีนั้นบุคคลในสังคมต้องมีการติดต่อสื่อสารกันในชีวิตประจำวัน³⁵

กระบวนการถ่ายทอดนั้นเป็นการเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาที่มีในอดีต มีการผลิตซ้ำสืบทอดกันมาเป็นเครื่องมือค้นคว้าหาความรู้ คุณค่าต่างๆ ในสังคม³⁶ สถาบันแรกที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมคือ สถาบันครอบครัว ซึ่งมีอิทธิพลต่อการขัดเกลาแก่เด็กตั้งแต่เกิดจนดับสิ้น เป็นกระบวนการต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ครูคนแรกของมนุษย์คือ บิดา มารดา ญาติมิตร การเรียนรู้จะเกิดขึ้นด้วยการอบรมสั่งสอนภายในครอบครัว ขึ้นอยู่กับสถานที่แต่ละพื้นที่ ย่อมมีวิถีที่แตกต่างกันออกไป³⁷ ในเมื่อความหมายของการผลิตซ้ำคือการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจึงเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา และเป็นกระบวนการศึกษาที่หาได้ตามอริยาศัย บางอย่างรับรู้จากการปฏิบัติโดยไม่รู้ตัว มีการถ่ายทอดความรู้ และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นการศึกษาที่มีกระบวนการต่อเนื่องตลอดเวลาไม่มีสิ้นสุด พร้อมทั้งมีการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมที่มีอยู่ให้เกิดความมั่นคงเพื่อเป็นแรงยึดเหนี่ยวภายในชุมชน

³⁴ อองอาจ พรหมไชย, การถ่ายทอดความรู้ของชาวไทยลื้อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ด้วยสมุนไพร (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538), 43.

³⁵ ดนัย ไชยโยธา, พื้นฐานทางสังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2534), 140.

³⁶ วัลลภ มณีเชษฐา, กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม เรื่องอักษรธรรมล้านนา (เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537), 39.

³⁷ อุ๋นตา นพคุณ, การศึกษาเรื่องปัญหาเด็กไทยและการตอบสนองโดยองค์การเอกชน, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), 2.

วัฒนธรรมชุมชนทุกแห่งล้วนมีระบบความเชื่อตามธรรมชาติ รู้จักตั้งคำถามและพยายามหาคำตอบมาอธิบายจากความสงสัยเกี่ยวกับเรื่อง การเกิด การตาย ทำให้เกิดความเชื่อในเรื่องของวิญญาณว่ามีอำนาจ ทำให้มนุษย์มีการเช่นสรวง บูชา เกิดการยอมรับในเรื่องผีและความเชื่อมีการเปลี่ยนแปลงผสมผสานตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคม³⁸

แนวคิดด้าน สังคมวิทยา

คำว่า สังคมวิทยา หรือ “Sociology” มีนักสังคมวิทยาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

แมกซ์ เวเบอร์³⁹ (Max Weber) นักสังคมวิทยา อังกาบ ผู้แปลได้ให้ความหมายว่า สังคมวิทยาเป็นศาสตร์เกี่ยวกับการกระทำทางสังคม การกระทำทางสังคมถูกแบ่งออกเป็น 4 ประเภทหลัก คือ การกระทำอย่างมีเหตุผลโดยมีเจตนาเพื่อบรรลุเป้าหมาย (zweckrational) การกระทำอย่างมีเหตุผลเพื่อบรรลุค่านิยม (wertrational) การกระทำที่เกิดจากแรงจูงใจทางอารมณ์หรือความชอบพอ (affective) และท้ายที่สุดคือ การกระทำที่เป็นประเพณี (traditional)

ปฟาณี⁴⁰ ได้ให้ความหมายว่า สังคมวิทยาเป็นการศึกษาถึงลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ กล่าวคือสังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างไรมีปัจจัยได้เป็นเหตุให้เกิดการยึดเหนี่ยวกันของสมาชิกในสังคมส่งผลให้เกิดความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันหรือปัจจัยใดที่ก่อให้เกิดการแตกแยก ความขัดแย้ง หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยสาเหตุใด

ไทเลอร์ (Tylor) นักมานุษยวิทยา ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งวิชาวัฒนธรรม ปฟาณี ได้ให้ความหมายว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้จากกันและกันเสมอ หรือจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มทางสังคม คำว่าวัฒนธรรมนั้นมีความหมายที่รวมทั้งความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณี และความสามารถตลอดจนลักษณะนิสัยต่าง ๆ ที่ได้รับการเรียนรู้สืบทอดกันมาจากการเป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคม ซึ่งในความหมายดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมและสังคมแยกจากกันไม่ได้ แต่กลับมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันในทุกด้าน

แนวคิดด้าน ดุริยางควิทยา (Musicology) และมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

³⁸ ฉลาดชาย รมิตานนท์, ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวเขาในประเทศไทย (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530), 43.

³⁹ ลิวอิส เอ. โคเซอร์ ; อังกาบ กอศรีพร แปล, แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอน แมกซ์ เวเบอร์ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ร่วมกับมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2535), 2-3

⁴⁰ ปฟาณี วิถีวัฒนา, สังคมวิทยา (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), 5

ผู้วิจัยนำหลักของแนวคิดด้านดุริยางควิทยา และมานุษยดุริยางควิทยา มาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แนวคิดด้านดุริยางควิทยาเป็นการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ดนตรี นักดนตรี คีตกวี และคุณลักษณะต่าง ๆ ของบทเพลงที่คีตกวีต่าง ๆ ได้สรรค์สร้างผลงานไว้ในอดีต

แนวคิดมานุษยดุริยางควิทยา เป็นการศึกษาดนตรีที่กำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ของสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยศึกษาตัวดนตรี สังคม และวัฒนธรรม ศึกษาคีตกวี นักดนตรี ผลงาน แนวคิดทางดนตรีของผู้คน การสร้างเครื่องดนตรี รูปแบบของดนตรี บทเพลง การขับร้อง การบรรเลง บทบาทหน้าที่ และการใช้ดนตรีในโอกาสต่าง ๆ การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของดนตรีในสังคม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับสังคม และวัฒนธรรมของมนุษย์ในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเป็นการศึกษาดนตรีในฐานะภาพรวมของวัฒนธรรม แนวคิดที่ศึกษาการใช้ดนตรีในสังคมว่า ดนตรีนั้นมีบทบาทต่อสังคมอย่างไรความหมายของดนตรีที่มีต่อผู้คนในสังคมนั้น⁴¹

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยด้านเพลงลูกทุ่ง

ศึกษาเกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการเพลงลูกทุ่ง เพลงลูกทุ่ง และศิลปินลูกทุ่ง มีดังนี้

งานวิจัยเรื่อง พุ่มพวง ดวงจันทร์จุดพลิกผันของเพลงลูกทุ่งไทย ช่วงปี พ.ศ. 2515-2525, พ.ศ.2526-2534, พ.ศ.2535-2545 โดย ภัทราภรณ์ จันทนะสุด ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีสังคมวิทยาในการวิเคราะห์ โดยศึกษาความเป็นมาของเพลงลูกทุ่งไทยและเรื่องราวชีวิตและผลงานของนักร้องลูกทุ่งพุ่มพวง ดวงจันทร์ ความเปลี่ยนแปลงของเพลงลูกทุ่งที่ได้รับอิทธิพลจากพุ่มพวง ดวงจันทร์ แนวคิดการประพันธ์เพลงและการเรียบเรียงเสียงประสานของผู้แต่งเพลง⁴²

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ โดย ศกุนตลา กะราลัย ซึ่งเป็น

⁴¹ ปัญญา รุ่งเรือง, **หลักวิชามานุษยดุริยางควิทยา** (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533), 15.

⁴² ภัทราภรณ์ จันทนะสุด, **พุ่มพวง ดวงจันทร์ : จุดพลิกผันของเพลงลูกทุ่งไทย** (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), 1-8.

การศึกษาประเภทของโวหารภาพพจน์ที่พบในเพลงไทยลูกทุ่ง ความถี่ในการใช้โวหารภาพพจน์ ภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและค่านิยม⁴³

งานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดย สุกัญญา โสภี เทพวัลย์ ซึ่งเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้านการใช้ถ้อยคำและสำนวนโวหาร เพื่อส่งเสริม อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมทางภาษา⁴⁴

งานวิจัยด้านเพลงไทยลูกทุ่ง

งานวิจัยที่ศึกษา วิเคราะห์เนื้อหาเพลงไทยลูกทุ่งเพื่อแสดงบทบาทของเพลงไทยลูกทุ่งที่สะท้อนเหตุการณ์ในสังคมนั้น มีดังต่อไปนี้

งานศึกษาของ วินิจ คำแหง งานศึกษา “วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งควาบอยในชุด ลูกทุ่งเสียงทอง ขับร้องโดย เพชร พนมรุ้ง” วิทยานิพนธ์ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกมานุษย ดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2542

การศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งควาบอยในชุด ลูกทุ่งเสียงทอง ขับร้องโดย เพชร พนมรุ้ง” นั้นเป็นการวิเคราะห์วิธีการประพันธ์เพลงในลักษณะของลูกทุ่งควาบอย ในชุดลูกทุ่งเสียงทอง ซึ่งขับร้องโดย เพชร พนมรุ้ง เพื่อศึกษาวิธีการให้ ในแบบฉบับของ เพชร พนมรุ้ง และนำเพลงในชุดลูกทุ่งเสียงทองทั้ง 12 เพลง มาบันทึกเป็นโน้ตสากลในรูปของสกอร์ เพลงลูกทุ่งควาบอยเป็นเพลงที่กล่าวถึงเรื่องราววิถีชีวิตของคนในชนบทที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต ความรัก ธรรมชาติ คติสอนใจ มีคำร้อง ทำนอง และการประสานเสียงเป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อน ใช้เครื่องดนตรีที่เมื่อนำมาบรรเลงร่วมกันแล้วจะทำให้เกิดสำเนียงเฉพาะในแบบเพลงลูกทุ่งตะวันตก หรือเพลงคันทรี่ และผู้ขับร้องจะแต่งกายด้วยชุดโคบาล หรือควาบอย เช่น สวมหมวกปีกกว้าง มีผ้าผูกคอ สวมเสื้อลายสก๊อตมีเสื้อแจ็คเก็ตหนึ่งสวมทับอีกหนึ่งชั้น นุ่งกางเกงยีนส์ สวมรองเท้าที่อวบุด การวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้ข้อมูลมาจากการสัมภาษณ์ เพชร พนมรุ้ง บุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาจาก เทปคาส

⁴³ ศกุนตลา กะราลัย, การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงไทยลูกทุ่ง ศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2549), 1-10.

⁴⁴ สุกัญญา โสภี เทพวัลย์, วิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ (พะเยา : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2539), 1-7.

เซ็ท วิดิทัศน์ บทความต่างๆ เอกสารการวิจัย เพชร พนมรุ้งมีชื่อเสียงโด่งดังมากที่สุดคือ ชุด “ลูกทุ่งเสียงทอง” จนได้รับฉายาจากสื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปว่า “ราชาเพลงไห้ของเมืองไทย”⁴⁵

งานศึกษาของ นิพนธ์ สุวรรณรงค์ เรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงไทยลูกทุ่ง ประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ วิทยานิพนธ์ของหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2549

สลา คุณวุฒิ เป็นนักประพันธ์เพลงที่ประสบความสำเร็จมากแม้จะอายุน้อยมีผลงานในการประพันธ์เพลงในแนวเพื่อชีวิตประมาณ 30 เพลง เพลงลูกทุ่งประมาณ 500 เพลง และยังแต่งกลอนลำประมาณ 200 เพลง ลักษณะแนวการเขียนเพลงลูกทุ่งที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวอีสาน รวมถึงการที่ต้อตั้งถิ่นฐานทำในเมืองหลวง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ผลงานเพลงของ สลา คุณวุฒิ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายได้ใช้ระยะเวลาผลงานพิสูจน์ความสามารถของตนบนถนนสายดนตรีจนประสบความสำเร็จแม้จะลาออกจากการ “รับราชการครู” แต่ไม่ได้ลาออกจากความเป็น “ครูเพลง” ที่มีนักร้องเป็นลูกศิษย์ถ่ายทอดบทเพลงด้วยจิตวิญญาณของความเป็นครูอยู่เต็มเปี่ยม นักร้องหลายคนที่มีโอกาสได้ถ่ายทอดบทเพลงที่ สลา คุณวุฒิ แต่งขึ้นได้ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียง ได้แก่ ก๊อต จักรพรรณ อาบครบุรี ไมค์ ภิมย์พร มนต์สิทธิ์ คำสร้อย ไชยา มิตรไชย ต่าย อรทัย ศิริพร อำไพพงษ์ ฝน ธนสุนทร แอร์ สุชาวดี เป็นต้น บทประพันธ์เพลงของ สลา คุณวุฒิ ได้สะท้อนสภาพการตั้งถิ่นฐานของคนภาคอีสานที่เข้ามาทำงานในเมืองหลวง การถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้คน แต่ไม่เคยท้อแท้และหมดกำลังใจ ยังคงพร้อมที่จะต่อสู้ ต่อไปหลายบทเพลงได้บอกถึงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องจากบ้านเกิดเพื่อเข้ามาหางานทำในเมืองหลวง ดังบทเพลงดอกหญ้าในป่าปูน⁴⁶

งานวิจัยด้านวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง ราชนิกลูกทุ่ง “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ที่จากไป โดย บินหลา สันกาลาศีรี นำเสนอในรูปแบบนิยายของผู้เขียน บินหลา สันกาลาศีรี ที่มีลักษณะเป็นวรรณกรรม บอกเล่าเรื่องราวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชนิกลูกทุ่งที่จากไปอย่างไม่มีวันกลับ ในอีกด้านหนึ่ง นิยายนี้บางส่วนเกิดจากการปรุงแต่งของผู้เขียนเอง ผู้เขียนได้เก็บข้อมูลจากสัมภาษณ์บุคคลที่ความเกี่ยวข้องและมีการกล่าวอ้างถึงบุคคลหลายหลากมากท่าน บางท่านสิ้นชีวิตไปแล้ว ผู้เขียนเรียกงานเขียนนี้ว่า

⁴⁵ วิจิ คำแหง, “วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งควาบอยในชุด ลูกทุ่งเสียงทอง ขับร้องโดย เพชร พนมรุ้ง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542), 1-12.

⁴⁶ นิพนธ์ สุวรรณรงค์, “ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงไทยลูกทุ่งประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549), 1-9.

“สารนิยาย” และหวังว่าผู้ที่ได้อ่าน สารนิยายเล่มนี้จะได้อ่านชีวิต และทำให้ได้รู้จักตัวตนของพุ่มพวง ดวงจันทร์มากขึ้น⁴⁷

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดแต่ละด้านที่ได้กล่าวมานั้น ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของดนตรีประเภทลูกทุ่ง ประวัติพุ่มพวง ดวงจันทร์ ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎี ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวความคิดให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

⁴⁷ บินหลา สันกาลาคีรี, ราชนิรุธทุ่ง “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ที่จากไป (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน, 2536), 9-10.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้านเนื้อร้อง น้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง และรูปแบบดนตรี

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางดุริยางควิทยา และมานุษยดุริยางควิทยาโดยใช้การศึกษาวิจัยเอกสาร ขำว บทวิจารณ์ ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล และการวิเคราะห์บทเพลงที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับ อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อวีดิทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัยต่าง ๆ และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสื่อวีดิทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย สื่อวีดิทัศน์ เช่น ซีดีเพลง ซีดีบันทึกการแสดงสด แหล่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร บทความ บทวิจารณ์ โดยแหล่งข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้นคว้าคือ

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. ห้องสมุดดนตรีพุทธระหม่อมสิริธร หอสมุดแห่งชาติ
3. หอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร
4. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
5. สถาบันวิทยบริการ (หอสมุดกลาง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
6. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
7. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

8. ห้องสมุดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

9. แหล่งสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต

การคัดเลือกบทเพลงที่นำมาศึกษาเรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ใช้วิธีการคัดเลือกบทเพลงดังนี้

1. คัดเลือก 10 บทเพลงโดยการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ผู้เชี่ยวชาญ ครูเพลง แพนเพลง และผู้ที่ชื่นชอบบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์

2. การวิเคราะห์บทเพลงที่มีเนื้อหาแสดงถึง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

3. พิจารณาจากองค์ประกอบอื่น ๆ ของบทเพลง เช่น เนื้อร้อง น้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง รูปแบบดนตรี การถูกนำมาผลิตซ้ำ การขับร้องใหม่โดยศิลปินรุ่นใหม่ การนำไปใช้ในการประกวด แข่งขันขับร้องเพลงลูกทุ่งหรือวงดนตรีลูกทุ่ง การนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ บทเพลงที่เป็นแบบอย่างที่ดีทางด้านวัฒนธรรมไทย และสังคมไทย ซึ่งวิธีนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุ่มพวง ดวงจันทร์ และครูเพลง สุรินทร์ ภาคศิริ, ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต

จากวิธีการคัดเลือกดังกล่าว ผู้วิจัยจำแนกบทเพลงที่ส่งผลต่อ อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จำนวน 10 เพลง

การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์

การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น เป็นการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. สุรินทร์ ภาคศิริ ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง นักจัดรายการวิทยุ

2. ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงไทยลูกทุ่ง

การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำข้อมูลและความคิดเห็นมาอ้างอิงและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในหัวข้อที่ศึกษา ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์ แบ่งออกได้ดังนี้

1. อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. เนื้อร้อง

2. น้ำเสียง และรูปแบบการขับร้อง

3. รูปแบบดนตรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ดังนี้

1. แบบสอบถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล

2. เครื่องบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์
3. กล้องถ่ายภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว
4. คอมพิวเตอร์

เครื่องมือดังกล่าวใช้เพื่อเก็บข้อมูลชีวประวัติ และผลงานของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ตลอดจนลักษณะเฉพาะตัว หรือภาพลักษณ์ที่มีลักษณะเด่นชัดกว่าคนอื่น เนื้อร้อง น้ำเสียง รูปแบบลักษณะการขับร้อง รูปแบบดนตรี บทบาทหน้าที่ของนักร้องเพลงลูกทุ่งซึ่งมีพฤติกรรมเป็นแบบอย่างต่อคนในสังคมลูกทุ่ง และเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตของคนในสังคมไทยร่วมสมัย โดยวิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการ และไม่ใชเป็นทางการ

การจัดกระทำและตรวจสอบข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือก 10 บทเพลง ที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ได้ขับร้องและมีชื่อเสียง เพื่อนำไปประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญว่าบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ส่งผลต่อด้านใดบ้าง ผู้วิจัยแบ่งประเภทของข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ ข้อมูลที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้าน เนื้อร้อง น้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง รูปแบบดนตรี

1. ข้อมูลบทเพลงที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้วิจัยมีวิธีจัดกระทำข้อมูลดังนี้

1.1 ทำการถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ในเรื่องบทเพลงที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้านเนื้อร้อง แล้วพักข้อมูลไว้

1.2 ทำการถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ในเรื่องบทเพลงที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้านน้ำเสียง และรูปแบบการขับร้อง แล้วพักข้อมูลไว้

1.3 ทำการถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ในเรื่องบทเพลงที่ส่งผลต่ออัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในด้านรูปแบบดนตรี แล้วพักข้อมูลไว้

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากเอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อต่าง ๆ มาแยกออกเป็นส่วน ๆ คือข้อมูลเรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

หลังจากได้ถอดเทปที่สัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ผู้วิจัยทำการแบ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ออกเป็น 3 ส่วน คือ อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านเนื้อร้อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านน้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง และอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านรูปแบบดนตรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดกระทำและตรวจสอบข้อมูล ด้วยการแบ่งแยกข้อมูลออกเป็นส่วนต่างๆ ในข้างต้น แล้ว ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านเนื้อร้อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านน้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง และอัตลักษณ์ทางดนตรีของ ฟุ่มพวง ดวงจันทร์ด้านรูปแบบดนตรี

1. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในเรื่องเนื้อร้อง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในเรื่องน้ำเสียง รูปแบบการขับร้อง
3. การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนของอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในเรื่องรูปแบบดนตรี

วิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ส่วน โดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงลักษณะอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์

การนำเสนอข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลในข้างต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลในลักษณะเชิงบรรยาย โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้คือ

1. ประวัติความเป็นมาของดนตรีประเภทลูกทุ่ง และประวัติฟุ่มพวง ดวงจันทร์ นำเสนอในบทที่ 2
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ นำเสนอในบทที่ 4
2. สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ นำเสนอในบทที่ 5

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัย เรื่องอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เรื่องอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยผู้วิจัย ได้คัดเลือกตัวอย่างบทเพลงที่โด่งดังจำนวน 10 เพลง ซึ่งคัดเลือกมาจากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง ผู้วิจัยจึงนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรี ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ออกเป็น หัวข้อ ดังนี้

1. วิเคราะห์ 10 เพลง ที่ได้รับความนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์
3. วิเคราะห์บทบาทของพุ่มพวง ดวงจันทร์

1.วิเคราะห์หา10 เพลง ที่ได้รับความนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์

งานวิจัยฉบับนี้ได้วิเคราะห์ อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผ่าน10 บทเพลงที่ ได้รับความนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จาก 18 อัลบั้ม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลงานเพลง ชื่อชุด เดือน ปีพ.ศ. ของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ลำดับ	ชื่อชุด	เดือนที่ผลิต	ปีพ.ศ. ที่ผลิต
1	ชุดจะให้รอ พ.ศ. ไหน	มิถุนายน	2525
2	ชุดดวงตาดวงใจ	กันยายน	2525
3	ชุดสาวนาสั่งแฟน	พฤษภาคม	2526
4	ชุดนัดพบหน้าอำเภอ	ธันวาคม	2526
5	ชุดทิ้งนาถีมทุ่ง	สิงหาคม	2527
6	ชุดคนดังลิ้มหลังควาย	มีนาคม	2528
7	ชุดอ้ออ้อ ! หล่อจ้ง	สิงหาคม	2528
8	ชุดห่างหน่อยถอยนิด	มกราคม	2529

ตารางที่ 1 แสดงผลงานเพลง ชื่อชุด เดือน ปีพ.ศ. ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อชุด	เดือนที่ผลิต	ปีพ.ศ. ที่ผลิต
9	ชุดข้าว เจ็ดที ดีเจ็ดหน	เมษายน	2529
10	ชุดตักแตนผูกโบ	สิงหาคม	2529
11	ชุดเรื่องของสัตว์โลก	พฤศจิกายน	2529
12	ชุดคิดถึงน้องบ้างนะ	มิถุนายน	2530
13	ชุดหนูไม่รู้	มกราคม	2531
14	ชุดหนูไม่เอา	กรกฎาคม	2531
15	ชุดพี่ไปคู หนูไปด้วย	พฤศจิกายน	2531
16	ชุดพุ่มพวง หลาย พ.ศ. (ตลับทอง)	มีนาคม	2533
17	ชุดพุ่มพวง หลาย พ.ศ. (ตลับเพชร)	มีนาคม	2533
18	ชุดขอให้รวย	พฤศจิกายน	2533

ที่มา: สุกัญญา ไสกี เทพวัลย์, 2539 “วิเคราะห์งานทำนองการแต่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่ง ของพุ่มพวง ดวงจันทร์” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร)

จากผลงานเพลง 18 ชุด ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์หา 10 เพลงที่ได้รับความนิยมเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป และเป็นเพลงที่สร้างชื่อเสียงให้กับพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยการหาข้อมูลจาก 3 ทาง ดังนี้ (นำเสนอผ่านตารางที่ 2)

1. จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมงาน “ครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์” ระหว่างวันที่ 13– 17 มิถุนายน 2556 ณ วัดทับกระดานจำนวน 30 คน (ภาคผนวก ก และ ข)
2. จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง จำนวน 3 ท่าน (ภาคผนวก ค)
3. จากการจัดอันดับ 10 บทเพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในรายการ 5 มหานิยม ทางททบ. 5 ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2556 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 แสดง 10 อันดับ เพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ลำดับ	1.จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมงาน	2.จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง	3.จากการจัดอันดับ 10 บทเพลงยอดนิยม
1	สาวนาสั่งแฟน	นักร้องบ้านนอก	นักร้องบ้านนอก
2	นักร้องบ้านนอก	สาวนาสั่งแฟน	ผู้ชายในฝัน
3	ผู้ชายในฝัน	กระแซะเข้ามาซิ	สาวนาสั่งแฟน
4	อ้อหื้อ หล่อจ้ง	ผู้ชายในฝัน	นัดพบหน้าอำเภอ
5	กระแซะเข้ามาซิ	โลกของผึ้ง	สยามเมืองยิ้ม
6	คนดั่งลิ้มหลังควาย	อ้อหื้อ หล่อจ้ง	กระแซะเข้ามาซิ
7	ดาวเรืองดาวโรย	คนดั่งลิ้มหลังควาย	แก้วร้อพี
8	โลกของผึ้ง	สยามเมืองยิ้ม	โลกของผึ้ง
9	หนูไม่รู้	ดาวเรืองดาวโรย	หนูไม่รู้
10	สยามเมืองยิ้ม	หนูไม่รู้	อ้อหื้อ หล่อจ้ง

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายได้ว่า จากแหล่งข้อมูลทั้ง 3 ช่องทาง ได้แก่

1. การสัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมงาน “ครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์” ระหว่างวันที่ 13 – 17 มิถุนายน 2556 ณ วัดทับกระดานจำนวน 30 คน
2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงลูกทุ่ง จำนวน 3 ท่าน
3. การจัดอันดับ 10 บทเพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในรายการ 5 มหานิยม ทาง ททบ. 5 ณ วันที่ 18 มิถุนายน 2556 จะมีเพลงที่ทุกคนรู้จักซ้ำกัน จึงสามารถสรุปเพลงยอดนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยไม่ได้เป็นการจัดอันดับของเพลง ดังนี้

- 3.1 นักร้องบ้านนอก
- 3.2 สาวนาสั่งแฟน
- 3.3 กระแซะเข้ามาซิ
- 3.4 ผู้ชายในฝัน
- 3.5 โลกของผึ้ง
- 3.6 อ้อหื้อ หล่อจ้ง
- 3.7 คนดั่งลิ้มหลังควาย
- 3.8 สยามเมืองยิ้ม
- 3.9 ดาวเรืองดาวโรย

3.10 หนูไม่รู้

ซึ่งได้นำมาพิจารณาประกอบกับแนวคิดการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม จะเห็นว่าไม่ว่าจะเป็นยอดผู้ชม แต่ละบทเพลง ในเว็บไซต์ Youtube จะมีนักร้องยุคใหม่นำเพลงกลับมาร้องเป็นจำนวนมาก บ้างก็นำบทเพลงมาใช้ร้องในงานประกวด และงานแสดงต่างๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า 10 บทเพลงนี้จะถูกนำมากลับมาร้องซ้ำใหม่ตลอดเวลา โดยนำเสนอผ่านตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงความนิยมของ 10 บทเพลงยอดนิยม ของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	ยอดผู้รับ	ใช้ในการประกวด	นักร้องนำกลับมาร้องใหม่
1	นักร้องบ้านนอก	6,273,016	1.) แต่งโม วัลย์ลิกา The Voice Thailand 2 2.) ไช้มุ๊ก รุ่งรัตน์ The Voice Thailand 4 3.) นาน ธวัชชัย The Voice Kids4 4.) รายการชิงช้าสวรรค์ ไม้ค้ทองคำ 2	1.) เปาวลี พรพิมล 2.) ปาล์มมี อีฟ ปานเจริญ 3.) พี สะเดิด 4.) ต่าย อรทัย 5.) ใหม่ เจริญปุระ 6.) สายัณห์ สัญญา 7.) เมย์ อาร์สยาม 8.) คัทลียา มารศรี
2	สาวนาสั่งแฟน	476,859	1.) ปราง ปรางทิพย์ The Voice Thailand 3 2.) พรีเม รวิสรรัตน์ The Star 12 3.) รายการศึกวันดวลเพลง 4.) น้ำตาลVSสตางค์VSไอซ์ The Voice Kids 5.) รายการชิงช้าสวรรค์ 6.) รายการไม้ค้ทองคำ 3	1.) เปาวลี พรพิมล 2.) คัทลียา มารศรี 3.) ใหม่ เจริญปุระ

ตารางที่ 3 แสดงความนิยมของ 10 บทเพลงยอดนิยม ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	ยอดผู้รับ	ใช้ในการประกวด	นักร้องนำกลับมาร้องใหม่
3	กระแซะเข้ามาซิ	951,153	1.) มินตรา อินทิรา The Voice Thailand 4 2.) แก้ม The Star4 3.) Bed-room 4.) รายการไมค์ทองคำเด็ก 5.) รายการชิงช้าสวรรค์ 6.) คีทวันดวลเพลง 7.) เอิร์น The Star	1.) เปาวลี พรพิมล 2.) หลิว อาจารย์ยา 3.) ดัง พันกร 4.) ใหม่ เจริญปุระ 5.) จ๊ะ อาร์สยาม 6.) หนูนา หนึ่งธิดา 7.) อ้อฟ ปองศักดิ์ 8.) นิวจิว 9.) ฝน ธนสุนทร
4	ผู้ชายในฝัน	1,074,812	1.) รายการไมค์ทองคำเด็ก 2.) กันกัน ธนชภาค The Voice Kids 3.) คีทวันดวลเพลง 4.) รายการชิงช้าสวรรค์	1.) เปาวลี พรพิมล 2.) จ๊ะ อาร์สยาม
5	โลกของผึ้ง	2,632,827	1.) เอิร์น The Star 2.) รายการไมค์ทองคำ 3 3.) รายการชิงช้าสวรรค์	1.) เปาวลี พรพิมล
6	อื้อหือ หล่อจ้ง	707.650	1.) รายการชิงช้าสวรรค์ 2.) รายการไมค์ทองคำ 3.) AF8	1.) ไต้มูก รุ่งรัตน์ TheVoice4 2.) แมลงปอ ชลธิชา 3.) Potato Real Life Concert 4.) อาภาพร + ดาว มยุรี 5.) เอิร์น The Star
7	คนดังลืมหลังควาย	155,710	1.) รายการชิงช้าสวรรค์ 2.) รายการดนตรีกีวีศิลป์	1.) ฝน ธนสุนทร 2.) สุนารี ราชสีมา 3.) คัทลียา มารศรี 4.) ตู๊กแตน ชลดา

ตารางที่ 3 แสดงความนิยมของ 10 บทเพลงยอดนิยม ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อบทเพลง	ยอดผู้รับ	ใช้ในการประกวด	นักร้องนำกลับมาร้องใหม่
				5.) จินตหรา พูนลาภ
8	สยามเมืองยิ้ม	471,000	1.) รายการชิงช้าสวรรค์	1.) ต๊กแตน ชลดา 2.) แคท, เจนนี่, เบล. ญาญา หญิง 3.) คัทลียา มารศรี 4.) เอกชัย ศรีวิชัย 5.) ฝน ธนสุนทร 6.) ก๊อท จัทรพันธ์ 7.) เปาวลี พรพิมล
9	ดาวเรืองดาวโรย	1,399,567	1.) รายการไม่ค์คำเด็ก 2.) รายการชิงช้าสวรรค์ 3.) ซานี AF6 4.) โดนัท The Voice Kids 5.) แดงโม The Voice	1.) เปาวลี พรพิมล 2.) ต๊กแตน ชลดา 3.) ฝน ธนสุนทร
10	หนูไม่รู้	139,827	1.) รายการ AF10 2.) รายการชิงช้าสวรรค์ 3.) งานประกวดร้องเพลง งานอนุสรณ์ดอนเจดีย์ 2557	1.) อีฟ ปองศักดิ์ 2.) ใหม่ เจริญปุระ 3.) หลิว อารีญา 4.) เปาวลี พรพิมล 5.) ศิริลักษณ์ ผ่องโชค 6.) เอ็นขวัญ วรรณญา 7.) บอย พีชเมเกอร์

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้เห็นว่า 10 บทเพลงในตารางที่ 3 ได้รับความนิยมและชื่นชอบ เป็นที่รู้จัก และมีอิทธิพลต่อบุคคลทั่วไปเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการคัดเลือก 10 บทเพลงยอดนิยมดังกล่าวนี้มาทำการวิเคราะห์ เพื่อหาอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ต่อไป

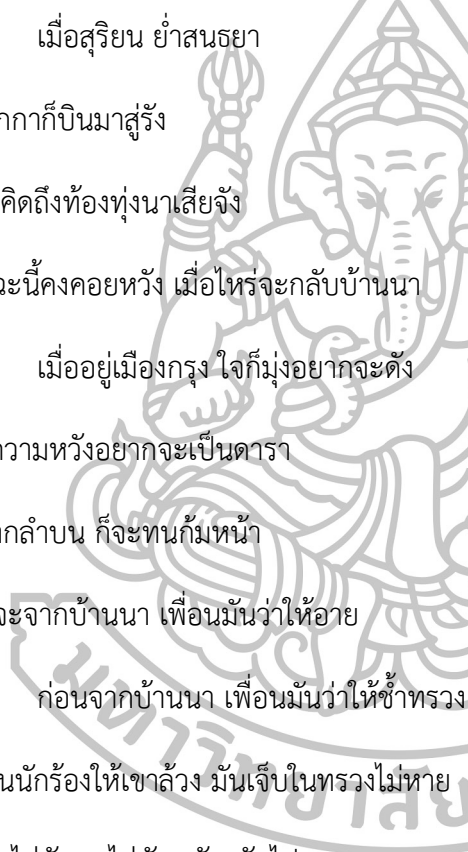
2. วิเคราะห์อัตลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์

วิเคราะห์อัตลักษณ์ ของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ จาก 10 บทเพลงยอดนิยม ตามตารางที่ 3 โดยการวิเคราะห์อัตลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์นั้น ในงานวิจัยฉบับนี้จะวิเคราะห์ในเรื่องของเนื้อหาของเพลงรูปแบบการขับร้อง-น้ำเสียง รูปแบบดนตรี และการแสดงสด สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. เพลงนักร้องบ้านนอก

เพลงนักร้องบ้านนอก ประพันธ์เพลงโดย ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

เนื้อเพลง

เมื่อสุรียน ย่าสนธยา
 หมุ่นกาก็บินมาสู่อัง
 ให้มาคิดถึงห้องทุ่งนาเสียจิง
 ป่านฉนี้คงคอยหวัง เมื่อไหร่จะกลับบ้านนา
 เมื่ออยู่เมืองกรุง ใจก็มุงอยากจะตั้ง
 ด้วยความหวังอยากจะเป็นดารา
 ลำบากลำบาก ก็กะทนก้มหน้า
 ก่อนจะจากบ้านนา เพื่อนมันจะให้อาย
 ก่อนจากบ้านนา เพื่อนมันจะให้ซ้ำทรวง
 ไปเป็นนักร้องให้เขาแล้ว มันเจ็บในทรวงไม่หาย
 ไม่เด่นไม่ดัง จะไม่หันหลังกลับไป
 ทุกวันคืนนอนร้องไห้ อีกเมื่อไหร่จะโชคดี

เมื่อสุรียน ย่าสนธยา
 จะกลับบ้าน ตอนชื่อเสียงเรามี
 จะยากจะจน ถึงอดจะทนเต็มที
 นักร้องบ้านนอกคนนี้ กล่อมน้องพี่และแฟนเพลง

บทเพลง นักร้องบ้านนอก มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฎิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเอียดละไมในการร้อยเรียง เนื้อหาที่เพลงกลอนปฎิพากย์ใช้นั้นมักทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ หรือเกี่ยวกับการร้องขอ และการอธิษฐาน

ดังนั้น บทเพลงนักร้องบ้านนอก จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง ได้หยิบยกเรื่องราวชีวิตจริงบางส่วนของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มาใส่ในเนื้อร้อง ทำให้บทเพลงนี้มีเนื้อหาที่ซึ้งกินใจ สะท้อนชีวิตบอกเล่าเรื่องราว การเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ การตั้งความหวัง การฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ว่ากว่าจะก้าวมาเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงในกรุงเทพฯ ได้ ต้องเผชิญสิ่งใดบ้าง การสู้ชีวิต ความใฝ่ฝัน ความสำเร็จ และการคิดถึงบ้าน

การวิเคราะห์ลักษณะการประพันธ์ทำนองเพลงนักร้องบ้านนอก

ผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงนักร้องบ้านนอก เพื่อวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ การประพันธ์ทำนองและเนื้อร้อง ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของนายไวพจน์ เพชรสุพรรณ ขับร้องโดยพุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเพลงหนึ่ง โดยการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงนักร้องบ้านนอก บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

A

6 B^b Dm Gm Cm F B^b

ย น ย่า ส น ธ ย า ห มู่ น ก ก า ก ี บ ิน มา สู ร ัง ให้ มา ค ิด ด ัง ท อ ง พ ุง น า ล ี ย

11 Gm Dm Gm

จ ัง ป ่า น ฉ ะ น ี้ ค ง ค อ ย ห วั ง เมื่ อ ไร จ ะ ก ล ั บ บ ่า น น า เมื่ อ อ ยู่ เมื่ อ ง

14 B^b Dm Gm Cm

ก ร ง จ ใจ ก ี ม ุง แต่ อ ย า ก จ ะ ด ัง ด ้วย ค วาม ห วั ง อ ย า ก จ ะ เป็น ด า รา ล ำ บาก ล ำ

18 B^b Gm §

บ น ก ี จ ะ ท น ก ั ม หน้ า ก ่อน จ ะ จ าก บ ่า น มา เ พื่ อ น ม ัน ว่า ให้ อ ยาย ก ่อน จ าก บ ่า น

ภาพที่ 1 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 6-21

B

22 Dm
 มา เพื่อน มั่น ว่า ให้ ชำ ทรวง_ ไป เป็น นัก ร้อง ให้ เขา_ ล้วง_ มัน เจ็บ ใน ทรวง ไม่ หาย

25 B \flat Cm F
 _____ ไม่ เด่น ไม่ ดั่ง จะ ไม่ หัน หลัง กลับ ไป _____ ทุก วัน คืน นอน ร้อง ให้_

28 B \flat Dm Gm **A**
 _____ อีก เมื่อ ไร จะ ไชค ดี _____ เมื่อ สุ ริ

ภาพที่ 2 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 22-29

A

28 B \flat Dm Gm **A** B \flat Dm Gm
 _____ อีก เมื่อ ไร จะ ไชค ดี _____ เมื่อ สุ ริ ยน ย่ำ สน ธ ยา จะ กลับ บ้าน นา

32 Cm B \flat Gm
 _____ ตอน ชื่อ เสียง เรา มี _____ จะ ยาก จะ จน ถึง อด จะ ทน เต็ม ที่ _____ นัก ร้อง บ้าน นอก คน นี้

36 Dm Gm Φ B \flat Dm Gm
 _____ จะ กล่อม น่อง ที่ และ แพน เพลง_

ภาพที่ 3 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงนักร้องบ้านนอกห้องที่ 30-36

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

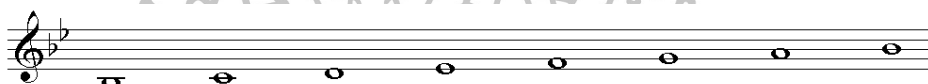
ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงนักร้องบ้านนอก ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 48 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงนักร้องบ้านนอก

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-5	6-21	22-28	30-37	38-48
รวม	5 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	8 ห้อง	11 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

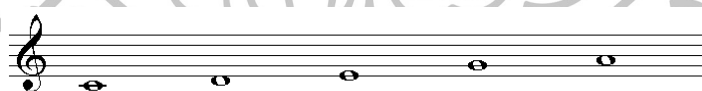
เพลงนักร้องบ้านนอก เป็นเพลงในบันไดเสียง Bb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวเรสูงบนเส้นน้อย D ของกุญแจซอล

ภาพที่ 4 แสดงลักษณะบันไดเสียง Bb เมเจอร์ของเพลงนักร้องบ้านนอก

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

เพลงนักร้องบ้านนอกกลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่ เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงนักร้องบ้านนอก

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงนักร้องบ้านนอก มีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวเรสูงบนเส้นน้อย D ของกุญแจซอล

ภาพที่ 6 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงนักร้องบ้านนอก

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงนักร้องบ้านนอก เป็นเพลงในบันไดเสียง Bb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวเรสูงบนเส้นน้อย D ของกุญแจซอล บทเพลงที่แสดงถึงตัวตนของพุ่มพวง ดวงจันทร์ได้อย่างชัดเจน และถือเป็นหนึ่งเพลงยอดนิยมที่นักร้องรุ่นหลังนำไปใช้ขับร้อง รวมถึงการใช้ขึ้นเวทีประกวดอย่างมากมาย เพราะนอกจากเป็นบทเพลงที่มีความไพเราะมาก ความหมายยังสื่อถึงความมุ่งมั่น ที่จะเป็นนักร้องที่โด่งดังอย่างที่ไม่ฝันไว้ให้ได้ ดังคำร้องตอนที่กล่าวว่า “ไม่เด่น ไม่ดัง จะไม่หันหลังกลับไป ทุกวันคืนยืนร้องให้ อีกเมื่อไหร่จะโชคดี”¹ ด้วยเนื้อเพลงที่ลึกซึ้งกินใจ สะท้อนชีวิต ตรงไปตรงมา เข้าใจง่าย มีความร่วมสมัย ใช้น้ำเสียงอ่อนแพน² วิธีการร้องด้วยน้ำเสียงสำเนียงภาษาถิ่น ช่วยสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนในชนบทยุคหนึ่ง การถ่ายทอดวัฒนธรรมจากเมืองกรุงสู่ชนบท การวาดฝันถึงความเจริญ และความศิวิไลซ์ในเมืองใหญ่ ความใฝ่ฝัน ความสำเร็จ การทิ้งชีวิตความเรียบง่ายของวิถีเกษตรกรรมในชนบทแล้วเข้ามาแสวงหางานทำในเมืองกรุง และหวังว่าเมื่อประสบความสำเร็จแล้วจะได้กลับบ้าน ผู้คนในชนบทสมัยนั้นนิยมการฟังเพลง หรือข่าวสารจากวิทยุทรานซิสเตอร์ ซึ่งบทเพลงนักร้องบ้านนอกนั้นมีเนื้อหาของบทเพลงที่ลึกซึ้งกินใจ จึงสามารถเข้าไปครองใจผู้ฟังได้ง่าย ในทุกยุคทุกสมัย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบพื้นบ้าน ลักษณะของจังหวะแบบหน้าท้าวลาว ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ติง โฉ๊ะ ติง ติง ติง ทัง ติง ทัง” มีการผสมเครื่องดนตรีสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงดนตรีนำขึ้นด้วยจังหวะกลองและเสียงสังเคราะห์ เล่นรับสลับกันเป็นจังหวะ มีเสียงคีย์บอร์ดไฟฟ้าเล่นเสียงเครื่องสายผสมเสียงไซโลโฟนเป็นทำนอง เบาๆ สลับกับเสียงร้องตลอดทั้งเพลงช่วยให้เสียงร้องน่าฟังและมีเสน่ห์ เสียงดนตรีที่สอดประสานกับกลุ่มจังหวะช่วยให้บทเพลงมีความไพเราะ ที่เป็นเอกลักษณ์ เมื่อได้ยินเสียงดนตรีทำนองลักษณะนี้ก็สามารถรู้ได้ทันทีว่าเป็นเพลงนักร้องบ้านนอก การแสดงสดบทเพลงนักร้องบ้านนอกของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในทุกๆ ครั้งก่อนจะร้องเพลงนี้

¹ ไทยรัฐออนไลน์, “พาเหรดบันเทิง”, เข้าถึงเมื่อ 23 มกราคม, เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/content/504238>.

² สัมภาษณ์ สุรินทร์ ภาคศิริ, ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง นักจัดรายการวิทยุ, 2 มกราคม 2558.

พุ่มพวงต้องทำอารมณ์ให้อยู่ในภาวะสงบและเศร้า เพื่อที่จะถ่ายทอดบทเพลงนี้ออกมา และบ่อยครั้ง ขณะที่ขับร้องเพลงนี้อยู่ พุ่มพวงจะมีน้ำตาด้วย³

จากข้อมูลข้างต้นนี้ ทำให้เห็นว่าเพลงนักร้องบ้านนอก ใช้ลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพาทย์ ซึ่งเป็นกลอนเพลงที่มีเนื้อหาเล่าเรื่องให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ และด้วยน้ำเสียงกับลีลาท่าทางการแสดงออก ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ทำให้ผู้ที่ได้รับชมรับฟัง เพลงนักร้องบ้านนอก เกิดจินตนาการตามบทเพลง เห็นความลำบากและความน่าสงสารของเธอ ซึ่งตรงกับแนวคิดมายคิตี ที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ สามารถใช้น้ำเสียงอ่อน ท่าทางกิริยา ในการร้องเพลง สร้างภาพที่ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพแล้วค่อยตามเกิดความสงสาร ในชีวิตการเป็นนักร้อง และแนวคิดสัญญาวิทยา ที่กล่าวว่า ลีลาท่าทางการแสดงออก สามารถสื่อความหมายให้บุคคลเข้าใจเรื่องราวได้ ซึ่งสิ่งนี้เราเห็นได้จากที่พุ่มพวง ทำหน้าเศร้า และน้ำตาไหลระหว่างการร้องเพลงนี้ และในบางครั้ง เธอยังพูดว่าอดคิดถึงชีวิตตัวเองไม่ได้ เพลงร้องเพลงจบ เหล่านี้ พุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถแสดงออกมาได้อย่างเยี่ยมยอดมาก

2. สาวนาสั่งแฟน

เพลงสาวนาสั่งแฟน ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ
เนื้อเพลง

หากมีเวลามาเยี่ยมบ้านนาบ้างเนื้อพี่เนื้อ...

อย่ามัวไปเห่อ แสงไฟในเมืองมั่งคั่ง

อย่ามัวไปจ้อง ดิดนักร้องคนดัง

พุ่มเงินเป็นตั้ง แล้วยังไม่ได้ตัว

ไปกินไข่ดาว สด ๆ คาว ๆ หอม ๆ ฟุ้ง ๆ

อย่าลืมบ้านทุ่ง ที่กินผักบุ้งแกงคั่ว

เจอะสาวงามส่ง อย่าไปหลงตามัว

ไปคว้ามามัว ระวังตัวหน่อยหนา

เก็บเงินได้เท่าไรแล้วพี่

³ ช่องของ karn914, “สาวนาสั่งแฟน พุ่มพวง”, เข้าถึงเมื่อ 23 มกราคม, เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=oiWXFuJxTyM>.

ลุงมา ป่ามี พ่อของพี่บ่นหา

เมื่อไหร่ พี่จะกลับบ้านนา

ช่วยส่งข่าวมา ล่วงหน้าจะได้ไหม

หากพี่กลับมา ซื้อผ้าตา ๆ ฝากน้องบ้างเน้อ...

อย่าให้คอยเก้อ นะพี่อยากมีเสื้อใหม่

อย่าพาหญิงงามกลับมาหยามน้ำใจ

หากพามาได้ แต่อย่าให้สวยเกิน

บทเพลง สาวนาสั่งแฟน มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฎิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสุด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง เนื้อหาที่เพลงกลอนปฎิพากย์ใช้นั้นมักทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ หรือเกี่ยวกับการร้องขอ และการอธิษฐาน

ดังนั้น บทเพลงสาวนาสั่งแฟน จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง ได้กล่าววิถีชีวิตสังคมชนบท ชาวไร่ ชาวนา เนื้อหาของบทเพลงนี้ กล่าวถึงคนรักที่อยู่ไกลบ้าน ที่เข้ามาทำงานในเมืองกรุง มีความคิดถึงห่วงหา การเปรียบเปรย ประชดประชัน การรอคอย บทเพลงนี้มีเนื้อหาเล่าถึงวิถีชีวิตคนชนบทในเมืองกรุง

การวิเคราะห์ลักษณะการประพันธ์ทำนองเพลงสาวนาสั่งแฟน

ผู้วิจัยได้เลือกบทเพลงสาวนาสั่งแฟน เพื่อวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ทางดนตรีของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ การประพันธ์ทำนองและเนื้อร้อง ซึ่งเป็นผลงานการประพันธ์ของนายวิเชียร คำเจริญ ขับร้อง โดยฟุ่มพวง ดวงจันทร์ เพลงสาวนาสั่งแฟนได้รับรางวัลพระราชทานขับร้องเพลงดีเด่น จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปีพ.ศ. 2532 และถือได้ว่าเป็นบทเพลงที่ทำให้ฟุ่มพวง ดวงจันทร์มีชื่อเสียงโด่งดัง โดยการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงนักร้องบ้านนอก บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

A

8 ^{C#m}

ลา มา เขียม บ้าน นา บ้าง เนื้อ พี่ เนื้อ ออย่า มั่ว ไป เท่อ แสง ไฟ ใน เมือง มั่ง คั่ง ออย่า มั่ว ไป

12 ^{F#m C#m F#m}

จ้อง ติด นักร้อง คน ดั่ง— ทุ่ม เงิน เป็น ดั่ง— แล้ว ก็ ยัง ไม่ได้ ตัว— ได้ กิน ไข่ ดาว

16 ^{C#m}

— สด สด ดาว ดาว_หอม หอม ฟุ้ง ฟุ้ง— ออย่า ลืม บ้าน หุ้ง ที่ กิน ผัก ฝรั่ง แกง คั่ว เจอ สาว งาม

20 ^{F#m C#m B E}

ทรง ออย่า ไป หลง ตา มั่ว— ไป คว่า มา มั่ว— ระ วัง ตัว_หนอย หนา— เก็บ เงิน

ภาพที่ 7 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 8-23

B

24 ^{C#m}

— ได้ เท่า ไร แล้ว พี่— ลุง มา ป่า มี— พ่อ ของ พี่ บ่น หา— เมื่อ ไร— พี่ จะ กลับ บ้าน นา

29 ^{F#m B G#} **A**

— ช่วย ส่ง ชาว มา— ล้วง หน้า จะ ได้ ไหม— หาก พี่ กลับ

ภาพที่ 8 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 24-31

29 $F\sharp m$ B $G\sharp$ **A** $C\sharp m$

— ช่วย ส่ง ชาว มา— ล้วง หน้า จะ ได้ ใหม่— หาก พี่ กลับ มา ซ้อม ผ้า ตา ตา ฝาก น้อง บ้าง

33

เนื้อ—อย่า ให้ คอย เกื้อ นะ พี่ อยาก มี เลื้อ ใหม่— อย่า พา หญิงงาม กลับ มา หยาม หน้า ใจ

37 $F\sharp m$ $C\sharp m$ B E **Instrument** Cm

— หาก พา มา ได้— แต่อย่า ให้ สวย เกิน—

41

45 **D.S al Coda** $C\sharp m$

หาก พี่ กลับ

ภาพที่ 9 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสาวนาสั่งแฟนห้องที่ 32-38

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงสาวนาสั่งแฟน ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 48 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงสาวนาสั่งแฟน

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-7	8-23	24-31	32-38	39-48
รวม	7 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	7 ห้อง	10 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

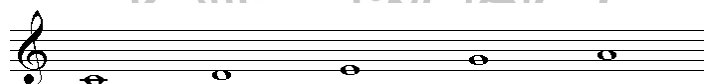
เพลงสาวนาสั่งแพน เป็นเพลงในบันไดเสียง E เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอล G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของ กุญแจซอล

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะบันไดเสียง E เมเจอร์ของเพลงสาวนาสั่งแพน

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

เพลงสาวนาสั่งแพนกลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 11 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงสาวนาสั่งแพน

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงสาวนาสั่งแพนมีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอล G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล

ภาพที่ 12 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงสาวนาสั่งแพน

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงสาวนาสั่งแพน เป็นบทเพลงที่มีทำนองใหม่เพิ่มขึ้นทุกท่อน โดยมีลักษณะไม่ซ้ำทำนองเดิม เพลงสาวนาสั่งแพนเป็นเพลงในบันไดเสียง E เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอล G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้สำเนียงลูกทุ่งสุพรรณบุรี การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การใช้วิธีการ

ร้องเหมือนเพลงอีแซว ที่มีท่อนร้องลงเพลงและ ลูกคู่ร้องรับ มีความโดดเด่นมากในการใช้สำเนียงเหนือ ตามแบบฉบับของนักร้องลูกทุ่งเมืองสุพรรณบุรี ในท่อนร้องที่กล่าวว่า “หากมีเวลามาเยี่ยมบ้านนา บ้างเนื้อที่เนื้อ” เนื้อ เป็นลักษณะคำพูดภาษาถิ่นของชาวบ้าน ชาวบ้านมักใช้พูดแทนคำว่า นะ การใช้คำง่าย ๆ ลักษณะเป็นคำพูดที่ใช้กันโดยทั่วไป ฟังแล้วเข้าใจง่าย เช่น “หากพี่กลับมา ซื้อผ้าตา ๆ ผาก น่องบ้างเนื้อ อย่าให้คอยเก้อ นะพี่ยากมีเสื้อใหม่ อย่าพาหญิงงามกลับมาหยามน้ำใจ หากพามาได้ แต่อย่าให้สวยเกิน” คำว่าผ้าตา ๆ เป็นคำง่าย ๆ ที่นิยมใช้กัน หมายถึง ผ้าลายสก๊อต การใช้คำเป็นการใช้คำง่าย การใช้คำไพเราะ การใช้คำซ้ำ การเล่นคำ การใช้คำแสลง เป็นต้น ซึ่งมีความโดดเด่น ติดหูง่าย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบพื้นบ้าน ลักษณะของจังหวะแบบหน้าทับลาว ดังตัวอย่างต่อไปนี้ “ติง โฉ๊ะ ติง ติง ติง ติง ติง ติง” มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย อาทิ กลองชุดและเครื่องเคาะตีประกอบจังหวะ เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด ฟลูต ไวโอลิน ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น เสียงคีย์บอร์ดเล่นเสียงสังเคราะห์เป็นเสียงสตริง ทำให้บทเพลงมีความนุ่มนวลมากขึ้น มีความไพเราะ บทเพลงสาวนาสั่งแฟน เป็นบทเพลงลูกทุ่งที่ส่งเสริมตัวพุ่มพวง ดวงจันทร์ การแสดงสดบทเพลงสาวนาสั่งแฟนของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงสาวนาสั่งแฟน กล่าววิถีชีวิตสังคมชนบท ชาวไร่ ชาวนา เนื้อหาของบทเพลงนี้กล่าวถึงคนรักที่อยู่ไกลบ้านที่เข้ามาทำงานในเมืองกรุง ในท่อนร้องที่กล่าวว่า “หากมีเวลามาเยี่ยมบ้านนาบ้างเนื้อที่เนื้อ” เนื้อ เป็นลักษณะคำพูดภาษาถิ่นของชาวบ้าน ชาวบ้านมักใช้พูดแทนคำว่า นะ การใช้คำง่าย ๆ ลักษณะนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้มีส่วนร่วมในการแสดงมากขึ้น ท่อนร้องลงเพลงและ ลูกคู่ร้องรับ ทำให้เกิดความสนุกสนานในการแสดงมากขึ้น

3. กระแซะเข้ามาชิ

เพลงกระแซะเข้ามาชิ ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ

เนื้อเพลง

เขียบ ๆ ๆ เข้ามาชิ กระแซะ ๆ ๆ เข้ามาชิ

หากว่าคุณรัก ปักดวงใจปอง

แต่คุณหมอมัวนั่งมอง ฉันก็ขอติ

ใกล้เข้ามาดิ ดิดเข้ามาซิ

ถ้าจะรักสาว ต้องก้าวไว

ลูกกระท้อนหนา ถ้าจะให้หวาน

ค่อย ๆ ทูบรับทาน หวานขึ้นมาได้

หากว่าชอบฉัน หมั่นมาเอาใจ

จะไปไหนลูกไก่ในกำมือ

เขยิบ ๆ ๆ เข้ามาซิ กระแซะ ๆ ๆ เข้ามาสิ

มาดก็น่าลุ่ม หุ่นก็แจ่มแจ้ว

เซื่องดังแมงม่วงนอนในกุฎี

ให้คนมือแปชูดมะพร้าวนี้

ปีบกะทิเมื่อไหร่ จะได้มัน

ก็ตัวรักเขา ฝ้าแต่มองตา

ห่างกันตั้งสองว่า ไถยังชาลัน

เกิดมาเป็นชาย ถ้ามีวอายุกัน

อีกกี่วันจะได้ เจ้าไข่แดง

บทเพลง กระแซะเข้ามาซิ มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น กระแซะเข้ามาซิ จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยกล่าวถึง ผู้หญิงเป็นผู้เริ่มที่จะเชิญชวนผู้ชายให้เข้ามาทำความรู้จัก หรือมาจีบก่อน ซึ่งไม่ใช่ลักษณะการแสดงออกของผู้หญิงไทย เนื้อร้องในบทเพลงแสดงถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมไทย โดยปกติฝ่ายชายจะเป็นคนเข้ามาจีบฝ่ายหญิงก่อน แต่เนื้อหาของ

บทเพลงกระแซะเข้ามาซินั้นมีเนื้อหาแตกต่างสวนทางกัน ตรงข้ามกัน ซึ่งความตรงกันข้ามนี้กลับกลายเป็นจุดเด่นให้เพลงกระแซะเข้ามาซิมีความโด่งดัง และเป็นที่สุดถึงเป็นอย่างมาก เป็นที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงพุ่มพวง ดวงจันทร์มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันสมัยทันเหตุการณ์ โดยบทเพลงกระแซะเข้ามาซิเป็นบทเพลงที่ต้องร้องและเต้นไปเพราะๆ กัน มีความสนุกสนานเข้าถึงผู้คนได้ง่าย ช่วยผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีการใช้คำซ้ำ การเล่นคำ การใช้คำอุทาน และคำแสล

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงกระแซะเข้ามาซิ บทเพลงมี 2 ท่อน รูปแบบไบนารี (Binary Form) รูปแบบการเล่นซ้ำประโยค เป็นการถามและตอบ ซ้ำหลายเที่ยว II: A :II: B :II: A :II: B :II: A :II:

Vocal **A**

13 Dm C

เซ ยิบ เซ ยิบ เซ ยิบ เซ ยิบ เข้า มา ลี กระ แซะ กระ แซะ กระ แซะ กระ แซะ เข้า มา ลี

17 Dm C

เซ ยิบ เซ ยิบ เซ ยิบ เซ ยิบ เข้า มา ลี กระ แซะ กระ แซะ กระ แซะ กระ แซะ เข้า มา ลี

ภาพที่ 13 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระแซะเข้ามาซิ ห้องที่ 13-20

Vocal **B**

29 Dm C B \flat Am

หาก ว่า คุณ รัก ปัก ดวง ใจ ปอง แต่ คุณ มัว นิ่ง มอง ฉัน ก็ ขอ ดี

33 Dm C B \flat Am

ใกล้ เข้า มา นิด ดิด เข้า มา ลี ถ้า จะ ริ รัก สาว ต้อง กล้า ไว้

37 Dm C B \flat Am

ลูก กระ ท้อน หนา ถ้า จะ ให้ หวาน ค่อย ค่อย ทูบ รับ ทาน หวาน ขึ้น มา ได้

41 Dm C B \flat Am

หาก ว่า ชอบ ฉัน หมั่น มา เอา ใจ จะ ไป ไหน ลูก โก่ ใน กำ มือ

ภาพที่ 14 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงกระแซะเข้ามาซิ ห้องที่ 29-44

45 **A** Dm C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้ มา ลี กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ เข้ มา ลี

49 Dm C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้ มา ลี กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ เข้ มา ลี

ภาพที่ 15 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระจะชะเข้ามาลี ห้องที่ 45-52

61 **B** Dm C Bb Am

มาด ก็ น้ ลัน หุ่น ก็ เจ้ง แจ้ว เขื่อง ดั่ง แมว ง่วง นอน ใน กุ ฎี

65 Dm C Bb Am

ให้ คน มือ แปร ชูด มะ พรว้า นิด บิบ กะ ทิ เมื่อ ไหร่ จะ ได้ มั่น

69 Dm C Bb Am

ก็ ตัว รัก เขา ใฝ่ แต่ มอง ดา ห้าง ตั้ง วา สอง วา โถ่ ยัง ชา ลัน

73 Dm C Bb Am

เกิด มา เป็น ชาย หาก ว่า อายุ กัน อีก ก็ วัน จะ ได้ เจาะ ไข่ แดง

ภาพที่ 16 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงกระจะชะเข้ามาลี ห้องที่ 61-68

77 **A** Dm C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้ มา ลี กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ เข้ มา ลี

81 Dm C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้ มา ลี กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ กระจะ แชะ เข้ มา ลี

85 F Dm

Guitar fade out
Dm

ภาพที่ 17 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงกระจะชะเข้ามาลี ห้องที่ 77-84

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

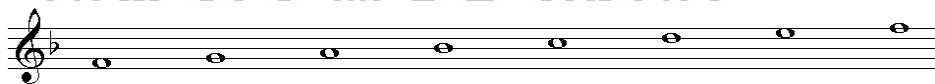
ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงกระแซะเข้ามาซิ ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 88 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงกระแซะเข้ามาซิ

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-12	13-20	29-44	45-52	61-76	77-84	85-88
รวม	12 ห้อง	8 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	3 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

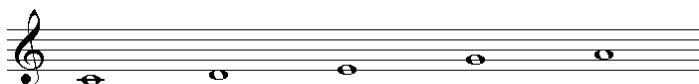
เพลงกระแซะเข้ามาซิเป็นเพลงในบันไดเสียง F เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวฟาต่ำ F และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 18 แสดงลักษณะบันไดเสียง F เมเจอร์ของเพลงกระแซะเข้ามาซิ

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

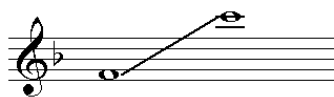
เพลงกระแซะเข้ามาซิกลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่ เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 19 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงกระแซะเข้ามาซิ

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงกระแซะเข้ามาซิมีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวฟาต่ำ F และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 20 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงกระแซะเข้ามาซิ

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงกระแซะเข้ามาซิ เป็นบทเพลง 2 ท่อนที่เล่นซ้ำประโยคละ 2 ครั้ง โดยมีลักษณะเป็นเพลงสองตอนเพลงกระแซะเข้ามาซิเป็นเพลงในบันไดเสียง F เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวฟาต่ำ F และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้น้ำเสียงสนุกสนาน การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การใช้คำง่ายและคำซ้ำในการขับร้องช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ เพลงกระแซะเข้ามาซิ จึงมีคำพูดง่ายๆ เป็นชาวบ้าน ใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา ดังประโยคที่กล่าวว่า “เขียบเขียบเขียบเขียบเข้ามาซิ” คำว่า เขียบ เป็นภาษาพูดที่ตรงไปตรงมา เป็นคำที่ชาวบ้านมักใช้พูดกันทั่วไป มีความหมายว่าให้ขยับตัวเคลื่อนไหวตัวเข้ามาให้ใกล้มากขึ้น เมื่อฟังให้ความรู้สึกเหมือนเขียบตัวเข้าไปใกล้จริงๆ ส่วนคำว่า “กระแซะกระแซะกระแซะกระแซะเข้ามาซิ” การใช้คำว่ากระแซะมีลักษณะชักชวนให้ขยับชิดมากขึ้นไปอีก การกระแซะ นั้นมีความหมายว่า ให้เพิ่มเติมให้ขยับชิดเข้าไปมากขึ้น หรือขยับให้กระทบแนบชิดกันถึงตัว

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะรีอค มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยกลองชุดและเครื่องเคาะตีประกอบจังหวะ เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น มีเสียงทรมเป้เล่นเสียงหลังจากการขับร้องเสร็จเป็นลักษณะการเชื่อมประโยคของเพลง ทำให้บทเพลงมีความสนุกสนานมากขึ้น และดนตรีมีการเรียบเรียงใหม่ทุกครั้งในการแสดงสด การแสดงสดบทเพลงกระแซะเข้ามาซิของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงกระแซะเข้ามาซิ เป็นบทเพลงที่มีความสนุกสนาน และพุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและเต้นไปด้วยอย่างสนุกและเป็นธรรมชาติ และพุ่มพวงยังมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถเชิญชวนให้ผู้ชมเกิดความสุข ร่วมเข้าไปกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยจังหวะกลองชุดเล่นในลักษณะจังหวะรีอค และกลุ่ม

เครื่องประกอบจังหวะมีลักษณะการเล่นที่แน่นกระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องและเต้นพร้อมกันไปด้วยแดนซ์เซอร์จำนวนมาก วงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ทำให้เพลงเร็ว จังหวะสนุกสนาน อย่างกระแซเข้ามาซิ เป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยม⁴

4. ผู้ชายในฝัน

เพลงผู้ชายในฝัน ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ
เนื้อเพลง

ตั้งแต่ เป็นสาวเต็มกาย หาผู้ชายลูกใจไม่มี
เมื่อคืน ฝันดีน่าตบ ฝันฝันว่าพบผู้ชายยอดดี
พาไปเที่ยวดูหนัง พาไปนั่งจู้จี้
แล้วพาไปเที่ยว ชมสวน
เด็ดดอกกำถวนส่งให้ด้วยสิ
เสียบหูให้ตั้งหลายหน
นะเสียบหล่น อะเสียบหล่น ตั้งห้าหกที
ตึกใจ ตื่นตอน ตีสี่
แหมเสียบ ดายจิ้ง เฮ้อ เสียบตายจิ้ง

ตีห้าไม่ถึงก็จวน คิดทบทวน เรื่องฝันชั้นดี
ผู้ชายอะไร น่าหยิก กระจ๊กระชิก น่ารักน่าดี
เพียรมาออก ออเซาะ คำเสนาะ มากมี
ฝันว่า คิดอยู่ วาบหวม ถ้าถูกลวนลาม จะทำไงดี
ความคิด พอหยุดลงปั๊บ
หมุบหมับ หนุบหนับ เขาจับเขาจี้
ตึกใจ ตื่นมา เสียนี่
แหม เสียบ ดาย จิ้ง เฮ้อ เสียบตายจิ้ง

ตีห้าไม่ถึงก็จวน คิดทบทวน เรื่องฝันชั้นดี
ผู้ชายอะไร น่าหยิก กระจ๊กระชิก น่ารักน่าดี

⁴ Poppulamusica Banna, “แม่ฝั่ง-IN CONCERT HD – ราชนิลุทง”, เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=RSyJhuHirtl>

เพ็ชรมาออก ออเซาะ คำเสนาะ มากมี
 ฝันว่า คิดอยู่ วาบหวม ถ้าถูกลวนลาม จะทำไงดี
 ความคิด พอหยุดลงปั๊บ
 หมุบหมับ หนุบหนับ เขาจับเขาจี
 ตักใจ ตื่นมา เสียนี้
 แหม เสีย ดาย จัง เฮ้อ เสียตายจัง

บทเพลง ผู้ชายในฝัน มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น ผู้ชายในฝัน จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยกล่าวถึง ความฝันของผู้หญิง ที่จินตนาการถึงผู้ชายในความฝัน ว่าจะต้องมีลักษณะตามอุดมคติของตนอย่างไร ซึ่งบทเพลงผู้ชายในฝันเป็นการตีแผ่มุมมอง ของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชาย ซึ่งไม่ใช่ลักษณะการแสดงออกของผู้หญิงไทยในยุคนั้น เนื้อร้องในบทเพลงแสดงถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมไทย ความก้าวหน้า ของเพศสตรีในยุคที่ผู้หญิงต้องมีความสำรวม การแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยต่อผู้ชายในอุดมคติเป็นการก้าวผ่านมายาคติ บริบททางสังคม ซึ่งการเปิดเผยความรู้สึกโดยปกติฝ่ายชายจะเป็นคนเข้ามาจีบฝ่ายหญิงก่อน แต่เนื้อหาของบทเพลงผู้ชายในฝันนั้น เนื้อหาแตกต่างสวนทางกัน ตรงข้ามกัน ซึ่งความตรงกันข้ามนี้กลับกลายเป็นจุดเด่นให้เพลงผู้ชายในฝัน ได้รับความนิยม ตรงใจผู้ฟังสตรีที่ต้องสำรวมอยู่ในบริบทแห่งกุลสตรีไทย การปลดแอกดังกล่าวทำให้บทเพลงมีความโด่งดัง และเป็นที่พูดถึงเป็นอย่างมาก เป็นที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงพุ่มพวง ดวงจันทร์มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันยุคทันเหตุการณ์ ตรงใจผู้ฟัง โดยบทเพลงผู้ชายในฝันเป็นบทเพลงที่ต้องร้องและเต้นไปเพราะๆ กัน มีความสนุกสนานก้ำกั้น ตามแบบฉบับของพุ่มพวง ดวงจันทร์ บทเพลงสามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่าย ช่วยผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีการใช้ คำซ้ำ การเล่นคำ การใช้คำอุทาน และคำแสล

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงผู้ชายในฝัน บทเพลงมี 2 ส่วน รูปแบบซิมและแวลริเอชัน (Theme and Variations) รูปแบบการเล่นทำนองหลัก และ มีการเปลี่ยนแปลงทำนองหลัก II: A1 :II: A2 :II

A

11 F แต่ เป็น สาว เต็ม ภาย_ หา ผู้ ชาย ถูก ใจ ไม่ มี_ เมื่อ คิน_ ฝัน ดี นำ ติบ

16 Dm Am Dm F
_ ฝัน ฝัน ว่า พบ ผู้ ชาย ยอด ดี_ พา ไป เทียว ดู_ หนั่ง_

21 Dm Gm F
พา ไป นั่ง จู_ จี_ แล้ว พา_ ไป เทียว ชม สวน_ เด็ด ดอก ลำ วน_ ส่ง ให้ ด้วย ซี_

26 F Dm
_ เลียบ หู ไป ตั้ง หลาย หน_ เลียบ หล่น เลียบ หล่น ตั้ง ห้า หก ที_ ตก ใจ

31 F Dm
_ ดิน ตอน ดี ลี_ แหม เลียบ ดาย จัง เซ่อ เลียบ ดาย จัง

ภาพที่ 21 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงผู้ชายในฝัน ห้องที่ 11-36

43 Brass Vocal A F

ติ ห้า ไม่ ถึง ก็ จวน_ คิด ทบ ทวน

48 Gm C F Dm

_ เรื่อง ฝัน ชื่น ติ_ ผู้ ชาย_ อะไร นำ หยิก_ กระ ชี้ กระ ชิก_ นำ รัก นำ ติ_

53 Am Dm F Dm Gm

_ เพียร มา ออก ออ_ เขา_ คำ_ เสนาะ มาก มี_ ฝัน ว่า

58 F

_ คิด อยู่ หว่า หวาม_ ถ้า ถูก ลวน ลาม_ จะ ทำ ไง ติ_ ความ คิด

62 F Dm F

_ พอ หยุด ลง บี้_ หมบ หมับ หมบ หมับ เขา จับ เขา จี้_ ตัก ใจ_ ตื่น มา เสีย นี้_

67 Dm To Coda Brass F

_ แหม เสีย ดาย จัง เขอ เสีย ดาย จัง

73 Flute

79 Brass Vocal D.S al Coda Instrument F

ติ

ภาพที่ 22 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงผู้ชายในฝัน ห้องที่ 46-71

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

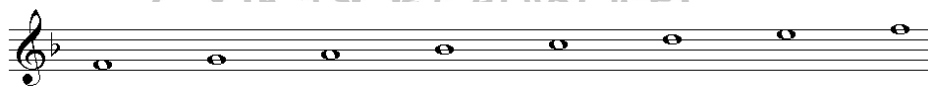
ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงผู้ชายในฝัน ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 85 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงผู้ชายในฝัน

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-10	11-36	46-71	72-85
รวม	10 ห้อง	26 ห้อง	26 ห้อง	14 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

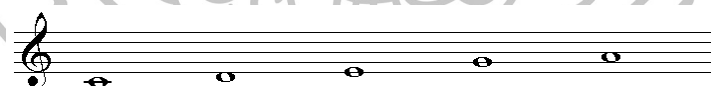
เพลงผู้ชายในฝัน เป็นเพลงในบันไดเสียง F เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 23 แสดงลักษณะบันไดเสียง F เมเจอร์ของเพลงผู้ชายในฝัน

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

เพลงผู้ชายในฝัน กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 24 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงผู้ชายในฝัน

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงผู้ชายในฝัน มีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 25 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงผู้ชายในฝัน

1.6 น้ำเสียง - รูปแบบการขับร้อง

เพลงผู้ชายในฝัน เป็นบทเพลงมี 2 ส่วน รูปแบบฉิมและแวริเอชัน (Theme and Variations) รูปแบบการเล่นทำนองหลัก และ มีการเปลี่ยนแปลงทำนองหลัก เพลงผู้ชายในฝันเป็นเพลงในบันไดเสียง F เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้เน้นความสนุกสนาน การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การเล่นคำ การใช้คำง่ายและคำซ้ำในการขับร้องช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ เพลงผู้ชายในฝัน จึงมีการใช้คำซ้ำ เพื่อเป็นการย้ำความให้ความหมายกว้างขึ้น เน้นความรู้สึกให้กว้างมากขึ้น เพลงผู้ชายในฝัน มีการใช้คำซ้ำในส่วนนำ ดังประโยคที่ว่า “เสียบหูให้ตั้งหลายหน นะเสียบหล่น อะเสียบหล่น ตั้งห้าหกที” บทเพลงนี้ใช้คำที่สื่อถึงการเกี่ยวพาราสีกันระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาว มีนัยยะหลากหลายแง่มุม เป็นการเปิดช่องให้ผู้ฟังได้ตีความกันเอง ในท่อนต่อมา มีการสลับให้คำง่าย คำง่ายมีลักษณะเป็นคำที่สื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้โดยง่ายและรวดเร็ว เป็นคำที่ชาวบ้านนิยมพูดกัน ภาษาตรงไปตรงมา ดังประโยคที่ว่า “ตึกใจ ตื่นตอน ตีสี่ แหมเสียบ ดายจิ้งเฮ้อ เสียบตายจิ้ง” เป็นท่อนที่แฝงไว้ด้วยความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ยากต่อการขับร้องให้เหมือนได้มีความยาก แต่เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการนำกลับมาร้องใหม่ หรือใช้เพื่อการประกวดแข่งขันขับร้องเพลงลูกทุ่ง ในทุกยุคทุกสมัย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีเพลงผู้ชายในฝันมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะเป็นจังหวะโซล Soul มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยกลุ่มเครื่องเคาะตีประกอบจังหวะ กลองชุด เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ดที่ใช้เสียงสังเคราะห์ ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น มีเสียงทริมเปิ้ลเล่นสลับกับเสียงแซกโซโฟนหลังจากการขับร้องเสร็จเป็นลักษณะการเชื่อมประโยชน์ของเพลง และสลับกับท่อนร้องตลอดเวลา ส่งผลให้ดนตรีในเพลงผู้ชายในฝันมีความสนุกสนานมากขึ้น เป็นที่นิยมมาก ในทุกเทศกาล การแสดงสดบทเพลงผู้ชายในฝันของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่เด็กกล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงผู้ชายในฝัน เป็นบทเพลงที่มีความสนุกสนาน และพุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและเต้นไปด้วยอย่างสนุก และเป็นธรรมชาติ ในทุกๆ ครั้งพุ่มพวง มักจะมีท่าเต้นที่แปลกใหม่อยู่เสมอ พุ่มพวง ดวงจันทร์มีมาตรฐานในการแสดงสดสูงมาก ดังมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถเชิญชวน สะกดให้ผู้ชมเข้าถึงและเกิดความสุขสนุกสนาน ร่วมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยจังหวะ

กลองชุดเล่นในลักษณะจังหวะโซน ที่มีความสนุกอยู่ในตัวจังหวะอยู่แล้ว และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะมีการเล่นที่แน่นกระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องและเต้นพร้อมกันไป ด้วย แดนซ์เซอร์จำนวนมาก วงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ทำให้เพลงเร็ว จังหวะสนุกสนาน อย่างผู้ชายในฝัน เป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยมอีกเพลงหนึ่งของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในบางครั้งดนตรีมีการเรียบเรียงใหม่ในท่อนจบของเพลงของการแสดงสด เพื่อเล่นต่อเพลง

5. โลกของผึ้ง

เพลงโลกของผึ้ง ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ
เนื้อเพลง

โลก สดสวย อันแสน กว้างไกล มวล พืชภัย ตูมามี
แต่ชีวิต ในโลกทุกชีวิ ยังต้องมีดิ้นรน

ผึ้งน้อย ตัวหนึ่งนี้ ดิ้นหนีพืชภัยที่ผจญ
ต้องทุกข์ ต้องทน เพื่อชีพตนและคนร่วมเดิน

ผึ้งผกผิน บินลอยลิ่วคว้าง เอาเสียงเพลงแลกเงิน
ผึ้งก็หวัง แพนผึ้งยังไม่เมิน ปล่อยผึ้งเดินที่สลัว
ผึ้งได้กิน ไซกินเพียงตัว ทางครอบครัวก็อึดกัน

ผึ้งน้อย ตัวหนึ่งนี้ ดิ้นหนีพืชภัยที่ผจญ
ต้องทุกข์ ต้องทน เพื่อชีพตนและคนร่วมเดิน

ผึ้งผกผิน บินลอยลิ่วคว้าง เอาเสียงเพลงแลกเงิน
ผึ้งก็หวัง แพนผึ้งยังไม่เมิน ปล่อยผึ้งเดินที่สลัว
ผึ้งได้กิน ไซกินเพียงตัว ทางครอบครัวก็อึดกัน

บทเพลง โลกของผึ้ง มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น โลกของผึ้ง จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยบทเพลงเล่าถึงชีวิตจริงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ซึ่งนายวิเชียร คำเจริญ หรือครูลพ บุรีรัตน์ ครูเพลงคู่ใจได้กล่าวไว้ดังนี้ “ผู้หญิงตัวเล็ก ๆ คนหนึ่ง ต้องลำบากหากิน

เลี้ยงลูก อยากให้แฟนเพลงเห็นใจอะไรทำนองนั้น ที่นี้มันมาประจวบเหมาะกับเวลาที่มันออกจากโอโซน คนฟังที่ติดตามมาตลอดก็เลยซึ่งขึ้นมา สงสารกันใหญ่ ทำนองเพลงเป็นจิงๆ แบบในหนังที่วิคมเหมือนคม แต่ผมเขียนเนื้อเข้าไปให้เป็นความรู้สึกไทย ที่แรกตอนที่มันอยู่ก็ไม่ค่อยดังเท่าไร แต่พอตายบ๊อบ ที่วัดเขาเปิด ที่นี้ไอ้โฮยิ่งดังใหญ่”⁵ บทเพลงโลกของฝั่งเป็นเพลงสะท้อนชีวิต เล่าเรื่องจริงของชีวิตพุ่มพวง ดวงจันทร์ ว่าต้องยากลำบากขนาดไหนในการที่จะหาเงินมาจุนเจือครอบครัว และคนอื่นๆ ที่พุ่มพวงดูแลอยู่ ต้องแก้ไขอุปสรรคมากมายเข้ามาในชีวิต อยากให้แฟนเพลงของพุ่มพวง เห็นใจและให้การสนับสนุนพุ่มพวง ดังประโยคที่กล่าวว่า “ฝั่งผกผิน บินลอยลิวเคว้ง เอาเสียงเพลงแลกเงิน ฝั่งก็หวังแฟนฝั่งยังไม่เมิน ปล่อยฝั่งเดินที่สลัว ฝั่งได้กิน ไซกินเพียงตัว ทางครอบครัวก็อ้อมกัน” เนื้อเพลงเล่าเรื่องราว ขอความเห็นใจจากแฟนเพลงเพื่อจะได้มีกำลังใจในยามที่พุ่มพวงรู้สึกเหนื่อยล้า ลำบากจึงอยากได้กำลังใจจากแฟนเพลง เพราะพุ่มพวงต้องหาเลี้ยงและรับผิดชอบทุกคนในครอบครัว และลูกน้องในวงดนตรีของพุ่มพวง ซึ่งมีคนจำนวนมาก โดยบทเพลงโลกของฝั่งเป็นบทเพลงที่มีความเศร้ามาก ใช้คำที่เข้าใจง่าย มีความไพเราะ และสื่อถึงอารมณ์

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงโลกของฝั่ง บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

9 Am **A** D7 F G7 Am C
โลก สุด สวย อัน แสน กว้าง ไกล มวล พิษ ภัย ตู มาก มี แต่ ชี วิต

14 D7 C D7 E7 **B** Am Em Am
ใน โลก ทุก ชี วิ ยัง ต้อง มี ดัน รน ฝั่ง น้อย ตัว หนึ่ง นี้ ดัน หนี พิษ ภัย ที่ ผ

ภาพที่ 26 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงโลกของฝั่ง ห้องที่ 9-16

⁵ ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 48.

14 D⁷ C D⁷ E⁷ § **B** Am Em Am
 ใน โลก ทุก ชี วิ ยัง ต้อง มี_ ดัน รน ฝั่ง น้อย ตัว หนึ่ง นี้ ดัน หนี พิษ ภัย ที่ ผ
 20 D⁷ Am G F E⁷ **A** Am
 จัญ ต้อง ทุก ต้อง ทน เพื่อ ชีพ ตน และ คน ร่วม_ เดิน ฝั่ง ผก ผิน

ภาพที่ 27 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงโลกของฝั่ง ห้องที่ 17-24

20 D⁷ Am G F E⁷ **A** Am
 จัญ ต้อง ทุก ต้อง ทน เพื่อ ชีพ ตน และ คน ร่วม_ เดิน ฝั่ง ผก ผิน
 26 D⁷ F G⁷ Am C D⁷
 บิน_ลอย ลีว เคว้ง เอา เสี่ยง เพลง แลก_ เงิน ฝั่ง ก็ หวัง แฟน ฝั่ง ยัง ไม่ เมิน
 31 C D⁷ E⁷ Am D⁷ G⁷ **To Coda** ⊕
 ปลอ่ย ฝั่ง เดิน ที่ ส ลัว ฝั่ง_ ได้ กิน ไข่ กิน_เพียง ตัว ทาง ครอบ ครว ก็ อิ่ม
 36 Am Am D⁷ F G⁷ Am
 กัน
 41 C D⁷ C D⁷ E⁷ **D.S al Coda**
 ฝั่ง
 ⊕ Am D⁷ E⁷ rit.. Am E⁷ Am
 กัน

ภาพที่ 28 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงโลกของฝั่ง ห้องที่ 25-36

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

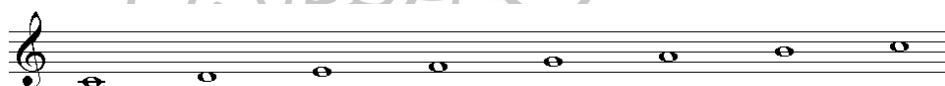
ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงโลกของฝั่ง ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 49 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงโลกของผิ้ง

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-8	9-16	17-24	25-36	37-49
รวม	8 ห้อง	8 ห้อง	8 ห้อง	12 ห้อง	13 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

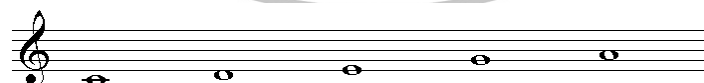
เพลงโลกของผิ้ง เป็นเพลงในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ คือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวทีสูงบนเส้นน้อย B ของ กุญแจซอล

ภาพที่ 29 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงโลกของผิ้ง

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

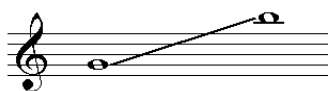
เพลงโลกของผิ้ง กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 30 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงโลกของผิ้ง

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงโลกของผึ้งมีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล

ภาพที่ 31 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงโลกของผึ้ง

1.6 น้ำเสียง - รูปแบบการขับร้อง

เพลงโลกของผึ้ง เป็นบทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย เพลงโลกของผึ้งเป็นเพลงในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล การขับร้องจากการเรื่องจริงสะท้อนอารมณ์ตั้งความรู้สึกเข้าไปอยู่ในบทเพลง การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การใช้คำง่ายและคำไพเราะในการขับร้องช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟัง และสามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้ฟัง ต้องการจะสื่อสารจากบทเพลงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากเป็นการบอกเล่าเรื่องราวชีวิตอีกมุมหนึ่งของผู้ฟัง ดวงจันทร์แล้ว บทเพลงโลกของผึ้งยังเป็นบทเพลงที่สะท้อนชีวิตของผู้คน เนื้อร้องตรงใจ จึงทำให้เป็นบทเพลงนี้เป็นที่ได้รับความนิยมอย่างสูง สื่ออารมณ์ทำให้ผู้ที่ได้ฟังอินไปกับบทเพลงได้โดยง่าย ประโยคดังต่อไปนี้ก็เป็นอีกท่อนที่มีความสะทือนใจแต่ผู้ฟังไม่น้อย “ผึ้งน้อย ตัวหนึ่งนี้ ดินเหนียวที่ผจญ ต้องทุกข์ ต้องทน เพื่อชีพตนและคนร่วมเดิน”

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีเพลงโลกของผึ้ง เป็นดนตรีแบบดนตรีจีน โดยช่วงต้นเพลงขึ้นทำนองด้วยทริ้มเป็ท จังหวะแบบสมัยใหม่ ซึ่งลักษณะของจังหวะสโลโซน Slow Soul มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงโลกของผึ้ง ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่ช้าปานกลาง ประมาณ 80 มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ในช่วงต้นของบทเพลง ขึ้นด้วยเสียงสตริงแล้วเชื่อมประโยคในช่วงต้นเพลงด้วยทริ้มเป็ทเล่นทำนองจีน ก่อนจะเข้าท่อนร้องของผู้ฟัง ลักษณะดนตรีมีความหวานปนเศร้า เสียงทริ้มเป็ทเล่นเสียงเป็นทำนองจีนที่ติดหูเป็นเอกลักษณ์ของเพลงโลกของผึ้ง การแสดงสดบทเพลงโลกของผึ้งของผู้ฟัง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงโลกของผึ้ง เป็นบทเพลงที่สะท้อนอารมณ์ตั้งความรู้สึกผู้ฟังให้เข้าไปอยู่ในบทเพลง และ

พุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องได้ถึงอารมณ์ ถ่ายทอดความรู้สึกได้ลึกซึ้งกินใจ สะกดผู้ชมดั่งลึกลับ
บทเพลงทำให้คล้อยตามโดยไม่รู้ตัว บางคนถึงกลับร้องไห้ด้วยความสงสารชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ที่
ไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องชีวิตคู่ เหมือนถูกสาป เพราะประสบความสำเร็จในเรื่องการงานเป็น
อย่างมาก ในทุกๆ การแสดงเพลงโลกของผิ้งนี้ พุ่มพวงจะต้องทำอารมณ์อยู่ในสภาวะสงบและเศร้า
มาก และในทุกๆ ครั้งที่ขับร้องเพลงนี้พุ่มพวง ดวงจันทร์มักจะมีน้ำตา⁶ แต่แม้ว่าจะเศร้าแค่ไหนก็ตาม
พุ่มพวง ก็จะมีมุขตลกแทรกอยู่ในการร้องเพลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งของพุ่มพวง ดวง
จันทร์ และเป็นเพลงดังที่ครองใจผู้ฟังมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน ก็ยังได้รับความนิยมอย่าง
ไม่ขาดสาย

6. อื้อฮือ...หล่อจ้ง

เพลงโลกของผิ้ง ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ
เนื้อเพลง

อื้อฮือ...หล่อจ้ง อะฮ้า...หล่อจริง คู่ใครนะนี่เป็นบ้า
นี่แค้นมองสบตา ห่างกันตั้งสี่วา อะฮ้า...ใจหายวาบ
อื้อฮือ...แท้จริง อะฮ้า...บึกบึน นำยื่นคล้องแขนขนาน
ดูท่าทางสุภาพ โสดใช้ใหม่อยากทราบ งาม...ชะดีไหมเรา
วงแขนกล่อมเป็นมัดๆ อ้วนน่าจะกัดแขนเล่นเบา ๆ
กระซิบเปียดกายกระแฉะแล้ววางมือแหมะไว้บนหัวเขา
อยากกระซิบเบา ๆ ว่าตอนนี้เหงาใจจ้งเลย
อื้อฮือ...หล่อจ้ง อะฮ้า...มาดแมน นี่แฟนของใครกันเอ๋ย
ถ้าพ่อทราชมชย โจทก์ไม่มีเปิดเผย จะนั่งเขาเกยคุณด้วยทั้งคืน

⁶ Patcharodom Singhavasin, “โลกของผิ้ง พุ่มพวง ดวงจันทร์” ,เข้าถึงได้จาก
<http://www.youtube.com/watch?v=6G2SeZZPLal>.

บทเพลง อื้อฮือ หล่อจ้ง มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพาทย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพาทย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น อื้อฮือ หล่อจ้งจึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพาทย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยกล่าวถึงผู้หญิงยุคใหม่ กล่าวแสดงออกอย่างเปิดเผย มีความมั่นใจสูง กล่าวที่จะเป็นผู้เริ่มที่จะเชิญชวนผู้ชายก่อน กล่าวที่แสดงออกถึงความประทับใจในผู้ชายที่พบเห็นอย่างเปิดเผย ซึ่งไม่ใช่ใช้ลักษณะการแสดงออกของผู้หญิงไทยในสมัยนั้น เนื้อร้องในบทเพลงแสดงถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมไทย ความก้าวหน้า ของสตรีเพศในยุคที่ผู้หญิงต้องมีความสำรวม การแสดงความรู้สึกอย่างเปิดเผยต่อผู้ชายในอุดมคติเป็นการก้าวผ่านมายาคติ บริบททางสังคม ซึ่งการเปิดเผยความรู้สึกโดยปกติฝ่ายชายจะเป็นคนเข้ามาจีบฝ่ายหญิงก่อน แต่เนื้อหาของบทเพลงอื้อฮือ หล่อจ้งนั้นมีเนื้อหาแตกต่างกัน ตรงข้ามกัน ซึ่งความตรงกันข้ามนี้กลับกลายเป็นจุดเด่นให้เพลงอื้อฮือ หล่อจ้งได้รับความนิยม ตรงใจผู้ฟังสตรีที่ต้องสำรวมอยู่ในบริบทแห่งกุลสตรีไทย การปลดแอกดังกล่าวทำให้บทเพลงมีความโด่งดัง และเป็นที่พูดถึงเป็นอย่างมาก เป็นที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงหนุ่มพวง ดวงจันทร์มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันยุคทันสมัย เหตุการณ์ ตรงใจผู้ฟัง โดยบทเพลงอื้อฮือ หล่อจ้งเป็นบทเพลงที่ต้องร้องและเต้นไปเพราะๆ กัน มีความสนุกสนานก้ำกั้น ตามแบบฉบับของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ บทเพลงสามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่าย ช่วยผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีการใช้ คำซ้ำ การเล่นคำ การใช้คำอุทาน และคำแสล

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงอื้อฮือ หล่อจ้ง บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II: A :II

A

10 Cm Bb Cm Fm Bb Cm
 15 Fm Bb Fm G
 21 Cm Bb Cm Fm Bb Cm
 26 Fm Bb
 31 Fm Bb Cm **B** Cm

— หล่อ จัง อะ ฮ้ำ หล่อ จริง คู่ ใคร นะ นิ่ง เป็น บ้า
 — นี้ แค่ มอง สบ ตา ห่าง กัน ตั้ง สี่ าว อะ ฮ้ำ ใจ หาย วาบ
 — อะ โท เทห์ จริง อื้อ ฮื้อ บัก บิน หน้า ยืน
 — คล่อง แขน ข นาม ดู ทำ ทาง สุ ภาพ โสัด ไซ้ โหม อยาก ทราบ
 — งาม เลีย ดี โหม เรา วง แขน กล้าม ปั่น มัด มัด อื้อ! นำ จะ กัด

ภาพที่ 32 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงอื้อฮื้อ หล่อจัง ห้องที่ 10-33

B

31 Fm Bb Cm **B** Cm
 36 Eb Bb Cm Eb Fm
 41 Cm Fm Eb A G

— งาม เลีย ดี โหม เรา วง แขน กล้าม ปั่น มัด มัด อื้อ! นำ จะ กัด
 — แขน เล่น เมา เมา นำ กระ ชิบ เบียด กาย กระ แซะ แล้ว วาง มือ แหมะ ไว้ บน หัว เซา
 — อยาก กระ ชิบ เมา เมา ว่า ตอน นี้ เหนง ใจ จัง เลย อื้อ ฮื้อ

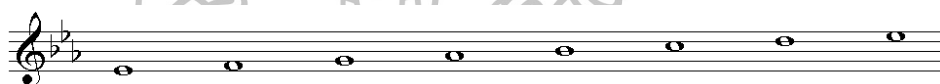
ภาพที่ 33 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงอื้อฮื้อ หล่อจัง ห้องที่ 34-45

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-9	10-33	34-45	46-57	65-76	74
รวม	9ห้อง	24 ห้อง	12 ห้อง	12 ห้อง	7 ห้อง	1 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

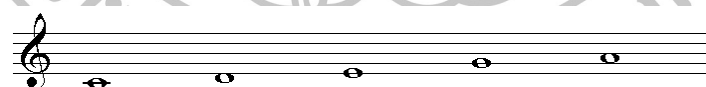
เพลงอ้อฮือ หล่อจ้งเป็นเพลงในบันไดเสียง Eb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 36 แสดงลักษณะบันไดเสียง Eb เมเจอร์ของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

เพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่ เสียงโด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 37 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงอ้อฮือ หล่อจ้งมีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 38 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงอ้อฮือ หล่อจ้ง

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงอื้อฮือ หล่อจ้งบทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย เพลงอื้อฮือ หล่อจ้งเป็นเพลงในบันไดเสียง Eb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุดคือ โน้ตตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้นั้นความสนุกสนาน การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การเล่นคำ การใช้คำง่ายและคำซ้ำในการขับร้องช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ เพลงอื้อฮือ หล่อจ้งจึงมีการใช้คำซ้ำ เพื่อเป็นการย้ำความให้ความหมายกว้างขึ้น เน้นความรู้สึกให้กว้างมากขึ้น เพลงอื้อฮือ หล่อจ้งมีการใช้คำซ้ำในส่วนนำ ลักษณะเป็นคำอุทาน ดังประโยคที่กล่าวว่า “อื้อฮือ...หล่อจ้ง อะฮ้า...หล่อจ้ง, อื้อฮือ...เท่จ้ง อะฮ้า...บึกบึน และอื้อฮือ...หล่อจ้ง อะฮ้า...มาดแมน” บทเพลงนี้ใช้คำที่สื่อถึงพฤติกรรมพาราสิของฝ่ายหญิงสาวต่อฝ่ายชาย มีนัยยะหลากหลายแง่มุม เป็นการเปิดช่องให้ผู้ฟังได้ตีความกันเอง ดังประโยคที่กล่าวว่า “งาบ...ชะดีไหมเรา” ในท่อนต่อมาได้มีการสลับใช้คำง่าย คำง่ายมีลักษณะเป็นคำที่สื่อความหมายให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้โดยง่ายและรวดเร็ว เป็นคำที่ชาวบ้านนิยมพูดกัน ภาษาตรงไปตรงมา เพลงอื้อฮือ หล่อจ้ง ยังคงแฝงไว้ด้วยความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของความเป็นผู้หญิงในยุคใหม่มีความมั่นใจสูง ดังประโยคที่กล่าวว่า “กระซิบเบียดกายกระแซะแล้ววางมือแหมะไว้บนหัวเรา” หรือท่อนที่กล่าวว่า “งาบ...ชะดีไหมเรา” คำว่า งาบ เป็นคำที่ยากต่อการออกเสียงให้เหมือนพุ่มพวง ดวงจันทร์ หรือเพื่อสื่อความหมายให้ได้เหมือนต้นฉบับ มีความยากต่อการขับร้องให้เหมือนได้ แต่เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการนำกลับมาร้องใหม่ หรือใช้เพื่อการประกวดแข่งขันขับร้องเพลงลูกทุ่ง ในทุกยุคทุกสมัย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีเพลงอื้อฮือ หล่อจ้งมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะเป็นจังหวะร็อค Rock มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ท่อนมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงอื้อฮือ หล่อจ้ง ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่เร็วมากประมาณ 145 มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ลักษณะดนตรีมีความทันสมัยมาก เหมือนเพลงฝรั่ง แตกต่างจากเพลงลูกทุ่งในยุคเดียวกันโดยสิ้นเชิง ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยกลุ่มเครื่องเคาะตีประกอบจังหวะ นำโดยกีตาร์ไฟฟ้า กลองชุด เบสไฟฟ้า คีย์บอร์ดที่ใช้เสียงสังเคราะห์ ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น มีเสียงทรมเป้ทเล่นสลับหลังจากการขับร้องเสร็จเป็นลักษณะการเชื่อมประโยชน์ของเพลง และสลับกับท่อนร้องตลอดเวลา ส่งผลให้ดนตรีในเพลงอื้อฮือ หล่อจ้งมีความสนุกสนานมากขึ้น เป็นที่นิยมมาก ในทุกเทศกาล การแสดงสดบทเพลง

อ้ออ้อ หล่อจ้งของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงอ้ออ้อ หล่อจ้ง เป็นบทเพลงที่มีความสนุกสนาน และฟุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและเต้นไปด้วยอย่างสนุก และเป็นธรรมชาติ ในทุกๆ ครั้งฟุ่มพวง มักจะมีท่าเต้นที่แปลกใหม่อยู่เสมอ ฟุ่มพวง ดวงจันทร์มีมาตรฐานในการแสดงสดสูงมาก ดั่งมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถเชิญชวน สกกดให้ผู้ชมเข้าถึงและเกิดความสนุกสนาน ร่วมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยจังหวะกลองชุดเล่นในลักษณะ จังหวะร็อค ที่มีความสนุกอยู่ในตัวจังหวะอยู่แล้ว และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะมีการเล่นที่แน่น กระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องและเต้นพร้อมกันไปด้วย แม้ในบางครั้งจะไม่มีแดนซ์เซอร์จำนวนมากเต้นอยู่ด้านหลัง ฟุ่มพวง ก็สามารถทำการแสดงได้อย่างไม่มีที่ติ ด้วยวงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ที่รวบรวมนักดนตรีมากฝีมือเอาไว้ อาทิ ชุมพล และ ศรายุทธ สุปัญญา ทำให้เพลงคุณภาพและจังหวะสนุกสนาน เพลงอ้ออ้อ หล่อจ้งเป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยมอีกเพลงหนึ่งของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ ในบางครั้งดนตรีมีการเรียบเรียงใหม่ในตอนจบของเพลงของการแสดงสด เพื่อเล่นต่อเพลง

7. คนดั่งลิ้มหลังควาย

เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย ประพันธ์เพลงโดย ฉลอง ภูสวาท
เนื้อเพลง

นึกไว้ทุกนาที ถ้าเขาไปได้ดีแล้วคงไม่มาขี่ควาย
เขานั้นคงแหงนหน้า เบือนั่งหลังควาย เบื่อเคียวเกี่ยวหญ้า
นึกไว้ทุกคืนวัน เพียงเดียวเดียวลิ้มกันทั้งกันให้คอยตั้งตา
ไปได้ดีมีค่าก็ลิ้มสาวชานา คนชื่อชौरวง
ได้เจอะคนเล็บแดงแดง ปากแดงแก้มแดงแดงที่ในเมืองหลวง
ทิ้งให้สาวนานอนน้ำตาเอ่อทรวง คนชื่อชौरวงเขาคงไม่หวังไม่สน
นึกไว้แล้วแล้วเชียว คำว่าดังตัวเดียวจึงทำให้คนเปี้ยวคน
ลวงให้เราหมองหม่น นีหรือใจคน พอดังก็ลิ้มหลังควาย
นึกไว้ทุกนาที ถ้าเขาไปได้ดีแล้วคงไม่มาขี่ควาย
เขานั้นคงแหงนหน้า เบือนั่งหลังควาย เบื่อเคียวเกี่ยวหญ้า
นึกไว้ทุกคืนวัน เพียงเดียวเดียวลิ้มกันทั้งกันให้คอยตั้งตา
ไปได้ดีมีค่าก็ลิ้มสาวชานา คนชื่อชौरวง
ได้เจอะคนเล็บแดงแดง ปากแดงแก้มแดงแดงที่ในเมืองหลวง

ทิ้งให้สาวนานอนน้ำตาเอ่อทรวง คนชื่อชื่อรวงเขาคงไม่ห้วงไม่สน
 นึกไว้แล้วแล้วเชียว คำว่าดังตัวเดียวจึงทำให้คนบ่ียวคน
 ลวงให้เราหมองหม่น นี่หรือใจคน พอดังก็ลืมหลังควาย

บทเพลง คนดั่งลืมหลังควาย มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสุด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเอียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น คนดั่งลืมหลังควาย จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยกล่าวในลักษณะประชดประชันการสะท้อนสังคมไทยในชนบท ถึงคนที่คิดว่าไปได้ดีแล้วลืมตัว ลืมคนรักลืมสาวชานาให้ต้องรออยู่ที่ชนบท แต่สุดท้ายต้องกลับมาที่ควายดั่งแก่น้ำร้องในบทเพลงแสดงถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมไทย การย้ายถิ่นฐานการเข้ามาทำงานทำในเมืองหลวง มีการกล่าวเปรียบเปรยว่าพอได้มาอยู่กรุงเทพแล้วได้เจอผู้หญิงที่ทาเล็บแดง ปากแดง แก้มแดง จึงลืมสาวชานาที่ชื่อรวง จากบทเพลงคนดั่งลืมหลังควาย ครูสุรินทร์ ภาคศิริ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ เนื่องจากในสมัยนั้น สาวบ้านนอกไม่ค่อยได้แต่งหน้าแต่งตา พอคนรักเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ ก็กลัวติดสาวเมืองกรุง อันที่จริง แล้วสาวเมืองกรุงที่ทาเล็บแดง ปากแดง แก้มแดง ก็คือสาวบ้านนอกที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เหมือนกัน⁷ บทเพลงคนดั่งลืมหลังควาย บทเพลงดังซึ่งมีความหมายประชดประชัน เนื้อหาตรงใจสาวชนบทในยุคที่ผู้คนนิยมเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เป็นบทเพลงที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงหนุ่มพวง ดวงจันทร์มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันยุคทันเหตุการณ์ โดยบทเพลงคนดั่งลืมหลังควายเป็นบทเพลงที่ต้องร้องและเต้นไปเพราะๆ กัน มีความสนุกสนานเข้าถึงได้ง่าย ช่วยผ่อนคลายอารมณ์โดยใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีการใช้คำซ้ำ การเล่นคำ การใช้คำอุทาน และคำแสล

⁷ สัมภาษณ์ สุรินทร์ ภาคศิริ, ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง นักจัดรายการวิทยุ, 2 มกราคม 2558.

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

A

13 Am Am Am Am
นึก ไว้ ทุก นา ที่ ถ้า เขา ไป ได้ ดี แล้ว คง ไม่ มา ซี้ ควาย_

17 Am Am Am Em7
เขา นั้น คง แทน ทนาย เบื่อ นัง หลัง ควาย เบื่อ เคี้ยว เกี้ยว หย้า_

21 Am Am Am Am
นึก ไว้ ทก คิน วัน เพียง เดี่ยว เดี่ยว ลิ้ม กัน ทั้ง กัน ให้ คอย ตั้ง ตา_

ภาพที่ 39 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควายห้องที่ 13-24

25 Am Am G7 C C B
ไป ได้ ดี มี คำ ก็ ลิ้ม สาว ชาว นา คน ซื่อ ซื่อ รวง ได้ เจอะ คน เล็บ แดง แดง

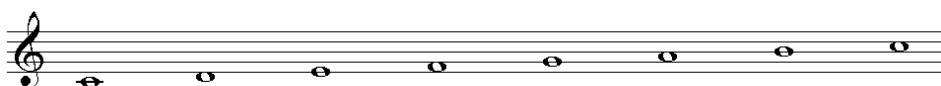
30 C Am G7 C Am G
ปาก แดง แก้ม แดง แดง ที่ ใน เมือง หลวง ทั้ง ให้ สาว นา นอน น้ำ ตา เอ้อ

34 Em7 Dm C C C6 Am A
ทรวง คน ซื่อ ซื่อ รวง เขา เลย ไม่ ห่วง ไม่ สน นึก ไว้ แล้ว แล้ว เขียว

ภาพที่ 40 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควายห้องที่ 29-36

1.3 บันไดเสียง (Scales)

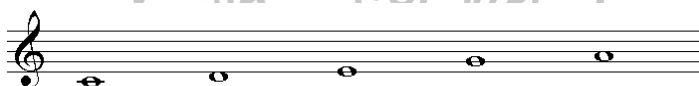
เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย เป็นเพลงในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ คือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 42 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

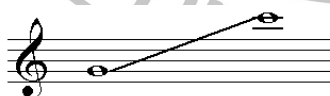
เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่ เสียงโด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 43 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย มีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 44 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย เพลงคนดั่งลิ้มหลังควายเป็นเพลงในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุดคือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวซอลต่ำ G และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้น้ำเสียงสนุกสนาน การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การใช้คำง่ายและคำซ้ำในการขับร้อง

ช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ เพลงคนดังลิ้มหลังควาย จึงมีคำพูดง่ายๆ เป็นชาวบ้าน ใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา ดังประโยชน์ที่กล่าวว่า “นี่ก็ไ้ทุกนาที่ ถ้าเขาไปได้ดีแล้วคงไม่มาขี่ควาย” คำว่า ได้ดีแล้วคงไม่มาขี่ควายเป็นภาษาพูดที่ตรงไปตรงมา เป็นคำที่ชาวบ้านใช้พูดกันทั่วไป มีความหมายเปรียบเปรยถึงคนที่ลิ้มตัวคิดว่าได้ดีแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จสุดท้ายก็ต้องกลับมาในที่ๆ จากไป และก็ต้องกลับมาขี่ควายในชนบทเหมือนเก่า ในบทเพลงคนดังลิ้มหลังควาย มีรูปแบบการร้องที่ซ้ากว่าจังหวะจริง ทำให้มีความยากต่อการขับร้องให้เหมือนได้ แต่เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการนำกลับมาร้องใหม่ หรือใช้เพื่อการประกวดแข่งขันขับร้องเพลงลูกทุ่ง ในทุกยุคทุกสมัย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะชะชะซ่า Cha Cha Cha มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงคนดังลิ้มหลังควาย ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่เร็วมากประมาณ 135 มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยกลองชุดและเครื่องเคาะตีประกอบจังหวะ เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น มีเสียงทรมัเป็ทเล่นสลับกับการขับร้องตลอดของบทเพลง ทำให้บทเพลงมีความสนุกสนานมากขึ้น ด้วยจังหวะ ชะชะซ่า เป็นจังหวะที่มีความสนุกสนานอยู่ในตัวเองอยู่แล้วจึงทำให้เพลงคนดังลิ้มหลังควาย เป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังไม่น้อย การแสดงสดบทเพลงคนดังลิ้มหลังควายของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงคนดังลิ้มหลังควาย เป็นบทเพลงที่มีความสนุกสนาน ในเชิงลักษณะประชดประชันการสะท้อนสังคมไทยในชนบท พุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและเต้นไปด้วยอย่างสนุกและเป็นธรรมชาติ และพุ่มพวงยังมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถเชิญชวนให้ผู้ชมเกิดความสนุก ร่วมเข้าไปกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยจังหวะกลองชุดเล่นในลักษณะจังหวะชะชะซ่า และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะมีลักษณะการเล่นที่แน่นกระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องและเต้นพร้อมกันไปด้วย ในการแสดงสดก็ยังคงรูปแบบการร้องที่ซ้ากว่าจังหวะจริงไว้ พุ่มพวง ทั้งร้องและเต้นด้วยพร้อมกับแดนซ์เซอร์จำนวนมาก วงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ทำให้เพลงเร็ว จังหวะสนุกสนาน อย่างคนดังลิ้มหลังควาย เป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยมนำกลับมาทำใหม่อยู่เสมอทุกยุคทุกสมัย⁸

⁸ ลูกทุ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ลันลา, “คนดังลิ้มหลังควาย พุ่มพวง (แสดงสด)” ,เข้าถึงเมื่อ 3 มิถุนายน ,เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=yb-G9jdUgOo>

8. สยามเมืองยิ้ม

เพลงสยามเมืองยิ้ม ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ

เนื้อเพลง

จงภูมิใจเกิดที่เกิดเป็นไทย
มิเป็นทาสใคร แหละมีน้ำใจล้นปรี่ม
ทั่วโลกกล่าวขาน ขนานนาม ให้ว่าสยามเมืองยิ้ม
เราควรกระหึ่มถึงความดีงาม

คนเย็นใจชื่อได้ชื่อว่าไทย
ร้อนมาจากไหน ชาตไทยไม่เคยหวงห้าม
ข้ามเขตข้ามโขงถิ่นน้ำชน มาพึ่งใบบุญเมืองสยาม
เรายิ้มรับตามที่ท่านต้องการ

เลื่องชื่อลือนาม สยามมีแต่น้ำใจ
ขอเตือนท่านผู้อาศัย อย่าทำอะไรให้ไทยร้าวราน
คนไทยใจชื่อ เขาถือแต่โบราณกาล
แค่เพียงข้าวสุกหนึ่งจาน ใครลืมนั้น เนรคุณ

คนไทยรักชาติและศาสนา
เทิดองค์เจ้าฟ้า ผู้ทรงเปี่ยมเมื่อนาบุญ
ถ้าท่านเคารพสิทธิ์ของไทย ท่านอยู่ต่อได้อีกนานคุณ
สยามใจบุญ ยังยิ้มเสมอ

บทเพลง สยามเมืองยิ้ม มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพาทย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพาทย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง เนื้อหาที่เพลงกลอนปฏิพาทย์ใช้นั้นมักทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ หรือเกี่ยวกับการร้องขอ และการอธิษฐาน

ดังนั้น บทเพลงสยามเมืองยิ้ม จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพาทย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง ได้กล่าวถึงลักษณะของคนไทยที่มีอุปนิสัยดีมีน้ำใจมีมิตรไมตรี จนคนทั่วโลกหรือชาวต่างชาติ ที่เคยมาเยือนเมืองไทยล้วนให้การยกย่องว่า เป็นสยามเมืองยิ้ม หรือ Land of Smile คนไทยควรมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ความเป็นชาติที่มีเอกราช คนไทยนั้นมีความ

เอื้อเพื่อ ไม่ว่าคนชาติไหนจะอพยพมาอยู่ที่พักพิงลี้ภัย คนไทยก็ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีแบบบ้านพี่เมืองน้อง แต่อย่าสร้างความเดือดร้อนให้กับคนไทย ขอให้สำนึกในบุญคุณ บทเพลงสยามเมืองยิ้ม เป็นบทเพลงที่ยกย่องเชิดชูพระพุทธศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ และความภูมิใจของคนไทย

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงสยามเมืองยิ้ม บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือ ทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

A

จ ง ภู มิ ใจ เกิด ที่ เกิด เป็น ไ ท ย _____ มิ เป็น ทาส ไ คร และ มิ น้ำ ใจ ล้น ปรี ม

ท ัว โ ล ก ก ล ่า ว ขาน ข นาน นาม _____ ให้ ว่า ส ยาม เมื อ ง ยิ้ ม _____ เ ร า ค วร ก ระ ห ยี่ ม ถึง ค วาม ดี

งาม _____ คน เย็น ใจ ชี อ ด้ ชี อ ว่า ไ ท ย _____ ร ้อน มา จาก ไ ท น ชาติ ไ ท ย ไม่ เคย หวง

ห ้าม _____ ช ้าม เซต ช ้าม ไซ ่ ถิ่น น้ำ ช ุ่น _____ มา พื ง ใ บ บุญ เมื อ ง ส ยาม

_____ เ ร า ยิ้ ม รั บ ตาม ที่ ท่าน ต ้อง การ _____ เลื อ ง ชี อ ลี อ นาม _____ ส ยาม มิ แต่ น้ำ ใจ ขอ เตือน ท่าน ผู้ อา

B

ภาพที่ 45 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสยามเมืองยิ้ม ห้องที่ 5-20

19 **B** C G7 C Am Dm G7 C Dm
 เรา ยิ้ม รับ ตาม ที่ ท่าน ต้องการ เลื่อง ชื่อ ลือ นาม สยาม มี แต่ น้ำ ใจ ขอ เตือน ท่าน ผู้ อ่า

23 C Am C Am Dm
 คัย อย่า ทำ อะไร ให้ ไทย ร้าว ราน คน ไทย ใจ ชื่อ เขา ถือ แต่ โบราณ

26 Am C D7 Em7
 กาล แต่ เพียง ชั่ว สุก หนึ่ง งาน ใคร ลืม ของ ท่าน นั้น เน ร คุณ

ภาพที่ 46 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงสยามเมืองยิ้ม ห้องที่ 21-28

29 **A** Am Am C Am C Em/B
 คน ไทย รักชาติ และ ศา ส นา เทิด องค์กร เจ้า ฟ้า ผู้ ทรง เปี่ยม เนื้อ นานา บุญ

33 Am Am G7 C G7 To Coda
 หาก ท่าน เคารพ สิทธิ ของ ไทย ท่าน อยู่ ต่อ ได้ อีก นาน ทูณ สยาม ใจ บุญ ยัง ยิ้ม เส

Instrumental

36 C Am Dm G7 C Dm C Am
 มอ

40 C Am Dm Am

D.S al Coda

43 C D7 Em7 C Am G7 Am G7 C Em/B Am
 มอ

ภาพที่ 47 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงสยามเมืองยิ้ม ห้องที่ 29-36

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

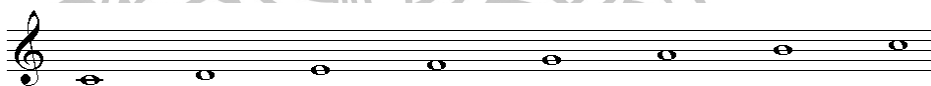
ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงสยามเมืองยิ้ม ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 48 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงสยามเมืองยิ้ม

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-4	5-20	21-28	29-36	37-48
รวม	4 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	8 ห้อง	12 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

เพลงสยามเมืองยิ้มเป็นเพลงในบันไดเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียง ต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวลาต่ำ A และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 48 แสดงลักษณะบันไดเสียง C เมเจอร์ของเพลงสยามเมืองยิ้ม

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

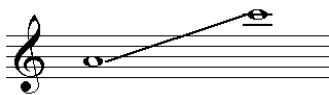
เพลงสยามเมืองยิ้มกลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 49 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงสยามเมืองยิ้ม

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงสยามเมืองยิ้มมีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวลาต่ำ A และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล

ภาพที่ 50 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงสยามเมืองยิ้ม

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงสยามเมืองยิ้ม เป็นบทเพลงที่มีทำนองใหม่เพิ่มขึ้นทุกท่อน โดยมีลักษณะไม่ซ้ำทำนองเดิม เพลงสยามเมืองยิ้มเป็นเพลงโน้ตเสียง C เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวลาต่ำ A และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวโดสูงบนเส้นน้อย C ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้คำไพเราะการออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ เพลงสยามเมืองยิ้ม เป็นเพลงที่ใช้ลักษณะคำไพเราะแสดงถึงนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของคนไทย และความจงรักภักดียกย่องเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ สุรินทร์ ภาคศิริ ยังมีความเห็นต่อเพลงสยามเมืองยิ้มดังนี้

สุรินทร์ กล่าว⁹

เป็นบทเพลง ที่กล่าวถึงบทเพลงที่เล่าเรื่องราวความเป็นคนไทย วิถีชีวิตความเป็นไทย ก็จะต้องนึกถึงเพลงสยามเมืองยิ้ม ซึ่งเพลงนี้ขณะตอนฟังผมดวงจันทร์ยังมีชีวิตอยู่ ก็เป็นเพลงหนึ่งที่ได้รับนิยาม และมักจะนำมาใช้ขับร้องเพื่อการประกวดขับร้องเพลงลูกทุ่งมากที่สุดเพลงหนึ่ง

ส่วนคำว่า สยามเมืองยิ้ม นั้นเป็นคำที่ชาวต่างชาติ เขาพูดขึ้นมาว่า Land of Smile ต่อมาคนไทยก็นำคำว่า สยามเมืองยิ้ม มาใช้เป็นจุดขายในเรื่องของการท่องเที่ยว และวีซีดี คำจารึก หรือ ลพบุรีรัตน์ ก็นำคำว่า สยามเมืองยิ้ม มาแต่งเป็นเพลงด้วยเช่นกัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเทิดพระเกียรติรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

ส่วน ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต มีความคิดเห็นต่อเพลงสยามเมืองยิ้มดังนี้

ชินวัฒน์ กล่าว¹⁰

⁹ สัมภาษณ์ สุรินทร์ ภาคศิริ, ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง นักจัดรายการวิทยุ, 2 มกราคม 2558.

¹⁰ สมาคมนักกลอนแห่งประเทศไทย, “สยามเมืองยิ้ม โดยชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต”, เข้าถึงเมื่อ 5 กันยายน, เข้าถึงได้จาก

“สยามเมืองยิ้ม” ถูกใช้ในความหมายที่ตรงตามของรอยยิ้มผู้คนที่อาจไม่จำกัดเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น อาจสื่อความหมายในลักษณะชาตินิยมที่ปรากฏในเพลง “สยามเมืองยิ้ม” ของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชนิรุกทุงผู้ล่วงลับ ซึ่งแต่งโดย วิเชียร คำเจริญ หรือ ลพ บุรีรัตน์ ศิลปินแห่งชาติ เมื่อราวๆ พ.ศ. 2530 เพลงนี้ได้รับรางวัลในการงาน กิ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2534 ซึ่งจัดโดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีแสดงถึงความยิ่งใหญ่ มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงสยามเมืองยิ้ม ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่เร็วมักประมาณ 66 มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นด้วยเครื่องเป่าเป็นหลัก บทเพลงมีความหนักแน่น มีความไพเราะ บทเพลงสยามเมืองยิ้มยังเป็นบทเพลงลูกทุ่งที่ส่งเสริม การแสดงสดบทเพลงสยามเมืองยิ้มของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงสยามเมืองยิ้ม มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเทิดพระเกียรติ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รูปแบบการแสดงสดมีความยิ่งใหญ่มากด้วยลักษณะดนตรีของเพลงสยามเมืองยิ้ม ทั้งวงดนตรีและแดนซ์เซอร์ รูปแบบการขับร้องมีความชัดเจนหนักแน่นของเสียงร้อง

9. เพลงดาวเรืองดาวโรย

เพลงดาวเรืองดาวโรย ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ
เนื้อเพลง

ตอนทำนา ข้าชื่อดาวเรือง

พอเข้าในเมือง ชื่อข้าเฟื่องเลื่องลือ

เป็นดาราหน้าปกหนังสือ เอ้อ...เอ๋ย

ข้าเป็นชื่อเป็นแหวดาว

แหวดาวเรืองซึกเหลืองเรืองรอง

แมวจ้องแมวมองความผูกผ่องแพรวพราว

คำเียนยอ เอ้อ...เอ๋ย เกรี้ยวกราว

เอ๋อ...เอ๋ย ด้วยข้าสาววิไล

พอไปลอง ผ่านกล้องถ่ายภาพ

แหม...ข้าเขินจัง แต่ข้านั่งภูมิใจ

อนิจจา ข้าไม่ทันดังได้

ถ่ายมาถ่ายไป ท้องข้าใหญ่ขึ้นมา

นาวดาวเรืองหรือนามแววดาว

สิ้นสลดหมดสาวกลายเป็นข่าวกลับนา

นางดาวเรืองโดนไอ้หนุ่มแฉวมา

เอ๋อ...เอ๋ย เรียกอีกหมาดาวโรย

บทเพลง ดาวเรืองดาวโรย มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฏิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสุด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีความละเมียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น เพลงดาวเรืองดาวโรยจึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฏิพากย์ ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดยกล่าวถึงหญิงสาวบ้านนาชื่อดาวเรือง ที่เข้ามาเอาดีที่เมืองกรุงจนโด่งดังได้เป็นดาราขึ้นปกหนังสือมีชื่อเสียงมาก เลยเปลี่ยนชื่อเป็นแววดาว เนื่องจากแววดาวหรือดาวเรืองนั้นเป็นสาวบ้านนา ที่ผันตัวเองมาเป็นดาราดังในเมืองกรุงจึงมีคนมารุมล้อมมากมาย แต่ความเป็นดาราดังได้สิ้นสุดเพราะแววดาวได้ท้อง จนเป็นข่าวดังต้องบากหน้ากลับบ้านนา โดนคนเหยียดหยามเรียกว่าอีกหมาดาวโรย ในบทเพลงเป็นลักษณะประชดประชันการสะท้อนสังคมไทยในชนบทถึงคนที่คิดว่าไปได้ดีแล้วล้มตัว ล้มตัวตนที่มีจนสุดท้ายโดนหลอกจนสุดท้ายก็ต้องกลับบ้านนาแบบโดนดูถูก เนื้อร้องในบทเพลงแสดงถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบสังคมไทย การย้ายถิ่นฐานการเข้ามาทำงานในเมืองหลวง บทเพลงดาวเรืองดาวโรย บทเพลงดังซึ่งมีความหมายประชดประชัน แฝงแนวคิสอนใจเนื้อหาตรงใจตรงไปตรงมาสอนหญิงสาวชาวชนบท ในยุคที่ผู้คนนิยมเดินทางเข้ามาทำงานในกรุงเทพ เป็นบทเพลงที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงพุ่มพวง ดวงจันทร์ มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันยุคทันเหตุการณ์

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงดาวเรืองดาวโรย บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: A :II

6 **A** ตอน ทำ
 นา ช้า ชื่อ ดาว เรือง พอ เข้า ใน เมือง_ ชื่อ ช้า เพียง เสียง ลือ เป็น ดา รา หน้า ปก หนึ่ง ลือ

11 ตอน ทำ
 _ เอ๋ เอ๋ เอ็ง เอย_ ช้า เปลี่ยน ชื่อ_ เป็น แวว ดาว แวว ดาว เรือง ชัก เหลือง เรือง

15 ตอน ทำ
 รong แมว จ้อง แมว มอง_ ความ ผุด ผ่อง แพรว พราว คำ เขียน ยอ เอ๋ ออ_ กัน เกรี้ยว กราว

19 ตอน ทำ
 _ เอ๋ เอ๋ เอ็ง เอย_ ด้วย ช้า สาว_ วิ ไล พา ไป ลอง ผ่าน กล้อง ถ่าย หนึ่ง

ภาพที่ 51 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงดาวเรืองดาวโรย ห้องที่ 6-21

19 ตอน ทำ
 _ เอ๋ เอ๋ เอ็ง เอย_ ด้วย ช้า สาว_ วิ ไล พา ไป ลอง ผ่าน กล้อง ถ่าย หนึ่ง

23 ตอน ทำ
 _ หมม ช้า เขิน จัง แต่ ช้า นิ่ง ภูมิ ใจ อ นิจ จา ช้า ไม่ ท้น ดั่ง ได้_ ถ่าย มา ถ่าย ไป

28 ตอน ทำ
 _ ท้อง ช้า ใหญ่ ขึ้น มา_ นาง ดาว เรือง หรือ นาง แวว ดาว สิ้น สด หมด สาว

ภาพที่ 52 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงดาวเรืองดาวโรย ห้องที่ 22-29

28 D^\flat G^\flat $\text{F}7$ **A** B^\flat B^\flat

— ท้อง ข้ำ ใหญ่ ขึ้น มา — นาง ดาว เรือง หรือ นาง แวว ดาว ลิ่น สด หมด สาว

32 E^\flat B^\flat B^\flat A^\flat B^\flat Gm

— กลาย เป็น ข้าว กลับ นา นาง ดาว เรือง โดน ไอ หนูม แช่ว มา — เอ้อ เออ เอ็ง เอย

— เรียก อี หมา ดาว โรย

41 B^\flat B^\flat A^\flat B^\flat Cm $\text{F}7$ **D.S al Coda** B^\flat

พา ไป

46 B^\flat Gm E^\flatm $\text{F}7$ B^\flat

โรย

ภาพที่ 53 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงดาวเรืองดาวโรย ห้องที่ 30-37

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงดาวเรืองดาวโรย ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 49 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงดาวเรืองดาวโรย

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนA	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-5	6-21	22-29	30-37	38-49
รวม	5 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	8 ห้อง	12 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

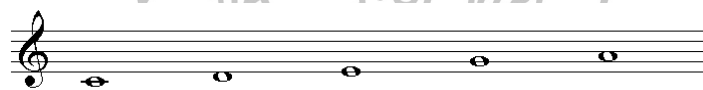
เพลงดาวเรืองดาวโรย เป็นเพลงในบันไดเสียง Bb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของ กุญแจซอล

ภาพที่ 54 แสดงลักษณะบันไดเสียง Bb เมเจอร์ของเพลงดาวเรืองดาวโรย

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

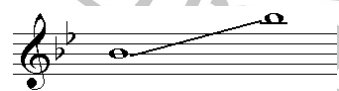
เพลงดาวเรืองดาวโรย กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่ เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 55 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงดาวเรืองดาวโรย

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงดาวเรืองดาวโรย มีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล

ภาพที่ 56 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงดาวเรืองดาวโรย

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงดาวเรืองดาวโรย โรอย บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทิร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย เพลงคนดั่ง ลีมหังควายเป็นเพลงในบันไดเสียง Bb เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล การขับร้องเน้นใช้คำง่ายช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับ

สถานการณ์ เพลงดาวเรืองดาวโรย จึงมีคำพูดง่ายๆ เป็นชาวบ้าน เป็นลักษณะคำไพเราะ มีการเล่นคำ โดยใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา สามารถเข้าใจได้ทันที ดังประโยคที่กล่าวว่า “ตอนทำนา ข้าชื่อดาวเรือง พอเข้าในเมือง ชื่อข้าเฟื่องเลื่องลือ เป็นดาราหน้าปกหนังสือ เอ้อ...เอ๋ย ข้าเป็นชื่อเป็นแนวดาว” ลักษณะการร้องมีการเอื้อนคำตามทำนองเพลงโยสละมึ ตลอดทั้งเพลง ใช้เสียงสำเนียงท้องถิ่นคนสุพรรณบุรี ดังประโยคที่กล่าวว่า “พอไปลอง ผ่านกล้องถ่ายหนัง แหม...ข้าเขินจัง แต่ข้ามันภูมิใจ” และ “นางดาวเรืองโดนไอ้หนูแมงมา เอ้อ...เอ๋ย เรียกอีกหมาดาวโรย” ประโยคดังกล่าวมีการใช้สำเนียงถิ่นเมื่อฟังแล้วทำให้เข้าใจถึงบทเพลงได้ง่าย ตรงใจ สะท้อนชีวิต บทเพลงดาวเรืองดาวโรย มีความหมายเปรียบเปรยถึงคนที่เข้ามาทำงานในเมืองกรุง แล้วลุ่มหลงแสงสีจนลืมตัวเอง เผลอไปกับคำเยินยอ จนสุดท้ายก็ผิดหวังต้องกลับมาในที่ๆ จากไปพร้อมความอับอาย ในบทเพลงดาวเรืองดาวโรย เป็นบทเพลงที่ได้รับความนิยมในการนำกลับมาร้องใหม่ หรือใช้เพื่อการประกวดแข่งขันขับร้องเพลงลูกทุ่ง ในทุกยุคทุกสมัย

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะโบเลโร่ Bolero มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงดาวเรืองดาวโรย ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่เร็วมากประมาณ 80 มีการผสมทำนองเครื่องดนตรีพื้นบ้านเข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยคีย์บอร์ด เล่นเสียงสังเคราะห์ และเครื่องประกอบจังหวะ เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า ลักษณะดนตรีเป็นลักษณะเพลงเต้นรำในจังหวะโบเลโร่ มีเสียงทรมัเป็ทเล่นสลับกับการขับร้องตลอดของบทเพลง ทำให้บทเพลงมีความไพเราะมากขึ้น ด้วยจังหวะโบเลโร่ เป็นจังหวะที่มีความคุ้นเคยกับผู้คนอยู่แล้ว เมื่อเล่นพร้อมกับเพลงดาวเรืองดาวโรยก็ยิ่งทำให้บทเพลงมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น และเป็นที่ชื่นชอบของผู้ฟังไม่น้อย การแสดงสดบทเพลงดาวเรืองดาวโรยของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงดาวเรืองดาวโรย เป็นบทเพลงที่มีลักษณะประชดประชันการสะท้อนสังคมไทยในชนบท พุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและแสดงออกได้อย่างลึกซึ้ง ด้วยความเป็นธรรมชาติ ร่วมเข้าไปกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ดนตรีขึ้นด้วยทำนองโยสละมึ จังหวะกลองชุดเล่นในลักษณะจังหวะโบเรโร่ Bolero และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะมีลักษณะการเล่นที่แน่นกระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องที่มีน้ำเสียงไพเราะชัดเจน การเอื้อนเสียงเป็นเสน่ห์ ในการแสดงสดก็ยังคงรูปแบบการร้องและสำเนียงแบบชาวสุพรรณบุรี พุ่มพวง ดวงจันทร์ร้องและรำไปพร้อมกับแดนซ์เซอร์จำนวนมาก วงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ทำให้เพลงดาวเรืองดาวโรยมีความไพเราะ เป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยมอยู่เสมอทุกยุคทุกสมัย

10. เพลงหนูไม่รู้

เพลงหนูไม่รู้ ประพันธ์เพลงโดย วิเชียร คำเจริญ

เนื้อเพลง

ขอโทษที โทษที โทษที ที่ไปสืคนมีเจ้าของ

ขอโทษที เกือบจะตีตราจอง เขาป่าวร้อง ว่าเขาโสดจริง จริง

หนูไม่รู้ ว่ามีแฟน เห็นมาดแมนสุดเฉียบเนียบหนึ่ง

หนูไม่รู้ จริงจริง ว่าเขามียอดหญิงคอยหวง

ขอโทษที โทษที โทษที ที่ไปสืคนมีคู่ควง

ขอโทษที ที่ไปชอบของหวง ถ้าไม่ท้วงเห็นจะแย้แม่เรา

หนูไม่รู้ ว่าแฟนมี เห็นหล่อดีหนูก็เลยชอบเขา

หนูไม่รู้ เพราะหุบเขา เขาบอกเขาชอบหนูคนเดียว

หนูไม่รู้ ว่าแฟนมี เห็นหล่อดีหนูก็เลยชอบเขา

หนูไม่รู้ เพราะหุบเขา เขาบอกเขามีหนูคนเดียว

ก็หนูไม่รู้ ก็หนูไม่รู้ ก็หนูไม่รู้

บทเพลง หนูไม่รู้ มีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ ซึ่งกลอนเพลงปฎิพากย์นั้น มักมีลักษณะการประพันธ์ในรูปแบบของกลอนสุด ใช้คำร้องที่เรียบง่าย แต่มีรายละเอียดละไมในการร้อยเรียง

ดังนั้น หนูไม่รู้ จึงมีลักษณะการประพันธ์เพลงในรูปแบบของกลอนเพลงปฎิพากย์ซึ่งผู้ประพันธ์เพลง แต่งเพลงขึ้นมาโดย ใช้ถ้อยคำที่ติดปากของผู้คนอยู่แล้ว “หนูไม่รู้” ซึ่งเมื่อนำมาขับร้องโดยพุ่มพวง ดวงจันทร์ก็ทำให้เห็นถึงมาตรฐานวิธีการร้องที่เป็นเอกลักษณ์ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ บทเพลงนี้ยังทำให้เห็นบทบาทของพุ่มพวง ดวงจันทร์มากขึ้น เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน มีความโด่งดัง และเป็นที่ยุติถึงเป็นอย่างมาก เป็นที่ถูกอกถูกใจแฟนเพลงพุ่มพวง ดวงจันทร์ มากไม่น้อย เนื่องจากมีความร่วมสมัยทันยุคทันเหตุการณ์ โดยบทเพลงหนูไม่รู้เป็นบทเพลงที่ต้องร้องและเต้นไปเพราะๆ กัน มีความสนุกสนานเข้าถึงผู้คนได้ง่าย ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ บทเพลงใช้คำง่ายการใช้คำไพเราะ การใช้คำซ้ำ

1.1 รูปแบบของเพลง (Form)

เพลงหนูไม่รู้ บทเพลงมี 3 ท่อน รูปแบบเทอร์นารี (Ternary Form) หรือทำนองหลัก 3 ลักษณะโดยมีส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ที่แตกต่างไปจากส่วนต้นและส่วนท้าย II: A :II: B :II: C :II:

6 Em D G Em A Em

ขอ โทษ ที่ โทษ ที่ โทษ ที่

11 G Em G

ที่ ไป สี่ คน มี เจ้า ของ _____ ขอ โทษ ที่ เกือบ จะ ตี ตา จอง _____ เขา ป่า

16 Em Am D7 G D Em

ร้อง ว่า เขา โสด จัง ๆ _____ หนู ไม่ รู้ ว่า มี แฟน เห็น มาด แม่น สุด เสียบ เนียบ หวัง

21 G D G Em B

_____ หนู ไม่ รู้ จัง ๆ _____ ว่า เขา มี ยอด หลิ่ง คอย หวง ขอ โทษ

ภาพที่ 57 ภาพแสดงท่อน A ของเพลงหนูไม่รู้ ห้องที่ 10-25

21 G D G Em B

_____ หนู ไม่ รู้ จัง ๆ _____ ว่า เขา มี ยอด หลิ่ง คอย หวง ขอ โทษ

26 Em G Em

ที่ โทษ ที่ โทษ ที่ _____ ที่ ไป สี่ คน มี คู่ ควาง _____ ขอ โทษ ที่ ที่ ไป ขอบ ของ หวง

31 G Em Am D7 G D Em

_____ ถ้า ไม่ ท่วง เห็น จะ แย่ แน่ เรา _____ หนู ไม่ รู้ ว่า แฟน มี เห็น หล่อ ตี หนู ก็ เสย ชอบ เขา

37 G D7 G Em C

ภาพที่ 58 ภาพแสดงท่อน B ของเพลงหนูไม่รู้ ห้องที่ 26-40

37 G D' G Em C
 หนู ไม่ รู้ เพราะ หนู เขา บอก เขา ชอบ หนู คน เดียว หนู ไม่

42 Em D G Em D
 รู้ ว่า แฟน มี เห็น หล่อ ดี หนู ก็ เลย ชอบ เขา หนู ไม่ รู้ เพราะ หนู เขา บอก

48 1. G Em 2. G Em Em
 เขา มี หนู คน เดียว เขา มี หนู คน เดียว

53 G Em Em
 ก็ หนู ไม่ รู้

57 G Em
 ก็ หนู ไม่ รู้

ภาพที่ 59 ภาพแสดงท่อน C ของเพลงหนูไม่รู้ ห้องที่ 42-59

1.2 ท่วงทำนอง (Melody)

ท่วงทำนอง คือ การจัดลำดับของเสียงสูงเสียงต่ำของเพลงตามเรื่องดาวโรย ซึ่งความยาวของทำนองเพลงมีจำนวนห้องเพลงรวมทั้งสิ้น 59 ห้องเพลง ประกอบด้วยส่วนนำ (Introduction) ส่วนจบ (Ending) และตอน (Section) ต่างๆ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนห้องเพลงของบทเพลงหนูไม่รู้

ส่วน/ตอน	ส่วนนำ	ท่อนA	ท่อนB	ท่อนC	ท่อนจบ
ห้องเพลง	1-9	9-25	25-41	41-49	51-59
รวม	9 ห้อง	16 ห้อง	16 ห้อง	8 ห้อง	9 ห้อง

1.3 บันไดเสียง (Scales)

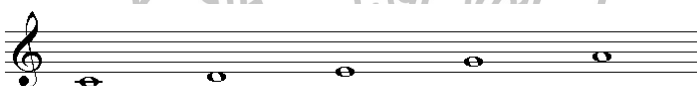
เพลงหนูไม่รู้เป็นเพลงในบันไดเสียง G เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล

ภาพที่ 60 แสดงลักษณะบันไดเสียง G เมเจอร์ของเพลงหนูไม่รู้

1.4 กลุ่มเสียง (Mode)

เพลงหนูไม่รู้กลุ่มเสียงที่ใช้มี 5 เสียง เรียกว่า Pentatonic Mode ได้แก่เสียง โด เร มี ซอล ลา

ภาพที่ 61 แสดงลักษณะของกลุ่มเสียง Pentatonic Mode เพลงหนูไม่รู้

1.5 ช่วงเสียง (Range)

เพลงหนูไม่รู้มีความกว้างของระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบนเส้นน้อย B ของกุญแจซอล

ภาพที่ 62 แสดงช่วงเสียงต่ำสุดถึงสูงสุดของเพลงหนูไม่รู้

1.6 น้ำเสียง-รูปแบบการขับร้อง

เพลงหนูไม่รู้ เป็นบทเพลงที่เล่นซ้ำทำนองเดิม โดยมีลักษณะเป็นเพลงสามท่อน เพลงหนูไม่รู้ เป็นเพลงในบันไดเสียง G เมเจอร์ มีช่วงความกว้างของระดับเสียงต่ำสุดถึงระดับเสียงสูงสุด คือ โน้ตต่ำสุดคือ ตัวที่ต่ำ B และโน้ตที่สูงที่สุดคือ ตัวที่สูงบน B ของกุญแจซอล การขับร้องโดยใช้น้ำเสียงสนุกสนาน การออกเสียงที่ชัดถ้อยชัดคำ การใช้คำง่ายและคำซ้ำในการขับร้องช่วยให้สามารถสื่อความหมายถึงผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้รวดเร็วและถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

เพลงหนูไม่รู้ จึงมีคำพูดง่ายๆ เป็นชาวบ้าน ใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมา ดังประโยชนที่กล่าวว่า “ขอโทษที่โทษที่ โทษที่ ที่ไปสี่คนมีเจ้าของ” คำว่า ขอโทษที่ เป็นภาษาพูดที่ตรงไปตรงมา เป็นคำที่ชาวบ้านมักใช้พูดกันทั่วไป มีความหมายว่าขอโทษ มีการใช้คำซ้ำ ช่วยเน้นความรู้สึกให้เด่นชัดขึ้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่า ขอโทษจริงๆ นอกจากนี้ประโยคดังกล่าวยังเป็นการเล่นคำอีกด้วยช่วยให้ไพเราะรื่นหูมากขึ้น

1.7 รูปแบบดนตรี

รูปแบบดนตรีมีการเล่นจังหวะแบบสมัยใหม่ ลักษณะของจังหวะร็อก Rock มีอัตราจังหวะ 4/4 หรือใน 1 ห้องมี 4 จังหวะ อัตราความเร็ว เพลงดาวเรืองดาวโรย ใช้อัตราความเร็วอยู่ที่เร็วมากประมาณ 134 มีการผสมเครื่องดนตรีสากลสมัยใหม่เข้าไปด้วย ช่วงต้นเพลงขึ้นเพลงด้วยกีตาร์ไฟฟ้า กลุ่มเครื่องประกอบจังหวะ กลองชุด เบสไฟฟ้า กีตาร์ไฟฟ้า คีย์บอร์ด ลักษณะดนตรีมีความกระชับ แน่น มีเสียงทรมัเป็ทเล่นเสียงหลังจากการขับร้องเสร็จเป็นลักษณะการเชื่อมประโยชนของเพลง ทำให้บทเพลงมีความสนุกสนานมากขึ้น การแสดงสดบทเพลงหนูไม่รู้ของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วว่า บทเพลงหนูไม่รู้ เป็นบทเพลงที่มีความสนุกสนาน และพุ่มพวง ดวงจันทร์สามารถขับร้องและเต้นไปด้วยอย่างสนุกและเป็นธรรมชาติ และพุ่มพวงยังมีพรสวรรค์พิเศษที่สามารถเชิญชวนให้ผู้ชมเกิดความสุข ร่วมเข้าไปกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ด้วยจังหวะกลองชุดเล่นในลักษณะจังหวะร็อก เสียงกีตาร์อันทรงพลัง และกลุ่มเครื่องประกอบจังหวะมีลักษณะการเล่นที่แน่นกระชับ ช่วยทำให้เพลงมีความสนุก ประกอบกับการร้องและเต้นพร้อมกันไปด้วย แดนซ์เซอร์จำนวนมาก วงดนตรีเต็มวงขนาดใหญ่ ทำให้เพลงเร็ว จังหวะสนุกสนาน อย่างเพลงหนูไม่รู้ เป็นเพลงดังที่ได้รับความนิยม¹¹

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่าอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสามารถของพุ่มพวง ดวงจันทร์ที่สามารถจดจำบทเพลงต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการขับร้อง น้ำเสียง การแสดงลีลาท่าทางต่างๆ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นนักร้องที่มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถโต้ตอบ การสนทนา หรือแม้แต่การคิดท่าเต้นขึ้นเองซึ่งมีความกลมกลืน สิ่งเหล่านี้เป็นการสะท้อนให้เห็นซึ่งพฤติกรรมหรือบุคลิก น้ำเสียงที่เปล่งออกมาขณะขับร้องที่มีความเป็นธรรมชาติประกอบด้วยคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวทำให้พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นต้นแบบของนักร้องลูกทุ่งในอุดมคติของนักร้องลูกทุ่งรุ่นใหม่

¹¹ Poppulamusic Banna, “แม่ผึ้ง-IN CONCERT HD – ราชนิลุทง” , เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=RSyJhuHirtl>

เป็นตัวแทนของยุคที่เพลงลูกทุ่งก้าวสู่สมัยใหม่ พุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นนักร้องที่มีการพัฒนาอยู่เสมอ การสร้างบุคลิกภาพในขณะยืนบนเวทีเป็นรูปแบบการปฏิบัติวงการเพลงลูกทุ่ง ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของหางเครื่อง การใช้เครื่องดนตรีสมัยใหม่ นับได้ว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์เป็นผู้นำวงการเพลงลูกทุ่งก้าวสู่ยุคใหม่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงที่มีชื่อเสียง และได้รับความนิยมของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จำนวน 10 เพลง ซึ่งเป็นผลงานเพลงระหว่างปีพ.ศ. 2525-2535 โดยการรวบรวมจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน การสัมภาษณ์ผู้ที่ชื่นชอบพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในงานครบรอบการเสียชีวิต ปี 2556 ณ วัดทับกระดาน จำนวน 30 คน และจากสื่ออินเทอร์เน็ต การจัดอันดับ 10 เพลงฮิตของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ภายใต้แนวคิดสัญวิทยาและการผลิตซ้ำทางวัฒนธรรม โดยสองแนวคิดนี้ มีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ นอกจากนี้ยังศึกษาและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกจากบุคคลข้อมูล ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง ผู้เชี่ยวชาญ อาทิ สุรินทร์ ภาคศิริ, ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิตเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติและบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางดนตรีของพุ่มพวง ดวงจันทร์

สรุป

จากผลการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพื่อหา 10 บทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ที่ยังคงมีชื่อเสียง และเป็นที่ยังคงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในระหว่างปี พ.ศ. 2525-2535 โดยการรวบรวมจาก 3 แหล่งข้อมูล ได้แก่

1. จากการสัมภาษณ์บุคคลข้อมูล ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์สุรินทร์

ภาคศิริ, อาจารย์ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต, อาจารย์อานันท์ นาคคง

2. จากบุคคลในยุคปัจจุบัน ที่ยังชื่นชอบในผลงานเพลง และเยาวชนที่ชื่นชอบพุ่มพวง ดวงจันทร์ยังคงมีชีวิตอยู่ที่ยังร่วมงานครบรอบการเสียชีวิต ปี 2556 ณ วัดทับกระดาน จำนวน 30 คน
 3. จากสื่ออินเทอร์เน็ต การจัดอันดับ 10 เพลงฮิตของ พุ่มพวง ดวงจันทร์
- เมื่อรวบรวมข้อมูลจาก 3 แหล่งแล้วได้นำมาหาค่าเฉลี่ย จึงได้ 10 บทเพลงที่ยังคงมีชื่อเสียง เป็นที่ยังคง

กันของบุคคลทั่วไป จากนั้นจึงได้นำมาตรวจสอบในเรื่องของกระแสนิยมจากความถี่ของยอดผู้ชมที่เข้าชมจาก www.youtube.com ณ วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 ตามตารางที่ พบว่ามียอดผู้ชมเกินหนึ่งแสนครั้งขึ้นไปในทุกเพลง ดังนี้

1. นักร้องบ้านนอก	ยอดผู้ชมจำนวน	6,273,016	ครั้ง
2. สาวนาสั่งแฟน	ยอดผู้ชมจำนวน	476,859	ครั้ง
3. กระแซะเข้ามาซิ	ยอดผู้ชมจำนวน	951,153	ครั้ง
4. ผู้ชายในฝัน	ยอดผู้ชมจำนวน	1,074,812	ครั้ง
5. โลกของผึ้ง	ยอดผู้ชมจำนวน	2,632,827	ครั้ง
6. อื้อหือ หล่อจ้ง	ยอดผู้ชมจำนวน	707,650	ครั้ง
7. คนดั่งลิ้มหลังควาย	ยอดผู้ชมจำนวน	155,710	ครั้ง
8. สยามเมืองยิ้ม	ยอดผู้ชมจำนวน	471,000	ครั้ง
9. ดาวเรืองดาวโรย	ยอดผู้ชมจำนวน	1,399,567	ครั้ง
10. หนูไม่รู้	ยอดผู้ชมจำนวน	139,827	ครั้ง

การเรียงลำดับข้างต้น ไม่ได้เป็นการจัดอันดับ 1-10 ของบทเพลง แต่เป็นการนำเสนอ 10 บทเพลงที่ยังคงมีชื่อเสียงและได้รับความนิยมอยู่จนกระทั่งปัจจุบันและ 10 เพลงนี้ยังคงมีนักร้องคนรุ่นใหม่มากลับมาร้องซ้ำ ในงานประกวดและรายการต่างๆ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

เพลงนักร้องบ้านนอก นักร้องที่น่ากลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 8 คน 4 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, ปาล์มมี่, ต่าย อรทัย, พิเศษเด็ด, ใหม่ เจริญปุระ, สายัณห์ สัญญา, เมย์ อาร์สยาม, ศศิสียา มารศรี และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Thailand, รายการ The Voice Kids, รายการชิงช้าสวรรค์, และรายการไม้ค้ทองคำ

เพลงสาวนาสั่งแฟน นักร้องที่น่ากลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 3 คน 6 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, ใหม่ เจริญปุระ, ศศิสียา มารศรี และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Thailand, รายการ The Voice Kids, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้ค้ทองคำ, รายการ The Star 12, และรายการศึกวันดวลเพลง

เพลงกระแซะเข้ามาซิ นักร้องที่น่ากลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 9 คน 7 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, ใหม่ เจริญปุระ, หลิว อาจารย์ยา, ดั่ง พันกร, จ๊ะ อาร์สยาม, อ้อฟ ปองศักดิ์, นิ่ว จีว, ฝน ธนสุนทร, หนูนา และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Thailand, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้ค้ทองคำ, รายการ The Star 4, และรายการศึกวันดวลเพลง, Bed-room

เพลงผู้ชายในฝัน นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 2 คน 4 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, จี๊ อาร์ทสยามและมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Kids, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้คันทองคำ, และรายการศึกวันดวลเพลง

เพลงโลกของผึ้ง นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 1 คน 4 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้คันทองคำ, รายการ The Star, และรายการศึกวันดวลเพลง

เพลงอื้อหือ หล่อจิ้ง นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 2 คน 4 รายการ ได้แก่ แมงปอ ชลธิชา, อาภากร + ดาวยุรี และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Thailand, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้คันทองคำ, รายการ Potato Real Life Concert

เพลงคนดังลืมหลังควาย นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 5 คน 2 รายการ ได้แก่ คัทลียา มารศรี, ฝน ธนสุนทร, สุนารี ราชสีมา, ตักแตน ชลดา, จันทรา พูนลาภ และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการชิงช้าสวรรค์, รายการดนตรีวิถีศิลป์

เพลงสยามเมืองยิ้ม นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 7 คน 1 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, คัทลียา มารศรี, ตักแตน ชลดา, เอกชัย ศรีวิชัย, แคท-เจนนี่-เบลลา-ญาญาหญิง, ฝน ธนสุนทร, ก๊อท จักรพันธ์ และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ได้แก่ รายการชิงช้าสวรรค์

เพลงดาวเรืองดาวโรย นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 4 คน 2 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, ตักแตน ชลดา, ชานี AF6, ฝน ธนสุนทร และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ The Voice Thailand, รายการ The Voice Kids, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการไม้คันทองคำเด็ก

เพลงหนูไม่รู้ นักร้องที่นำกลับมาร้องใหม่ เป็นจำนวน 7 คน 5 รายการ ได้แก่ เปาวลี พรพิมล, หลิว อาจารย์ยา, ใหม่ เจริญปุระ, อ็อฟ ปองศักดิ์, ศิริลักษณ์ ผ่องโชค, เอ็นขวัญ วรรณญา, บอย พีชเมกเกอร์, และมีรายการประกวดร้องเพลงที่ได้นำเพลงนี้ไปใช้ประกวด ดังนี้ รายการ AF10, รายการชิงช้าสวรรค์, รายการประกวดร้องเพลงอนุสรณ์ดอนเจดีย์ 2557, ประกอบละครเรื่องลูกทุ่งดวงตาในดวงใจ

นอกจากนี้ ยังมีนักร้องที่นำบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ กลับมาร้องและลอกเลียนแบบการแสดงของเธอ ในงานการประกวดหรือการแสดงต่างๆ ทั่วประเทศ สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นว่า ถึงแม้เธอจะจากโลกนี้ไปเป็นเวลา 25 ปีแล้ว แต่ภาพความทรงจำ ในบทเพลง น้ำเสียง แนวดนตรี ของเธอยังคงตรึงใจของคนทั่วไปไม่เสื่อมคลาย จากการศึกษา 10 เพลง ที่ได้รับความนิยมดังกล่าวข้างต้นนี้ พบว่า ในบทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ โชว์ความเป็นเอกลักษณ์ ที่หาเมื่อนักร้องคนใดมาเทียบเคียง

ได้ ซึ่งสามารถสรุปได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ ด้านเนื้อเพลง ด้านน้ำเสียงและรูปแบบการขับร้อง และด้านรูปแบบแนวดนตรี

ด้านเนื้อเพลง บทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มีเนื้อหาที่เรียบง่าย เป็นคำพูดที่ชัดเจน ใช้ภาษาที่ทำให้คนฟังเข้าใจง่าย แต่มีศิลปะในการเรียบเรียง และที่สำคัญส่วนใหญ่มาจากชีวิตจริงของเธอ ซึ่ง ตอนที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ ยังมีชีวิตอยู่นั้นแฟนเพลงไม่ได้ให้ความสำคัญกับเธอเพียงแค่นั้นชอบที่เธอเป็นนักร้อง แต่ยังให้ความสนใจในเรื่องของชีวิตส่วนตัวของเธอด้วย ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของครอบครัว ความรัก หรือชีวิตที่มาจากต่างจังหวัด ในบทเพลงของเธอจึงมีการสอดแทรกเรื่องราวต่างๆ ไว้ เช่น เพลงโลกของผึ้ง หนูไม่รู้ ฯลฯ เมื่อผู้ฟังเข้าใจชีวิตของเธออยู่แล้ว และได้มาฟังเพลงเหล่านี้ ก็เกิดความรู้สึก จินตนาการไปตามบทเพลง เกิดความคล้อยตามไปตามทิศทางของเพลง ทั้งเศร้า สนุก จึงส่งผลให้บทเพลงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความเห็นอกเห็นใจส่วนในอีกมุมหนึ่งของบทเพลง จะมาจากอุปนิสัยที่ขี้เล่น ขี้พูด หยอกล้อ ได้แก่เพลง ผู้ชายในฝัน อ้อฮ้อหล่อจิ้ง ฯลฯ เหล่านี้ทำให้คนฟังเข้าถึงบทเพลงได้ง่าย และเข้าถึงชีวิตของเธอได้ง่ายเช่นกัน จึงไม่แปลกที่แฟนเพลงจะทั้งรักและสงสารเธอไปในเวลาเดียวกัน ซึ่งตรงกับครูผู้แต่งเพลง ต้องการสร้างภาพลักษณ์ให้เธอเป็นผู้หญิงที่น่าสงสาร เพื่อให้แฟนเพลง ฟังเพลงแล้ว เกิดความคล้อยตามสงสาร สอดคล้องกับแนวคิดมายาคติ(Myth) ที่กล่าวว่า การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อ ถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่าเป็นกระบวนการลงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่มีได้หมายความว่า เป็นการโกหก หลอกหลวงแบบปั้นน้ำเป็นตัว หรือโฆษณาชวนเชื่อที่บิดเบือนข้อเท็จจริง เฉกเช่น บทเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่มาจากเรื่องจริง นอกนั้นเป็นพรสวรรค์และจินตนาการของผู้แต่ง แต่ประชาชนที่ฟังทราบข้อมูลชีวิตของพุ่มพวง ดิอยู่แล้ว ก็หลงไปกับเสียงร้อง ลูกอ้อน ในบทเพลงของเธอ ซึ่งนี่ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนทั่วไปชื่นชอบในตัวของเธอ

ด้านน้ำเสียงและรูปแบบการขับร้อง พุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นบุคคลที่มีน้ำเสียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การเล่นเสียง เน้นเสียง ร้องเพลงได้ดีทั้งเพลงช้าและเพลงเร็ว น้ำเสียงที่เธอถ่ายทอดออกมา ก็เป็นน้ำเสียงที่เป็นธรรมชาติ ไปสื่อได้ถึงอารมณ์ในหลากหลายรูปแบบของเนื้อหาเพลง รวมถึงการแสดงสีหน้า ท่าทางการแสดง ทำให้ผู้ฟังเข้าถึงความหมายของบทเพลง และรู้สึกสนุกไปกับบทเพลง และชมการแสดงจากเธอ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการร้องคำว่า “อ้อฮ้อ หล่อจิ้ง” ก็ทำให้คนฟังรู้สึกและสัมพันธ์ได้ทันที พร้อมกับจินตนาการไปด้วยว่า ผู้ชายคนนั้นในบทเพลงต้องหล่อมากและดูดีมากๆ รวมทั้งเข้าใจคนร้องด้วยว่าชอบผู้ชายคนนี้นักๆ เพราะด้วยน้ำเสียงหยอกล้อ จึงทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังมีเพลงผู้ชายในฝัน ที่มีท่อนที่ร้องว่า “แหม เสียตายจิ้ง เอ้อ เสียตายจิ้ง” ท่อนนี้เป็นอีกท่อนหนึ่งที่ครูเพลง และนักวิจารณ์ทั่วไปอดพูดถึงไม่ได้ ด้วยน้ำเสียง ที่เป็นการร้องเสียงแบบกระเซา มีเสน่ห์ของเธอเป็นที่ฮือฮา และแฟนเพลง รวมทั้งนักร้องรุ่นใหม่ก็พยายามร้องตามแต่ก็ยังไม่ มีใครสามารถ ทำเสียงและอารมณ์ได้แบบเธอ ซึ่งนี่ก็ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเธออีกอย่างหนึ่ง

ด้านรูปแบบดนตรี ในบทเพลงของเธอมีรูปแบบดนตรีที่ทันสมัย และความโดดเด่น ร่วมสมัย ไม่ว่าจะเป็นการนำเอากีตาร์มาเล่นบรรเลงแทนเครื่องเป่า หรือจะใช้ท่วงทำนองที่เป็นแบบจีนบ้าง ฝรั่งเศสบ้าง จังหวะเต้นรำสนุกสนาน ที่คนฟังได้ยินเมื่อไร ก็อย่างลุกขึ้นเต้นเมื่อนั้น จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังได้อัทรสไปกับการฟังบทเพลงจากเธอ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ 10 เพลง กรณีศึกษา พบว่าพุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นบุคคลที่มีพรสวรรค์ในด้านของน้ำเสียง การแสดงอารมณ์ความรู้สึก ถ่ายทอดผ่านบทเพลงในแง่มุมต่างๆ การเล่นคำ เล่นเสียง สีหน้า ท่าทางเธอสามารถถ่ายทอดออกมาผ่านบทเพลง ให้บทเพลงกลายเป็นตัวเธอ ให้ผู้ฟังฟังแล้วเข้าใจชีวิตของเธอตามบทเพลง รวมถึงลูกอ้อน ลูกหยอกของเธอ ก็ทำให้ผู้ฟังเคลิบเคลิ้ม เพลิดเพลิน ไปกับเธอ

นอกจากความโดดเด่นในเรื่องของรูปแบบการร้อง เพลงแล้วเธอยังคงทรงอิทธิพลในเรื่องของการแต่งกาย ที่เปลี่ยนแปลงจากนักร้องลูกทุ่งต้องใส่เสื้อผ้าหลายชิ้น มีขนนก แต่ของเธอเป็นการแต่งตัวแบบสบายๆ แต่น่าสมัย ไม่ว่าจะเป็นการใส่กางเกงยีนส์ หรือแม้กระทั่งชุดลายเสือ ที่เป็นที่จดจำและยังคงมีการแต่งกายเรียนแบบเธอซึ่งพบได้อย่างตลอดเวลา

ในเรื่องของบทเพลงของเธอยังเป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไทย จากภาพลักษณ์ของผู้หญิงต้องเป็นแม่ศรีเรือน อยู่กับบ้านดูแลบ้าน ดูแลลูก ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ผู้ชายเป็นฝ่ายเลือก แต่ในบทเพลงของเธอทำให้เห็นว่า ผู้หญิงยุคใหม่ผู้หญิงมีสิทธิเป็นฝ่ายเลือก ผู้หญิงสามารถเรียกร้องได้ ผู้หญิงสามารถเอ่ยปากบอกชอบผู้ชายก่อนได้ เช่นเพลงอ้ออ้อ หล่อจัง กระแซะเข้ามาซิ ผู้ชายในฝัน ดังนั้นเธอจึงเป็นผู้หญิงยุคแรก ที่กล้าที่จะออกเรียกร้องสิทธิของผู้หญิง เปิดจุดยืนของผู้หญิงยุคใหม่ในสังคมไทย ที่กล้าตอบโต้ทรศนะของผู้ชาย¹ นอกจากนี้เธอยังเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของเสรีภาพ และการสร้างสรรค์ในดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งจริงๆ แล้วมันอยู่ใกล้ชีวิตสังคมไทยมาตลอด เพลงพุ่มพวง ก็อยู่กับสังคมไทยได้ตลอด²

นอกจากรูปแบบของเนื้อเพลง น้ำเสียงและรูปแบบการร้อง และรูปแบบดนตรี แล้วนั้นเหนือสิ่งอื่นใด พุ่มพวง ดวงจันทร์ ถือเป็นบุคคลที่ทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างเต็มที่ เต็มที่กับการโชว์ทุกรอบ ซึ่งสามารถอธิบายได้จาก การบอกเล่าของบุคคลที่เคยได้ทำงานร่วมกับเธอ ได้แก่อาจารย์บุรุษ

¹ไพจิตร อักษรณรงค์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 55.

²บุรุษ แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 52.

แกสตัน กล่าวว่า “เนื่องจากเขาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชนมากๆ เวลาที่เขาแสดง อาจเป็นเพราะเรื่องละครหรือเรื่องราวส่วนตัวของเขา เมื่อเขามอบให้ประชาชน เป็นคนของประชาชน เขาก็อยู่ในลัทธิของเคจ อยู่อย่างหนึ่งว่า ให้ประชาชนเป็นตัวกำหนด ให้ประชาชนเป็นตัวเลือก หลังจากนั้นเราก็ไม่เจอศิลปินที่อุทิศทั้งใจและกายและผลงานไว้กับประชาชนเท่ากับพุ่มพวง”³ หรือแม้กระทั่ง ครูลพ บุรีรัตน์ ยังกล่าวชื่นชมเธอว่า “คนทั่วไปเรียก พุ่มพวง ว่าเป็น ราชนิลุท่ง แต่ผมไม่เรียกราชินีหรอก ผมจะเรียกเธอว่านางพญา มันเหมาะสมกว่า เพราะเขาเป็นยอดของนักร้อง ถ้าสังเกตให้ดี ถ้าเคยดูเขาร้อง หรือซื้อวิดีโอมาดู ที่ผมว่าพุ่มพวงเป็นนางพญา ไม่ใช่เพราะพุ่มพวงเป็นแค่นักร้องที่มีเสียงดีเฉยๆ แต่พุ่มพวงทั้งตัวของมันเป็นศิลปินทั้งหมด มันเป็นอัจฉริยะมาก มันเล่นหน้าเวที คนก็ติดมัน มันพูดอะไรบางทีทะเล้ง บางคนก็เกลียด แต่ลึกๆแล้วเขาก็รักมัน”⁴

จากการอภิปรายข้างต้น ทำให้เห็นถึงความโดดเด่น ทั้งในเรื่องบทเพลง เนื้อเพลง น้ำเสียง และรูปแบบการขับร้อง และรูปแบบดนตรี ทุกๆอย่างถูกหลอมรวมออกมา กลายเป็น พุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้ที่ไม่มีใครสามารถเรียบแบบในเรื่องของการถ่ายทอดบทเพลงในหลากหลายรูปแบบ ได้แบบเธอ เธอจึงเป็นที่ชื่นชมของประชาชน เป็นจุดยึดเหนี่ยวของเพลงลูกทุ่ง เป็นแม่แบบของนักร้องทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ทำให้เห็นว่าหาใครที่ร้องเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ได้ จะถือว่าเป็นคนที่ร้องเพลงได้เก่ง และจะมีแฟนเพลงชื่นชอบเพราะทุกคนยังคงรักและชื่นชม พุ่มพวง ดวงจันทร์อยู่ จึงทำให้มีการนำเพลงของเธอออกมาทำซ้ำใหม่ เปลี่ยนนักร้องไปตลอดเวลา รวมถึงเวทีการประกวดร้องเพลงลูกทุ่งก็เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในเรื่องของแนวคิดการประพันธ์เพลง ของพุ่มพวง ดวงจันทร์
2. ควรศึกษาดนตรีที่เรียบเรียงใหม่ในการแสดงสด ของพุ่มพวง ดวงจันทร์

³ บรูซ แกสตัน, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 53.

⁴ ลพ บุรีรัตน์, “วารสารเพลงดนตรี” ปีที่ 8 ฉบับที่ 7 (กรุงเทพฯ : วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545), 48.

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. **เส้นทางเพลงลูกทุ่งไทย.**

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2533.

กรุงไทย มิวสิคออนไลน์. (2014). **ผู้ชายในฝัน - พุ่มพวง ดวงจันทร์ - ชุด จันทร์ไม่จากฟ้า 1.**

เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=0pAE1PheDJE>.

เกสร สิทธิพันธุ์. (2548). "จังหวะชีวิตบนถนนดนตรีลูกทุ่ง." ใน **นิตยสารสารคดี** 21, 246 (สิงหาคม 2548): 53-76.

จุฑาพรรณ ผดุงชีวิต. **วัฒนธรรม การสื่อสาร และอัตลักษณ์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เจนพบ จบกระบวนวรรณ, "พิพิธภัณฑเพลงลูกทุ่ง." **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินตติ้ง, 2532.

เจษฎากร อัครทรัพย์สกุล. (2012). **กระแซเข้ามาซิ พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน.

เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=kZ1NOGleFq4>.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2530). **ความเชื่อและพิธีกรรมของชาวเขาในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ช่องของ karn914. (2555). **สาวนาลิ่งแฟน พุ่มพวง.** เข้าถึงเมื่อ 23 มกราคม 2559.

เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=oIWxFuJxTyM>.

ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต (2557). ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงลูกทุ่ง. สัมภาษณ์, วันที่ 2 มกราคม 2557.

_____. (2556). ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงลูกทุ่ง. สัมภาษณ์, วันที่ 18 มกราคม 2556.

ณรงค์ ศิริวงศ์และวิเชลิต งามขำ. (2535). "สุนารี ราชสีมา". **ไทยรัฐ** (21 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43, ฉบับที่ 12570: 11.

दनัย ไชโยธา. (2534). **พื้นฐานทางสังคมวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ไทยรัฐ. "50 เพลง แต่งไว้รอท่าเก้อ." **ไทยรัฐ** (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43, ฉบับที่ 12560 17.

ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 12560). "งานศพคืน 4 คนเพียบ." **ไทยรัฐ** (18 มิถุนายน 2535) 11.

_____. "ชินกร ไกรลาศ สดุดี ผีง." **ไทยรัฐ** (18 มิถุนายน 2535) 17.

_____. "พยางค์ มุกดา ครวญเสียดาย." **ไทยรัฐ** (18 มิถุนายน 2535) 17.

ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 12554). "พวงหรีดจากนายกฯอานนท์." **ไทยรัฐ** (15 มิถุนายน 2535) 17.

- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2560). "มีพรสวรรค์แต่อัปโชค." **ไทยรัฐ** (18 มิถุนายน2535) 17.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2558). "ไวพจน์ อาลัยหาศิษย์เอก." **ไทยรัฐ** (17 มิถุนายน2535) 11.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2554). "ศิรินทรา ร้องไห้โฮ." **ไทยรัฐ** (15 มิถุนายน2535) ปีที่ 17.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2560). "สุดอาลัย ผีง." **ไทยรัฐ** (18มิถุนายน2535) 1.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2573). "ครึ่งแสนอาลัย ผีง." **ไทยรัฐ** (24มิถุนายน2535) 1.
- ไทยรัฐ. "นายกรัฐมนตรียกย่อง พุ่มพวง." **ไทยรัฐ** (17 มิถุนายน2535) ปีที่ 43, ฉบับที่ 12558: 17.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2571). "ฝนกลมแฟนเพลงยังแน่นตึง." **ไทยรัฐ** (22มิถุนายน2535) 11.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2571). "พุ่มพวง แมยอคนักบุญ." **ไทยรัฐ** (22 มิถุนายน2535) 17.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2572). "ภาพสุดท้าย." **ไทยรัฐ** (23มิถุนายน2535) 1.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2573). "สมเกียรติ." **ไทยรัฐ** (24 มิถุนายน2535) 1.
- ไทยรัฐ. (ปีที่ 43, ฉบับที่ 1 2558). "อริสมันต์ สุดดีหญิงยอดนักสู้." **ไทยรัฐ** (17มิถุนายน2535) 11.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2559). "พาเหรดบันเทิง". เข้าถึงข้อมูลวันที่ 23 มกราคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.thairath.co.th/content/504238>.
- นิพนธ์ สุวรรณรงค์. (2549). "ศึกษาวิเคราะห์ผลงานเพลงไทยลูกทุ่งประพันธ์โดย สลา คุณวุฒิ."
ปริญญาโทมหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรูซ แกสตัน. (2545). "นานาทรศนะ ๑๐ ปี พุ่มพวง ดวงจันทร์ แม่...เสียตายจ้ง เอ้อเสียตายจ้ง."
วารสารเพลงดนตรี ปีที่8, ฉบับที่ 7 (พฤษภาคม): 51.
- บันเทิงไทยรัฐ. (ปีที่ 43 ฉบับที่ 12570). "ทีวีร่วมไว้อาลัย พุ่มพวง." **ไทยรัฐ** (21 มิถุนายน2535) 11.
- บ้านเมือง. "จารีกรอยอาลัยลูกทุ่งผู้ครองใจ." **บ้านเมือง** (20 มิถุนายน 2535) 12.
- บินหลา สันกาลาคีรี. (2536). ราชินีลูกทุ่ง "พุ่มพวง ดวงจันทร์" ที่จากไป. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มติชน.
- ปภาณี ฐิติวัฒนา. (2523). **สังคมวิทยา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ปัญญา รุ่งเรือง. (2533). **หลักวิชามานุษยวิทยา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรงค์ มุกดาพันธ์. (2532). **เรื่องราวเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง ในกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย**.
กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- ไพจิตร อักษรณรงค์. (2545). "นานาทรศนะ ๑๐ ปี พุ่มพวง ดวงจันทร์ โลกของผิ้ง
โลกของเพื่อน." **วารสารเพลงดนตรี ปีที่8, ฉบับที่ 7 (พฤษภาคม) 55.**
- ภัทรภรณ์ จันทนะสุด. (2549). "พุ่มพวง ดวงจันทร์ จุดพลิกผันของเพลงลูกทุ่งไทย."
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีชาติพันธุ์วิทยา

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มานพ ถนอมศรี. "ความเป็นศิลปินของพุ่มพวง ดวงจันทร์." **บ้านเมือง** (20 มิถุนายน 2535).
ลพ บุรีรัตน์, (2545). "ครูลพ บุรีรัตน์ จำฝังถึง พุ่มพวง ดวงจันทร์." **วารสารเพลงดนตรี ปีที่8,**
ฉบับที่ 7 (พฤษภาคม) 48.
- ลิวอิส เอ. โคเซอร์ ; อังกาบ กอศรีพร แพล, (2535). **แนวความคิดทฤษฎีทางสังคมวิทยา ตอน**
แมกซ์เวเบอร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.ร่วมกับมูลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ลูกทุ่งร้อยเปอร์เซ็นต์ล้านลา. **คนดังล้มหลังควาย พุ่มพวง (แสดงสด).** เข้าถึงเมื่อ 6 มกราคม 2558.
เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=yb-G9jdUgOo>.
- วรรณพิมล อังคศิริสรรพ และ นพพร ประชากุล. (2555). **มายาคติ ของ โรล็องด์ บาร์ตส์.**
กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- วัลลภ มณีเชษฐา. (2537). "กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม เรื่องอักษรธรรมล้านนา".
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วินิจ คำแหง. (2542). "วิเคราะห์เพลงลูกทุ่งควายบอยในชุด ลูกทุ่งเสียงทอง ขับร้องโดย
เพชร พนมรุ้ง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสา คำทัพ. (2545). "นันทารศนะ ๑๐ ปี พุ่มพวง ดวงจันทร์ ร้อยบุปผามาลัยให้พุ่มพวง."
วารสารเพลงดนตรี. ปีที่8, ฉบับที่ 7 (พฤษภาคม) 51.
- ศกุนตลา กะราลัย. (2549). "การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในวรรณกรรม
เพลงไทยลูกทุ่งศึกษาเฉพาะกรณีของราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์." วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริพร กรอบทอง. (2541). "วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย พ.ศ.2481-2535." วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาอักษรศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (2547). **วิวัฒนาการของเพลงลูกทุ่งในสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: พันธกิจ.
- สมโชค ปรีชากุล. (ปีที่ 43 ฉบับที่ 12569). "มหาดไทยรู้ซึ้ง พุ่มพวง ยิ่งใหญ่." **ไทยรัฐ**
(20มิถุนายน2535) 17.
- สมาคมนักกลอนแห่งประเทศไทย. (2558). **สยามเมืองยิ้ม โดยชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต,** เข้าถึงเมื่อ
6 สิงหาคม. เข้าถึงได้จาก<http://www.thai poet.net/index.php?lay=show&ac=article&id=538706066>.
- สยามรัฐ. (2535). "แฟนเพลงสุดแสนอาลัย "พุ่มพวง ดวงจันทร์." **สยามรัฐ** ไร่ให้ระงม
ทั้กระดานสยามรัฐ, (26กรกฎาคม2535) 16.

สยามรัฐ. (2535). “พุ่มพวง ดวงจันทร์ ... คงเหลือไว้แต่คำขาน “ราชินีลูกทุ่ง.”

สยามรัฐ, (26 กรกฎาคม 2535): 14.

สุกัญญา โสภี เทพวัลย์. (2538). "วิเคราะห์ท่วงทำนองการแต่งวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พุ่มพวง ดวงจันทร์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา(ภาษาไทย) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุขุมล จันเทวี. (2536). “การวิเคราะห์เพลงไทยสากลแนวใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2524 ถึง พ.ศ.2534.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุภาภรณ์ อัมภมงคล. สุพีชา เบาทิพย์ และ สุไลพร ชลวิไล. (2554). **ความเป็นผู้หญิง ความจริง มายา หรือ อคติในสังคมชายเป็นใหญ่.** กรุงเทพฯ : โครงการสุภาพะผู้หญิง.

สุรินทร์ ภาคศิริ, (2557). ผู้เชี่ยวชาญเพลงลูกทุ่ง. สัมภาษณ์, 2 มกราคม.

_____. (2558). ครูเพลง ผู้ประพันธ์เพลง นักจัดรายการวิทยุ. สัมภาษณ์, 2 มกราคม.

องอาจ พรหมไชย. (2538). "การถ่ายทอดความรู้ของชาวไทยลื้อเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ด้วยสมุนไพร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา นอกระบบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อเนก นาวิกมูล. (2532). "พื้นบ้านพื้นเมืองถึงเพลงลูกทุ่ง." ใน **กึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทย.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์ พรินต์ติ้ง.

อานนท์ อภาภิรม. (2525). **สังคม วัฒนธรรม และประเพณีไทย.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

notbao. (2010). **นักร้องบ้านนอก - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=VDp2pHCZavQ>.

printlove. (2011). **โลกของผึ้ง - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=VEe6oMxq-PE>.

SahaSompop. (2013). **สยามเมืองยิ้ม - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=GfTXrz3msD4>.

Tezz AMO. (2011). **ดาวเรืองดาวโรย - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=2TC9oa1leek>.

_____. (2011). **สาวนาสั่งแฟน - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=4TyFdw4Tg>.

Topline Digital Network. (2013). **คนดั่งลมหลังควาย - พุ่มพวง ดวงจันทร์.** เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน. เข้าถึงได้จาก http://www.youtube.com/watch?v=Dz0_RwZK_c.

Topline Digital Network. (2013). **หนูไม่รู้- พุ่มพวง ดวงจันทร์**. เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน.

เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=LGEJ89Us0-Q>.

_____. (2013). **อื้อฮือหล่อจ้ง - พุ่มพวง ดวงจันทร์**. เข้าถึงเมื่อ 13 มิถุนายน.

เข้าถึงได้จาก <http://www.youtube.com/watch?v=ldw6BdM9GVQ>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตารางแสดงค่าเฉลี่ย 10 เพลงกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมงานครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
ณ วัดทับกระดาน พ.ศ.2556

ตารางที่ 14 แสดงค่าร้อยละ ของผู้ที่ให้สัมภาษณ์ในงานครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์ ปี พ.ศ. 2556 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย

ลำดับที่	ชื่อเพลง	จำนวนคน	จำนวนคนที่เลือก	ค่าร้อยละ
1	นักร้องบ้านนอก	30	30	100
2	สาวนาสั่งแพน	30	27	90
3	กระแซะเข้ามาซิ	30	27	90
4	ผู้ชายในฝัน	30	25	83.33
5	โลกของผึ้ง	30	25	83.33
6	สยามเมืองยิ้ม	30	24	80
7	คนดั่งลมหลังควาย	30	24	80
8	อื้อหือหล่อจัง	30	24	80
9	ดาวเรืองดาวโรย	30	23	76.66
10	หนูไม่รู้	30	22	73.33
11	ส้มตำ	30	13	43.33
12	นัดพบหน้าอำเภอ	30	9	30
13	ตึกกะแตนมูกโบว์	30	9	30
14	พี่ไปดูหนูไปด้วย	30	9	30
15	แก้วรอพี่	30	7	23.33

ภาคผนวก ข

ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมงานครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์

ณ วัดทับกระดาน พ.ศ.2556

ภาพที่ 63 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 64 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 65 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 66 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 67 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ ศาลาสันทนาการ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 68 ภาพการสัมภาษณ์ผู้ที่มาร่วมงานวันครบรอบการเสียชีวิตของพุ่มพวง ดวงจันทร์
วันที่ 13 มิถุนายน 2555 ณ ศาลาสันทนาการ วัดทับกระดาน จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาคผนวก ค

ภาพบรรยากาศการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ

ภาพที่ 69 ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ อาจารย์ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต

ภาพที่ 70 ภาพบรรยากาศการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์สุรินทร์ ภาคศิริ และอาจารย์ชินวัฒน์ ตั้งสุทธิจิต

ภาคผนวก ง

โน้ตเพลงที่ใช้ในการวิเคราะห์ 10 เพลง

นักร้องบ้านนอก

พุ่มพวง ดวงจันทร์

ไวพจน์ เพชรสุพรรณ

B \flat Dm Gm B \flat F B \flat

เมื่อ สุ ริ

A

6 B \flat Dm Gm Cm F B \flat

ยน ย่ำ สน ธิ ยา หมู่ นก กาก็ บิน มา ลู่ รัง ให้ มา คิด ถึง ท้อง พุง นา เสียว

11 Gm Dm Gm

จ้ง ป่าน จะ นี คง คอย หวัง เมื่อ ไร จะ กลับ บ้าน นา เมื่อ อยู่ เมือง

14 B \flat Dm Gm Cm

กรุง ใจ ก็ มุ่ง แต่ อยาก จะ ดั่ง ด้วย ความ หวัง อยาก จะ เป็น ตา รา ลำ บาก ลำ

18 B \flat Gm

บน ก็ จะ ทน ก้ม หน้า ก่อน จะ จาก บ้าน มา เพื่อน มั่น ว่า ให้ อยาย ก่อน จาก บ้าน

B

22 Dm

มา เพื่อน มั่น ว่า ให้ ช้ำ ทรวง ไป เป็น นักร้อง ให้ เขา ล้าง มัน เจ็บ ใน ทรวง ไม่ หาย

25 B \flat Cm F

ไม่ เต้น ไม่ ดั่ง จะ ไม่ หัน หลัง กลับ ไป ทุก วัน คิน นอน ร้อง ให้

28 B \flat Dm Gm **A** B \flat Dm Gm

— อีก เมื่อ ไร จะ โชค ดี — เมื่อ สุ ริ ยน ย่ำ สน ธ ยา จะ กลับ บ้าน นา

32 Cm B \flat Gm

— ตอน ชื่อ เลียง เรา มี — จะ ยาก จะ จน ถึง อด จะ ทน เต็ม ที่ — นัก ร้อง บ้าน นอก คน นี้

36 Dm Gm Φ B \flat Dm Gm

— จะ กล่อม น่อง พี่ และ แฟน เพลง —

40 Cm F B \flat Gm Dm

45 Gm **D.S al Coda** Φ Cm Dm Gm D Gm

ก่อน จาก บ้าน

สาวนาสั่งแฟน

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง ทำนอง ลพ บุรีรัตน์

Instrument C#m

5 Vocal

หาก มี เว

A

8 C#m

ลา มา เข้ายม บ้าน นา บ้าง เนื้อ พี่ เนื้อ อย่า มั่ว ไป เท่อ แสง ไฟ ใน เมือง มั่ง คั่ง อย่า มั่ว ไป

12 F#m C#m F#m

จ้อง ดิต นักร้อง คน ดั่ง... ทุ่ม เงิน เป็น ดั่ง... แล้ว ก็ ยัง ไม่ ได้ ตัว... ได้ กิน ไข่ ดาว

16 C#m

... สด สด ดาว ดาว_หอม หอม ฟุ้ง ฟุ้ง... อย่า สิม บ้าน หุง ที่ กิน ผัก บั๊ง แกง ตัว เจอ สาว งาม

20 F#m C#m B E

ทรง อย่า ไป หลง ตา มั่ว... ไป คว่ำ มา มั่ว... ระ วัง ตัว_ หนอย หนา... เก็บ เงิน

B

24 C#m

...ได้ เท่า ไร แล้ว พี่... ลุง มา ป่า มี... พ่อ ของ พี่ บ่น หา... เมื่อ ไร... พี่ จะ กลับ บ้าน นา

29 $F\#m$ B $G\#$ **A** $C\#m$

— ช่วย ส่ง ชาว มา— ล้วง หน้า จะ ได้ ไหม— หาก พี่ กลับ มา ซื่อ ผ้า ตา ตา ฝาก น่อง บ้าง

33

เนื้อ—อย่า ให้ คอย เก้อ นะ พี่ อยาก มี เลื่อ ใหม่ อย่า พา หญิงงาม กลับ มา หยาม น้ำ ใจ

37 $F\#m$ $C\#m$ B Φ E **Instrument** Cm

— หาก พา มา ได้— แต่ อย่า ให้ สวย เกิน—

41

45 **D.S al Coda** Φ $C\#m$

หาก พี่ กลับ

กระแซะเข้ามาลี

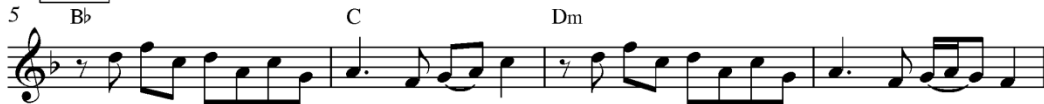
พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง ทำนอง ลพ บุรีรัตน์

Brass

Guitar

Vocal A

Guitar

Brass

Vocal B

33 Dm C B \flat Am
 ไกล_ เข้า มา นิด ดิด_ เข้า มา ลี ถ้า_ จะ ริ รัก สาว_ ต้อง กล้า_ ไว้

37 Dm C B \flat Am
 ลูก_ กระ ท้อน หนา ถ้า_ จะ ให้ หวาน ค่อย_ค่อย ทูบ รับ ทาน_ หวาน ขึ้น มา ได้

41 Dm C B \flat Am
 หาก_ ว่า ชอบ จัน หมั่น_ มา เอา ใจ จะ_ ไป ไหน ลูก ไก่ ใน กำ_ มือ

45 Dm **A** C
 เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้า_ มา_ ลี กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ เข้า มา_ ลี

49 Dm C
 เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้า_ มา_ ลี กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ เข้า มา_ ลี

53 **Guitar** B \flat C Dm
 (Instrumental guitar part)

57 **Brass** F
 (Instrumental brass part)

61 **Vocal** **B** Dm C B \flat Am
 มาด_ ก็ น้า ลุ้น ทุ่ม_ ก็ เจ้ง แจ้ว เชื่อง_ ดั่ง แมว ง่วง นอน_ ใน_ ฤ ฎี

65 Dm C B \flat Am
 ให้_ คน มือ แปร ขูด_ มะพร้าว นิด บีบ_ กะ ทิ เมื่อ ไหร่_ จะ ได้_ มั่น

69 Dm C Bb Am

ก็_ ตั๋ว รัก เขา เฝ้า_ แต่ มอง ตา ห้าง_ ตั้ง วา สอง วา_ โถ_ ยัง ชา ล้น

73 Dm C Bb Am

เกิด_ มา เป็น ชาย หาก_ ว่า อายุ กัน อีก_ ก็ วัน จะ ได้_ เจาะ ไข_ แดง

77 Dm **A** C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้_ มา_ ลี กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ เข้_ มา_ ลี

81 Dm C

เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข ยิบ เข้_ มา_ ลี กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ กระ แชะ เข้_ มา_ ลี

85 F Guitar fade out
Dm

92

ผู้ชายในฝัน

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง ทำนอง ประยงค์ ชื่นเย็น

Brass F Flute

6 Brass Vocal

A

11 F Gm C F

แต่ เป็น สาว เต็ม ภาย_ หา ผู้ ชาย ถูก ใจ ไม่ มี_ เมื่อ คิน_ ฝัน ดี น่า ดบ

16 Dm Am Dm F

_ ฝัน ฝัน ว่า พบ ผู้ ชาย ยอด ดี_ พา ไป เทียว ดู_ หนัง_

21 Dm Gm F

พา ไป นั่ง จู๋ จี๋_ แล้ว พา_ ไป เทียว ชม สวน_ เด็ด ดอก ลำ ดวน_ ส่ง ให้ ด้วย ซี_

26 F Dm

_ เสียบ หู ไป ตั้ง หลาย หน_ เสียบ หล่น เสียบ หล่น ตั้ง ห้า หก ที_ ตก ใจ

31 F Dm

_ ตีน ตอน ดี สี_ แหม เสีย ดาย จัง เยอ เสีย ดาย จัง

37 Brass F Flute

43 Brass Vocal A F

ตี ห้า ไม่ ถึง ก็ จวน_ คิด ทบ ทวน

48 Gm C F Dm

_ เรื่อง ผัน ชัน ตี_ ผู้ ชาย_ อะไร นำ หยิก_ กระ ชี กระ ชิก_ นำ รัก นำ ตี_

53 Am Dm F Dm Gm

_ เพียร มา ออก ออ_ เขา_ คำ_ เสนาะ มาก มี_ ผัน ว่า

58 F

_ คิด อยู่ หว่า หวาม_ ถ้า ถูก ลวน ลาม_ จะ ทำ ไง ตี_ ความ คิด

62 F Dm F

_ พอ หยุด ลง บี้_ หมับ หมับ หมุบ หมับ เขา จับ เขา จี_ ตัก ใจ_ ตื่น มา เสีย นี้_

67 Dm **To Coda** Brass F

_ แหม เสีย ดาย จัง เชื้อ เสีย ดาย จัง

73 Flute

79 Brass **D.S al Coda** Vocal Instrument F

ตี

โลกของผึ้ง

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง/ทำนอง : วิเชียร คำเจริญ

F G⁷ Am Am Am D⁷ G⁷ Am Am

9 Am **A** D⁷ F G⁷ Am C
โลก สุด สวย อัน แสน กว้าง ไกล มวล พืช ภัย ดู มาก มี แต่ ชี วิ ต

14 D⁷ C D⁷ E⁷ **B** Am Em Am
ใน โลก ทุก ชี วิ ยัง ต้อง มี ดิน รน ผึ้ง น้อย ตัว หนึ่ง นี้ ดิน หนี พืช ภัย ที่ ผ

20 D⁷ Am G F E⁷ **A** Am
จัญ ต้อง ทุก ต้อง ทน เพื่อ ชีพ ตน และ คน ร่วม เดิน ผึ้ง ผัก ผิน

26 D⁷ F G⁷ Am C D⁷
บิน ลอย ลีว เคว้าง เอา เสียง เพลง แลก เงิน ผึ้ง ก็ หวัง แพน ผึ้ง ยัง ไม่ เมีน

31 C D⁷ E⁷ Am D⁷ G⁷ **To Coda** \oplus
ปล่อย ผึ้ง เดิน ที่ ส ลัว ผึ้ง ได้ กิน ใช้ กิน เพียง ตัว ทาง ครอบ ครว ก็ อิ่ม

36 Am Am D⁷ F G⁷ Am
กัน

41 C D⁷ C D⁷ E⁷ **D.S al Coda**
กัน

\oplus Am D⁷ E⁷ rit.. Am E⁷ Am
กัน

อื้อฮือ หล่อจ้ง

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง ทำนอง สพ บุรีรัตน์

Guitar

Cm Fm Bb

Vocal

5 Cm Cm Fm Bb Cm อื้อ ฮือ

A

10 Cm Bb Cm Fm Bb Cm
 หล่อ จ้ง อะ ฮ้า หล่อ จริง คู่ ใคร นะ นิ่ง เป็น บ้า

15 Fm Bb Fm G
 นี้ แค่ มอง สบ ตา ห่าง กัน ตั้ง สี่ วา อะ ฮ้า ใจ หาย วัว

21 Cm Bb Cm Fm Bb Cm
 อะ โห เทห์ จริง อื้อ ฮือ บิ๊ก บีน หน้า ยืน

26 Fm Bb
 คล่อง แขน ข นาม ดู ทำ ทาง สู ภาพ โสด ไซ้ โหม อยากร ทราบ

31 Fm Bb Cm **B** Cm
 งาม เสีย ดี โหม เรา วง แขน กล้าม ปีน มัด มัด อื้อ! น่า จะ กัด

36 Eb Bb Cm Eb Fm

— แขน เล่น เบบ เบบ น้ํา กระ ชิบ เบียด กาย กระ แซะ แล้ว วาง มือ แหะมะ ไว้ บน หัว เช่า

41 Cm Fm Eb A G

— อยาก กระ ชิบ เบบ เบบ ว่า ตอน นี้ เหงา ใจ จัง เลย อื้อ อื้อ

A

46 Cm Bb Cm Fm Bb Cm

— หล่อ จัง อะฮ้ํา มาด แมน นี้ แฟน ของ ใคร กัน แอ่ย

51 Fm Bb Fm

— ถ้า พ่อ งาม ทราม เขย โจทยไม่ มี เปิด เผย จะ นั่ง เช่า เกย

56 Gm **To Coda** Cm **Guitar** Cm Fm Bb

— คุย ด้วย ทั้ง คีน

61 Cm Cm Fm Bb **D.S al Coda**

วง แชน

A

Cm Cm Bb Cm Fm Bb Cm

คีน อื้อ อื้อ หล่อ จัง อะ ฮ้ํา หล่อ จริง อื้อ อื้อ

A musical score in G minor (one flat) on a treble clef staff. The score consists of seven measures. Above the staff, guitar chords are indicated: Cm, Bb, Cm, Fm, Bb, and Cm. Below the staff, Thai lyrics are written: "_____", "หล่อ จัง", "อ้อ ฮ้อ _____", and "หล่อ จรรย์ _____". The final measure is marked with a box labeled "Instrument" and contains a melodic line. The piece ends with a double bar line.

คนดั่งลิ้มหลังควาย

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง/ทำนอง : ฉลอง ภูสวาท

Am Am Am Am Am Am Am

8 Am Am Am Dm G7 C C6

A

13 Am Am Am Am

นิก ไว้ ทุก นา_ ที่_ ถ้า_ เขา_ ไป_ ได้_ ดี_ แล้ว_ คง_ ไม่_ มา_ ซี้_ ควาย_

17 Am Am Am Em7

เขา_ นั้น_ คง_ แหนง_ หนาย_ เบื่อ_ หนัง_ หลัง_ ควาย_ เบื่อ_ เคี้ยว_ เกี้ยว_ หญ้า_

21 Am Am Am Am

นิก ไว้ ทุก คิน_ วัน_ เพียง_ เดี่ยว_ เดี่ยว_ ลิ้ม_ กัน_ ทั้ง_ กัน_ ให้_ คอย_ ตั้ง_ ตา_

25 Am Am G7 C C B

ไป_ ได้_ ดี_ มี_ ค่า_ ก็_ ลิ้ม_ สาว_ ชาว_ นา_ คน_ ชื่อ_ ชื่อ_ รวง_ ได้_ เจอะ_ คน_ เล็บ_ แดง_ แดง

30 C Am G7 C Am G

ปาก_ แดง_ แก้ม_ แดง_ แดง_ ที่_ ใน_ เมือง_ หลวง_ ทั้ง_ ให้_ สาว_ นา_ นอน_ น้ำ_ ตา_ เอ่อ

34 Em7 Dm C C C6 Am **A**

ทรวง_ คน_ ชื่อ_ ชื่อ_ รวง_ เขา_ เลย_ ไม่_ ห่วง_ ไม่_ สน_ นิก ไว้_ แล้ว_ แล้ว_ เชียว

38 Am Am Am Am

คำ_ ว่า_ ดั่ง_ ตัว_ เดี่ยว_ จึง_ ทำ_ ให้_ คน_ เบี้ยว_ คน_ ลวง_ ให้_ เรา_ ทมอง_ หม่น

42 Am G **To Coda** C Am Am Am Am

นี่ หรือ ใจ คน พอ ดั่ง ก็ ลืม หลัง ควาย

49 Am Am Am Am

53 Am Dm G7 C **D.S al Coda**

ควาย ได้

C Am Am G7 C C

ควาย

สยามเมืองยิ้ม

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง/ทำนอง : วิเชียร คำเจริญ

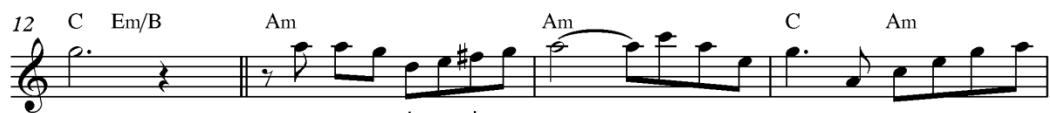
A

จ ง ภู มิ ใจ เติ ด ที่ เติ ด เป็น ไ ท ย _____ มิ เป็น ทาส ไ คร และ มี น้ำ ใจ ล้น ป ร ีม

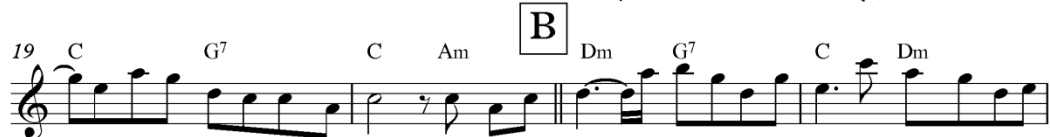
ท ัว โ ล ก ก ล่า ว ขาน ข นาน นาม _____ ให้ ว่า ส ยาม เมิ ือง ยิ้ม _____ เรา ค วร กระ หั ย്മ ถึง ค วาม ดี

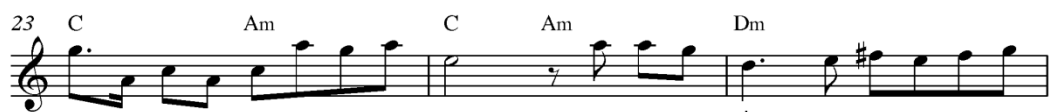
งาม _____ คน เย็น ใจ ซื่อ ได้ ซื่อ ว่า ไ ท ย _____ ร ้อน มา จาก ไ ท น ชา ดิ ไ ท ย ไม่ เคย หวง

ห ้าม _____ ช ้าม เซ ต ช ้าม ซอง ถิ่น น้ำ ชุ่น _____ มา พึ่ง ไ บ บุญ เมิ ือง ส ยาม

_____ เรา ยิ้ม รั บ ตาม ที่ ท่าน ด ้อง การ เลื่อง ซื่อ ลือ นาม ส ยาม มี แต่ น้ำ ใจ ขอ เตือน ท่าน ผู้ อา

ค ัย อ ย่า ทำ อะ ไร ให้ ไ ท ย ร าว ราน คน ไ ท ย ใจ ซื่อ เขา ถือ แต่ โ บ ราน

กาล แต่ เพียง ช ้าว สุก หนึ่ง จาน ไ คร ลิ้ม ของ ท่าน นั้น เน ร คุณ

A

29 Am C Am C Em/B

คน ไทย รัก ชาติ และ ศา ส นา_____ เทิด องค์ เจ้า ฟ้า ผู้ ทรง เปี่ยม เนื้อ นา บุญ

33 Am Am G7 C G7 To Coda

หาก ท่าน เคารพ สิทธิ ของ ไทย_____ ท่าน อยู่ ต่อ ได้ อีก นาน ทน_____ ส ยาม ใจ บุญ ยัง ชี้ม เส

Instrumental

36 C Am Dm G7 C Dm C Am

มอ

40 C Am Dm Am

D.S al Coda

43 C D7 Em7 C Am G7 Am G7 C Em/B Am

มอ

ดาวเรืองดาวโรย

พุ่มพวง ดวงจันทร์

คำร้อง/ทำนอง : วิเชียร คำเจริญ

B \flat Dm Gm Cm F 7 B \flat

6 **A** B \flat E \flat B \flat B \flat A \flat ตอน ทำ

นา ข้า ชื่อ ดาว เรือง พอ เข้า ใน เมือง_ ชื่อ ข้า เพียง เลื่อง ลือ เป็น ดา รา หน้า ปก หนั ง ลือ

11 B \flat B \flat E \flat F 7 B \flat

— เอ๋ เออ เอ็ง เอย_ ข้า เปลี่ยน ชื่อ_ เป็น แว ว ดาว แว ว ดาว เรือง ชัก เหลือง เรือง

15 B \flat E \flat B \flat B \flat A \flat

รอง แมว จ้อง แมว มอง_ ความ ผุด ผ่อง แพรว พราว คำ เขิน ยอ เออ ออ_ กัน เกรี้ยว กราว

19 B \flat Gm Cm F 7 B \flat **B** B \flat A \flat

— เอ๋ เออ เอ็ง เอย_ ด้วย ข้า สาว_ วิ โล พา ไป ลอง ผ่าน กล้อง ถ่าย หนั ง

23 B \flat A \flat G \flat F 7 B \flat B \flat^6

— แหม ข้า เขิน จัง แต่ ข้า นั ง ภู มิ ใจ อ นิจ จา ข้า ไม่ ทน ดั ง ได้_ ถ่าย มา ถ่าย ไป

28 **A** D \flat G \flat F 7 B \flat B \flat

— ท้อง ข้า ใหญ่ ชั น มา_ นาง ดาว เรือง หรือ นาง แว ว ดาว ลั น สด หมด สาว

32 E \flat B \flat B \flat A \flat B \flat Gm

— กลาย เป็น ชาว กลับ นา นาง ดาว เรือง โดน_ ไอ หนู ม แชว มา_ เอ๋ เออ เอ็ง เอย

Instrumental

36 Cm F7 Bb Bb Bb Eb

— เรียก อี หมา ดาว โจร

41 Bb Bb Ab Bb Cm F7 Bb

พา ไป

46 Bb Gm Ebm F7 Bb

โจร

หนูไม่รู้

ขับร้อง พุ่มพวง ดวงจันทร์

เนื้อร้อง/ทำนอง วิเชียร ต้าเจริญ

Em G Em

6 Em D G Em A Em

11 G Em G

16 Em Am D7 G D Em

21 G D G Em B

26 Em G Em

31 G Em Am D7 G D Em

37 G D7 G Em C

42 Em D G Em D

48 1. G Em 2. G Em Em

ขอ โทษ ที่ โทษ ที่ โทษ ที่

ที่ ไป สัก คน มี เจ้า ของ_____ ขอ โทษ ที่ เกือบ จะ ตี ตา จอง_____ เขา ป่าว

ร้อง ว่า เขา โสด จริง ๆ_____ หนู ไม่ รู้ ว่า มี แฟน เห็น มาด แหม สุด เยียบ เยียบ หมิง

_____ หนู ไม่ รู้ จริง ๆ_____ ว่า เขา มี ยอด หลิ่ง คอย หวง ขอ โทษ

ที่ โทษ ที่ โทษ ที่_____ ที่ ไป สัก คน มี คู่ คาง_____ ขอ โทษ ที่ ที่ ไป ชอบ ของ หวง

_____ ถ้า ไม่ ท้วง เห็น จะ แย่ แน่ เรา_____ หนู ไม่ รู้ ว่า แฟน มี เห็น หล่อ ตี หนู ก็ เลย ชอบ เขา

_____ หนู ไม่ รู้ เพราะ หู เบา เขา บอก เขา ชอบ หนู คน เดียว หนู ไม่

รู้ ว่า แฟน มี เห็น หล่อ ตี หนู ก็ เลย ชอบ เขา_____ หนู ไม่ รู้ เพราะ หู เบา เขา บอก

เขา มี หนู คน เดียว_____ เขา มี หนู คน เดียว_____

53 G Em Em

57 G Em

ก็ หนุ ไน ฐึ ก็ หนุ ไน ฐึ

ก็ หนุ ไน ฐึ ก็ หนุ ไน ฐึ

Detailed description: This block contains two staves of musical notation in G major. The first staff, labeled '53', shows a melodic line with notes G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F#4, E4, D4, C4, B3, A3, G3, F#3, E3, D3, C3, B2, A2, G2. Chords G, Em, and Em are indicated above the staff. The second staff, labeled '57', shows a similar melodic line with lyrics 'ก็ หนุ ไน ฐึ' written below the notes. Chords G and Em are indicated above the staff.

ภาคผนวก จ

รวบรวมภาพข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ ที่แสดงถึงความชื่นชอบในตัวผู้มพวง ดวงจันทร์

ภาพที่ 71 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “จารีกรอยอาลัยลูกทุ่งผู้ครองใจ”
ที่มา: บ้านเมือง “จารีกรอยอาลัยลูกทุ่งผู้ครองใจ” บ้านเมือง, (20 มิถุนายน 2535): 12

ชายคนเดียว มนุษย์สมพรมญู เทพกับ ไอน์สไตน์ เลี้ยงท่านไว้ดี ๆ ในประเทศเยอรมนี

ข้อแหว่งเร่องทศเดวราชงขย ราชเดา พันธุ์ ไวส์กหน่อชนะรบ เกิดจากหงส์สงคราม

บรรชาชนนอมมากจนจนระการเลอคองหมด ทุกเชค กลายเป็นผู้ทรงอำนาจทั้งจักรวาล การคกร อย่างยิ่ง ที่ที่ขุด

ความเป็นศิลปินของพุ่มพวง ดวงจันทร์

วิจารณ์ศิลปะ/มานพ ถนอมศรี

ร่างของคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้รับพระราชทานพดุงศพไปเมื่อวาน วันนี้ผมพูดถึงเธอ คงไม่สายเกินไป

สิ่งที่ผมพูดถึงคงไม่ใช่เรื่องมรดกที่ยังไม่ลงตัว หรือเรื่องชีวิตการต่อสู้อันสาหัสสากรรจ์ของหญิงสาวเด็ก ๆ คนหนึ่งที่ได้แต้มจากดิน จนสามารถก้าวขึ้น ไปดอเป็นดาวอยู่บนท้องฟ้าได้อย่าง

สง่าผ่าเผย เหมือนอย่างที่เคยมีใครต่อใครพูดถึงเธอ กันมาอย่างมากมายแล้ว

แต่ผมจะพูดถึง สิ่งที่มีอยู่ในตัวพุ่มพวง ดวงจันทร์ ที่ผลักดันให้เธอกลายเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ดังที่เห็นกันอยู่

สิ่งนั้นคือความเป็นศิลปินของเธอ

สำหรับผม คำว่าศิลปินนั้นยิ่งใหญ่มาก และไม่ใช่สิ่งที่จะได้มาหรือให้กันได้ง่าย ๆ อย่างที่นิยมพากันเชงทุกวันนี้ คนที่จะได้ชื่อว่า เป็นศิลปิน จะต้องมีความพิเศษ ผิดแหกแตกต่างไปกว่าคนอื่น และสามารถแสดงสี จิตแค้นอันพิศดารนั้น ให้ปรากฏออกมาสู่สายตาประชาชนทั่วไป จนเป็นที่ยอมรับ ด้วยระยะเวลาอันยาวนานและสม่ำเสมอ

จนสิ่งนั้น กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตที่ขาดไม่ได้ มีใช้สักแต่เพียงร้องเพลง 2-3 เพลง หรือวาดภาพ 2-3 ภาพ แล้วก็ประกาศกันว่า นี่คือนิสัยเสียแล้ว

ศิลปินคือคนที่ประกอบงานศิลปะ

ศิลปะคือการถ่ายทอดบางสิ่งบางอย่างที่อยู่ภายใน ออกมาให้ปรากฏ และเป็นที่ยอมรับของสังคม

จิตรกรถ่ายทอดบางสิ่งบางอย่างของตนออกมาเป็นเสียงดนตรี

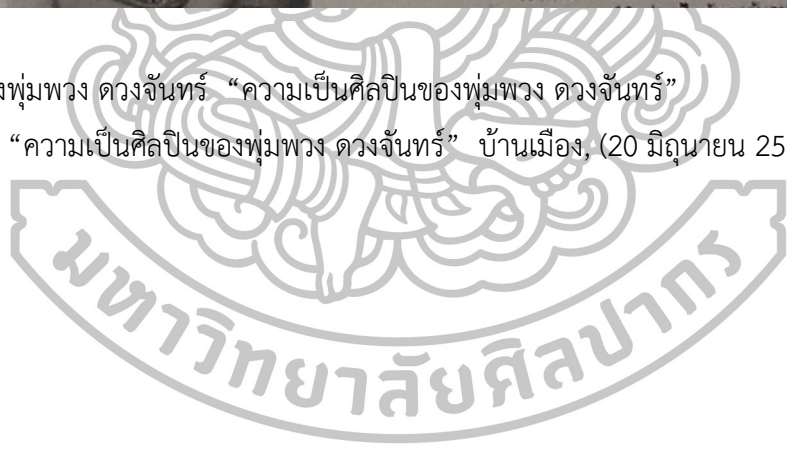
นักดนตรีถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในใจของตนออกมาเป็นเสียงเพลง

นักร้อง ถ่ายทอดสิ่งที่อยู่ในใจของตนออกมาเป็นเสียงเพลง

ภาพเขียน เสียงดนตรี และเสียงเพลง เราเรียกว่าศิลปะ

ภาพที่ 72 ภาพข่าวของคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ความเป็นศิลปินของคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์”
ที่มา: มานพ ถนอมศรี “ความเป็นศิลปินของคุณพุ่มพวง ดวงจันทร์” บ้านเมือง, (20 มิถุนายน 2535): 12

ภาพที่ 74 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “แฟนเพลงสุดแสนอาลัย “พุ่มพวง ดวงจันทร์” รั้าให้ระงมทับกระดาน

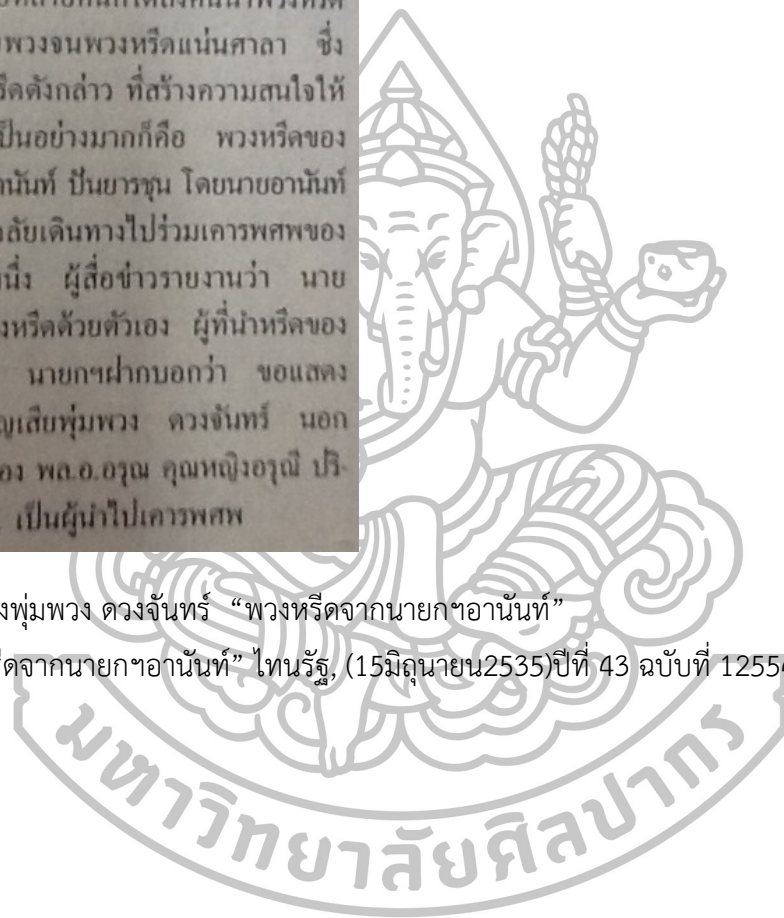
ที่มา: สยามรัฐ“แฟนเพลงสุดแสนอาลัย “พุ่มพวง ดวงจันทร์” รั้าให้ระงมทับกระดานสยามรัฐ, (26 กรกฎาคม2535): 16

พวงหรีดจากนายกาอานันท์
 ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ตั้งแต่ตอนบ่ายปรากฏว่ามี
 แฟนเพลงของพุ่มพวง ดวงจันทร์ จากทั่วทุกสารทิศ
 ททยอยเดินทางไปที่ศาลา ๑ วัดมกุฏกษัตริยาราม
 โดยเฉพาะแฟนเพลงที่เป็นสาวโรงงานย่านโรงงาน
 สมุทรปราการ เหมารถเดินทางไปมุงดูศพราชินีลูกทุ่ง
 ขวัญใจของประชาชนอย่างมิดฟ้ามัวดิน ในช่วงบ่าย
 บุคคลในวงการเพลง เหล่าศิลปินคาราวาและศิลปิน
 เพลงอาวูโสหลายต่อหลายคนก็ได้ส่งคนนำพวงหรีด
 ไปร่วมเคารพศพพุ่มพวงจนพวงหรีดแน่นศาลา ซึ่ง
 หนึ่งในจำนวนพวงหรีดดังกล่าว ที่สร้างความสนใจให้
 แก่ผู้ที่อยู่ในงานศพเป็นอย่างมากก็คือ พวงหรีดของ
 นายกรัฐมนตรี นายอานันท์ ปันยารชุน โดยนายอานันท์
 ได้ให้คนนำหรีดไว้อาลัยเดินทางมาร่วมเคารพศพของ
 ราชินีลูกทุ่งด้วยคนหนึ่ง ผู้สื่อข่าวรายงานว่า นาย
 ไกรสรได้เป็นผู้รับพวงหรีดด้วยตัวเอง ผู้ที่นำหรีดของ
 นายกาไปได้กล่าวว่า นายกาฝากบอกว่า ขอแสดงความ
 เสียใจต่อการสูญเสียพุ่มพวง ดวงจันทร์ นอก
 จากนั้นก็ยังมีพวงหรีดของ พล.อ.อรุณ คุณหญิงอรุณี ปริ
 วัติธรรม โดยให้ ทส. เป็นผู้นำไปเคารพศพ

ภาพที่ 75 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พวงหรีดจากนายกาอานันท์”

ที่มา: ไทยรัฐ “พวงหรีดจากนายกาอานันท์” ไทยรัฐ, (15มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12554: 17

อย่างซึมเศร้าเข้าไปกราบศพพุ่มพวง และจ้องมองตุ
รูปถ่ายของเธอที่ตั้งวางอยู่บนโต๊ะ ในเพลงบางคน
และศิลปินบางคนถึงกับหลั่งน้ำตาออกมา เพราะไม่
คาดคิดว่าราชินีลูกทุ่งผู้นี้จะด่วนจากไปอย่างกะทันหัน
เช่นนี้

“สิรินทรา” ร้องไห้โฮ

จนเวลาประมาณ 19.00 น. ผู้หญิงสาวคนหนึ่ง
ในชุดกระโปรงดำไว้ทุกข์ ก็แหวกฝูงชนแล้วค่อยๆ
ก้าวเข้าไปในศาลาสวดศพ จากนั้นจึงก้มลงคลานเข้า
ไปนั่งสงบอยู่บนโต๊ะศพของราชินีลูกทุ่ง ทุกคนที่นั่ง
อยู่ในศาลาสวดศพ และผู้ที่อยู่ด้านนอกต่างจับจ้อง
มองดูเป็นตาเดียวกัน หญิงสาวผู้นั้นประกายตาแดง
ก้ำเนื่องจากผ่านการร้องไห้มาอย่างหนัก แม้แต่เมื่
อนั่งอยู่บนโต๊ะศพของ “ผึ้ง” เธอก็ยังมีน้ำตาไหล
พรากอาบแก้มอยู่ไม่ขาดสาย ผู้สื่อข่าวเฝ้าสังเกต
การณ์อยู่จึงทราบบว่า หญิงสาวใบหน้าดำองด้วยน้ำตา
ผู้นั้นก็คือ “สิรินทรา นิยากร” ราชินีลูกทุ่งหมายเลข
2 นั้นเอง หลังจากที่เธอจุดธูปกราบเคารพศพแล้วจึง
ลาออกมาจากหน้าศพ

ภาพที่ 76 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “สิรินทรา ร้องไห้โฮ”

ที่มา: ไทยรัฐ “สิรินทรา ร้องไห้โฮ” ไทยรัฐ, (15 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12554: 17

“อริสมันต์” สดุดีหญิงยอดนักสู้
 นายอริสมันต์ พงษ์เรืองรอง นักร้องชื่อดังที่รู้จักกันดีในนาม “ศิลปินต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย” ซึ่งไปร่วมงานศพด้วยเผยกับผู้สื่อข่าวว่า ตนมาในฐานะศิลปินรุ่นน้อง เคยเจอกับพี่พุ่มพวงครั้งหนึ่งเมื่อพูดคุยกันก็รู้สึกว่าเขามีชีวิตในการต่อสู้ที่โดดเด่นมาก ซึ่งแนวทางชีวิตของนักร้องรุ่นพี่ผู้นี้ ตนได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติ “ผมเชื่อว่าไม่มีศิลปินคนไหนยิ่งใหญ่เท่าเขา ผมยอมรับด้วยความจริงใจ” นายอริสมันต์ กล่าวและว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พี่พุ่มพวงล้มป่วยจนจบชีวิตน่าจะมาจากการมุงงานอย่างหามรุ่งหามค่ำด้วย— น่าเป็นบทเรียนราคาแพงของศิลปินทุกคนควรหาเวลาพักผ่อนให้กับตัวเองบ้าง “อริสมันต์” ยังแสดงความเห็นห่วงครอบครัววาจันที่ถูกหุงด้วยว่า ต่อไปนี้หลายคนจะต้องลำบากเพราะว่าพี่พุ่มพวงเหมือนหัวเรือใหญ่ “นำภูมิใจแทนครอบครัวในสิ่งที่คุณเม็งสร้างขึ้นมาด้วยมือเธอเอง แต่เสียดายที่ไม่มีโอกาสใช้ในสิ่งที่สร้าง”

ภาพที่ 77 ภาพข่าวของพี่พุ่มพวง ดวงจันทร์ “อริสมันต์ สดุดีหญิงยอดนักสู้”

ที่มา: ไทยรัฐ “อริสมันต์ สดุดีหญิงยอดนักสู้” ไทยรัฐ, (17 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12558: 11

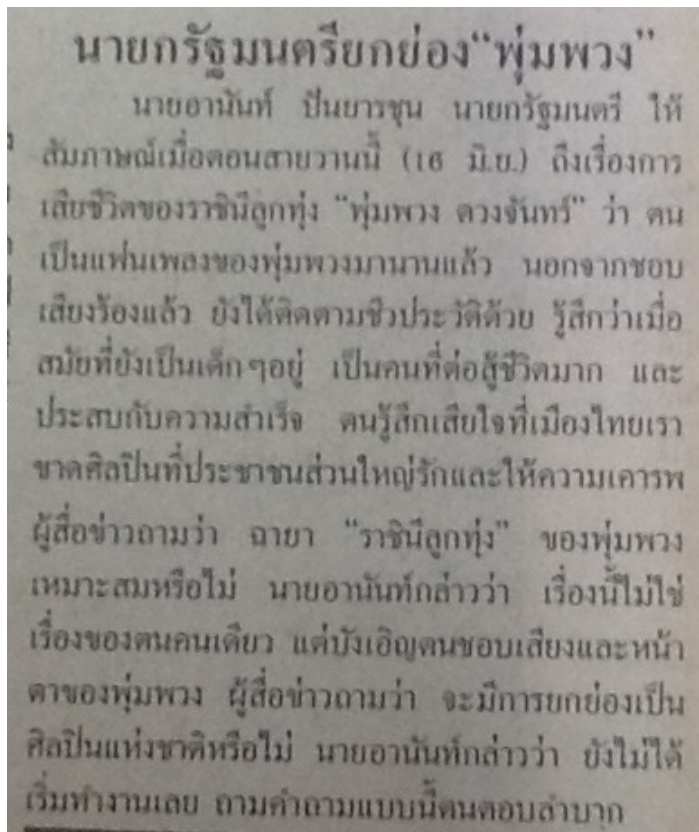
อายุได้ 11 ปี “ไวพจน์ เพชรสุพรรณ” ผู้ซึ่งพี่พุ่มพวงให้ความเคารพนับถือเป็นพ่อคนที่สองในชีวิต ซึ่งก็มาปรากฏกายอยู่ในงานศพด้วย กับผู้สื่อข่าว “ไวพจน์ เพชรสุพรรณ” เปิดเผยด้วยน้ำตานองหน้าว่า พี่พุ่มพวงคือ ศิษย์เอกของคนที่ตนรักมากที่สุด ก็ยอมเสียใจต่อการจากไปเป็นธรรมดา

เลี้ยงฝังมาตั้งแต่ 8-9 ขวบ
 ไวพจน์ เพชรสุพรรณ เจ้าของเสียงแหล่อันเป็นอมตะ เปิดเผยต่อไปว่า ตนได้นำพี่พุ่มพวงมาเลี้ยงตั้งแต่อายุ 8-9 ขวบ “เม็งเรียกผมว่าพ่อทุกคำ เราเห็นกันมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย และเขาก็มีความตั้งใจที่จะเอาดีทางด้านเสียงเพลงจนประสบความสำเร็จ เขาไปสุโขทัยแล้วเขาก็จากไป” ไวพจน์ เพชรสุพรรณ กล่าวด้วยน้ำเสียงสั่นเครือ ส่วนมรดกของเม็งที่มีอยู่มากมายนั้น ไวพจน์กล่าวว่า ตนไม่อยากจะออกความเห็น สิ่งไหนที่เราก็กู้กันอยู่ ก็เหมือนกับที่หนังสือพิมพ์ลง หรือกันนี้ไวพจน์ได้กล่าวว่า ที่วันแรกตนไม่กล้ามางานศพ ก็เพราะกลัวว่าจะร้องไห้ยับเยนคนอื่นเขา แต่เมื่อทำใจได้แล้วก็ต้องมาหาลูกศิษย์ แม้จะไม่กล้าไปดูศพหรือเข้าไปในศาลาเสกศพก็ตาม

“ไวพจน์” อาลัยหาศิษย์เอก
 ผู้สื่อข่าวรายงานด้วยว่า ในมมหนึ่งของงานศพยังมีชายวัย 50 กว่า นั่งพูดด้วยปากคนเดียวในมมมิดด้านหลังของศาลาเสกศพศาลา 3 ซึ่งเป็นที่ตั้งศพของพี่พุ่มพวง ดวงจันทร์ ผู้สื่อข่าวสังเกตเห็นชายดังกล่าวนั่งเหม่อลอย มีน้ำตาไหลอาบแก้มอยู่ตลอดเวลา บางครั้งก็สะอื้นให้สลับกันไป เมื่อผู้สื่อข่าวเดินเข้าไปใกล้ๆ จึงทราบว่า ชายผู้นั้นก็คือ “ไวพจน์ เพชรสุพรรณ” ขุนพลครูเพลงพื้นบ้านลูกทุ่งชานนแห่ ซึ่งเป็นชาวสุพรรณบุรีบ้านเดียวกับพี่พุ่มพวง และเป็นครูเพลงคนแรกที่นำพี่พุ่มพวงเข้าสู่วงการเพลงลูกทุ่ง เมื่อ

ภาพที่ 78 ภาพข่าวของพี่พุ่มพวง ดวงจันทร์ “ไวพจน์ อาลัยหาศิษย์เอก”

ที่มา: ไทยรัฐ “ไวพจน์ อาลัยหาศิษย์เอก” ไทยรัฐ, (17 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12558: 11

ภาพที่ 79 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ "นายกรัฐมนตรียกย่อง พุ่มพวง"

ที่มา: ไทยรัฐ "นายกรัฐมนตรียกย่อง พุ่มพวง" ไทยรัฐ, (17 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12558: 17

ภาพที่ 80 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ "สุดอล้าย ผึ้ง"

ที่มา: ไทยรัฐ "สุดอล้าย ผึ้ง" ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 1

งานศพคืน 4 คนเพียบ
 คำวันเดียวกัน ที่ศาลาลับพลาทิมพวดิ
 (ศาลา 3) วัดมกุฏกษัตริยาราม มีงานสวดพระ
 อภิธรรมศพ พุ่มพวง ดวงจันทร์ เป็นคืนวันที่ดี ซึ่งผู้
 สื่อข่าวรายงานว่า มีประชาชนทยอยกันมาร่วมงานตั้ง
 ตั้งแต่เย็น และทยอยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นแน่นขนัด
 มากกว่าวันก่อนๆ มีเครื่องเล่นเพลงทุกระดับอาชีพ
 ตั้งแต่พ่อค้าแม่ค้า ช่างชากร นักเรียน ไปจนถึงสาว
 ไรรงาน รวมแล้วราว 4 พันคน ด้านหน้าของศาลามี
 โคมไฟคอยประกาศเชิญชวนให้ประชาชนเข้าไปเคารพ
 ศพ ส่วนรอบๆ ศาลามีพ่อค้านำรถเข็นขายอาหาร
 สดๆ ห่ออย่าง ไปค้าขายกับแขกที่มาร่วมงาน ทำให้
 บรรยากาศคึกคักด้วยมีงานมหรสพ พวงหรีดที่มีผู้นำมา
 เคารพศพตั้งแต่วันแรกจนถึงวันที่ 3 นี้ เรียงซ้อนกัน
 แน่นจนไม่มีพื้นที่เหลือ เจ้าหน้าที่ต้องกระจายไปวาง
 ไว้ในบริเวณวัด ส่วนศาลาข้างเคียงที่ไม่มีงานศพ ก็ถูก
 จับจองเป็นที่นั่งพักของแขกที่มาร่วมงานและต้น
 หลามออกไป ที่ปากทางเข้าศาลามีพ่อค้าหัวใสนำ
 เทปเพลงของพุ่มพวง มาวางขายทั้งเพลงเก่าและ
 เพลงใหม่ เรียกความสนใจจากประชาชนให้มางมดู
 และแย่งกันซื้อหาจนแน่นร้าน ในขณะที่อีกด้านหนึ่งก็
 มีกลุ่มขอทานจับจองมุมหนึ่งข้างๆ ศาลา ซึ่งก็ได้รับ
 ความเมตตาจากผู้ร่วมงานศพพอสมควร

ภาพที่ 81 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “งานศพคืน 4 คนเพียบ”

ที่มา: ไทยรัฐ “งานศพคืน 4 คนเพียบ” ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 11

มีพรสวรรค์แต่อัปโชค

บรมครูเพลงไทยด่าว่ากันว่า รู้ดีกว่าฟุ่มพวง เป็นคนที่ค่อนข้างอัปโชคสักหน่อย เพราะได้มีโอกาสร้องเพลงพระราชทาน “กัมคำ” ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้ร้องไว้ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ แต่ไม่ได้อัดเทป เพราะบริษัทต้นสังกัดไม่ให้อัด นอกจากนี้ คนยังเห็นว่า ฟุ่มพวงนั้นมีความสามารถร้องเพลงฝรั่งได้ ทั้งๆที่ไม่มีโอกาสได้เรียน เพราะทราบจากที่เคยมีโครงการสมัยเดินทางไปสหรัฐอเมริกาว่า จะไปศึกษาด้านเพลง แต่ก็มาล้มป่วยก่อน ไม่เช่นนั้นเชื่อว่าทำได้ เพราะเป็นผู้มีพรสวรรค์เป็นเลิศ หากคนเทียบได้ยาก ฟุ่มเสียงก็อยู่ในระดับมาตรฐาน

ภาพที่ 82 ภาพข่าวของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ “มีพรสวรรค์แต่อัปโชค”

ที่มา: ไทยรัฐ “มีพรสวรรค์แต่อัปโชค” ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 17

“พยงค์ มุกดา” ครัวสูญเสียตาย

นายพยงค์ มุกดา ศิลปินแห่งชาติและบรมครูเพลงไทย เดินทางมาร่วมงานศพและเปิดเผยกับผู้สื่อข่าวถึงการสูญเสียภรรยาคนสุดท้ายของตนว่า นับเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ครั้งที่ 2 ของวงการเพลงไทย นับจากครั้งที่สูญเสียสุพผล สมบัติเจริญ ครั้งนี้เราสูญเสียยอดลูกทุ่งหญิงซึ่งถือว่าเป็นภรรยาคนที่ไม่น่าจะมา

สูญเสียในเวลาที่ยังไม่สมควร สำหรับคนนั้น รู้จักคลุกคลีกับฟุ่มพวงมาหลายปีแล้ว จนฟุ่มพวงเรียกว่าพ่อ คือ ตั้งแต่สมัยที่ประจวบ จำปาทอง ดั๊วงดนตรีให้ใหม่ๆ อย่งไรก็ตาม คนมีโอกาสแต่งเพลงให้ฟุ่มพวงร้องเพียงเพลงเดียว คือ เพลง “นกขมิ้น” ซึ่งเป็นช่วงที่ฟุ่มพวงกำลังตั้งท้อง คนคิดว่า ฟุ่มพวงเป็นศิลปินที่มีความพร้อมทุกด้าน ตั้งแต่หน้าเสียง ดีตาท่วงท่า สมบูรณ์พร้อมร้อยเปอร์เซ็นต์ จะหากคนมาเทียบได้ยาก อย่งไรก็ตาม ศิลปินรุ่นใหม่หลายคนก็สามารถจะขึ้นมาเป็นตัวแทนได้ แต่ไม่เทียบเท่า และคงจะใช้เวลาอีกนานกว่าจะมีใครมาเท่าเทียมได้

ภาพที่ 83 ภาพข่าวของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ “พยงค์ มุกดา ครัวสูญเสียตาย”

ที่มา: ไทยรัฐ “พยงค์ มุกดา ครัวสูญเสียตาย” ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 17

ค 50 เพลงแต่งไว้ออกทำเก้อ
 ก นายชลธี ธารทอง นักแต่งเพลงชื่อดังที่มาช่วย
 น งานกล่าวว่า รู้สึกเป็นการสูญเสียศิลปินของวงการ
 น เพลงอีกคน อยากให้ถือเป็นคนเขียนอันมีค่าสำหรับ
 ภา วงการเพลงลูกทุ่งบ้านเรา เพราะหนุ่มพวงถือเป็นแบบ
 ย ทางการต่อสู้ชีวิตที่ดี เป็นกระบอกสะท้อนให้เห็นวง
 ง การนักร้องลูกทุ่งหญิง จะเห็นว่าศิลปินบนเวทีสร้าง
 ความสุขให้กับแฟนเพลงได้ แต่ชีวิตหลังเวทีทุกคนจะ
 แยกต่างหน้ามือเป็นหลังมือแทบจะเอาม่านเวทีเช็ด
 น้ำตา คนนั้นแต่งเพลงให้หนุ่มพวงเขอะจนจำไม่ได้
 เพราะแต่งตั้งแต่หนุ่มพวงยังไม่ดัง และช่วงที่หนุ่มพวง
 ดัมป่วยก็แต่งรอไว้ 40-50 เพลง และได้มีการเรียบ
 เรียงเสียงประสานเอาไว้แล้ว รออัดเนื้อร้องของหนุ่ม
 พวงเท่านั้น มีเพลงเด่นๆ เช่น จ๊ะเอ๋ และคนหลังไมค์
 ของบริษัทท็อปไลน์ แต่หนุ่มพวงไม่มีโอกาสร้องแล้ว
 เพลงที่คนเตรียมไว้ก็คงไม่ให้ใครร้อง ตลอดเวลาที่
 ผ่านมา หนุ่มพวงถือว่าเป็นศิลปินหญิงในวงการเพลง
 ที่เชื่อมต่อระหว่างเพลงลูกทุ่ง และเพลงสตริงเป็น
 อย่างดี จะเห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งหลายเพลงถูกวงสตริง
 นำไปเล่น และได้รับความนิยมอย่างมาก นอกจาก
 นั้น หนุ่มพวงยังเป็นศิลปินที่สร้างความทันสมัยให้ตน
 เอง อาจเป็นส่วนผลักดันของนายกโรธรา เช่น มีการ
 นำเอาวิดีโอเทปของต่างประเทศ เช่น ไมเคิล แจ็กสัน
 หรือมาดอนน่า มาประยุกต์จนเข้ากันได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 84 ภาพข่าวของหนุ่มพวง ดวงจันทร์ “50 เพลง แต่งไว้ออกทำเก้อ”

ที่มา: ไทยรัฐ “50 เพลง แต่งไว้ออกทำเก้อ” ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 17

“ชินกร ไกรลาศ” สดุดี “ผึ้ง”

เวลา 20.00 น. ชินกร ไกรลาศ อดีตนักร้องลูกทุ่งชื่อดังเดินทางเข้าถึงบริเวณงาน เมื่อเคารพศพแล้วก็ต้องออกมาหาที่ว่างนอกศาลาขึ้นเพราะคนด้านในแน่นมาก ชินกรกล่าวว่า การสูญเสียหุ้มพวงเป็นการสูญเสียศิลปินเพลงคุณภาพที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง โดยเฉพาะเป็นผู้ที่มีคุณภาพสูงเป็นพิเศษ ทุกคนที่ได้ฟังได้ดูจะไม่ผิดหวัง เพราะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในทุกๆ ด้าน การที่ผู้คนหลังไหลกันมามากมายเช่นนี้แสดงให้เห็นว่าความนิยมของหุ้มพวงอยู่ในระดับสูงมาก เป็นการให้เกียรติกับวงการลูกทุ่งไทยอย่างมาก สันนิษฐานว่า หุ้มพวงเป็นตัวอย่างของนักสู้คนหนึ่งที่ได้รับจากไม่มีอะไรเลย จนมามีทุกอย่างและมีมากกว่าหลายๆ คนอีกด้วย ผู้สื่อข่าวถามถึงการที่ญาติต้องการจัดงานศพที่ จ.สุพรรณบุรีนั้น ชินกรกล่าวว่า คนเห็นด้วย เนื่องจากมีการจัดพิธีสวดพระอภิธรรมที่กุฎมณฑลแล้ว การไปจัดงานศพที่บ้านเกิดก็เพื่อให้คนบ้านเดียวกันได้มีส่วนร่วม

ภาพที่ 85 ภาพข่าวของหุ้มพวง ดวงจันทร์ “ชินกร ไกรลาศ สดุดี ผึ้ง”

ที่มา: ไทยรัฐ “ชินกร ไกรลาศ สดุดี ผึ้ง” ไทยรัฐ, (18 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12560: 17

ภาพที่ 86 ภาพข่าวของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ “มหาดไทยรัฐซิ่ง ฟุ่มพวง ยิ่งใหญ่” ที่มา: สมโชค ปรีชากุล “มหาดไทยรัฐซิ่ง ฟุ่มพวง ยิ่งใหญ่” ไทยรัฐ, (20มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12569:

17

“สุนารี ราชสีมา” ☆ ต่อจากหน้า

อย่าง เมื่อข่าวพุ่มพวง ดวงจันทร์ เสียชีวิตแพร่สะพัดออกไป นับแต่นั้นเสียงหวานแหวกที่สามารรถปลุกเร้าอารมณ์ของเรา ให้กระเจิงไปกับลิลาและน้ำเสียงขอราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ คงจะไม่มีอีกแล้ว

จะเหลือก็เพียงอนุสรณ์เสียงที่รวมอยู่ในตลับเทป

การจากไปของเธอ หลายคนคงต่างกันว่า เป็นการตายพร้อมไปกับคนครึ่งคนลูกทุ่ง! ชื่อความนี้จริงหรือไม่ ยิ่งยากที่จะพิสูจน์ทราบได้ เว้นแต่ว่าจะมีใครสักคนที่ยังกล้าออกมายืนยันว่าเป็นราชินีลูกทุ่งให้เห็น

ด้วยน้ำเสียง ห่วงทำนอง และลีลา

ทิม สอนนา เป็นเด็กสาวท้องถิ่นอีกคนที่ฝันที่จะเป็นนักร้องลูกทุ่งให้ได้ ทุกครั้งที่ม่ีประกวดร้องเพลงตามงานวัด เธอกวาดรางวัลมาครองหลังก้าวขึ้นไปยืนบนเวทีนักร้อง

รางวัลที่ได้รับเป็นเงินสดแค่ 50 บาท ไม่เกิน 100 บาท ด้วยความกตัญญู ทุกบาททุกสตางค์เธอนำไปมอบให้กับ พ่อเทียน และแม่ยิ้ม สอนนา ทุกครั้ง สร้างความปลื้มปิติแก่พ่อแม่และพี่น้องอีก 11 ชีวิต เป็นอย่างขี้

วันว่างจากการเรียนที่โรงเรียนที่ตำบลพัฒนา หมู่ 9 ต.หนองหอย อ.โนนไทย จ.นครราชสีมา ทิม สอนนา ก็เหมือนกับเด็กสาวบ้านนาทั่วไปคือต้องควายไปท้องทุ่ง สลับกับการซ้อมเพลงของ พุ่มพวง ดวงจันทร์ ความนักร้องยุคใหม่

จากเดือนเป็นปี ทิม สอนนา ก็จบ ป.6 และเดินทางเข้า กทม. ไปพักอยู่กับพี่สาวที่มีนบุรี หัดเขียนเลือนผ้าไปวันๆ พร้อมกับตัดหนด้ายที่โรมานโกสักๆ คงใจจะเป็นช่างเลื้อยให้

“ได้ค่าจ้างร้อยตัว 8 บาท วันหนึ่งได้ประมาณ 20 บาท”

ทิม สอนนา หรือ สุนารี ราชสีมา เด็กสาวจากท้องนาโคราช ที่ปัจจุบันกลายเป็นนักร้องสาวลูกทุ่งติดอันดับสอง รองเพียง ราชินีลูกทุ่ง ผู้เหิงจากไป พุ่มพวง ดวงจันทร์...แต่ถึงอดีตที่ผ่านมาอย่างไม่อาจ

“ที่ตลาดสายเปศลตอนนั้น มีการจัดประกวดร้องเพลง จัดโดย ทีมชาติ มธส หนูชนะเด็ก ที่เค้าก็ส่งหนูเข้าประกวดในรายการชุมทางคนเด่น ของ อาบระจวบ จำปาทอง ทางช่อง 7 ถึงจนถึงขั้นเข้าชิงระดับประเทศ หนูใช้เพลงของพุ่มพวงเข้าประกวด แต่ปรากฏรอบนักร้องมาให้เปลี่ยนแปลงจากทูลงมา เป็นเพลง บทนาบวรอ เลนแท้ น้ำอ้อย พุ่มสุข ได้แก่ที่ 2”

สุนารี ราชสีมา กล่าวถึงการก้าวเข้าสู่วงการเพลงลูกทุ่ง

“ต่อมา จำจวบ หรือ คุณสุขสันต์ ทรักษา ได้ไปขอจากพ่อแม่เพื่อเป็นผู้จัดการและเปลี่ยนชื่อจาก ทิม สอนนา มาเป็น สุนารี ราชสีมา นับแต่นั้น หนูอัดเพลงชุดแรกชื่อ อาโลกราช สาวปิกัดดี และอีกหลายเพลงรวม 12 เพลง เป็นเพลงร้องแก่กับ แสนสุข แคนค่านิน” นี่คืออีกช่วงของ นักร้องลูกทุ่งสาวที่เริ่มฉายแววแห่งความสำเร้ง

“หนูอัดเพลงอีกหลายชุดหลายเพลง ตอนนั้นอายุแค่ 16 ปี ก็เริ่มจะมีชื่อเสียงมีวงดนตรี เป็นของ หนูเอง มีลูกวงรวม 108 ชีวิตที่ต้องดูแล หนักมากค่ะ ตอนนั้น อิมๆ ลูกๆมาตลอด บางวันต้องอดข้าวกันก็มี มาลีเอาช่วงปี่นี้ ตอนนั้นหนูมีผลงานรวมทั้งหมด 16 ชุด กำลังจะออกใหม่ชื่อชุด “ใจใหม่” พอตีตีนี้เสียงก็เลยต้องหยุดเอาไว้ก่อน”

เมื่อเอ่ยถึง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ราชินีลูกทุ่ง เธอถึงกับหยุด เหมือนพยายามสะกดกั้นความเศร้าเสียใจเอาไว้ก่อนจะกล่าวออกมาอย่างยากลำบากว่า... “พี่ผิงคือมากค่ะ นำรักที่สุด เราเคยเจอกันคุยกัน พี่ผิงจะสอนอะไรๆหลายๆ อย่างให้ทราบไม่มีปิดบัง หนูรักและนับถือพี่ผิงมาก พูดได้เสียว่า พี่ผิงเป็นอาจารย์ ทุกครั้งที่หนูร้องเพลงก็มักจะร้องเพลงของพี่เค้ากับของหนูร้องสลับกันไป ตอนที่พี่ผิงจากไป หนูกำลังเดินสายปิ๊กหลังปิดวิกที่ กม. 12 ระบาย พอร์รี่ ข่าวนุญทนต์ช็อก ตกใจมาก เหมือนกับฝันไป หนูเสียใจที่พี่ผิงตาย หนักไม่ถิง”

สุนารี ราชสีมา ชื่นนำตาจากผ้าเช็ดหน้าด้วยความเสียใจต่อการจากไปของผู้ที่เป็นทั้งอาจารย์และผู้รักนับถือ

“ในวันเก็บศพที่ผิงหนูจะขวงไปแสดงไว้ อาลัย ตอนนั้นเลยต้องหยุดรับการแสดง และกะว่าวันเผาศพวันที่ 26 ก็จะขวงไปเล่นให้พี่เค้าฟังเป็นครั้งสุดท้าย ตอนนั้นไปแสดงที่ไหนก็จะขานแม่พี่เพลงขึ้นไว้อาลัยให้พี่ผิงเค้า”

เป็นธรรมดาที่มนุษย์ยากจะหลีกเลี่ยงหรือไม่วางโครงการชีวิตเอาไว้สำหรับคำว่าอนาคต และค่า

ว่า...รัก... “ตอนนั้นหนูยังไม่คิดเรื่องแต่งงานหรือรักใคร เพราะไม่มีเวลา อีกอย่างหนูเป็นคนไม่มีความรัก ดีที่ร้องเพลงเป็น “ไม่รักก็ต้องเลี้ยงคาวไปจนตาย อีกอย่างเห็นสภาพชีวิตครอบครัวของพี่ผิงแล้วยิ่งกลัว คิดว่าหากจะแต่งงานก็จะเลิกร้องเพลงทันที สำหรับคนที่ จะแต่งงานด้วย จะต้องรักกัน ไม่ใช่รักสุนารี ราชสีมา ที่เป็นนักร้องมีชื่อ... นักร้องลูกทุ่งสาว สุนารี ราชสีมา กล่าวแบบสุดขั้วในเรื่องของความรัก...

ช่วงนี้เอง เราได้ถามนักร้องสาวจากที่ราบสูงถึงข่าวคราวที่ซบซิบกันหนาหูในเรื่องของความล้มพันธ์สักๆกับ ส.ส.ระดับรัฐมนตรีท่านหนึ่ง??

เธอหัวเราะอย่างอารมณ์ดีก่อนจะกล่าวอย่างชัดเจนชัดคำว่า “ไม่มีอะไรกันค่ะ เป็นเรื่องของข่าวที่พูดกันไปเอง ตัวจริงยังไม่เคยเห็นเลยละ ตอนนั้นยังงๆอยู่ว่า ทำไมถึงเป็นข่าวแบบนั้น คือ เรื่องมันบังเอิญแบบนี้ค่ะ คุณอาทิตย์ เทพมงคล นักจัดรายการเพลงที่เคยเชียร์เพลงหนูมาขอให้หนูร้องเพลงหาเสียงให้ หนูก็ร้อง เงินก็มีได้ และ ไม่เคยบอกจะได้ ที่ร้องให้เพราะแทนพระคุณที่อาทิตย์เค้าทำนั่น อิมมีข่าวไม่ได้ออกมาหนูยังอ๊ะ หนูไม่ชอบจริงๆ เรื่องแบบนี้ เงินก็มีได้ ข่าวสักห่อก็ไม่เคย ยังมาเป็นข่าวแบบนี้อีก สมัยหลังเขามาขอให้หนูร้องให้อีกตอนหาเสียง หนูแถมตั้งเรียกไปเพลงละ 2 แสนบาท 3 เพลงก็ 6 แสน เห็นเขาเงินไป” นักร้องสาว สุนารี ราชสีมา กล่าวด้วยความดูนในอารมณ์

กับคำถามที่ว่า “หากมีใครสั่งให้เป็นราชินีลูกทุ่งแทน พุ่มพวง ดวงจันทร์” เธอกล่าวตอบโดย

ไม่ต้องคิดว่า... “หนูขอมรับไม่ได้สำหรับตำแหน่งนี้ เพราะตำแหน่งนี้เป็นของพี่ผิงคนเดียว และอยากให้เป็นอมตะไปตลอดกาล”

ณรงค์ ศิริวงศ์ รายงาน

วิชเลิศ งามขำ เรียบเรียง

ภาพที่ 87 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “สุนารี ราชสีมา”
ที่มา: ณรงค์ ศิริวงศ์และวิชเลิศ งามขำ “สุนารี ราชสีมา” ไทยรัฐ, (21มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12570: 11

หลังจากนั้นสองวัน รายการจันทร์กระจ่าง ของนุศลา โทณวนิก และ ศว.อภิวัฒน์ วัฒนาภรณ์ ก็เปลี่ยนรายการกะทันหัน หยุดพระจันทร์ที่เชิญไว้ เรียบร้อยแล้ว เพื่อหลีกเลี่ยงให้พระจันทร์ดวงน้อยที่ มีนามว่า “พุ่มพวง ดวงจันทร์” ได้กลับมามีแสง อีกครั้ง

อีกสองวันต่อมา ที่นี้กรุงเทพฯ ของนิลุคค์ สิริจรรยา ก็สร้างความสะเทือนใจเวียกน้ำตาผู้ชม ด้วยการนำเรื่องราวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ และคน รอบข้าง มาเป็นหัวข้อสนทนา

สี่พุ่มสควร์ ของวิวิท สุทธิวิเนตร์ ที่เคยเชิญ พุ่มพวง ดวงจันทร์ ไปร่วมรายการครบหนึ่งปีพอดี ก็นำเรื่อง รวของพุ่มพวงมาเล่าขานกันอีกครั้ง

ช่อง ๑ ไม่น้อยหน้า ไปโปรแกรมละครเก่าข้ามคืนที่ วนาลีเที่ยง เติมที่จะนำเรื่อง รอยมาร มาออกอากาศต่อ ก็ยัง ต้องเปลี่ยนมาเป็น “น.ส.ยี่สาม” ที่พุ่มพวง ดวงจันทร์ เคยเล่น

ไว้กับโทรทัศน์ แสดงอนันต์ เริ่มตั้งแต่วันที่ 18 มิ.ย. เป็นต้นไป วันที่ (21 มิ.ย.) รายการโลกดนตรี เสกสรรค์ ภูประ ดิษฐ์ โฆษกคนยาก จะอ่านคำไว้อาลัยให้พุ่มพวง ดวงจันทร์ ประกอบภาพการแสดงคอนเสิร์ตทุกครั้งของพุ่มพวง ที่เคยไป ออกรายการโลกดนตรี คำไว้อาลัยของเสกสรรค์อาจจะมิเสียด ะอื่นปนอยู่ก็ได้ เพราะความสนิทสนมกับพุ่มพวงเหมือน พี่น้องจริงๆ

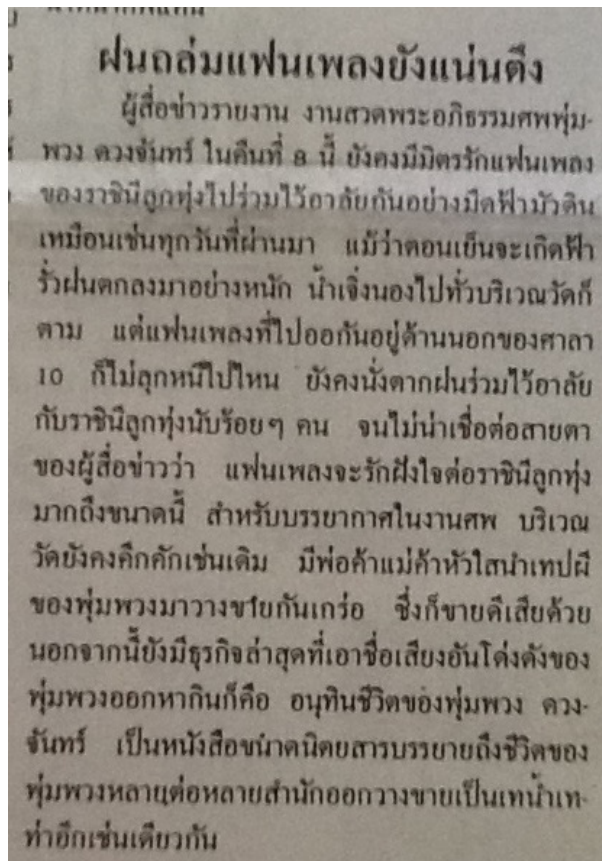
ที่ช่อง 11 บ่ายสี่โมงเย็น ก็จะมีรายการรำลึกถึงราชนิ เพลงลูกทุ่ง “พุ่มพวง ดวงจันทร์” โดยจะพาดูชมย้อนรำลึกถึง พุ่มพวงในบทเพลงพระราชนิพนธ์ของ สมเด็จพระเทพรัตน ราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในเพลงสามตำ นอกจากนั้น ยังมี เพลงสาวนาลังแผ่นดิน และสยามเมืองยิ้ม พร้อมด้วยพุ่มพวง ลูกทุ่งที่ฮอตวอร์ที่พูดที่ 1 และ 2 จะมาร่วมไว้อาลัยพุ่มพวงด้วย

พุ่มพวงได้เปรียบสุรพลตรงที่มีวีดีโอบันทึก ภาพการแสดงสด ที่โทรทัศน์ทุกช่องพร้อมใจกันนำมา ไว้อาลัยพุ่มพวง ดวงจันทร์ ในสัปดาห์นี้

■ **บันเทิงทีวีไทยรัฐ**

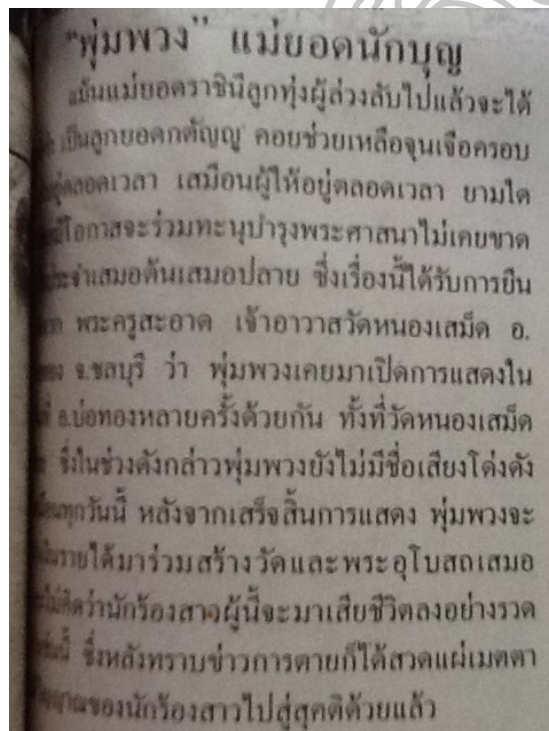
ภาพที่ 88 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ทีวีร่วมไว้อาลัย พุ่มพวง”

ที่มา: บันเทิงไทยรัฐ “ทีวีร่วมไว้อาลัย พุ่มพวง” ไทยรัฐ, (21 มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12570: 11

ภาพที่ 89 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ฝนถล่มแฟนเพลงยังแน่นตั้ง”

ที่มา: ไทยรัฐ “ฝนถล่มแฟนเพลงยังแน่นตั้ง” ไทยรัฐ, (22มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12571: 11

ภาพที่ 90 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “พุ่มพวง แม่ยอดนักบุญ”

ที่มา: ไทยรัฐ “พุ่มพวง แม่ยอดนักบุญ” ไทยรัฐ, (22 มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12571: 17

ภาพที่ 91 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ภาพสุดท้าย”
ที่มา: ไทยรัฐ “ภาพสุดท้าย” ไทยรัฐ, (23มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12572: 1

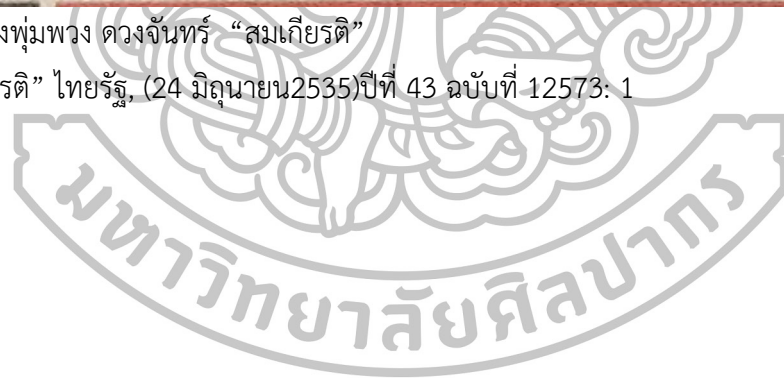
ภาพที่ 92 ภาพข่าวของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “ครึ่งแสนอาลัยฝัง”
ที่มา: ไทยรัฐ “ครึ่งแสนอาลัย ฝัง” ไทยรัฐ, (24มิถุนายน2535)ปีที่ 43 ฉบับที่ 12573: 1

▲ สมเกียรติ นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ มาเป็นประธานพิธีบรรจุศพ "ผู้พบ ดวงจันทร์" ที่วัดมัญญา เมื่อค่ำวานนี้ ท่ามกลางแฟนเพลงที่มาร่วมพิธีนับพันนับพันกว่าครั้งบน จนต้องปิดศาลา.

ภาพที่ 93 ภาพข่าวของฟุ่มพวง ดวงจันทร์ "สมเกียรติ"

ที่มา: ไทยรัฐ "สมเกียรติ" ไทยรัฐ, (24 มิถุนายน 2535) ปีที่ 43 ฉบับที่ 12573: 1

ภาคผนวก ฉ

ภาพยอควิวในสื่อออนไลน์

นักร้องบ้านนอก - พุ่มพวง ดวงจันทร์

notbao Subscribe 56,731

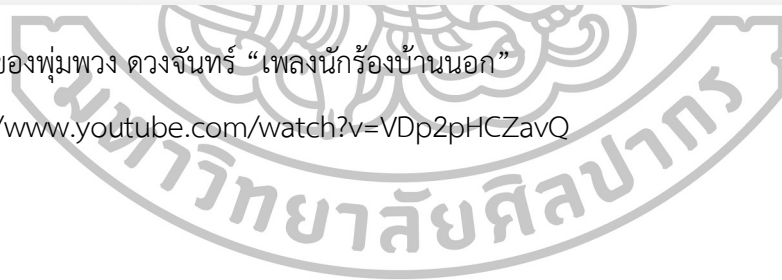
6,296,998 views

+ Add to Share More 15,439 915

Uploaded on Jul 11, 2010
นักร้องบ้านนอก - พุ่มพวง ดวงจันทร์

ภาพที่ 94 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงนักร้องบ้านนอก”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=VDp2pHCZavQ>

สาวนาสั่งแฟน

คำร้อง / ทำนอง
วิเชียร คำเจริญ
ดนตรี จิตรกร บัวเนียม
ขับร้อง ปัทมา กองแก้ว

สาวนาสั่งแฟน - พุ่มพวง ดวงจันทร์

TEzz AMO
Subscribe 9,406

345,071 views

+ Add to Share ... More

732 49

Uploaded on Nov 21, 2011

Category Music
License Standard YouTube License

ภาพที่ 95 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงสาวนาสั่งแฟน”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=4TyFdww4Tg>

Suggested: กระแซะเข้ามาซิ - พุ่มพวง ดวงจันทร์ ชุด จันทรีไม่จากฟ้า 1 ⓘ

กระแซะเข้ามาซิ พุ่มพวง ดวงจันทร์

เจษฎากร อัครทรัพย์สกุล

Subscribe 82

32,578 views

+ Add to ➔ Share ... More

👍 213 👎 0

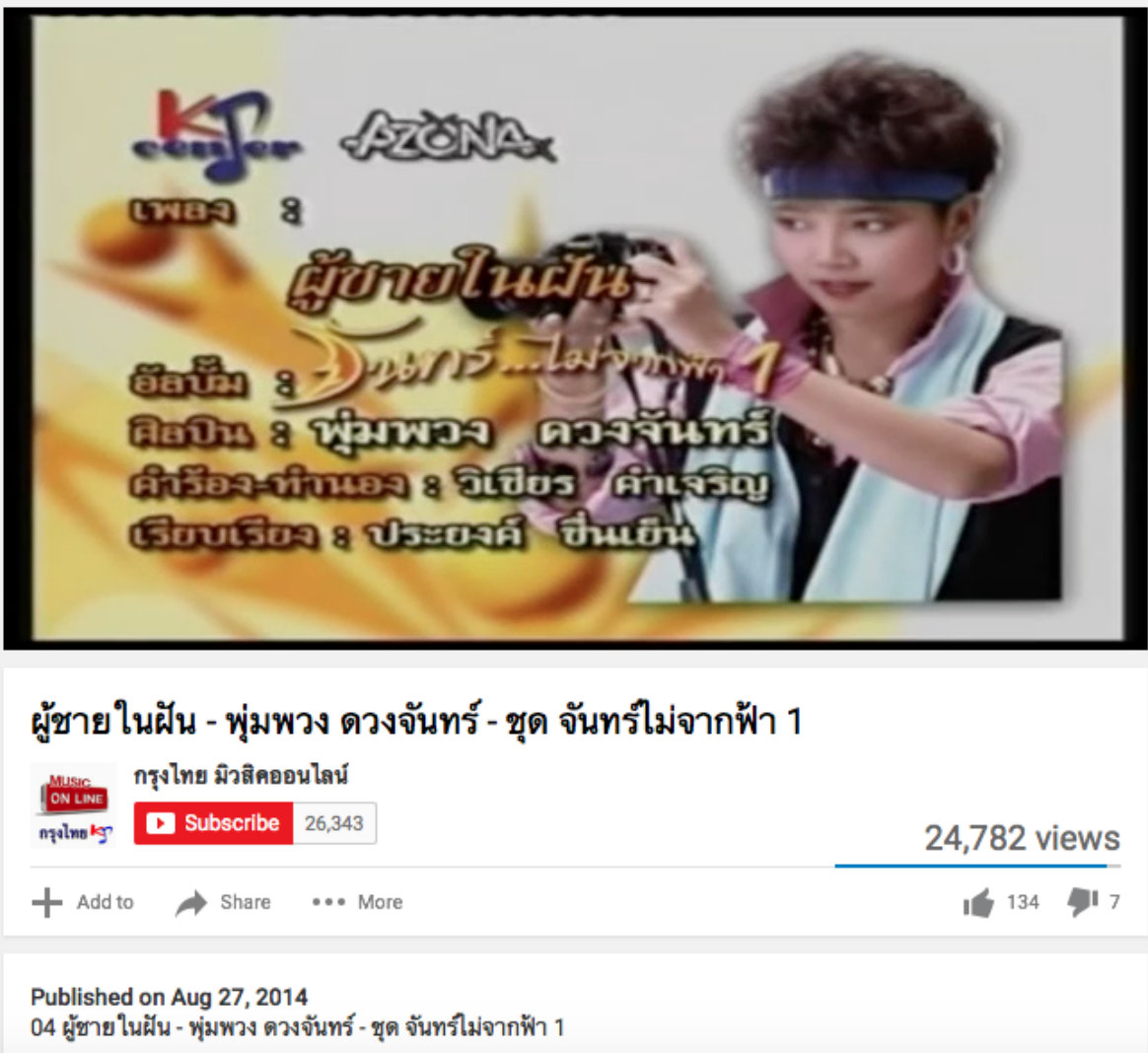
Published on Nov 16, 2012

Category People & Blogs

License Standard YouTube License

ภาพที่ 96 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงกระแซะเข้ามาซิ”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=kZ1NOGleFq4>

KJ AZONA
เพลง 8
ผู้ชายในฝัน
อัลบั้ม : ชุด จันทรไม่จากฟ้า 1
ศิลปิน : พุ่มพวง ดวงจันทร์
คำร้อง-ทำนอง : วิเชียร คำเจริญ
เรียบเรียง : ประสงค์ ชื่นชื่น

ผู้ชายในฝัน - พุ่มพวง ดวงจันทร์ - ชุด จันทรไม่จากฟ้า 1

กรุงเทพ มิวสิคออนไลน์
Subscribe 26,343

24,782 views

+ Add to Share More 134 7

Published on Aug 27, 2014
04 ผู้ชายในฝัน - พุ่มพวง ดวงจันทร์ - ชุด จันทรไม่จากฟ้า 1

ภาพที่ 97 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงผู้ชายในฝัน”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=0pAE1PheDJE>

โลกของผึ้ง - พุ่มพวง ดวงจันทร์

printlove Subscribe 3,585

1,661,939 views

+ Add to Share ... More 6,057 277

Uploaded on Dec 12, 2011
เพลง โลกของผึ้ง
นักร้อง พุ่มพวง ดวงจันทร์

ภาพที่ 98 มิวนิสิตวิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงโลกของผึ้ง”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=VEe6oMxq-PE>

เพลง อ้อฮ้อหล่อจัง

ผู้ประพันธ์ จิณีพร ดำเจริญ

พุ่มพวง ดวงจันทร์
21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

อ้อฮ้อหล่อจัง - พุ่มพวง ดวงจันทร์

Topline Digital Network

Subscribe 415,330

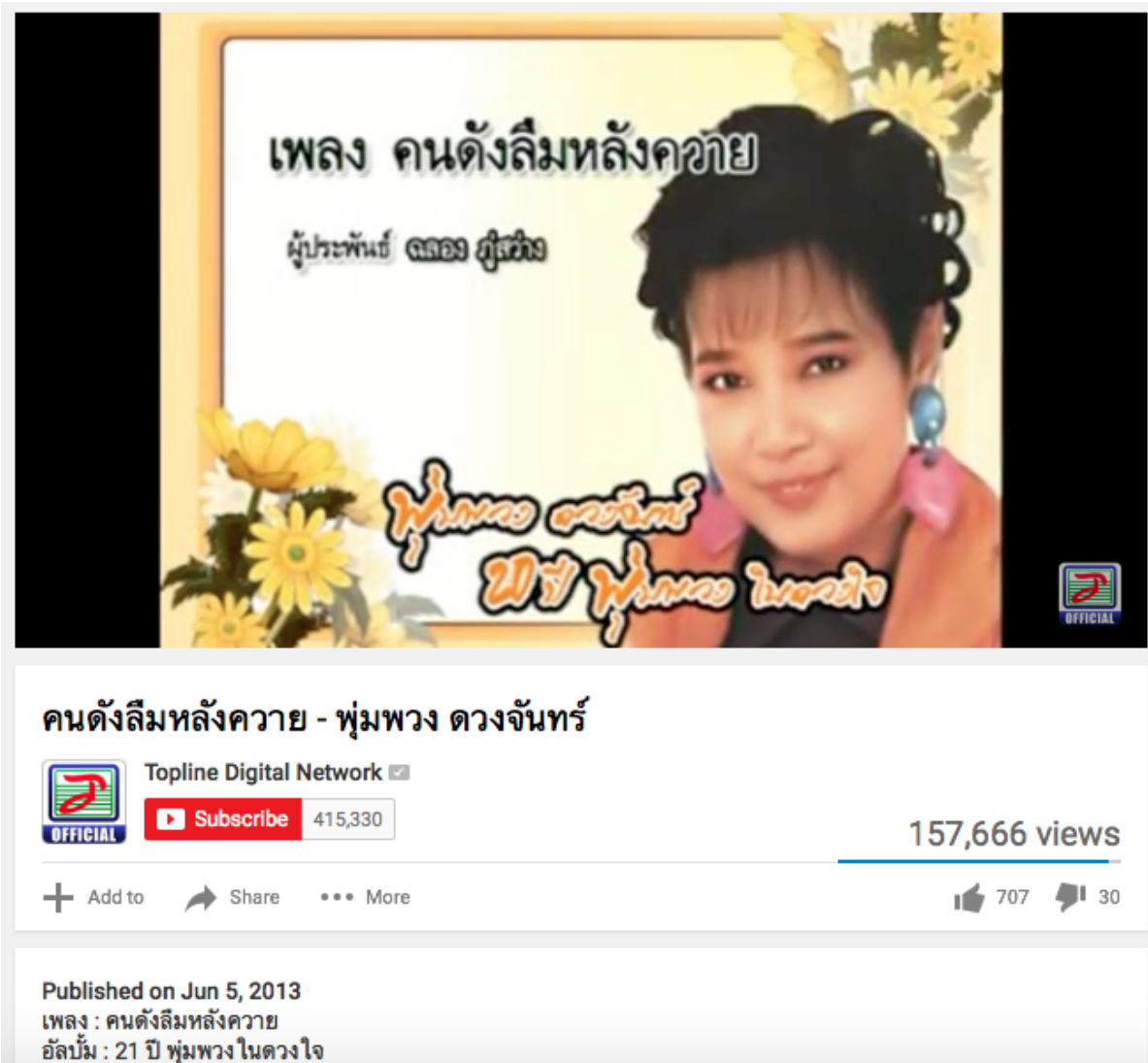
35,314 views

+ Add to Share More 111 4

Published on Jun 6, 2013
เพลง : อ้อฮ้อหล่อจัง
อัลบั้ม : 21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

ภาพที่ 99 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงอ้อฮ้อหล่อจัง”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=ldw6BdM9GVQ>

เพลง คนดั่งลิ้มหลังควาย
ผู้ประพันธ์ เพลง สุรพงษ์

พุ่มพวง ดวงจันทร์
21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

คนดั่งลิ้มหลังควาย - พุ่มพวง ดวงจันทร์

TOPLINE DIGITAL NETWORK OFFICIAL

Subscribe 415,330

157,666 views

+ Add to Share More

707 30

Published on Jun 5, 2013
เพลง : คนดั่งลิ้มหลังควาย
อัลบั้ม : 21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

ภาพที่ 100 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงคนดั่งลิ้มหลังควาย”

ที่มา: ออนไลน์ http://www.youtube.com/watch?v=Dz0_RwZK_c

Suggested: สยามเมืองยิ้ม - พุ่มพวง ดวงจันทร์ [Official MV&Karaoke] ⓘ

เพลง สยามเมืองยิ้ม
พุ่มพวง ดวงจันทร์

สยามเมืองยิ้ม - พุ่มพวง ดวงจันทร์

 SahaSompop
 Subscribe 38,131

474,238 views

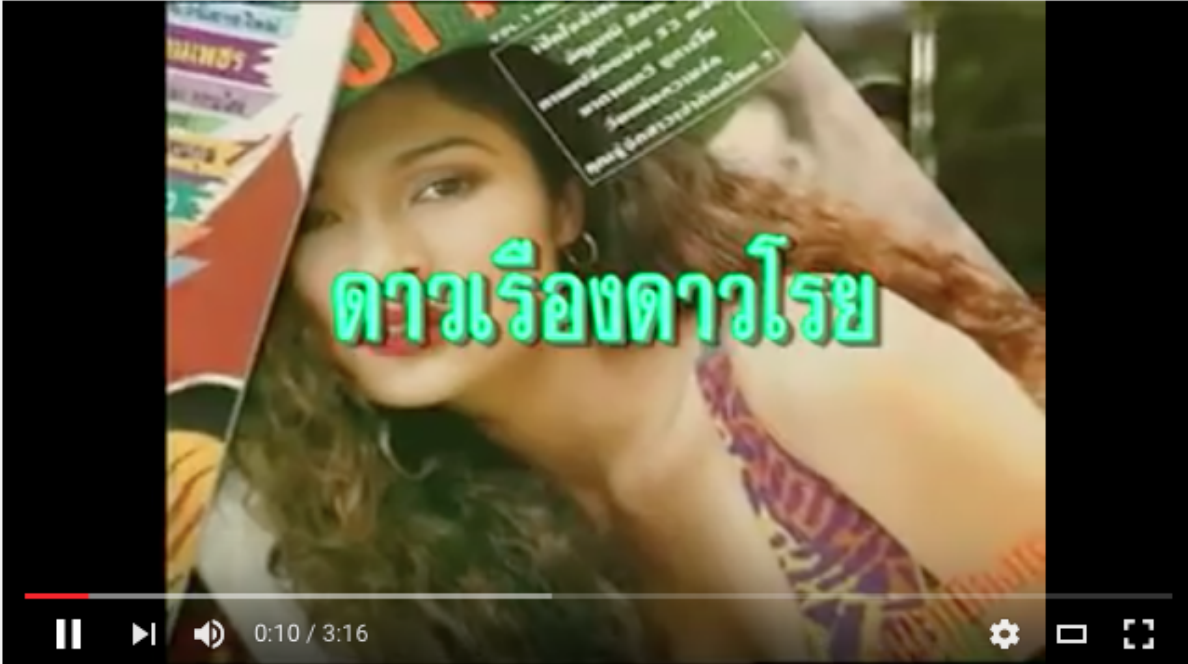
 Add to Share More 2,358 125

Published on Jul 16, 2013

Category	Music
License	Standard YouTube License

ภาพที่ 101 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงสยามเมืองยิ้ม”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=GfTXrz3msD4>

ดาวเรืองดาวโรย - พุ่มพวง ดวงจันทร์

TEzz AMO Subscribe 9,406

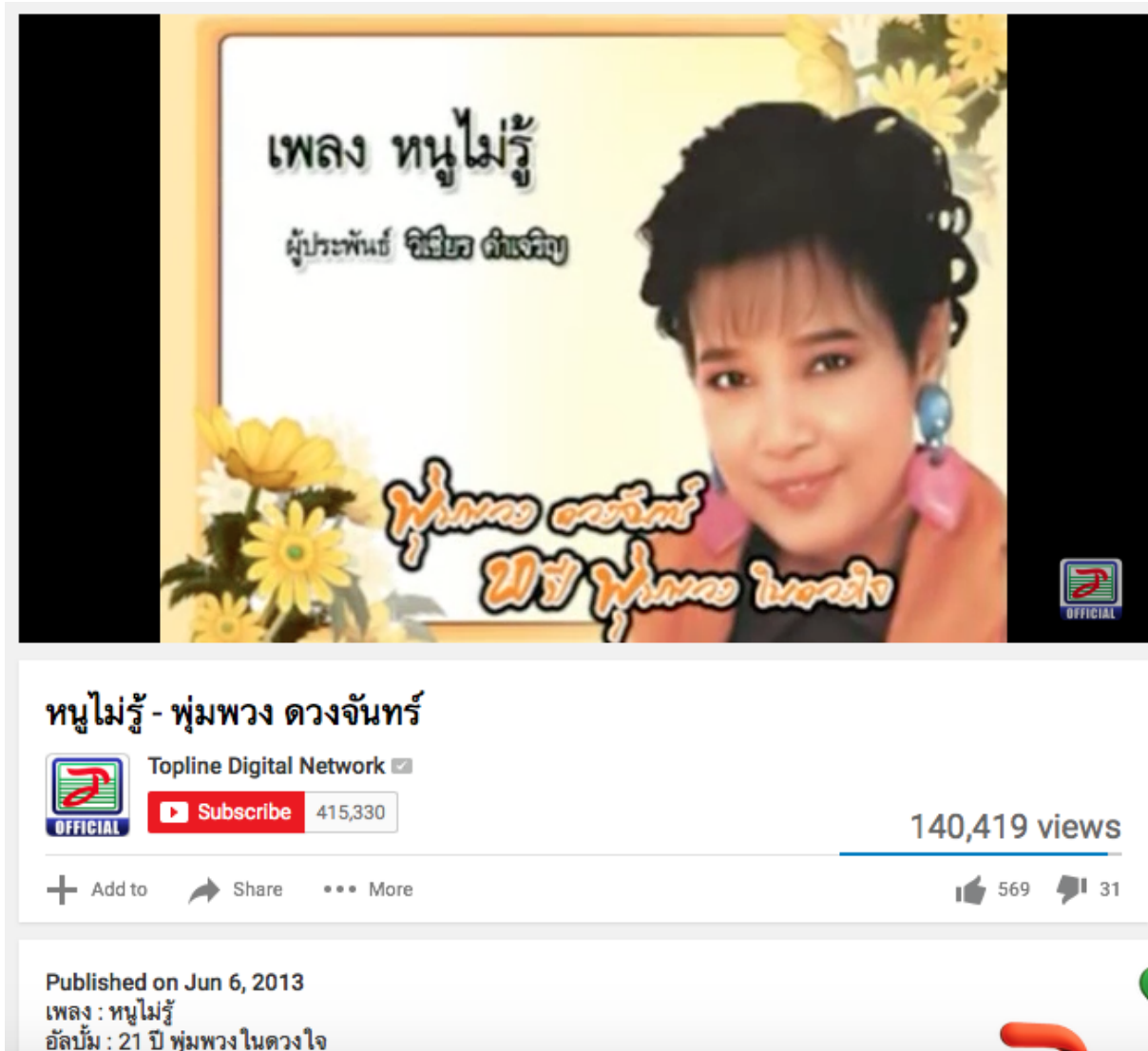
1,406,684 views

+ Add to ↪ Share ⋮ More 👍 3,648 💬 193

Uploaded on Nov 21, 2011
เนื้อเพลง ดาวเรืองดาวโรย พุ่มพวง ดวงจันทร์

ภาพที่ 102 มิวสิควีดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงดาวเรืองดาวโรย”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=2TC9oa1leck>

เพลง หนูไม่รู้
ผู้ประพันธ์ จิรายุ ดั่งเจริญ

พุ่มพวง ดวงจันทร์
21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

หนูไม่รู้ - พุ่มพวง ดวงจันทร์

Topline Digital Network

Subscribe 415,330

140,419 views

+ Add to Share More

569 31

Published on Jun 6, 2013
เพลง : หนูไม่รู้
อัลบั้ม : 21 ปี พุ่มพวง ในดวงใจ

ภาพที่ 103 มิวสิควิดีโอของพุ่มพวง ดวงจันทร์ “เพลงหนูไม่รู้”

ที่มา: ออนไลน์ <http://www.youtube.com/watch?v=LGEJ89Us0-Q>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นายฉกฤษณาพัฒน์ ภมรินทร์
 ที่อยู่ 2088 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 75 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร
 ที่ทำงาน โรงเรียนดนตรีและศิลปะการเต้นรำ ทอฝัน

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2546 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นกลาง
 (ดนตรีสากล-วิชาเอกกลองชุด) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
 พ.ศ. 2548 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 (ดนตรีสากล-วิชาเอกกลองชุด) จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
 พ.ศ. 2550 สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรบัณฑิต
 สาขาดนตรีคีตศิลป์สากลศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
 พ.ศ. 2554 ศึกษาต่อระดับปริญญาโท สาขาวิชาสังคีตวิจัยและพัฒนา
 คณะดุริยางคศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
 กรุงเทพมหานคร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2549-2558 อาจารย์สอนวิชากลองชุด สถาบันดนตรีเคพีเอ็น
 พ.ศ. 2549-ปัจจุบัน อาจารย์สอนวิชากลองชุด โรงเรียนดนตรีบอสซ่า
 พ.ศ. 2550-2551 อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ดนตรีสากล)
 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 พ.ศ. 2550-2554 อาจารย์พิเศษวิชา เพอร์คัชชัน โรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม
 พ.ศ. 2551-2556 อาจารย์ ดนตรีสากล-กลอง ตำแหน่ง พนักงานราชการ
 สาขาวิชาดนตรีคีตศิลป์สากลศึกษา ภาควิชาดุริยางคศิลป์ศึกษา
 คณะศิลปศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
 พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน ผู้บริหาร โรงเรียนดนตรีและศิลปะการเต้นรำ ทอฝัน